Collegii Rom. societ. Iesu — cat. inſcript.

SAPIEN tiſſimi Philoſophi Ari ſtotelis ſtagiritae. Theo logia ſiue miſtica Phy loſophia Secunduꝫ Aegyptios noui ter Reperta et in Latinum Caſtigatiſ- ſime reda cta.

✠

Cum Priuilegio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LEO PAPA X.

Dilecto Filio Franciſco de Roſis Rhauennati.

DILECTE Fili ſalutem & apoſtolicā
benedictionē. Cum multi/& qdē præ/
ſtantiſſimi rerum ſcriptores. Qui nō
ſine grauiſſima latinæ linguæ iactura
deliteſcebant / noſtro tempore e/pro/
fundiſſimis quaſi tenebris in lucē pro
dierint, Non poſſumus nō maiorē
inmodū ſtudioſis gratulari. Nam in/
ter cæteras curas, quas (in hac humanaꝝ rerum curatiōe
diuinitus nobis conceſſa) ſubimus, nō in poſtremis hanc
quoq; habendam ducimus, ut latina lingua noſtro Ponti
ficatu dicatur facta auctior, & bonaꝝ artiū cupidis ad ma/
ximos in diſciplinas progreſſus/non mediocrem appor/
tatam fuiſſe opem. Iccirco nulli parcendum ducimus im
penſæ/ut ueteres ſcriptores ubiq; gentium diligētiſſime in
quirantur, & ad nos deferantur. Sic enim fit/ut neminem
ſui laboris pœniteat, Multi ſua ſponte id oneris ſuſcipiāt/
ut in remotiſſimas penetrent regiones / Ad antiquoꝝ mo/
numenta uel hominū inuidia/uel temporum iniuria ſup/
preſſa e tenebris eruēda, gnari conatus ſui egregia pmia
reportaturos. Vt tu nuper feciſti dilecte fili, Qui p tot bar
baras & diſſonas gentes in Syriam uſq;/cum maximo di/
ſpendio nec ſine uitæ periculo perueniſti, Neq; id alia de
cauſa, ꝗ ut a/ſitu Immo interitu non nulla præſtantiſſimo
rum Philoſophoꝝ ſcripta uendicares. Inter quæ quoddā
opus/quod Ariſtotelis Theologia ſeu Philoſophia myſti/
ca inſcribitur (ſic.n.libri titulus innuebat) Quandoquidē
egregia doctrina refertum. Arabicis litteris ſcriptum e/græ
co tranſlatum deprehendiſti, Quod latinum factum No/
bis grato admodū munere obtuliſti, idq; formis ad uſum.

cõmunem excudendum noſtro etiam hortatu ſuſcepiſti,
Qui ne irritus ſit hic tuus labor,ſi ſtatim poſt tuam editio
nem alii quoq; excuderint, Mandamus Vniuerſis & Sin/
gulis per tótũ orbem Terrarũ,ad quos hæ litteræ peruene
rint,ſub excommunicationis latæ ſententiæ. His uero qui
in noſtra hac.S.R.E.ditione degunt/ Præterea ſub ducen/
torum ducatorum tibi applicandorum/ & librorum quos
impreſſerint/amiſſionis pœna/ ne poſt tuam editionẽ per
decẽnium proxime futurum uſq; audeãt imprimere abſq;
tuo cõſenſu. Abſolutionem uero omnium & ſingulorum
huic noſtræ uoluntati contrauenientium. Nobis tantum
modo reſeruamus,atq; hiſdem pœnis/ & imprimentes/ &
impreſſa uolumina uendẽtes teneri uolumus. Ne autem
contra noſtram hanc inhibitionem audeat quiſpiam con
tumaciter inſurgere.Mandamus/ & præcipimus Vniuer/
ſis & Singulis Apoſtolicæ Sedis Legatis/Nunciis/ Orato
ribus / Patriarchis/ Archiepiſcopis/ Epiſcopis/ Abbatibus/
Prælatiſq; omnibus eccleſiaſticis. Nec non eorum Locũ
tenentibus .tum locorum omniũ Gubernatoribus/ac Præ
ſidentibus.& copiarũ ductoribus in Virtute Sanctæ obe/
dientiæ & ſub eiuſdem excommunicationis incurrendæ
pœna,Vt requiſiti abs te omni auxilio prohibeãt, ne quis
contra noſtrum edictum per prædictum Decennium au/
deat innouare.Cæterum ſi quis tam audax ac Temerari/
us eſſet, qui noſtras has litteras uel diuulgari prohiberet,
uel diuulgatas ex locis ſacris aut profanis amoueret, ea/
rundem pœnarum ſit reus.Conſtitutionibus/& ordinatio
nibus apoſtolicis/ Cæteriſq; quibuſcunq; Contrariis non
obſtantibus. Datum Romæ apud.S. Petrum ſub annulo
Piſcatoris Die.xxx.Decembris.M.D.XVII.Pont.
noſtri anno Quinto

Ia.Sadoletus.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Beatiſſimo ac Pientiſſimo Pont. Leoni. X. Principi Augu/ ſtiſſimo, Franciſcus Roſeus Rhauēnas fœlicitatem.

QVm Anno ante hac tertio Damaſci age rē Sanctiſſime Ponti. ut bonaꝝ litteraꝝ ſemꝑ cultor, obnixe oēm dedi operā, nullis parcēdo diſpēdiis ac laboribus/ quo celebrē urbis Bibliothecā ingrede rer (comite amico nō nihil loquutiōe araba ībuto/ad inſcriptiōes ſatis ꝑlegē/ das) exploraturus digeſtos illic codi/ ces inumeros ac ꝓcioſos. Inter quos ꝓcipue unus uetuſtiſ/ ſimus occurrit: ꝓnotatus, Ariſtotelis theologia, ſeu Phīa Myſtica, quā qm̄ audiuerā fuiſſe ab Ariſtotele cōditā, amiſ amq; deſiderari. Statim ſuccurrit ipetus hn̄di opis/cogitās q̄tæ futuꝝ eēt exiſtimatiōis apud oēs Phos ac theologos/ ꝓſertim hoc ſeculo/ inquo Ariſtoteles ipſe omniū unus exi ſtit nominatiſſimus ſapientiq; oium Magiſter: unde non mediocri ꝑ facultate Rurſus tributo ære clādeſtiaq; opa uoti cōpos me in Cyprum recepi q̄ocius/ubi quandoqui dem in Italia uirum litteraturæ operis gnaꝝ/ aut certe de/ ſperabam inueniri/ Moſes rouas phyſicus Linguæ arabæ peritiſſimus Philoſophus cōſultus eſt/ & quia librū proba uit nō mediocriter rogatus, / datoq; a me mineruali etiam tranſtulit in ſermonem qualemcunq; nouit Italicum co/ munē: mature ueꝝ ac fide cū omni/ uerbis ſingulis pari/ ter redditis. Quem deinde cum recenſendum traderem Inſigni Philoſopho ac medico Petro Nicolao ex Caſtel/ laniis Fauentino: uiro uni ſapiētiæ/ ſed in achademia mul tum peripatetico autem plurimū uerſatili / ueneratus. per lectum opus accurate/ Indefinenter collaudauit/ Concinā dumq; oportune/ atq; ad romanā orationem reducendū

duxit & ſuſcepit. Hoc igitur opus aureum exactiſſime ca/
ſtigatum Inlucē prodire non dubitabit/ſin ſecus/ foret ab/-
ſurdum. Iuxta enim Platonis ſententiam Haud debent in
publicum exire libri niſi cenſoris calculo antea proba/
ti. Sed illud quālibentiſſime dicaui tibi clementiſſime ac
Munificentiſſime Pontifex/Tum quia tu ſolus noſtra hac
tempeſtate ueſtrum illum tuſcum Mœcenatē Clariſſimū
immitaris/ab teneris quippe unguiculis ſemꝑ extitiſti ue
rus uirtutum omnium protector/ ac preſidium. Tū quia
ſpero me rem gratam facturum non ſolum cunctis Phi/
loſophis ac theologis/uerum etiam Reuerendiſſimo Car
dinali Medices / Bononiæ Legato atq; uice Cancellario
apoſtolico digniſſimo. D. D. Iulio ex tua clariſima me/
dicoꝝ familia/q̃ tuoꝝ natu maioꝝ ac tuæ Beatitu. ueſtigia
Imitatus/ſemꝑ lr̃atos oēs fouere non dubitauit/Tū deniq;
q̃a tu Pōt. ampliſſime merito electus fuiſti ſacroſan. eccle.
Angelicus Antiſtes maximus/ ut i posteꝝ cū tuis Cardini
bus ſacratiſſimis tuoq; nepote Laurētio medices Bellipo/
tētiſſimo Rēpu. Chriſtianā accerrime tuearis. Immo (tuæ
Maieſtatis auſpicio) chriſtiani nois rebelles funditus peſ/
ſundētur/Q uābrē non ab re hæc myſtica Ariſtotelis Philo
ſophia ſeu mauis theologicum opus/tuæ Celſitudini au/
guſtiſſimæ dicatum eſt / ſiquidem in omnibus propemo/
dum (præter paucula) Cum theologicis dogmatibus atq;
ſanctiſſimis inſtitutionibus conſonat / ut iam poſſit dici
quod de Platone ab anguſtino/illis tranſpoſitis chriſtianū
hic fieri Ariſtotelem/Q uare Pont. Clementiſſime Sereniſ
ſima Fronte (qua ſoles) dignare Philoſophi etiā Regiis
aulis uita aſſueti uolumen inuentum tranſlatum exorna/
tumq; ſuſcipere in ſacrū tuæ patrocinū maieſtatis. Q uale
carthis breuibus quidem manuarium eſt/uerū imēſis ſen
ſibus/uix ab humanis ulnis eſt complexile/ut q̃d uniuer/

ſum uelut Proemio ꝓſefert) circũluſtret: Deũ: Intellectũ: aiam: nãq; explorans pæniſſime/ & qñ ſicut ipſi Ariſtoteli Alexander ſcripſit / Principi magis optarim litteris præſta re q̃ armis tã diu optatos libros nunq̃ ante hac latini aper/ tos ſoue / Letatus hos æuo tuo emerſiſſe / ut Philiphus Magnus autorem ſuo uiuere. Nolim tamen quiſpiam Li uidus aureos hoſce quatuordecim libros pilificare, ac po ſtergare audeat/ ſi nonus primo dũtaxat capite mutulus ac mancus eſſe reperiat/ Strabo enim de Ariſtotelis ac theo/ phraſti libris ita ſcripſit/ Quom eos inquã Neleus Biblio thecæ utriuſq; philoſophi compos ſcepſim detuliſſet / euis poſteri ob metum Italicorum Regum terræ illos infode/ runt & tinea labaſectarũt. Inde ab apelicone corroſiones emendare cupiẽte erroribus repleti ſunt/ quos quãq̃ cor rigere tentarint nõnulli/ preſertim dum eos Romã ex athe nis remeãs uictor ſcilla uexiſſet/ cõſtare nihilominus qui poteſt redditi ne priori integritati/ an temerati magis fue/ rint. Q d autem fuerit de horũ numero Liber hic noſter teſtis eſſe poterit / qui in capite libri noni mutilus & man/ chus eſt/ ex tranſlatione prius facta e græco in Arabicam linguam per abenamam ſaracenum uetuſtiſſimã penes me omnibus inſpiciendã. Hoc igitur præcipuũ opus tuæ Maieſtatis numini merito dicatum Pont. Sanctiſſime In tua Palatina & quidem digniſſima adhibeatur Bibliothe/ ca, Me uero Roſeum ſeruulum tuæ Sanctitudini Iam pri dem ex corde dedititiſſimum tua gratia Clementer impar/ tire, tuiq; gregis ſcribere non dedigneris obſecro / uale & felix uiue Pater Beatiſſime totius Chriſtianæ Reip. Sydus Fulgentiſſimum Rhauẽnæ Kalẽ. Iani. M.D.XIX.

Petri Nicolai ex Caſtellanis Fauentini Philoſophi ac Medici/ Proæmium in Theologiam Ariſtotelis ad lectorem.

FRANCISCVS Roſeus Rhauénas le
ctor ſtudioſe ex Inclita Damaſci Bi/
bliotheca in Italiam nuper aduexit fi/
dæ uetuſtatis codicẽ/ cui titulus Theo
logia Ariſtotelis/ a Greca lingua pridẽ
per abenamam Saracenum in Arabá
tranſlatum/ Quod opus cũ mihi diu/
dicandum exhibitum fuiſſet/ Moſe ro
na interprete oratione iuxta Arabicum ſtilum Indigeſta/
ac ob imperitiam latinitatis illiterata, quandoquidem ma
xime placuit ob ſublimia theoremata, præſertim auté quá
plurimas ſentẽtias religioni Chriſtianæ unanimes: aduer
ſuſq; ipios apprime conducibiles, ſubiit animus Roma/
næ ecphraſeos toga donare/ne diutius tá precioſus liber
tanquá a Pygatis græco palio exutus: ſagoq; Barbaro in/
dutus uerecundia publicum ſugeret/ Theophraſti ſui me/
mor dicentis/ non magis fore credendum dictioni incõ/
poſitæ/q̃ infreni equo. Quare in hoc latiniore quam pau
lo maiores Philoſophi uſus ſum dialectico / atq; iõ quoq;
ut elegantius(quantum materies patiebatur) Sermocina
retur/apud eum cui dicandus erat Leonem decimũ Pon
tificem Romanũ facundiſſimum ac ſeculo preſertim iſto
in quo etiam apud ſapientes facundia nõ parum refloruit
maxime Illuſtriſſimæ Medicorum Proſapiæ / ſuffragio in/
genti adiuta ne ue iniuria (qđ cõqueritur Boetius) fieret
ſi eloquentia a ſapientia dirimeretur / neq; uero quantum
potuerim/adhibui orationis ſplendorem / qđ nõ licuit ne
Muſonius clamaret non Philoſophum Loqui/ ſed tibici/

Q đ hoc fuerit Ariſto. opus,

Solutio obie/ ctionū,

nem cauere ; Quod autem hii fuerint genuini Ariſtotelis libri/ imprimis teſtatē diuus Thomas in ſuo aduerſus unitatē Intellectus apologetico/ pfeſſus Eos numero prorſus Pariſ ſe uidiſſe excriptos græce/ necdum traſlatos. adiicitq; fuiſſe neceſſarios, tanq̃ Methaphiſicæ appendices. Ipſoq; ab Ariſtotile Phyſices ſecundo: Sapientiæq; primæ libro duodecimo promiſſos. Cui accedit ꝙ nequaq̃ uerisimile eſt, alterum Philoſophum tā cum olei cōſumptus ac (ut dicitē) pulueris iactu, Opus huiuſce myſterii ſcripſiſſe, alteriq; adſcripſiſſe. Siquidem tale nunquam antea factum tamdiuq; ſeruatum legitur. Neq; autē adducat quiſpiam ꝙ inter Ariſtotelis opera hoc non dinumeretē, Quoniam mendatiū aptū eſt. Refert. n. Diogenes Laertius in uita eius, ꝙ unū condidit de Pythagoricis ſcitis librū, atq; Hic eſt, complexus myſticā Phyloſophiam Aegyptiorū/ a Pythagora ad illos pfecto hauſtā / in græciāq; perlatā.
Enimuero neq; obſtat ꝙ liber ille unus a Laertio uocetur, iſti autem ſint Quatuordecim, quoniam a poſterioribus doctrinæ, memoriæq; facilioris gratia, ita diſſectus eſt/ ut liber de Anima ab eodem unus/ cognominatus, in tres/ liber Phyſicorum etiā unus appellatus, in octo diſcretus.
Nec item uetat quia opinio de Anima ꝙ ſit harmonia hic damnatur, quādo (ut inquit Themiſtius primo de Anima) nō fuit illa Pythagoræ ſed pythagoricorum quorundam. Sed neq; obiiciatur. ꝙ hic pluribus aut ſaltem quibuſdam contradicit alibi operum ſcriptis aſſertionibus. Et enim Ariſtoteles hic aperte præfatur (quod nuſq̃ alibi) ſe non propriam, ſed alienam Aegyptiorum ſapiētiam colligere. Atq; id non immerito, ſiquidem libro quarto fatetē, talia non humanitus inueniri, ſed diuinitus reuelari. Q đ pythagoræ cōtingit, ut de illo Hiſtorici inter cætera meminerunt. Neq; tam pluries hic uere aduerſatur alibi ſuis

opinationibus

opinationibus quã uidet fronte prima, ꝙ nos propriis in
hoſce libros comentariis ſeorſum prope diẽ docebimus.
Vtq; in patientibus moræ etiam nunc ſuccurramus, quæ
dam recenſebimus. Productionem igitur mundi Phyſi/
cam in auditu de natura ac de Cælo negat, quã hic ponit/
Methaphyſicam ipſe exponit. Palamq; teſtatur. Platonem
uideri loquutione aſſerere temporariam mundi effectio/
nem/Cum tamen momẽtaneam ſub intelligat. Vnum ne
rum eſſe principium rerum/hic fatetur/alibi unum mathe
maticum inficiatur. Ideas quas hic ſubſiſtentes formatri/
ceſq; concedit alibi/uidetur inexiſtentes rebus tãquã eſſen
tias formaſq; refellere. Caliditatẽ quã ſubſtantiã eſſe ignis
hic admittit, in formam ipſam aliter inominatam accipit
alibi qualitatem cẽſens reicit. qđ Idemtidem Auerois fa/
cit Animas irrationales hic immortales eſſe ſecundũ ſub/
ſtantiam permittit/corruptibiles autem ſecundũ accidens
coruptis operibus animalium palam dicit. Recitando/ali
bi autem in decimo/Capite decimo corrigendo ac ſecun/
dum opinionem propriã Animam rationalem Immorta
lem ſcribit/ſenſualem autẽ mortalem. Vnum maxime an
git ꝙ Animam rationalem præcedere compoſitionẽ ani/
malis in methaphyſica negat/hic euidenter aſſeuerat, ſed
inꝑſeuiaꝝ dicimus Animam huiuſpeciei apud eum fo/
re perpetuam/tale autem Ens, penes eundem præfuit æter
num/exteriuſq; accedere intellectum. I. Animaliũ anim...
uertit. Quare non tam in hoc q̃ in aliis ſcriptis/illi Sapien/
tiæ duodecimo pugnat. Vnde dici poſſet ꝙ & reliquis co/
mune (ſi oporteat) adſit nihil ueriſimile/minuſq; impoſſi
bile/hominem etiam philoſophicum/ alias alio tempore
habere opiniones/ꝙ ꝑfectus impertinaciæq; exiſtit argu/
mentum. Ac ſapientibus uſq; ad obitum arbitrariis / quos
enumerare prolixum/ſepius accidit. Porro caractere ora/

tionis ſuſior & apertior/ q̄ Ariſtotelicus/nihil obeſt, qñ nō
eadē in oībus aliis illi eloquutio/ ac ēt is exiſtit ob Arabes/
a q̄bus trāſuptū opus q paraphraſim Interpretamentis ſuis
(ut licet pſpicere) Sapiūt. Quapropter Nos ēt audacius/
iuxta Hieronymi præceptum/ Ciceroniſq́ exemplum/ſen
ſus nō uerba illoꝝ ſequuti expreſſimus. Præterea neq́ Au
toris titulum infirmet, ꝙ Ariſtoteles hic Platonem imita/
tus crebro citet Iudicē/cuius ppetuus habet a Iunioribus
ꝑipateticis aduerſarius/q a cōſtans eſt apud priſcos Sapien
tiores/opinio/teſte Auguſtino q̄nto Ciuitatis Diuię libro/
ac Thoma ſecundo cœli/illos in plurimis quanq̄ ore, nō
tñ Corde eē diſſentāeos/uñ cōcordiā eorūdē apud græcos/
Porphyrius abſoluit. Simplicius incohauit, apud latinos
Boetius ac Picus polliciti ſunt.quā nos aīo cōceptā/ & ſuo
tpe explicādā notis ad procinctum capitalibus ēt pſtrinxi/
Inſcriptio nis rō. mus/ Inſcriptio opis huiꝰ pſert Theologia/ſubdit āt ipro
greſſu Phia myſtica,qm̄ apud Veteres Sapiētes Diuina Ar
cana q̄lia hic adnotant/nō ſint uulgo publicanda, tū ꝙ nō
plene ab illo capiunt/tū ne minus ſatis intellecta cō emnā
tur/ſed & ne detur ſanctū canibus. Sic.n.ſphingis effigies
Tēplo Delphico pfigebat/diuia ſignificās cōtinēda/ & Py/
thagoras Animis auditoꝝ non lr̄is/ob id talia mādauit pri
us/Aegyptiiq́ ne forte i obliuionē cederēt/notis q̄dē, ſ ʒ my
ſticis(q̄ Hieroglyphæ uocant) cōmitebāt. Plato āt ænigma
ticis uerbis exarata reliq̄t/ qd̄ Hebrei quoq́ i caballa ſua ob
ſeruarūt. Subiectū exiſtit Cōmune q̄dē Vniuerſuꝫ/ Princi/
pale aūt ſubſtantia incorporea/quæ ſpūs uocat/ Comple/
ctiturq́ Deū: Intelligētias/atq́ Aīas/q̄ tria hoc opere præci
puæ conſiderant. Inter hæc tñ Deus eſt primariū/ unde ab
illo Theologia nūcupat. Statꝰ iter phiæ ptes hētur/ut Opus
poſt Methaphiſicā legat/ ſiquidē multa in hoc ſupponunt
in ea pbata. Eſtq́ methaphyſicæ ipſius q̄ alioquin(ut præ

ſatum) uiſa eſt Thomæ aquinati/ mutila ſuplementū. Quare cum Iuuenes haud ſint ſupernaturalibus Theorematis/
iudicio Ariſtotelis imbuendi/ tantominus ſunt ad hmōi le/
ctionē admittendi Et.n. diuina apud Platonē quoqꝫ nō ni
ſi ætate prouecta/ in qua ceſſant affectus/ ſunt diſcenda/ ut
Caballica ꝑnominata apud hæbreos/ nō ante q̄dragesimū
annū audiebatur. Stilus eſt ut plurimū narratiuus/ ꝙ ſuper
natura ia ſecundū platonē narari potius debent q̄ probari/
atqꝫ itaſunt ſatis p ſe nota / apud ſapientes ꝑcipuæ gradus
ſummi lumine naturali limpido illuſtratos/ tanq̄ axioma/
ta ſeu prologa/ ut Boetius dixit) Qđ ſi qua afferatē proba/
tio qñqꝫ/ Dialectica magiſqꝫ Apodictica talis exiſtit/ ꝙ i hu
ius generis materia raræ ſint demonſtrationes. rationeſqꝫ
Dialecticæ frequentes/ ut Metha. libro. vii. ē obſeruat Aue
rois. Qua ppter Plato Theologiā uocat dialecticā. i. dialecti
cas p rationes progredientē. Proportio operis ad reliquā
p̄hiam eſt ſicut finis ad ea q̄ ſunt ad finem / ad P̄hiam ſim/ Propor/
pliciter ut pars eius potiſſima/ ſiquidē ſubiectum hēt nobi tio.
liſſimū/ & ob id maximæ eſt exoptāda. Sic.n. ſatius eſt ſub/
limia ſpeculari ueriſimiliter q̄ infima ē Apodictice / cen/
ſuit Ariſtoteles. Emolumentū libri eſt maximū/ præcipuæ Vtilitas.
fidei catholicæ, Cui inquā plurimis eſt conſentaneus, &
quanq̄ in quibuſdā paucis diſcors/ iñ ut Adamantius: Cy/
prianus: Lactantiuſq;: in chriſtianas ſcholas prudenter ad
miſſus/ Hieronymi Baſiliqꝫ conſilio ad praua ingēia/ Quæ
non niſi externorum rationibus autoramētiſqꝫ poſſunt ad
pietatem trahi / ſummopere cōducet. Hic nempe tot quot
nuſq̄ alibi in uno uolumie Pagāico tot / Theologicæ Or/
thodoſæqꝫ leguntur ſententiæ/ ut ſi illæ paucæ quæ exorbi/
tant/ non inter extarent / minime Ariſtotelem æthnicum
ne alium/ ſed Chriſtianum potius philoſophū (ut Diony/
ſiū/ philoponūqꝫ) merito exiſtimaremus. Sigdē hic ē dei

unitas ſingulariſſima ſeperatiſſimaq́: eſſentia immo ſup/
eentia eminētiſſima ac ipanicibilis/ Exiſtētia iproductilis
& cōſtantiſſima. Neceſſitas maxima & incōtropinabilis.
actualitas puriſſima/ſimplicitas ſumma/Subſiſtētia undiq́
ipendens & oino ſolitaria. Prioritas ſuptēporaria. Veritas
excellētiſſima. Bonitas primaria cæteriſq́ cāria Hic Dei po
tentia infinita: Sapiētia abſoluta/& ſcientia indiuidua/ pui
dentia oīſaria/Intellectus rationū Idealiū pleniſſimus. Vo
luntas aliunde inexcitabilis & nequaq̄ inuida. Profundi/
tas incōprēſibilis inenarrabiliſq́/ actio eſſentiaria/ſine tpe
& ſubiecto. Hic in Deo uerbū conceptū ac pductū: Con/
eſſentiale:& coæq̄le p Cuius impiū oīa fiunt. Hic in Deo
p eminentiā oīum cōtentio. Hic in Deo fidei ad agēdum
efficacia/hic a Deo oīum pductio/aſſiduaq́ ſeruatio. Spi
rituū emanatio/Materiæ fundatio mūdi Creatio nouanuo
lūtaria: pſectaq́. Hic ex Deo quorūlibet pēdētia/& efficien
tia/hic ſub Deo oīum iacētia/ Hic ad Deū oīa tēdētia. Hic
p Deū/oīum Intellectio Illuſtratioq́. Hic ſpirituū nume/
rus collocatio: Cōſenſus: cōſciētia ac colloquutio: Hic Aīa/
rū multitudo: incorporalitas: imortalitas: momētanea In/
tellectio: Trāſlatio: depuratio: emerſaq́ claritas uera/ p me
ritaq́ pmiū/ demeritaq́ pœna: uirtutū comēdatio/ uitioꝝ de
teſtatio. Quapp cū uniuerſa Phia ducat ad Fœlicitatē/Hęc
pducit. q̄tenus tot de Deo iſignia pdicās i eius amorē tra
hit. Amorē huiōi cōmitatur adeptio/adeptionē aūt frui/
tio/ex qbus beatitudo integra conſiſtit/quę una fuit ſapien
tiæ Principum opinio. Quam cum reliquis abſoluendā
maturabimus/ſi preſens qualiſcunq́ Induſtria/doctis In/
geniis/atq́ eoꝝ maxime/ ad quos ſpectat nō diſplicuerit.
qd ad editionē quoq́ in logicam uniuerſam iam factæ/
paraphraſeos/ cōfectionemq́ in reliquam Philoſophiam
hortamentum erit non mediocre.

Index totius operis Theologiæ ſiue Philoſophiæ myſticæ Ariſtotelis.

LIBRI PRIMI.

Folio.

Caput.1. Proemiū quæ Theoremata tractanda/ſecundum quos autores & quo ſtilo. 1.
Caput.2. Quomodo Anima uniatur corpori. 2.
Caput.3. Q́ď omnis Anima/& propter quid eſt immortalis ſecundum pythagoram. 3.
Caput.4. Quia oīs Aīa humana eſt imortalis. 3.
Caput.5. Cur Aīa deſcenderit in mūdū inferiorē. 4.
Caput.6. De errore antiquorum/& ꝙ omne Ens eſt bonum ex Deo. 4.
Caput.7. Q́ď Deus creat ſine tempore. 5.

LIBRI SECVNDI. 5.

Caput.1. Q́ď Anima in mundo Intellectuali non utitur memoria. 5.
Caput.2. Q́ď Aīa non utiť reminiſcentia 6.
Caput.3. Quomodo Aīa habet uires operatiōeſq; plures qualiterq; Intellectus intelligit. 6.
Caput.4. Q́ď intellectus non eſt mobilis/& quo mō Anima eſt mobilis. 7.
Caput.5. Q́ď Aīa nō moueť i mūdo Intellectiuo. 8.
Caput.6. Q́ď Anima habet memoriam in mundo ſenſibili & qualem. 8.
Caput.7. Quo modo intellectus ignorat ſuperiorem Autorem/& inferiores creaturas. 9.
Caput.8. Quo modo Aīa diuiſionē admittit. 10.
Caput.9. Q́ď unus ſenſus cōmunis complectitur omnia

ſentiendi organa, Folio. 10.
Caput.10. Q d Anima nõ eſt incorpore ut in loco/ nec uir/ tus in organo ut in loco. 12.

LIBRI TERTII

Caput.1. Q d Anima non eſt corpus. 13.
Caput.2. Q d Anima non eſt complexio/ & qui ſit ordo re rum uniuerſi. 14.
Caput.3. Q d Deus ſit & qualis. 15.
Caput.4 Q uo ordine/ qualiq̃ ratione res producantur/ & quo modo Deus agit. 15.
Caput.5. Q uomodo Anima eſt impotentia / ꝙꝙ non eſt harmonia. 16.
Caput.6. Q uid ſit Anima. 17.
Caput.7. Q d Anima eſt actus ſperabilis. 18.

LIBRI QVARTI;

Caput.1. Q ualis Deus ſit. 19.
Caput.2. Q d etiam materia eſt producta a Deo, ꝙꝙ mo uetur ad illum/ & quo modo probetur. 19.
Caput.3. Rurſus qualis ē Deus, ꝙꝙ non eſt prior tempo/ re alus. 20.
Caput.4. Q uanta ſit dignitas mũdi Intellectiui/ & qua ra/ tione ad illud perueniatur. 20.
Caput.5. Propter quid Ars Naturaq; faciunt pulchras for mas/ & in quo ſit pulchritudo. 22.
Caput.6. Q uomodo pulchritudo Animæ cognoſcatur, & ꝙ deus agat per eſſentiam. 23.
Caput.7. De ſpeciebus Entium ſpiritaliũ. 23.

LIBRI QVINTI.

Folio.

Caput.1. Cur Deus cõſtituerit uaria organa ſentiẽdi. 24.
Caput.2. Q đ Deus non agit per deliberationẽ. 24.
Caput.3. Q ualε eſt Dei opus. 25.
Caput.4. Q đ omnia poſteriora intellectu productibilia ſunt in eo, ꝓꝗ perfecta. 25.
Caput.5. Q đ Deus non agit per aliud. Et ꝙ in ſpiritalibus quid & propter quid non differunt. 26.
Caput.6. Q đ quid ſit & propter quid ſit in intellectu ſunt idem. 27.

LIBRI SEXTI.

Caput.1. Q uomodo ſtellæ operãtur in inferiora, ꝓꝗ non agunt malum. 28.
Caput.2. Q đ opus faſcinaionis eſt duplex, & quomodo fiat faſcinatio. 28.
Caput.3. Q đ naturæ habent uim faſcinãdi a cœlis, ꝓꝗ uir iuſtus non faſcinatur. 29.
Caput.4. Q đ uir pronus cito faſcinatur. 30.
Caput.5. Q đ aliquid moueat hominẽ ad aliud, ꝓꝗ nimium deditus naturalibus faſcinatur a natura. 30.

LIBRI SEPTIMI

Caput.1. Cur Anima deſcenderit in mũdũ inferiorẽ. 31.
Caput.2. Si Deus non produxiſſet nihil aliud exiſteret, & cur plura Entia ſunt producta. 32.
Caput.3. Q đ nulla ſubſtantia intellectiua naturaliſue exiſtet quæ non operetur. Q ualiſꝗ ordo rex. 32.
Caput.4. Q đ mũdus ſenſibilis ẽ imago itellectualis. 33.

Caput.5. Q đ Anima eſt media inter duos mundos / ꝗꝗ agit interius. 33.
Caput.6. Q đ Anima in ſupno orbe melius ſe hẽt. ꝗꝗ influit deorſum. 34.
Caput.7. Q ualis differentia corporum & terminus uniuſcuiuſq; Entis. 35.
Caput.8. Q đ Anima exiſtẽs in orbe ſuperno adhuc operatur in infimo/coniungitq; utrunq;. 35.
Caput.9. Q đ Anima ſubmerſa nõ ſpeculatur ſuperiora/ uice uerſa emerſa ſpernit inferiora. 36.
Caput.10. Q đ Anima uniuerſalis regit ſine labore, particularis autem cum labore ante eleuationẽ. 36.

LIBRI OCTAVI. 37.

Caput.1. Q uæ ſit cauſa effectrix ignis cæterorumq; Entiũ naturalium. 37.
Caput.2. Q đ ſingula elementa participent aliquantum uitæ. 37.
Caput.3. Q đ quæ ſpecies ſunt in mundo inferiori/ſunt ẽt in ſuperiori/& quales ibi ſint. 38.
Caput.4. Q ualis ſit motus intellectus. 38.
Caput.5. Q đ omnis motus in orbe ſuperno eſt uitalis, & qualis. 39.
Caput.6. Q đ Intellectus eſt uniuerſalitas rerum, & quo modo. 39.
Caput.7. Q đo Intellectus eſt unus & plura. 40.
Caput.8. Q uomodo omnia ſunt in Intellectu, & quomodo agat intellectus ac ẽt Deus. 41
Caput.9. Q uo modo omnia Animalia uniuerſalia ſunt in Animali uniuerſali, ꝗꝗ aliter ꝗ in Intellectu. 41.

libri

LIBRI NONI.

Folio.

Caput 2. Q đ Anima in orbe intellectuali nõ indiget pro/
mouēte ad operationē/qq̃ hic auteĩndiget. 42.
Caput.3. Solutio obiectionum duarũ. 42.
Caput.4. Q đ Anima eadem potentia hic & in orbe Intel/
lectuali utitur / ſed nõ eodē modo. 43.
Caput.5. Q đ Anima Cœleſtis habet memoriam quan/
dam. 43.
Caput.6. Q đ Animus Cœleſtis non habet memoriã qua
lem humanus. 44.

LIBRI DECIMI.

Caput.1. Q đ Deus eſt ſumme perfectus/ influxuſq; eius
in primo creato eſt infinitus/in reliquis finitus. 46.
Caput 2. Quo modo Deus eſt prior aliis Entibus /quiq;
eſt ordo Entium. 47.
Caput.3. Q đ mundus intellectualis influit Cæleſti/ Cæle/
ſtis autem ſublunari & quo modo. 47.
Caput.4. Q đ ſolus Deus eſt Autor uerus Animæ ratio/
nalis. 48
Caput.5. Q đ tres ſunt Illuminationes Animæ gradus, &
quales. 48.
Caput.6. Q đ Intellectus eſt ſimulacrum Dei. 49.
Caput.7. Q đ Anima rationalis producit ſenſualem/qq̃
Indiget ea & quo modo/ac q̃ illi unitur. 49.
Caput.8. De Intellectu agente qualis/ & quo modo ſe ha
bet ad poſſibilem. 50.
Caput.9. De Intel. poſſ. quo modo unitur Animæ ſenſiti/
uę ac Intellectui agenti. 50.
Caput,10. Q đ forma corpis duplex/qq̃ Intellectus agēs

C

regit poſſibilē/poſſ.aūt Animā ſenſualē. Folio. 50.
Caput.11.Q đ Intellectus agens eſt proximus Deo Intel/
lectuiq; poſſ.& ꝙ Deus continet inſe uerbum. Item
quo modo Deus Intelligitur. 51.
Caput.12.ꝙ uniuerſus mundus eſt perfectus/ & ex conſe/
quenti qualis ſit eius Autor.. 52.
Caput.13.Q uale ſit uerbū Conceptū ſeu mēs diuina. 52.
Caput.14.qualis ſit orbis ſupernus. 53.
Caput.15.Q đ uterq; mundus exiſtit per deum parendoq;
illi ſeruatur/ quiq; ſit ordo Inter Intellectū principē agē
tem ac poſſibilem/ꝙ etiam uerbum eſt duplex, uidelı/
cet cenceptum & exmpreſſum.. 54.
Caput.16.Epilogus prædictorum.. 55.
Caput.17.Q đ uerbum expreſſum eſt cauſa propriæ crea
toꝝ/Deus autē non eſt propriæ cauſa eorundē. 56.
Caput.18.Q uo modo Intellectus agens eſt unus licē Deus
ꝙ eſt unitas ac numerus multiplex.. 58.
Caput.19.Q uomodo Deus Cū ſit ſume unus creet mul/
ta alia Entia qualia autem Intellectibilia.. 59.

LIBRI VNDECIMI.

Caput.1.Q đ ad intelligēdum orbē ſuperceleſtem oportet
prius intelligere cæleſtē magiſq; tamē illū q̄ iſtū. 60.
Caput.2.Q uæ ſit differētia iter ſenſum & intellectū. 61.
Caput.3.Q đ mūdus triplex ſuperceleſtis cæleſtis ac ter/
reſtris/ꝙꝙ poſterior ſeruatur a priore.. 61.
Caput.4.Cur Deus appellatur lux & ſeruat orbem intelle
ctiuum/hic autem cæleſtem/uſq; Dein terrenū. 62.

LIBRI DVODECIMI.

Caput.1.Q d corpus hominis eſt mortale non autem ani/mus/φφ corpus animalis eſt organum Aiæ. 63.
Caput.2. Qualis humani corporis compoſitio / & ppter quid. 64.
Caput.3.Q d Anima humana non habet peritiam aliquã congenitã neq formã corporalem cõnaturalẽ. 64.
Caput.4. Q d Anima humana non indiget organo cor/poreo φφ eſt ſimplex/& ob id incorruptibilis. 65.
Caput.5.Q d Anima ſit imortalis ex infinita diſcendi po/tentia/φφ non habet ſcientiam congenitam. 65.
Caput.6.Q d Animus eſt ſimplex abſolutus/ atq ob id in/mortalis φφ ſimplex biſarium. 66.
Caput.7.Solutio duaꝝ obiectionum. 67.
Caput.8.Q d Animus proculdubio intelligit Deum ac ſe ipſum/ceteraſq formas inſenſibiles ſine organo corpo rali/& φ enim formas ſenſibiles abſtrahit p intellectũ ſine organo eodem. 67.
Caput.9.Epilogus prędictoꝝ φφ res quedam materiales quædam immateriales/atq hæ adhuc biſariæ. 68
Caput.10.Q d Animus non eſt corporeus ratione intel/lectionis. 69.
Caput.11.Q d Anima rationalis non eſt corpus ſimplici/ter neq ſubtiliſſimum. 69.
Caput.12.Quomodo corpora ſimplicia & mixta oĩa ſunt Animata. 70
Caput.13.Q d Aĩa non eſt corpus/quia omne tale eſt com poſitũ ex materia & forma / ſed φ eſt forma eius aliæq de rationibus. 70.
Caput.14.Q d Anima non eſt figura neq complexio corporis. 71.
Caput.15.Q d Aĩa non eſt ſimulacrum expreſſum a mate ria/φφ iterum non eſt corpus. 72.

Caput.16. ꝙ Anima nõ eſt corpus ſubtile neq̃ craſſum uni/ uerſaliterq̃ nullius generis. 72.
Caput.17. Q̃d Anima non eſt ſpiritus æthereus/ rurſus ꝙ non eſt corpus generaliter. 73.
Caput.18. Q̃d uirtutes inſunt intellectui agenti & Deo/ & quo modo. 73.
Caput.19. qualis Deus ſit quiq̃ ſit ordo Entiũ ſecundũ no/ bilitatẽ & conſeruationem. 74.
Caput.20. Quæſtio propoſita/ & unde prouenit huma/ na ignorantia/ ac rurſus ꝙ Animus/ intellectus/ & Deus non ſunt corpora/ & quo modo ſit ſenſio. 75.
Caput.21. Quo modo Deus/ Intellectus/ Animuſq̃ Intel/ ligantur a nobis. 75.
Caput.22. Q̃d formæ terreſtres ſunt ſub ratione nobiliore in orbe ſupremo quã cæleſti/ ac ſolutio quæſtionis præ/ poſitæ. 76.

LIBRI TERTIDECIMI.

Caput.1. Quale Ens ſit intellectus agens/ & quo mõ creet plura Entia/ cũ ſit Ens unum inuariatum. 77.
Caput.2. Cur intellectus agens eſt pfectus & ipar deo/ Itẽ cur Deus eſt ſupremæ perfectus/ ac quo modo ſit rerũ ordinata productio. 78.
Caput.3. Cur intellectus agens producit Intellectibilia ac ſenſibilia/ & quo modo ſit perpetuitas / eiuſq̃ appetitus prouenit. 78.
Caput.4. Cur cælum mouetur a ſuis formis/ & cur perpe/ tuo/ & ob quem finem generationes fiunt. 79.
Caput.5. Q̃d oẽ corpus eſt particeps boni diuini & quo modo Deus eſt unus. 79.

Caput.6.Qualis exiſtat ſeries Creaturarum. Folio. 80.
Caput.7.quomodo Intellectus agens ſit a Deo/ab Intellectu agente anima/ab anima natura. 81.
Caput.8.Q d Anima Cõſtituit gradus rerum / ꝙꝙ omnia reuertuntur ad Deum. 82.

LIBRI QVARTIDECIMI.

Caput.1.Q đ Intellectus agẽs & Anima uniuerſalis creẽtur in momento/ꝙꝙ non ſunt potentiales 82.
Caput.2.ꝙ homo Intellectibilis ſit ſimulacrũ omnibus pfectionibus ab Autore primo. 83.
Caput.3.Q đ Anima in orbe ſuperno habet uim ſentiendi quandam 84.
Caput.4.Q đ ſit homo quidam ſimplex/ quidam autem compoſitus/ & quid ſit uterq3/ ac ꝙ hõ ſimplex quidam ſupernus/quidam infimus. 85.
Caput.5.qualem oportet eſſe hominem infimum ad ſpeculandum ſupremũ. 86.
Caput.6. Q đ in orbe ſuperno ſunt etiam ſenſus / ſed meliores. 86.
Caput.7.Quod in orbe ſuperno ſunt etiam formæ brutorum. 87.
Caput.8.Solutio obiectionũ duarum/& q̃ſtionis unius. 87.
Caput.9.Q đ ois forma naturalis huius mundi hẽt ſimilem,ſed nobiliorem in orbe ſuperno. 88.
Caput.10. Q đ terra infima eſt particeps uitæ/ac tanto magis ſuperna. 89.
Caput.11.Qualis ſit ſtatus Entium ſupernorum. 89.
Caput.12. A quo creata ſunt Entia orbis superni/ & quale ſit uerbum diuinum. 90.

Caput.13. Q ao modo orbis ſupernus itelligatur a nobis/ quamq; ni ſcientia intellectus agentis. 90.

Caput.14. Q d Entiu ſupernoꝝ unus non eſt nobilior eſſentialiter altero/& ꝓpter quid Aegipcii uſi ſunt litteris hyeroglyphis. 91.

Caput.15. Q d cur Entia ſuperna ſint facta talia nõ eſt querendũ/& ꝙ Deus creando nõ utẽ cognitione. 92.

Index Alfabeticus Sententiarum Operis Inſigniorum.

Lib. cap. fol.

Ab elementis ſuperioribus immititur uita elementis inferioribus. 8 1 37

Accidens Animæ differet ab Anima / & eſt connaturale animali. 1 3 3

Accidẽs nõ exiſtit. Seorſuȝ a ſubiecto icorrũptũ. 2 10 12

Actus eſt nobilior potentia. 3 3 15

Actus eſt incorporeus. 3 3 15

Actus qdã eſt ſepabilis / qdã inſepabilis. 3 6 17

Actus ſeparabilis remanet incorporeus corupto corpore ſubiecto. 3 6 17

Actus inſeparabiliis non remanet incorrumptus corupto ſubiecto. 3 6 17

Actus quidam eſt perfectio acta / quidam eſt perfectio perficiens. 3 6 17

Actio perfecti agentis eſt eadem cum re acta. 5 6 27

Actus perficit potentiam animi coniuncti. 9 2 42

Additamentum neceſſariũ eſt ſuperfluũ. 10 11 51

Ad conſpiciendum perfecte lumen planetæ Iouis oportet ſpeculari ipſum interius & exterius. 11 1 60

Ad intelligendum formas ſupercæleſtes oportet præintelligere cæleſtes maxĩe aũt planetæ Iouis. 11 1 60

Ad Intelligendũ ſubſtantias incorporeas oportet auertere animum a ſenſibilibus. 12 21 75

Ad audiendã harmoniam ſupercæleſtem oportet intendere illi auditũ rõnalem interioremq;. 12 21 75

Affectans appetitu ſenſuali non bonum ut bonum / eſt faſcinatus. 6 5 30

Agens primum differt a ſecundo 1 7 5

Agens primariũ agit p ẽentiã nõ p attributa. 4 6 23

Lib.cap.ſol.
Agens primũ ẽ efficiẽs pulchritudinis in Aīa. 4 6 23
Agens primũ eſt unicũ in pluriſicabile ac in alterabile, nec recipit quicq̃ ab alio/ſed oīa ab illo. 4 6 23
Agens primũ agit ſine ſubiecto & per ſolam uirtutem eſ/ſentiæ ſuæ. 4 6 23
Agens primũ non agit p aliud nobilius eo. 5 5 26
Agens ſimpliciter perfectũ agit per ſolam eſſentiã/non per qualitatẽ. 5 6 27
Agens imperfectũ agit/perqualitatẽ non per eſſentiã, ideo non agit actione pura & perfecta ſimul. 5 6 27
Agens ſimpliciſſimum ſimul agit ac perficit actione per/fectiſſima. 5 6 27
Agens primum ſimpliciter eſt unum ſimplex perfectiſſi/mum. 8 4 38
Agens primum dicit̃ Deus/ quoniam omnia fuerunt ab eo creata. 8 8 41
Agens primum, quodcunq; producit ſimile perficit abſq; medio. 8 8 41
Agens ſecundum ut pote Intellectus/quicquid agit efficit per primum 8 8 41
Agens ſapiens non facit opus deffectiuũ. 10 11 51
Agenti primo non conuenit ut efficiat aliquod opus im/perfectũ/quom ipſe ſit perfectiſſimus. 14 2 85
Aliqua Anima deſcẽdit ob peccatum ad luendam pœnã/promerendumq; ac leges dei accipiendas. 1 5 4
Aliquãdo corpus eſt paruũ & uirtus fortis. 3 1 13
Aliquid memoria non cognoſcitur / aut quia ſemel tum neglectum fuit/aut quia nunq̃ notum. 9 5 43
Aliqd corpus eſſentialiter uiuit/aliqd nõ. 12 11 69
Aliquod ſeruatur in materia . Item aliquid ſeruatur in agente. 12 19 74
Amor ſiquidem faſcinati eſt fixus. 6 5 30

Anima

Anima uniuerſalis non ſeparatur a mundo intellectuali ſecundum ſubſtantiam ſed opere. 1 2 2
Aia pticularis moderata nō ē in corpe ſed extra. 1 2 2
Anima mouet oportune primo ad mundū diuinū/ ſecundo ad tertium tertio ad diuinum. 1 2 2
Anima operatur ſemper quia ſemper exiſtit. 1 3 3
Animæ brutorum corumpuntur ſecundum accidens nō ſimpliciter 1 3 3
Animæ plantarum ſunt ſubſtantiæ, non accidentia/ incorporee non impartibiles ideo incorruptibiles ſecundū Pythagoram. 1 3 3
Anima hominis habet tres partes uegetatiuam/ ſenſualē/ & intellectiuam. Intellectualis ſeperatur a corpore reſoluto. 1 3 3
Aia coinquinata a corpe eſt ut corporalis. 1 3 3
Anima coinquinata non aſcendit ad mūdum ſupernum niſi difficulter. 1 3 3
Aia humana ſepata ſeruat a ſuis principiis 1 3 3
Anima humana eſt Ens uerū ac pfectū. 1 3 3
Anima creata eſt imortalis ob nobilitatē. 1 4 3
Animæ ſeparatę ſuggerunt opē precātibus 1 4 3
Anima apud Anticlidem ob peccatum decidit in orbem infimum 1 4 3
Anima aliqua deſcendit ad exortandum homines ad mūdum ſupernum. 1 4 3
Aia eleuata eſt ſimilis a pfocatione liberato. 1 4 3
Anima hēt attributa plura diuerſa inter ſe. 1 5 4
Anima extat in orbe infimo Dei iuſſu. 1 5 4
Animæ plantariæ operationes ſunt pauce/brutalis plures humanæ plurimæ. 1 5 4
Anima rōnalis format materiā primā per utm Intellectus agentis. Intellectus agens p uirtutē Dei. 1 6 4

	Lib.	cap.	fol.
Anima ſuperius non raciocinatur.	2	1	5
Anima ſuperius non ſpeculatur infima.	2	1	5
Anima ſuperius reflectu omnẽ actionem ſpeculationeꝗ in diuina.	2	1	5
Aia ſupius nõ indiget memoria/& cur.	2	1	5
Anima non recipit ſcientiã ab inferioribus.	2	1	5
Aia in orbe ſupno non utitur memoria.	2	1	5
Anima in orbe ſuperno cõtemplatur modo perfectiſſime pro facultate.	2	1	5
Anima in orbe ſuperno ſpeculat̃ ſine tẽpore.	2	2	6
Aia in orbe ſuperno nõ utit̃ ꝓceſſu tẽporario.	2	2	6
Anima nõ indiget reminiſcẽtia in orbe ſupno.	2	2	6
Anima ſuperne cognoſcit plura ſimul.	2	2	6
Aia ſcit unũ prius ordine nõ tpe q̃ aliud.	2	2	6
Anima eſt una ſubſtantia multiplex ſecundum potentias & operationes.	2	3	6
Anima mouet̃ cognoſcendo quia/eſt in confinio mundi intellectiui.	2	4	7
Animæ motus eſt reflexus cognoſcendo rẽ.	2	4	7
Anima mouet̃, quia ſubiicitur intellectui.	2	4	7
Anima ſuperius mouet̃ recte inferius reflexe.	2	4	7
Anima in mundo intellectiuo non alteratur cum ſit ibi pura.	2	5	8
Aia in mũdo ĩtellectiuo eſt abſtracta a corticibus.	2	5	8
Aia in mũdo intellectiuo ſcit uere inferiora.	2	5	8
Anima iungit̃ in mundo intellectiuo intellectui imme/diate.	2	5	8
Anima eſt clarior in mundo intellectiuo.	2	5	8
Anima in orbe ſupno formatur ab intellectu.	2	5	8
Aia ſeruat̃ ab intellectu/& ſeruat alias ſubſtãtias.	2	5	8
Anima Inclinatur ad intellectum.	2	5	8
Anima intelligit per intellectum.	2	5	8

Anima producta eſt medio intellectu. z 5 8
Anima in orbe ſuperno cognoſcit ſubſtantiam ſuam uni/
ca ſcientia indiferente. z 5 8
Anima hic habet memoriam. z 6 8
Anima hic nõ meminit ſuperiorũ. z 6 8
Anima deſcendens meminit inferiorum/ aſcendẽs autem
ſuperiorum. z 6 8
Anima memor eſt ſimilis rei cuius eſt memor. z 6 8
Anima ſupernæ appetit bonum perfectum. z 6 8
Anima ſupernæ intelligit bonum perfectum per intelle/
ctum. z 6 8
Anima diſtat per intellectũ mediũ a Deo. z 6 8
Aia cõuerſa ad iferiora appetit ea ſcdm mẽoriã. z 6 8
Anima nõ deſiderat inferiora niſi cogitet. z 6 8
Aia intelligit mũdũ inferiorẽ anteq̃ inhabitet. z 7 9
Anima in orbe ſuperno non meminit ſenſibiliũ, ſed uer/
ſatur circa intellecta ex ſenſibilibus, z 7 9
Anima ſuperius tantum intelligit recipiendo ab intel/
lectu. z 7 9
Aia hic indiget memoria corruptibilium. z 7 9
Anima diuiditur diuiſo corpore. z 8 10
Anima diuidit̃ in potentias ſecũdũ formam. z 8 10
Anima diuidit̃ ſecundum potentias quatenus una eſt in
una parte corporis in qua non eſt alia. z 8 10
Anima expanditur p totum corpus ut animal ubiq; cor/
poris. z 8 10
Aia diuidit̃ per corpus quia extẽdit̃ per illud. z 8 10
Anima q̃uis expanditur per membra non tamẽ ipſa diui/
ditur, ſed eſt ubiq; indiuiſa, ſiq̃dẽ perfecta. z 8 10
Aia diuidit̃ ſecũdũ tactũ ſed minus euidẽter. z 8 10
Animæ uires indigẽt locis non ut inexiſtant, ſed ut operẽ/
tur in illis. z 10 12

	Lib.	cap.	fol.
Anima aptat membrũ operationi.	2	10	12
Anima nõ cõponit̃ ex uirtutibus.	2	10	12
Anima eſt ſimplex.	2	10	12
Anima cõtinue imitit uires partibus corpis.	2	10	12
Aiæ uires iſunt mẽbris nõ ut locis/ſed ut ſignis.	2	10	12
Anima cõtinet corpus/nõ continet̃ ab eo.	2	10	12
Anima eſt cauſa corporis.	2	10	12
Aia nõ ineſt corpori ut accidens ſubiecto.	2	10	12
Anima ſeparat̃ a corpore reſoluto.	2	10	12
Aia non eſt incorpore ut totum impartibus.	2	10	12
Aia nõ eſt incorpe ut forma i materia pria.	2	10	12
Anima eſt prius corpore.	2	10	12
Anima facit formam in materia prima/ perficitq; corpus.	2	10	12
Anima regit humores aptatq; corpis formã.	3	1	13
Anima eſt cauſa efficiens aialis.	3	1	13
Animalia quedam ſunt ſanguinea /quedam ſunt exanguia.	3	1	13
Animalia quedam carent ſpiratione.	3	1	13
Anima nõ reddit corpus maius.	3	1	13
Anima ablata non minuit corpus.	3	1	13
Anima non eſt reſolubilis.	3	1	13
Anima penetrat corpus.	3	1	13
Anima nõ eſt diuiſibilis impartes.	3	1	13
Anima penetrat corpus totum non incidendo/ ſed uirtute.	3	1	13
Anima non eſt ſpiritus refrigeratorius.	3	1	13
Anima non fit ex commixtione naturaꝝ.	3	4	14
Anima cauſata eſt ab intellectu.	3	4	15
Aia agit i materiã/prima media natura cœleſti.	3	4	15
Anima agit formã in materia.	3	4	15
Anima ſeruat formam in materia.	3	4	15

	Lib.	cap.	fol.
Anima agit per uirtutem ab intellectu.	3	4	15
Anima agit reſpiciendo Deum.	3	4	15
Agens uerum eſt actus abſolutus eſſentia ac ſapientia perfectiſſima.	3	4	15
Anima eſt Ens potentia/quia eſt producta.	3	5	16
Anima nō eſt ſpiritus neq̨ corpus aliqd.	3	5	16
Anima non eſt harmonia.	3	5	16
Anima eſt prior compoſitione corporis.	3	5	16
Aiā facit compoſitionē corporis aptam.	3	5	16
Anima dominatur corpori.	3	5	16
Anima prohibet corpus operari ſecundum naturam corpoream.	3	5	16
Aia eſt actus corporis/ſed nō q̄tenus ē corpus.	3	6	17
Anima eſt actus ſeparabilis.	3	6	17
Anima eſt actus perficiens corpus.	3	6	17
Anima non eſt perfectio corporis/alioquin foret diuiſibilis.	3	6	17
Aia nō eſt pfectio unius mēbri.	3	7	19
Anima hēt opationes contrarias corpori.	3	7	18
Anima habet operationes inorganicas, quas exercet contemplando incorporalia.	3	7	18
Animæ eſſentia ſupereſt corupto corpore.	3	7	18
Anima eleuatur in uigilia/ſed precipuæ in ſommo propter ceſſationē operationū.	3	7	18
Anima eleuata aduerſatur corpori.	3	7	18
Anima cōmunicat bonos mores corpori.	3	7	18
Aia primo eſt informis/tantūq̨ apta formari.	3	7	18
Anima humana cognoſcit formas corporales per propriam rationem.	3	7	18
Aialibus ſenſoria & ſenſus tributi ſunt ſimul.	5	2	24
Animæ anteq̄ deſcēdant ad inſtitutionē animaliū ſunt ſenſitiuæ ſenſu intellectiuo.	5	2	24

Lib.cap.ſol.
Aiæ corpi alligate ſunt ſenſitiuæ ſenſu corpali. 5 2 24
Aia rõnalis repellit actiõẽ morbi ac mortis. 6 3 29
Anima rationalis agit in ſenſualem ſi nacta ſit fidẽ in Au/
tore primo. 6 3 29
Anima nobilis liquit mundum ſuperiorem ut inferiora
formet & reget. 7 1 31
Aia rõnalis iuncta materiæ & ſordibus Irg̃nata melius di
ſcernit corporeas ſubſtãtias q̃ abſtractas. 7 1 31
Anima corporeis nexibus reſoluta ſi ſit mũda dr̃ fœlix In/
tuendo ſtatum Entiũ ſpũalium. 7 1 31
Anima munda redit pfecta a uitiis depurata / & diſcernit
utriuſq̃ mundi conditionem. 7 1 31
Aia pellago materiæ ſubuerſa ex predominio ſenſus iugi
ter ab itellectu diuino illuſtratˀ & purificatˀ. 7 1 31
Anima deſcẽdit in hæc iſeriora ad oſtẽdẽdũ potẽtias actio
neſq̃ nobiles uitæ. 7 1 31
Aia anexa corpori ẽ ignobilior q̃ ſe pata. 7 5 33
A ia intellectiua ẽ media inter duos mũdos. 7 5 33
Anima eſt de numero ſubſtãtiarũ diuinarũ, ſed finis earũ
& principiũ naturarũ ſenſibiliũ. 7 5 33
Anima mundo inferiori anexa continet influxum ſubſtã
tiarũ diuinarũ. 7 5 33
Anima infundit corpori uires ſuas & ſepius auſert ſordes
corporeas. 7 5 33
Anima illuſtrat magis inferiora corporum quam exte/
riora. 7 5 33
Anima conſpicata ſinceritatem corporis/ imprimit mi/
randas operationes actiuas. 7 5 33
Anima inexiſtens corpori maturat receſſum a corpore &
permutationem eius. 7 6 34
A ia ſuſcipit formã ab Intellectu ſupno diuio. 7 6 34
Aia pauˀ p accidens corpori alligata. 7 7 36

Lib.cap.fol.
Anima Intellectiua eſt qđ perpetuum & mobile quale Cœlum. 7 7 35
Anima ad ſupernos regreſſa deſpicit inferiora quoniam ſunt corruptibilia. 7 8 35
Anima a uitiis emerſa ſpernit inferiora. 7 9 36
Aĩa uitiis ſubmerſa non ſpeculaẽ ſupiora. 7 9 36
Anima uniuerſalis regit ſine labore / particularis cum labore. 7 10 36
Anima indiget cogitatione ad intelligendũ/quoniam pelago materiæ mergiẽ. 7 10 36
Anima cum deſerens ſtatũ eternoꝝ non aſſequi eẽ ſenſibile/ ignorat ſe ammotã a caritate perfecta. 7 10 36
Anima dum aduenit corpori induit amorem permutabilem & imbecilem. 7 10 36
Anima a corporeis uinclis reſoluta Deum cõtemplans/ uiuit abſqȝ pœna/afflictorioqȝ dolore 7 10 36
Anima uniuerſalis eſt ratio formatrix omniũ eoꝝ ut pote prouidentia diuina in toto orbe diffuſa. 8 1 37
Anima uniuerſalis in qđlibet corpore ſimplici agit ignem ſenſibilem. 8 1 37
Animalia ab elementis genita Indicant ꝙ elementa uiuant. 8 1 37
Animalia genita in igne ſunt inſenſibilia propter eius ſubtilitatem & leuitatem. 8 2 37
Animalia genita in aere ſunt euidẽtiora & maiora ꝙ genita in igne. 8 2 37
Animalia aquea ſunt manifeſta. 8 2 37
Animalia ſupiora nõ patiunẽ ab inferioribus. 8 2 37
Animalia ſupiora agunt in inferioribus. 8 2 37
Animal nõ cõſpicitur niſi particulari aĩa exuaẽ. 8 2 37
Animalia in cœlo exiſtentia ſunt nobiliora inferioribus. 8 3 38

Animalia Cœleſtia ſunt omnino immortalia. 8 3 38
Aialia iſeriora ſunt alterábilia & coruptibilia. 8 3 38
Anima quæ ſpeculatur/format ſibi ueritatem ex particula/ribus. 8 6 39
Animus unitus corpori indiget promouente uidelicet Intellectu agēte tū per ſe/tum p obiectū. 9 1 42
Animus unitus corpori impedit a pfecta intellectiōe ſub/ſtantiarū ſpiritaliū q̄ prius potiebatur. 9 2 42
Animus cōiunctus nō intelligit ſubſtātias abſtractas ſpe/culatiōe momētanea/qm̄ nō ſine cogitatiōe. 9 2 42
Animus unitus intelligit eadē potentia q̄ prius ſeparatus ſed nō eodē mō diſpoſita. 9 3 42
Animus tum in cœlo/tum in orbe infimo meminit eorū q̄ nouit inſuperno/ac uiceuerſa/niſi q haud ſeruat me/moriā in orbe ſuperno eorū q̄ iam diu prenouit in orbe infino. 9 4 43
Animus hēt quidē memoriā inorbe ſuperno ſed eam nō exercet euidenter. 9 4 43
Animus facile reminiſcitur ſupernoꝝ. 9 4 43
Animus deſcendens in definito loco ſubſiſtit neq̧ uſq̧ ad infimū corpus delabitur. 9 4 43
Animi ſtellares non habent ſcientiam acquiſitam a rebus inferioribus. 9 5 43
Animi humani memoria eſt cum diſcurſu. 9 5 43
Animi cœleſtes habent memoriā infuſam. 9 5 43
Animi ſtellares ſemp intuentur obiectum preſens uideli/cet Deum mundumq̧ ſupernū. 9 5 43
Animus q dediſcit patitur impreſſionē. 9 5 43
Animus ſtellaris ſemp noſcit qđ noſcit nō aūt ſub aliqua differentia temporaria. 9 5 43
Animus ſtelle non tranſfertur ab illa ſtella ad aliquā aliā partem. 9 5 43

	Li.	cap.	fol.
Animus rõnalis eſt Ens tertium.	10	2	47
Anima ſenſualis eſt Ens quartum.	10	2	47
Anima uegetatiua eſt Ens quintum.	10	2	47
Anima rõnalis propter imperfectionem indiget diſcurſu & memoria.	10	3	47
Anima rõnalis caret exploratiõe diſcurſoria.	10	3	47
Animaꝝ rõnaliũ q̃dã ſuſcipit lumen gradus primi/ q̃dam gradus ſecũdi/q̃dam gradus tertii.	10	6	49
Anima hauriẽs lumẽ gradus primi eſt ſimilis ſpeciebus demonicis/utpote perfecta ſpeculatione uera & proba actione.	10	6	49
Aĩa hauriẽs lumẽ gradꝰ tertii ẽ errõea & uitioſa.	10	6	49
Animæ aliæ ac naturæ recipiunt lumen differenter / ſecun/dum trium gradũ uarietatẽ.	10	6	49
Anima rationalis eſt ſimulacrũ intellectus agentis ac tã/quam uerbum expreſſum eius.	10	6	49
Anima adiuta ab intellectu agente influit in reliquas infe riores ſubſtantias.	10	6	49
Anima fit ab intellectu agente/nõ per extraductionẽ eius potentiæ ab eo.	10	6	49
Anima rõnalis hic utitur cogitatione.	10	7	49
Anima rõnalis pficit animã ſenſualem.	10	7	49
Anima rationalis excitaẽ a ſenſuali ad ſpeculandum prin/cipia.	1	7	49
Anima rationalis nõ recipit uniuerſalia ab intellectu agẽ/te niſi excitaretur a ſenſuali.	10	7	49
Anima rationalis non cognoſcit uere ſubſtantias ſepara/tas non enim niſi ratione exemplari cogitatiuę imagi/nario.	10	7	49
Anima rõnalis eſt Intel.poſſ.ſeu materialis.	10	8	50
Anima rationalis non abſtrahit formas a ſenſibilibus ſine excitatione animæ ſenſitiuæ.	10	9	50

E

Lib. cap. fol.

Aia rõnalis unioẽ cũ ſenſitiua fit imaginatiua. 10 9 50
Anima rõnalis amat ſenſitiuam. 10 9 50
Anima ſenſitiua hoĩs amat ſubiũgi rõnali. 10 9 50
Anima ſenſitiua nõ ſeruat̃ niſi p rõnalẽ. 10 9 50
Anima rõnalis & anima ſenſitiua mutua indigẽtia iunctæ unione ſubſtantiali cõſtituunt hominẽ. 10 9 50
Anima rõnalis ſeruat̃ ab intellectu agẽte. 10 9 50
Anima ſenſualis uegetaliſq; nõ ſeruant̃ in agẽte poſt mortem animantium. 10 10 50
Anima rationalis ſubſequitur inſeparabiliter Intellectũ agentem. 10 11 51
Anima rationalis abſtrahit ſenſibilia per Intellectũ agentem. 10 11 54
Anima rationalis eſt media inter Intellectũ agẽtem & naturam. 10 15 54
Anima rationalis continet tres potentias. ſ. uegetatiuã ſenſitiuam ac intellectiuam. 10 15 54
Anima rationalis quando intelligit Deum eſt Ens unius orbis. 10 15 54
Anima rationalis quando intelligit ſe ipſam eſt Ens medium inter duos orbes. 10 15 54
Anima rationalis eſt longe inferior Intellectu agẽte, q̃ Intellectus agens deo. 10 16 55
Anima rõnalis eſt primũ Ens mobile. 10 16 55
Anima rationalis eſt colocata a Deo inconfinio utriuſq; mundi. 10 16 55
Anima etiã rõnalis fit ab intellectu agente. 10 17 56
Anima uniuerſalis eſt magis cã q̃ pticularis. 10 17 56
Anima rõnalis etiam hẽt rationes ſeminarias inditas ſuorum inferiorum. 10 17 56
Anima rõnalis agit recipiendo influxum a formis Intellectus agentis. 10 17 56

Anima rationalis eſt numerus ſecundum imitationē Intellectus agentis. 10 18 58

Anima mouetur appetitu proprio ad Deum ut ſimulacrū ad Archetypum. 10 18 58

Aīa ſpeculādo orbē intellectiuū fit pulchrior. 11 4 62

Aīus auerſus ab orbe itellectiuo fit deformis. 11 4 62

Anima cœleſtis eſt pulchra. 11 4 62

Anima cœleſtis maxime tribuit pulchritudinem ſuam planetæ uenereo. 11 4 62

Animus corupto corpore nō corūpitur. 12 1 63

Aīus Indiget corpore/ut artifex inſtrumento. 12 1 63

Anima cū uiribus ſequit̄ cōplexionē corporis. 12 1 63

Anima aptat ſibi corpus ad operationes. 12 1 63

Anima humana eſt nobiliſſima animaꝝ. 12 2 64

Anima humana ſibi fecit unum organū aptum ad multa opera pro multis organis uidelicet manus. 12 2 64

Anima brutalis dedit ſuis aīalibus tum organa ad oportunitatem operationum. 12 3 64

Anima brutalis dedit ſuis animalibus inſtinctus expediētes ad tutelam. 12 3 64

Anima dedit homini pro multis organis corpus uerſatile. 12 3 64

Anima dedit homini pro inſtinctu naturali docilitatem artium. 12 3 64

Anima non habet aliquā formā naturalē in corpore uelantem uelut q̄ tectoria. 12 3 64

Anima ſi talē formā haberet nō reciperet aliā. 12 3 64

Anima eſt parata ad omnes formas ſenſibiles recipiendas abſtrahendo. 12 3 64

Anima rōnalis eſt locos formaꝝ. 12 3 64

Aīa rōnalis opatur abſq; organo corporali. 12 3 64

Anima humana utitur organo ad quādam operationem

Lib. cap. fol.
ut ad orandum linguā. 12 4 63
Aia humana nō utiť organo ad diſcurſum. 12 4 65
Anima humana non utitur organo ad conceptum principiorum. 12 4 65
Anima rationalis eſt ſimplex cum ſit capax formarū ſimplicium. 12 4 65
Anima rationalis eſt æqualiter capax formarum ſimplicium. 12 4 65
Anima rationalis in infinitum diſcit. 12 5 65
Anima rationalis non eſt formata a creatione ſed formabilis ſcientia. 12 6 66
Anima rōnalis eſt talis per diſciplinabilitatē. 12 6 66
Anima eſt aduena corpori/ habetq; orbem ſupernum ut proprium. 12 6 66
Anima rationalis eſt incoruptibilis. 12 6 66
Anima comprehendit per multas potentias multa differentia. 12 6 66
Anima eſt aduenticia elementis. 12 11 69
Anima eſt naturalis eccliſ. 12 11 69
Anima eſt forma non materia. 12 13 70
Anima non fit ex corporibus cōmixtis neq; a cōmixtione/ ſed in cōmixtione ab extrinſeco agēte. 12 13 70
Anima cognoſcit multa q̃ nō ſunt corpora. 12 13 70
Anima nō eſt ſimulacrū a materia exp̄ſſum. 12 15 72
Anima aduerſať naturæ corporis. 12 15 72
Anima nō eſt corpus ēt ſubtiliſſimū. 12 16 72
Anima eſt nobilior omni corpore. 12 16 72
Aia eſt cōtentoriū corporis/ nō corpus aiæ. 12 16 72
Anima nō eſt ſpiritus æthereus. 12 17 73
Anima habet uarias operationes. 12 17 73
Anima non quærit impoſſibile neq; nō inuentile/ neq; deſiderat habitum. 12 18 74

Lib.cap.fol.

Anima non ſentit niſi retulerit Iudiciũ acceptũ per ſenſum ad Intellectũ agentẽ/ atq; hic uiceuerſa retullerit ad Animã/ ab hac adhuc ẽt ad ſenſum. 12 20 75
Aias ſemp optat influxũ ab Intellectu agẽte. 12 21 75
Animus mundatus aſcẽdit ad formas ſupnas. Iungiturq; Intellectui agenti & Animæ uniuerſali. 12 22 76
Animus hic recipit particularia non ſine uniuerſalitate. 12 12 76
Aia rõnalis pfecta ẽ domina orbis īfimi. 12 22 76
Anima rationalis digreſſa a corpore ſpeculatur ueritatatẽ orbis ſuperni. 12 22 76
Aia rõnalis ẽ beata ſpeculãdo orbẽ ſupnũ. 12 22 76
Anima uniuerſalis operando reſpicit intellectum agentem. 13 7 81
Aia uniuerſalis nõ eſt una abſolute. 13 2 78
Anima perpetuatur influxum ab intellectu agente licet finitum. 13 3 78
Anima reddit circulariter ad orbẽ ſupernũ. 13 4 79
Aia uniuerſalis facit formã in materia ſimplici. 13 6 80
Anima facit naturam opus mobile. 13 7 81
Anima uniuerſalis factura naturã reſpicit Intellectũ agentem. 13 2 78
Anima mota ad Intellectũ agentem aſcendit/ & ad naturã deſcendit. 13 7 81
Aia relinquẽs ītellectũ agẽtẽ relinqt ab eo. 13 7 81
Anima obſequens appetitui ſenſitiuo facit bona particularia. 13 7 81
Aia facit gradus pprios ſingulis naturalibus. 13 8 82
Anima non poteſt transferre rem unam a gradu ſtatu alterius. 13 8 82
Anima uegetatiua eſt nobilior ſenſitiua. 13 8 82
Anima unit cũ ſpecula Intellectu agẽtis. 14 1 85

	Lib.	cap.	fol.
Aīa in regiōe gñationis efficiť ſenſitiua ī actu.	14	3	84
Aīa in orbe ſupno nō eſt ſenſitiua impotentia.	14	3	84
Aīæ potētia actuať hic inferius & ignobileſcit.	14	3	84
Anima in regione Intellectuali nō ſentit.	14	3	84
Anima eſt forma corporis cuiuſq; uiuentis.	14	4	85
Anima aliud corpus q̄ hominis ingreſſa nō dicitur intel/lectiua.	14	4	85
Animæ rōnalis ꝓprium opus eſt intelligere.	14	4	85
Animæ uegetatiuæ & ſenſitiuæ habent rationeſq; uitam agentes.	14	4	85
Anima rōnalis anteq̄ inſit corpori poſſet dici homo pro/prius.	14	4	95
Anima corpori adueniēs induit formā alterius hominis ut pote ſenſibilis/ & pro uiribus imitatur ueri hominis ſimulacrum.	14	4	85
Anima ſeparata a Corpore eſt perfectior q̄ corporeis uin/culis alligata.	14	4	85
Anima rōnalis eſt forma hois ſenſibilis.	14	4	85
Anima intellectiua a corpore ſeparata eſt tanq̄ ultima in/telligentiarum & hominis quodammodo primi ueri ac diuini exemplar.	14	4	85
Aīa rōnalis cōmitať ſenſualē & illi dat uitā.	14	5	86
Anima intellectiua poteſt eſſe abſq; uegetatiua & ſenſiti/ua.	14	5	86
Anima intellectiua ſeparata a Corpore uerius intelligit q̄ ei anexa.	16	6	86
Animæ Cœleſtes ſunt immateriales & ex conſequenti ani/malia.	14	7	87
Amor conſequitur intellectionem.	10	14	53
Amor ſquidem faſcinati eſt fixus.	6	5	30
Apetitus innatus dominādi excitat hoies ad irā.	6	5	30
Artificiū eſt nobilius in artifice q̄ in opere.	4	4	20

Lib.cap.fol.

Autori primi eſſentia eſt ipſiſſima pura plena luce honore altitudine oium nobiliſſima.	4	4	20
Ars reſpicit intellectum & imitatur naturam inquantum poteſt.	4	4	20
Artifex qui ſumit a natura ſimulacrum reddit opus ſuum pulchrior.	4	4	20
Archana ſcientiarum ſunt diuinitus reuelata potius ꝙ humanitus inuenta.	4	6	23
Autor oium cauſaꝝ eſt productile primũ.	5	4	25
Autor primus puriſſimus produxit intellectũ perfectum actu ſine potentia mixta.	5	6	27
Autor qui unicus extat oia opa pfecta pducit.	7	1	31
Autor primus intellectum produxit dediꝗ ei propriam operationem.	7	4	39
Autor primus continet ſubſtantias Intellectuales ſimul cũ Intellectu.	7	4	39
Autor primus Animam in ſuo gradu perfectã unico momento produxit in actum.	14	1	83
Autor primus creauit unico momento hominem Intellectuale cũ omnibus pfectionibus ſuis.	14	2	83
Autor primus creauit hominem ſenſibilem ſucceſſu temporario.	14	3	83
Autor primus eſt omnino unus/eſſentiaꝗ illius eſt eadẽ cum exiſtentia.	14	7	87
Bonum quodlibet ex quo eſt.	1	6	4
Bonum diuinũ eſt incorruptũ & inretentũ.	2	6	8
Cauſa corporis eſt incorporea.	12	13	70
Cauſa poteſt exiſtere ſine cauſato.	12	16	72
Cauſa prima fecit eſſentias itellectuales effectrices formarũ accidẽtaliũ generabiliũ & coruptibiliũ.	7	3	32
Cauſa eſt ꝙ facit aliqd proportionatum.	10	17	56
Cauſa & cauſatum ſunt ſimul natura.	10	17	56

Cauſa utitur cauſato p quādam proportionē cū ea ſine qua non eſt cauſa. 10 17 56
Cauſata ſunt euitanda /cauſæ occultæ/ipſaq; agens adhuc occultius. 5 4 25
Calor elemētaris pluribus aīalibus dominat. 3 1 13
Capacitas creaturarū eſt ſecūdū gradū. 10 6 49
Centrum dicitur φ omnes lineæ circuli ſunt reuertiles in idem omnesq; ab eo. 4 4 20
Cœleſtes res ſunt ſimplices & incorruptibiles. 8 3 38
Cœlorū pars una differt ab alia. 9 5 43
Cœlum mouet ſecundū materiam & mouet ſe ſecundū formam. 10 17 56
Cœli motus nō ē principiatus neq; termiatus. 14 11 69
Cœli motus non eſt aliud a mobili ſed ipſum met mobile. 14 11 69
Cœleſtes Eſſentiæ ſunt incorruptibiles & indeficientes. 14 11 69
Circulus eſt maioris capacitatis q̄ aliæ figuræ. 4 4 20
Corpus eſt Animæ locus & carcer. 1 5 4
Corpora nō recipiūt opationes Aīæ æqualiter. 2 3 6
Corpora inferiora ſunt defuncta/ſecundarieq;. 2 6 8
Corpora operant nō p ſe. ſed p qualitatē. 3 1 13
Corpus eſt minuibile ablata parte. 3 1 13
Corpus aditū alteri fiet maius. 3 1 13
Corporū naturalia agunt ui interna non externa ac ſuperficiaria. 7 3 33
Corpus illud differt a cauſa prima qđ eſt ineptius ad recipiendum Animæ influxum. 7 7 35
Corpora ſtellaria gubernantur a cauſa prima ſine tempore. 7 7 35
Corpus eſt organum Animæ coniunctum. 12 1 63
Corpus eſt quantūuis optimæ coniungatur Animæ non

tamē in/

tamen inſeparabiliter. 12 1 63
Corpus nõ eſt ꝑpetuũ quia eſt cõpoſitũ. 12 1 63
Corpus eſt inſtrumentum animi non ſempiternum/ ſed temporarium. 12 1 63
Corpus eſt unum conſiſtitq; per animã. 12 1 63
Corpus operatur multa per Animam. 12 1 63
Corpus humanum eſt nobiliſſimum Corporum inferiorum. 12 2 64
Corpora ſimplicia ſunt Animata per animam uniuerſalem/per quã Deus agit. 12 12 70
Corpora impatibilia non cõſtituunt mixtũ. 12 12 70
Cogitatio eſt media inter Intellectũ & ſenſum. 2 6 8
Cogitatio inclinatur ad intellectũ & ſenſum. 2 6 8
Cogitatio non ſeruat perfectæ aliquid ſine Intellectu & ſenſu. 2 6 8
Cogitatio eſt quedam memoria. 2 7 9
Cogitatiua trahit ſenſibilia ad aliã diſpoſitionẽ. 2 9 10
Cogitatiua ꝑducit ſenſibilia ad Intellectũ/hæ uirtutes ſunt ſpiritales & operanẽ ſine organis mãifeſtis. 2 9 10
Cogitatio adminiculatur ad ea quæ nundum exiſtunt faciendа. 5 2 24
Cõditor prius ẽ Autor mũdi motor imobilis. 4 3 20
Conditor primus non indiget cogitatione ad gubernandum tum inferiora ꝙ ſuperiora. 5 2 24
Compõſitio nõ dominatur corpori. 3 5 16
Compoſitio non prohibet corpus operari ſecundum naturam corpoream. 3 5 16
Cõpoſita ſunt media inter materiã & formã. 13 6 80
Contemplans orbis ſuperni pulchritudinẽ fit pulcher / ut ſpectans rubedinẽ fit rubeus aliquo mõ. 11 1 60
Contentum prius nõ põt addi cõtinẽti. 10 12 52
Continens eſt prius dignus ꝙ cõtento. 10 16 55

F

	Lib.	cap.	fol.
Creatio non eſt in tempore.	1	7	5
Creatio in qua menſura fiat.	1	7	5
Creatio qualis.	3	4	15
Creatum primum ſuſcipit a Deo influxum refunditq; aliis Entibus.	10	1	46
Creatũ q̃to ẽ diſtãtius a Deo tãto ẽ ignobilius.	12	19	74
Creatũ eſt poſterius creante q eſt oino unus.	14	7	87
Creatum non decet eſſe unum & abſolutum par creatori.	14	9	88
Cum a materia a Deo producta aufertur una forma ſuccedit altera.	4	2	19
Cunctis animantibus eſt a natura tributum ut ſe a noxiis tueantur.	5	1	24
Cum Animæ rationali inſunt uirtutes/inſunt etiam mundo intellectiuo.	12	18	74
Deus eſt unus/Autor uirtuſq; mundi.	1	6	4
Deus eſt ſumme bonus.	1	6	4
Deus ẽ Autor Intellectus agẽtis/Aiæ & naturæ.	1	6	4
Deus inſpirat uitam Intellectui/agenti/ſecundo Animæ tertio naturæ.	1	6	4
Deus Creat non in tempore.	1	7	5
Deus ex ſe ſeruatur.	2	5	8
Deus intelligit res adhuc altius q̃ Intellectus.	2	6	8
Deus ſeruat omnia in Intellectu.	2	6	8
Deus educit Entia in Animã medio Intellectu/ in naturã media Aia/in mũdũ inferiorẽ medio utroq;.	2	7	9
Deus autor intellectus cauſa rerum eſt/ex cõſequenti Autor earum.	2	7	9
Deus nõ indiget ſcientia creaturarum.	2	7	9
Deus ſcit uere creaturas q̃a eas uere creauit.	2	7	9
Deus cõſtituit Intellectũ eſſe procreatorem aliarum creaturarum.	3	2	4

Lib.cap.ſol.

	Lib.	cap.	ſol.
Deus creauit Intellectũ medio uerbo cõagẽte.	3	2	14
Deus eſt Autor omnium cauſarum & ꝙ exiſtant & ꝙ cauſent.	3	2	14
Deus facit omnes Creaturas / utranq̃ mediante / altera inmediate.	3	2	14
Deus eſt inalterabilis/quia improductilis.	3	3	5
Deus eſt neceſſarius ex ſe.	3	3	15
Deus eſt Ens uerum.	3	3	15
Deus eſt Ens ſupra Ens.	3	3	15
Deus nõ eſt imaginabilis eſſe impotẽtia.	3	3	15
Deus eſt Ens abſolutiſſimũ.	3	3	15
Deus nõ cõuenit creaturæ in aliquo cõmuni.	3	3	15
Deus eſt prius qđlibet etiam proximo.	3	3	15
Deus deſcribitur p Ens neceſſarium.	3	3	15
Deus ſcit oĩa ſimul ſub una rõne imotus.	3	3	15
Deus ſcit oĩa quatenus eſt Autor oium.	3	3	15
Deus intelligendo ſe/creat.	3	3	15
Deus eſt ſumus actus.	3	3	15
Deus inſeuit intellectui rerum productibilium uniuerſitatem.	3	4	15
Deus eſt Ens bonũ abſolutiſſimũ & neꝝ.	3	4	15
Deus eſt nouator omnium alioꝝ.	3	4	15
Deus agit per eſſentiam.	3	4	15
Deus creat intelligendo ſe ipſum.	3	4	15
Deus agit momento.	3	4	15
Deus exiſtit per ſe.	3	4	15
De9 pduxit oẽs creaturas/dirigit/ſuat mouetq̃.	3	4	15
Deus eſt omnium primus.	3	4	15
Deus eſt Autor exiſtendi & agendi.	3	4	15
Deus creat & perficit.	3	4	15
Deus icohat:firmat:& terminat unico momẽto.	3	4	15

Deus creauit uniuerſum ſine alia cauſa excitante precipiẽ

	Lib.	cap.	fol.
te ue.	3	4	15
Deus eſt agens uerum.	3	4	15
Deus eſt actus indiminutus.	3	4	15
Deus eſt Autor tranſlati ex potentia ad actū.	3	5	15
Deus eſt idea ſupna/lux lucum/Entitas Entiū.	4	1	19
Deus eſt deſideriū ſui ipſius.	4	1	19
Deus eſt principium per quod omnia exiſtunt ac permanent.	4	1	19
Deus eſt appetibile/qđ oīa naturaliter appetūt.	4	1	19
Deus eſt omnino immobilis/omnia mouens motu/per quem cuncta exiſtunt.	4	1	19
Deus eſt cauſa omnium.	4	3	20
Deus nō hēt Autorē ſocialem ſuperiorēq;.	4	3	20
Deus eſt oī Aīa excelſior ac ſublimior.	4	3	20
Dei magnitudinem ac ſublimitatem narare nec attingere poſſumus.	4	3	20
Dei eſſentia excedit omnia.	4	3	20
Deus producit Animam intellectiuam & ſingula generabilia.	4	3	20
Deus eſt Sphera cuius centrum eſt ubiq;/circunferentia uero nuſq̄ ac indimenſile.	4	4	20
Dei ītellectus eſt æternus nō tēporarius q̄m ei nō ineſt inquiſitio rōnalis neq; Intellectus poſſibilis.	4	6	20
Deus cōſtituit aīabus uaria ſentiendi organa.	5	2	24
Deus nō agit per deliberationē cogitationemq;/ alioquin haberet aliquid prius ipſo.	5	2	24
Deo nō eſt aliqd prius/ſed ipſe ē Ens primū.	5	2	24
Deus creando rem non cogitat/ Ideo illam incohans ſimul producit illico.	5	6	27
Diſpoſitiones mūdi inferioris pueniūt neceſſario a ſupiori/p accidēs tamē recipiunt.	6	1	28
Diſpoſitiones ſtellaꝝ in mundo ſuperiori ſunt ſed unum			

uariatur in iſtis inferioribus. 6 1 22
Deus cum intellectu produxit Animam cuius uirtus in/ fluit Corpori. 7 3 32
Deus eſt lux qua unumquodque exiſtit & perſiſtit. 8 1 37
Deus eſt cā effectrix ignis & uita q̄dā ignea. 8 1 37
Deus eſt ſummus gloria ut perfectione. 10 1 46
Deus eſt ſumme perfectus arguitur ex eo quod perficit om/ nia alia. 10 1 46
Deus perficere omnia alia arguitur / quia omnia talia efficit. 10 1 46
Deus facit utraque elementa creati / uidelicet materiam & formam. 10 1 46
Deus influit ſingulis Entibus pro capacitate ſecundum gradum. 10 1 46
Deus eſt Ens primū prioritate Creationis. 10 2 47
Deus influit mūdo ſpiritali per ſuū uerbū / p mūdū ſpiritua lem influit Cœleſti / p Cœleſtē elemētario. 10 4 48
Deus eſt Autor eſſentiæ quæ eſt eſſentia uera. 10 5 48
Deus Intellectus ab aīa rōnali intellecto mūdo ſenſibili / intelligibili / maximæ aūt agente. 10 11 51
Deus neque ſuperfluo neque deficienter agit. 10 12 52
Deus eſt ſapiens potens & liberalis. 10 12 52
Deus Creauit uniuerſum ſecundum preſcriptum ſapien tiæ bonitatis poteſtatiſque ſuę. 10 13 52
Deus continet in Eſſentia oē Ens uniuerſi. 10 13 52
Deus eſt infinitus. 10 13 52
Deus produxit mentem ſuam. 10 13 52
Deus iſeruit uerbo ſuo oīuȝ Creaturarū rōnes. 10 13 52
Deus intelligendo Creaturam nihil creat. 10 15 54
Deus & intellectus agens coniunguntur īmediate unio/ ne inexcogitabili magis q̄ ipſe Intellectus agens & Ani ma rationalis. 10 16 55

Lib.cap.fol.

Deus indidit ſeminarias rōnes omnium creabilium in Intellectu agente. 10 16 55

Deus non eſt proprie cauſa creature/q̄m nō habet proportionem ad eam. 10 17 56

Deus creat ſine exemplo exteriore. 10 17 56

Deus fecit uerbum Creatum/eſſe cauſam aliarum Creaturarum. 10 18 58

Deus eſt unus unitate ſuperiore ad naturalem numeralē & ſpiritalem. 10 18 58

Deus non multiplicatur per multitudinem rationum exēplarium. 10 18 58

Deus eſt unum uerum. 10 18 58

Deus illuminat Inquirentem illum. 10 19 59

Deus ex Creaturis prio itelligit itellectū agētē. 10 19 59

Deus creat plura per Intellectum agētem medium q̄uis ſit unus uere. 10 19 59

Deus mouet omnem creaturam per deſiderium ſui immiſſum. 10 19 59

Deus creauit ſpiritus abſq; tempore. 10 19 59

Deus ē autor ipūs ut corpꝰ umbre emanātis. 10 19 59

Deus alia Intellectione quā conſultoria Creauit intelligentias. 11 3 61

Deus protectione ſeruat intelligentias. 11 3 61

Deus uocatur lux/quoniam eius eſſentia non poteſt in ſe ipſa qualis eſt/a nobis intelligi. 11 3 61

Deus intelligitur a nobis abſtractione negationeq; a Creaturis. 11 4 61

Deus ſeruat orbem ſupercœleſtem: Is Cœleſtē: hic autem terrenum. 11 4 61

Deus ē īfinitus potētia: bōitate ac pulchritudīe. 11 4 61

Diſcurſus eſt opatio ꝓpria Animæ rōnalis. 12 7 67

Deus creans Animā/Creauit materiā. 12 12 70

	Lib.	cap.	fol.
Deus non agit in inferiora niſi per Intellectum agentem & animam rationalem.	12	12	70
Deus hẽt uirtutes pfectiores q̃ Intellectus.	12	12	74
Deus eſt Autor uirtutum.	12	18	74
Deus neq; mouet̃ neq; quieſcit.	12	19	74
Deus proprie eſt ſupereſſentia.	12	19	74
Deus ineſt ſingulis Entibus pro capacitate.	12	19	74
Deus nõ eſt ppetuus neq; tẽporarius neq; locatus/ſed Autor perpetuitatis temporis & loci.	12	19	74
Deus creat per rationes inſe ipſo perq; alias rõnes inditas intellectui agenti.	12	21	75
Deus creauit primo Intellectum agentem.	13	1	77
Deus eſt ens unum uerum.	13	2	68
Deus ẽ ſupme pfectus/qm̃ nõ idiget alio Ente.	13	2	78
Deus Creãndo reſpicit eſſentiã ſuam.	13	2	78
Deus non influit p motum ſenſibilem.	13	3	78
Deus ſeruat quamlibet eſſentiã ex ſe.	13	5	79
Deus ne unico qdẽ momẽto deſerit eẽntias rer.	13	5	79
Deus eſt Autor omniũ cauſar.	13	5	79
Deus nõ eſt numerabilis.	13	5	79
Deus eſt unus abſolutiſſimus.	13	5	79
Deus excedit omne numer.	13	5	79
Deus nõ eſt diuiſibilis ſecũdũ ẽt imaginationẽ.	13	5	79
Deus nõ ẽ multiplex ſecũdũ formas exẽplares.	13	5	79
Deus eſt unus unitate ſeparata ab unitate numerali & ſpiritali.	13	5	79
Deus non numerat ſe ipſum nec aliud.	13	5	79
Deus eſt unus unitate abſtractiſſima.	13	5	79
Deus eſt uere unus quia nullum accidentarium adheret eius eſſentiæ.	13	5	79
Deus eſt abſtractus ab omni multiplicitate contingente Creaturæ.	13	5	79

Lib.cap.fol.

Deus creauit Intellectum agentem ſeruatorem aliarum ſubſtantiarum ſeparatarum. 13 6 80

Deus ꝑ Intellectū agentē creauit Eſſentias intellectibiles: Mathematicaſq; ac naturales uſq; ad ultimū. 13 6 80

Deus cōſtituit Intellectum agentē procreatorē aliarum Creaturarum ſeruatoremq; earum. 13 6 80

Deus cōſtituit Animā uniuerſalē cauſam formarum ſpecialium & corporalium. 13 6 80

Deus indidit Animæ appetitum formandi materiam primam informem. 13 6 80

Deus intelligendo unitatem ſuam creauit Intellectum agentem. 13 7 81

Deus ꝑficit abſolutas Animæ eſſentias. 14 1 83

Deus dedit itellectui oēs opatiōes oportūas. 14 2 83

Deus creauit oīa abſq; conſultatione. 14 7 87

Deus impoſuit mundo formas perfectas ac ꝑuras abſq; accidentibus. 14 7 87

Deus creauit mundum ſenſibilem ad ſimulacrum illius ſuperni incorupubilis. 14 7 87

Dei uirtus extēdit ad oīa Quom ſit infinita. 14 7 87

Dei potētia nō eſt in loco nec defert ad locū. 14 7 87

Dei maieſtatē nēo pōt cōprēdere nec intueri. 14 12 9

Dei pulchritudinē imēſam ac luculentā ſpeculari nō poſſumus qa ſenſus ꝑdominat nobis. 14 13 9

Deus non creauit unam mundi partem dein alteram ſed ſimul uno momento. 14 15 92

Deus eſt ſapientiſſimus rerum Autor & ſubſtantia nobiliſſima ſupra alias. 14 15 92

Deus nō preagnouit in ſe ipſo res creandas ſed cogitans ſtatim creauit. 14 15 92

Deus creando aliquid non utit inſtrumēto/ſed ſtatim ſuo nutu creat formam nouam. 14 15 92

Eadem Anima numero non aptatur etiam ſubinde duo/
bus corporibus. 12 1 63
Efficiens non inheret effecto. 2 10 12
Elementa ſunt ſimplicia admixta. 12 6 66
Ens creatus ſi ſuſcipit bonitate incrementum non dicitur
imperfectum. 14 2 83
Entia orbis ſuperni fuerunt creata a uerbo primario qui
eſt primus motor. 14 12 90
Entia orbis ſupni ſũt pura icomixta & pfecta. 14 15 92
Ens mundi ſuperni eſt intemporaniũ 2 2 6
Ens in actu mero eſt Ens neceſſariũ. 3 3 15
Entitas pendet a Deo ſeruaturq ab illo & ad illud reuer/
titur. 8 3 15
Ens ppetuũ nõ afficiẽ diſpoſitiõe tẽporaria. 9 5 43
Ens proximum Deo eſt capaciſſimum omniũ influxus
ab eo. 10 1 46
Entia orbis ſuperni ſunt æterna quia proueniunt ab Acto
re puro & momentaneo. 14 2 83
Entia quelibet corruptibilia proueniunt ab efficiente tem/
porario. 14 2 83
Entium productorum a Deo perfectum exiſtit mundus
planetarius ſiqdẽ eſt ppinqor cauſæ primæ. 7 6 34
Entia Cœleſtia habent omnes perfectiones nec mutuo ſe
corrumpunt. 8 3 38
Eſſentia eſt nobilior operatione. 3 7 18
Eſſentia diuina nunq̃ ſeparatur a uerbo ſuo/ ſed eſt ipſum
uerbum. 10 11 51
Eſſentiæ orbis ſupni ſunt æternæ ſtabiles inerrãtes:ĩaltera/
biles:imutabiles:idiſcordes mutuo ſe amãtes. 10 14 52
Eſſentia diuina eſt nullatenus diuiſibilis. 13 5 79
Eſſentiis ſpiritualibus quedam ſubſunt Cœleſtes ſpecies q̃
earũ operationes in illis apparent. 4 7 23

	Lib.	cap.	fol.
Eſſentiæ non eſt intromixta potentia.	5	6	25
Ex principiis cognoſcuntur concluſiones.	5	2	24
Faſcinator trahit aliquē quodammō inuitum ſicut bonus muſicus allicit audientem.	6	2	28
Finis qualis.	1	1	1
Finis primo intendiť poſtremo Innueniť.	1	1	1
Finis gratia/ omnia operatur.	1	1	1
Finis eſt nobilior reliquis cauſis.	1	1	1
Finis ſapienti ꝓfigendus eſt ad cōſiderādū.	1	1	1
Finis ꝓfixio in ſcientia Iuuat ad cōſiderādū.	1	1	1
Finis eſt neceſſarius ſubſtantiis.	1	1	1
Formator materiæ eſt nobilior illa	1	6	4
Formæ reꝝ ſupnæ ſunt euidentes.	2	2	6
Forma nō exiſtit ſine materia.	2	10	12
Forma in materia eſt ſingularis & iſeparabilis a ſubiecto Cui ineſt/ q̄ ſi trāſmutareť fieret diminuta.	4	4	20
Formæ artificiales proueniunt ab ea quæ ineſt Animo artificis.	4	4	20
Forma artificialis ē bōa/ſed naturalis ē melior.	4	5	20
Formæ uniuntur abſtractione a materiis.	8	6	39
Forma una multiplicať impſſione in materiis.	8	6	39
Forma uera eſt per quam res eſt id qđ eſt.	8	7	40
Forma quedam eſt ſubſiſtens quedam eſt inexiſtens ſubiecto.	10	10	50
Forma Item q̄dam ſeruať inagente ut radius /q̄dam non ſeruatur ut albedo.	10	10	50
Formæ ſuperne ſunt incorporeæ	10	18	58
Forma non ſubiicitur ſenſui.	11	1	60
Forma ſimplex eſt inreſolubilis.	12	4	65
Forma ſubſtantialis eſt nobilior materiā.	12	13	70
Forma eſt inalterabilis.	12	13	70

Formæ Cœleſtes ꝑꝑ dominium in materiā fixionē\q; ma

	Lib.	cap.	fol.
teriæ ſub illis ſunt inalterabiles.	12	21	75
Formæ ſupercœleſtes nequeunt narari concipiq; a nobis propter imaginationem.	12	21	75
Forma in Animo eſt nobilior q̄ in Cœlo.	12	21	75
Forma Animi eſt cauſa Cœli.	12	21	75
Formæ Cœleſtes ſũt in orbe ſupno ſub ratione nobiliore q̄ in Cœleſti.	12	22	76
Formæ terreſtres uere ſunt in orbe ſuperno.	12	22	76
Formæ ſenſibiles ſunt ſimulacra Indiciaq; ſupernorum.	12	22	76
Formæ ſiſtunt compoſitæ.	13	4	79
Formæ artificiales formanẽ i materia naturali.	13	6	80
Formæ ſuperiorum ſunt ſubſtantiæ & eſſentiæ inferiorum.	14	14	91
Harmonia intellectualis nunq̄ ſaturat.	12	25	75
Harmonia ſenſibilis eſt ſimulacrũ inſenſibilis.	12	21	75
Homo creatus eſt ad ſpeculationem.	1	4	3
Hominem iuſtum ac doctũ ſi extrinſecus deformẽ putaueris citra ueritatẽ iudicabis: ſi uero eũ medullitus introſpexeris merito dices formoſum.	4	5	22
Homo non regitur inſtinctu naturali.	3	7	13
Hõ ſenſibilis eſt ſimulacrũ hoĩs intellectibilis.	5	5	26
Homo intellectibilis eſt ſpiritalis cuius omnia membra ſunt ſimul.	5	5	26
Homo intelligens orbem ſupernũ fit tanq̄ cãdelabrum lucens.	11	5	60
Homo eſt compoſitus ex Anima & corpore.	12	1	61
Homo ẽ Ens & exiſtit p Aiam tanq̄ forma.	21	1	63
Homo poteſt imitari motus & habitus plurimorũ brutorum.	21	2	64
Homo per intellectum facit opera ſuper naturalem cogitatum.	12	2	64

Lib.cap.ſol.

Homo domat ingenio Bruta. 12 2 64

Homo utitur Elementis & Stellis ad cōmodū. 12 2 64

Homo puidētia Ai & diſciplinas cōdidit leges. 12 2 64

Homo eſt ſtaturæ rectæ aptus imitari figuras Brutorū uarias. 12 2 64

Homo non habet ſcientiam congenitam. 12 3 64

Homo ſit indoctus/ſed docilis. 12 5 65

Homo p Intellectiōem ſpūum intelligit Deū. 12 21 75

Homo eleuatur per Animam. 12 22 76

Homo eſt Sub̄a una cōpoſita ex Aia & Corpe. 12 22 76

Homo ſenſibilis ideo eſt corruptibilis / quia recipit perfectiones ſucceſſiue. 14 2 84

Hō iſerior ē cōpoſitus ex Aia rōali & Corpe. 14 4 85

Homo eſt Animal rationale.i.uita que non ieſt abſq Anima infundente. 14 4 85

Homo eſt Aia Intellectiua aut opus eius. 14 4 85

Homo eſt quidam compoſitum ex Anima & Corpore.i. Animal rationale hēns rōnē & diſcurſum. 14 4 85

Homo ſupernus eſt ille qui non habet Animam uitiis oppreſſam/ſed diuinā dūtaxat ſpeculat Eētiā. 14 5 86

Hō iſerior dr qcūq eſt pelago uitioꝝ obrutus. 14 5 86

Homo infimus hominem primarium ac uerum ſpeculaturus debet eſſe probitate magna pſpicuus. 14 5 86

Homo ſupernus habens lumen clarum eſt primarius/uerus ac diuinus. 14 5 86

Homo ſupernus illuſtrat hoies inferiores. 14 5 86

Homo eſt Animal rōnale.i.uita ſeu Anima rationalis cui deſeruit Corpus. 14 5 86

Homo eſt uerus homo qui ſpernit terrena & ſpeculat coeleſtia. 14 6 86

Hō fuit creatus a Deo ad xēplādā eiꝰ maieſtatē. 14 6 86

Hō primarius ac uerus ſentit alioꝝ ſenſu q̄ iſimꝰ. 14 6 86

	Lib.	cap.	fol.
Homo Corporalis magis ſentit: ſpiritalis uero magis intelligit.	14	6	86
Homo uerus ad ſpeculatiõem natus magis cognoſcit obiecta illuſtriora q̃ hõ reb9 terreis obnoxius.	14	6	86
Hominis ſuperni uiſus proſpicit uniuerſalia / infimi uero particularia.	14	6	86
Humores non ſunt neceſſarii Aiali ut uiuat.	3	1	13
Humores ſunt materia Animalis.	3	1	13
Hyle.i.materia prima/primo formatẽ forma cõmuni: poſtea recipit Elemẽtarẽ: dein alias ſuccedẽtes.	14	15	92
Ignis non fit a confrictu collixuq; corporum ut ab agẽte: ſed ratio formatrix oium Entiũ efficit ignẽ.	8	1	37
Ignis ſuperior eſt nobilior & conuenientior q̃ inferior ignis.	8	1	37
Ignis cœleſtis ẽ uer9 & uiuidus: iſte corruptibilis.	8	1	37
Ignis inferior eſt ſimulachrum ſupioris.	8	1	37
Illud ẽ ſũmum bonũ cuius uirtus ẽ iterminata.	7	1	38
Illi ſũt formoſi quoꝝ aſpectu uiſus nũq̃ ſaturatẽ.	4	5	22
Imaginatiua refert ad memoriam.	2	9	10
Imaginatiua format & cõponit ſenſibilia.	2	9	10
Impoſſibile eſt Corpus eſſe ſine quantitate non ſine qualitate.	3	1	13
Impoſſibile eſt Aial exiſtere ſine Aia.	3	1	13
Impreſſio facta in iſtis inferioribus a Mundo ſupiori nõ eſt tam efficax q̃ ſignum illud a quo ꝓuenit.	6	1	28
Intellectus ſeruat formas in Anima.	3	4	15
Intellectus ſumit uirtutem a Deo.	3	4	15
Intellectus agit ut aſſimiletur Deo.	3	4	15
Intellectus agit opus pfectũ: qa ꝑ uirtutẽ a deo.	3	4	15
Intellectus & Aia non fuerũt ꝓducta in ſpecie.	3	5	16
Intellectus eſt tanq̃ punctum ſeu centrum indiuiſibile/ ac indimenſile.	4	4	22

	Lib.	cap.	fol.
Impoſſibile eſt naturatū non eſſe potentiam perfectibilem a forma.	12	15	72
Intellectus deſiderās ſtatū infimū euadit Aīa.	1	2	2
Intellectus agens nunq̄ ſeparatᷓ ab Aīa/cōoperatᷓ illi ſemꝑ oportune ad omnia.	1	3	3
Intellectus ſeparatur a corpore reſoluto.	1	3	4
Intellectus unitur ſenſui.	1	5	4
Intellectus non deſpicit ubiq̧ ſenſū/ ſed corporis coniunctionem.	1	5	4
Intellectus non eſt orbi infimo abſq̧ Aīa.	1	5	4
Intellectus & ſenſus diſcernūt nō in tēpore.	1	7	5
Intellectus quo modo intelligit.	2	2	6
Intellectus diſcernit ſine tempore.	2	2	6
Intellectus unus agit plura.	2	3	6
Intellectus formatᷓ ſpetie cogniti ut materia pᷓria.	2	3	6
Intellectus cum ſpecie cogniti actuatus eſt ſimilᷓ materiæ.	2	3	6
Intellectus actuatus eſt habens q̄ſitū obuiū.	2	3	6
Intellectus impotentia eſt carens q̄ſito obuio.	2	3	6
Intellectus ſemper Intelligit.	2	3	6
Intellectus eſſe eſt intelligere.	2	3	6
Intellectus eſt omnia forma uniuerſali.	2	3	6
Intellectus intelligendo ſe intelligit alia.	2	3	6
Intellectus habet ſpeculationi obuiam aliquando ſubſtātiam/aliquando rem ſed ſtatibus diuerſis.	2	4	7
Intellectus habet ſpeculationi obuiā ſubſtāuam ſuperius/rem inferius.	2	4	7
Intellectus eſt Idem ſuæ intellectioni.	2	4	7
Intellectus unitus ſenſui intelligit alia/ emerſus Intelligit ſe ipſum.	2	4	7
Intellectus intelligendo nō mouetur.	2	4	7
Intellectus mouetᷓ a Deo inceſſanter recteq̧.	2	4	7

	Lib.	cap.	fol.
Intellectus nõ mouetur niſi a Deo	2	4	7
Intellectus eſt eſſentia perpetua inoſſenſibilis.	2	4	7
Intellectus eſt dignior ceteris creaturis.	2	4	7
Intellectus mouetur ad ſe ipſum nõ ad alia.	2	4	7
Intellectus non mouetur ad res quia continet eas produ/ducitqꝫ.	2	4	7
Intellectus intelligẽdo etiam res non mouetur quia eas continet.	2	4	7
Intellectus ſeruatur a deo.	2	5	8
Intellectus eſt facies Animæ.	2	5	6
Intellectus eſt prior aliis creaturis.	2	5	8
Intellectus eſt productus a Deo ſine medio.	2	5	8
Intellectus ignorat Deum quia non cognoſcit eum per/fecte.	2	7	9
Intellectus intelligendo inferiora deſcendit in orbem in/fimum.	2	7	9
Intellectus ignorat inferiora quia intelligit ea altius ꝙ ſint in ſeipſis.	2	7	9
Intellectus dicitur ſcire res quia intelligit eas pfecte licet non iuxta eſſentiam.	2	7	9
Intellectus nõ indiget ſcientia aliaꝝ creaturaꝝ.	2	7	9
Intellectus ignorat alias creaturas quia non produxit eas ex nihilo/neqꝫ primo.	2	7	9
Intellectus ignorat ſeipſum comparatus ſcientiæ de ſe di/uine.	2	7	9
Intellectus eſt ratio ſciendi Animæ.	2	7	9
Intellectus fuit cauſa Animæ: Anima cauſa naturæ/ Natu/ra eſt cauſa indiuiduorum.	3	2	14
Intellectus eſt creatus a Deo.	3	4	15
Intellectus imittit Aiæ uirtutẽ acceptã a Deo.	3	4	15
Intellectus agit in mediate in Aia formã.	3	4	15
Intellectus hẽt formas cẽs a Deo inſitas.	3	4	15

Intellectus fuit productus purus creatione perfecta mo/
mentanea. 5 6 17
Intellectus imittit uim ſuam Animæ: Anima autẽ uniuer/
ſo orbi. 7 3 32
Intellectus ſemper mouet motu ſpiritali ac intellectibili:
alioquin non exiſteret. 8 4 38
Intellectus nunq̃ ceſſat intelligere, nam intellectio eſt ſub
ſtantia eius. 8 4 38
Intellectus eſt uniuerſalitas ſpẽꝝ. & forma reꝝ. 8 6 39
Intellectui permanentia inſunt ſimulachra rerum eis pro
portionata. 8 6 39
Intellectus eſt unus: quia continet ratiõem potentem uni
re plura. 8 7 40
Intellectus diuidit p intrinſeca a cogitatione. 8 7 40
Intellectus ſi auferatur: auferuntur res ipſe cum ſua uni/
uerſalitate. 8 8 41
Intellectus eſt oĩa utpote efficiens illa. 8 8 41
Intellectus primo contemplatur uniuerſalia poſtea parti/
cularia. 8 9 42
Intellectus orbis diuini non intelligunt cum diſcurſu ex/
ploratorio. 10 14 52
Intellectus itelligit cũ motu q eſt pfectio. 10 14 52
Intellectus itelligẽdo magis unit ſbo q̃ ſenſus. 11 12 61
Intellectus ducitur ſenſu ad conſiderandum ſingulare ab
illoq; progredere ad uniuerſale. 12 8 67
Intellectus uniuerſalis hꝫ iſitas reꝝ formas. 12 9 68
Intellectus nõ ẽ res itellectibilis: ſꝫ itellectiuus. 14 1 83
Intellectus eſt tanq̃ centrum indiuiſibile circuli continens
angulos & coſtas adeo ꝙ oẽs lineæ oriunt ab eo & cõ/
fluunt ad eum. 14 1 83
Intellectus agẽs eſt forma Animi humani. 10 2 47
Intellectus Agens eſt imitamen primũ Dei. 10 6 49

Intellectus

	Lib.	cap.	fol.
Intellectus Agens eſt uelut ſpēs mentis diuinæ.	10	2	47
Intellectus Agens ſuſcipit īfluxū infinitum a Deo cum reliquę creaturæ recipiant finitum.	10	4	48
Intellectus Agens iuuat cās infimas ad agēdū.	10	4	48
Intellectus Agens non eſt Autor uerus Animæ rationalis licet ſit proximus.	10	5	48
Intellectus Agens eſt creatum capaciſſimū oīum luminis a Deo.	10	6	49
Intellectus Agens refundit influxum uitæ acceptū a Deo in ſuccedentes creaturas.	10	6	49
Intellectus Agens ſe habet ad Aīam rationalem ut ignis ad caliditatem factam in alio ſubiecto.	10	6	49
Intellectus Agens perficit Aiam rationalem.	10	7	49
Intellectus Agens influit poſſibili:cumq; illo Mundo ſenſibili.	10	8	50
Intellectus Agens eſt ſupra poſſibilem.	10	8	50
Intellectus Agens amat poſſibilem ut preceptor diſcipulum.	10	8	50
Intellcūs Agēs & poſſibilis uniti fiūt ſbā fere una.	10	9	50
Intellectus Agens & poſſibilis uniuntur propter mutuam indigentiam.	10	9	50
Intellectus Agens ſeruatur a Deo.	10	10	50
Intellectus Agens regit poſſibilem.atq; hic Animam Senſualem.	10	10	50
Intellectus Agens nobilitat aiam rationalem.	10	11	51
Intellectus Agens eſt proximus uerbo diuino.	10	11	51
Intellectus Agens ſi non eſſet proximus uerbo diuino foret imperfectus.	10	11	51
Intellectus Agens eſt nobilior poſſibili.	10	11	51
Intellectus Agens exercet mirandas operationes in Anima rationali ope Intellectus diuini.	10	11	51
Intellectus Agens ſemp iūgitur uerbo diuio.	10	15	54

Lib. cap. fol.

Intellectus Agens & poſſibilis iunguntur iuxta periodum in unũ: amore incomparabili. 10 15 54
Intellectus Agens dicitur uerbum abſtrahens propter imitationem Dei quandam. 10 15 54
Intellectus Agens dicitur uerbum creatum: qm̃ deus intelligendo ſe creat. 10 15 54
Intellectus Agens eſt uerbum extractum. 10 15 54
Intellectus Agens eſt cauſa neceſſaria inter Deum & Animam rationalem. 10 15 54
Intellectus Agens eſt immobilis: quia non eſt aliunde perfectibilis. 10 16 55
Intellectus agẽs nec mouet̃ nec quieſcit. 10 16 55
Intellectus ſecũdus ab agẽte dicit̃ Aĩa rõnalis. 10 16 55
Intellectus Agens factus eſt a Deo: exiſtitq; uerbum eius expreſſum. 10 16 55
Intellectus Agens eſt cauſa oĩum creaturarũ: qm̃ eſt plenus ſeminariis rationibus illarum. 10 17 56
Intellectus Agens eſt creatus a Deo per eius uoluntatem indifferent̃e oĩno. i. p uerbũ cõeſſentiale. 10 17 56
Intellectus Agens nõ agit eſſentiam & exiſtentiam creatorum. 10 18 58
Intellectus Agens non eſt unum uerum. 10 18 58
Intellectus Agẽs non eſt unum duarium dualitate numeraria. 10 18 58
¶Intellectus Agens non eſt unum numerariũ. 10 18 58
Intellectus Agens eſt unus unitate cõtentiua ſeminum infitorum. multiplicat̃ aũt per illa. 10 18 58
Intellectus Agens eſt unus ita & dominus creaturarũ factus a Deo. 10 18 53
Intellectus Agens intelligẽdo Deum creat plura ſpeculationi occurrentia p eum intellectum. 10 19 59
Intellectus Agens eſt creatura ſuprema. 10 19 58

Intellectus Agēs refundit īfluxū aliis creaturis. 10 19 59
Intellectus Agens infundit uirtutes Animo ad ipſum conuerſo: uertit aūt ab auerſo. 12 18 74
Intellectus Agens ſemper habet uirtutes: quia ſemper ſpeculatur Deum. 12 18 74
Intellectus Agens habet uirtutes cum ſumma rectitudine. 12 18 74
Intellectus Agens accipit eſſentiā nobiliorem ꝙ Anima rationalis: Anima rationalis ꝙ cœlum: Cœlum ꝙ Corpus corruptibile. 12 19 74
Intellectus Agens ſeruatur in Deo: Anima rationalis in Intellectu Agente. 12 19 74
Intellectus Agens eſt cā oīum aliaꝝ creaturaꝝ. 13 1 77
Intellectus Agens eſt eſſentia abſoluta. 13 1 77
Intellectus Agens unus eſt cā plurium creaturarū quoniam continet illas. 13 1 77
Intellectus Agens eſt imediatus Deo. 13 1 77
Intellectus Agens ſpeculatur deum. 13 1 77
Intellectus Agens hēt actiōem ꝓximā diuinæ 13 1 77
Intellectus Agens procreat plura quatenus illi occurrunt. 13 1 77
Intellectus Agens habet rationes inſitas plurium creaturarum. 13 1 77
Intelligentiæ ſunt perpetuæ niſi Deus illas redigat in nihilum. 11 3 61
Impoſſibile ē Deū redigere i nihilū itelligētias. 11 3 61
In Mundo intellectuali ſūt oēs formæ. 14 2 83
In orbe ſupno nō ē aliqd ſenſitiuū i potētia. 14 2 83
In Mundo ſuperiore ſunt corpora uniuerſalia: in inferiore particularia. 14 6 86
Inferiora pendent & gubernanē a ſupioribus. 14 6 86
In dualitate eſt motus & quies. 4 7 78

Lib.cap.fol.

Intellectus Agens eſt Ens abſolutum/ quoniam creatū eſt imediate a Deo. 13 2 78

Intellectus Agens procreando reſpicit eſſentiā intellectus agentis. 13 2 78

Intellectus Agens eſt unus unitate partali: ſed non numeraria. 13 2 78

Intellectus Agens intelligit plura & ſenſibilia. 13 2 78

Intellectus Agentis ſpeculatio eſt eadem cum eſſentia uoluntateq́ eiuſdem. 13 2 78

Intellectus Agēs creat ꝑ uirtutē a Deo receptā. 13 3 78

Intellectus Agens tranſmittit influxum ſinuum ſub cauſato:per quem in illud perpetuat. 13 3 78

Intellectus Agens & Animus fixi in Deo obliuiſcuntur Mundi utriuſq́. 13 3 78

Intellectus Agens eſt unus unitate diuiſibili in plura Entia contenta. 13 5 79

Intellectus Agens labitur ab unitate diuina ad unitatem multiplicem. 13 5 79

Intellectus Agens facit Animam uniuerſalem ex uirtute Dei. 13 6 80

Intellectus Agens eſt eſſentia abſoluta:una unitate abſoluta. 13 7 81

Intellectus Agēs imotus pcreauit Aiam imotā. 13 7 81

Intellectus Agens & Anima uniuerſalis nunq̄ prius fuerunt in potentia q̄ in actu. 14 1 83

Intellectus Agens eſt opus Autori ſuperno proportionatum. 14 12 90

Intellectus poſſibilis eſt īfimus intellectuū. 10 15 54

Intellectūs poſſibilis ītelligit deū itelligēdo ſeipſ͂. 10 15 54

Intellectus poſſibilis non intelligit deum per ſpectrum repreſentans. 10 15 54

Intellectus poſſibilis ē ſeruēs i deū humiliſq́. 10 15 54

Lib.cap.fol.
Intellectus poſſibilis non intelligit deũ: quatenus eſt Ens: ſed quatenus eſt uiuax. 10 15 54
Intellectus poſſibilis propter eẽtiæ ſuæ gradum eſt æternus. 10 15 54
Intellectus poſſibilis eſt intellectus primus mobilis recipiendo. 10 15 54
Intellctũs hũanus recipit ſplẽdorẽ lumis diuini. 7 2 32
Intellectus humanus eſt oium pfectiſſimus. 11 4 62
Intellectio ẽ cognitio firma.cogitatio aũt ifirma.2 6 8
Intellectio inferiorum ab Anima eſt potius ignorantia q̃ ſcientia. 2 7 9
Intellectio talis eſt nobilior oĩ ſcientia. 2 7 9
Intellectio eſt motus intellectus. 8 4 38
Intellectibile ac uitale actu ſemper eodem modo ſe habet. 8 5 39
Intellectio obiecti ĩmaterialis proculdubio nõ eſt per organum corporalem. 12 8 67
Intellectio abſtractorum eſt magis propria operatio Animæ rationali. 12 8 67
Indiuiſibile diuiſibili cõiunctũ fit diuiſibile. 2 7 9
In omni corpore eſt q̃titas & qualitas. 3 1 3
Inter creaturas Intellectus eſt primus, deinde Anima poſtea natura. 3 2 14
Inter centrum circuli intellectualis & lineas ab eo progreſſas ad circunferentiã non eſt diſtãtia mẽſus. 4 7 23
In mundo ſuperiori nequaq̃ eſt cõtrouerſia neq; odiũ. ſed cõcordia & uitæ cõio: q̃ oia iſeriora uegetãt.8 9 41
Inuariabile nõ eſt tranſlatile. 9 5 43
Interruptio influxus a Deo eſt cauſa deſinentiæ uniuerſi. 10 1 46
Inter Deum & naturã ſunt duo media: uidelicet Anima rationalis & Anima ſenſualis. 10 16 55

Inter Entia Mundi ſuperioris nullũ eſt eſſentialiter nobilius alteroꝝ: ſʒ oia ſunt ſcd̃m ſormam optimam. 14 14 91
Inter efficiens & effectum non eſt neceſſaria proportio. 10 17 56
Intellectio diuturna firmat intellectum. 11 2 61
Incorruptibile non indiget organo Corporeo. 12 9 68
Indiuiſibilia non conſtituunt diuiſibile. 12 12 70
Infirmato Corpore Animus roboratur 12 14 71
Inſunt Animæ rationali & altæ rationes emulæ rationum intellectus agentis. 12 19 74
Inferiora ſunt ignobiliora ſupernis. 13 8 81
Inferiora patiuntur defectum. 13 8 82
Intelligibilis res non eſt intellectus. 14 1 83
Impoſſibile eſt ꝙ intellectus agens procreet aliquid quin ſpeculetur Deum. 13 6 80
Influxus a Deo in Creato primo eſt infinitus; in reliquis finitus. 10 1 46
Influxus a Deo eſt optimus/perpetuus/ indefectibilis/ independens: conuerſiuuſq̃ Entium ad ipſum Deum. 10 1 48
Influxus a Deo receptus in Intellectu Agente eſt infinitus. 13 3 78
Latet nos pulchritudo naturæ quoniam exteriora corporis tantum aſpicimus. 4 5 22
Lex iuxta dictamen naturæ condita iubet credi Animam imortalem. 1 4 3
Locus non eſt in Corporæ: ſed circũ corpus. 2 10 12
Locus eſt amplior Corpore. 2 10 12
Locus eſt ſupficies extrema circũ locatum. 2 10 12
Lux exhorta in cœlis eſt infinita. 14 11 89
Materia prima eſt prius forma. 2 10 12

Lib.cap.fol.
Materia prima mouetur motu qui eſt receptio: ſeu appeti tus formæ. 4 1 19
Materia prima appetit formã ut oculus uiſum & fœmina marem. 4 2 19
Materia prima tranſmutatur ſucceſſiue de una forma ad aliam. 4 2 19
Materia prima eſt principium quo componuntur ſubſtã tiæ Corporeæ. 7 3 32
Materia prima eſt ſubſtantia informis. 8 7 40
Materia & forma ſunt cauſa cœli. 10 17 56
Materia & forma ſunt cãæ inſenſibiles. 10 17 56
Materia & forma nequeunt ſeorſum uterq; exi ſtere. 10 17 56
Materia eſt creatura infima. 10 19 59
Materia & forma ſunt ſimplices abſolutæ. 12 6 36
Materia prima eſt ſubiectum ultimum. 12 6 66
Materia non eſt qualitas. 12 13 70
Materia eſt alterabilis. 12 13 70
Materiam primam nemo poteſt ſubterſpicere circumin ductam pluribus formis occultis atq; inſenſibilibus. 14 15 92
Mathematicæ formæ non intelliguntur exemplo ſine ma teria. 13 6 80
Memoria quædam eſt intellectus/ quædam eſt ſenſus. 2 6 8
Memoria ſeruat ad uſum oportunum. 2 9 10
Memoria diſcurſoria eſt adminiculatrix Animo cuius eſt. 9 5 45
Membra ſimilaria ſunt ſimplicia ad organa. 12 6 66
Membra organica ſunt ſimplicia ad Corpus totum. 12 6 66
Metatypus eſt ſimilis Archetypo 11 3 61

	Lib.	cap.	fol.
Memoria animi ſtellaris differt a memoria Animi humani.	9	5	43
Memoria ſyllogiſtica non eſt obiecti ſemper ꝑſentis maniſeſtiq́.	9	5	43
Motus intellectus eſt quies.	2	4	7
Motus intellectus eſt æqualis: non partibilis: nec ablatiuus.	2	4	7
Motus eſt actus Entis in potentia.ideſt perfectio eductioq́reunus ad actum.	4	2	17
Motus ꝑticularis nõ eſt informis.ſed uariatus.	8	4	38
Motus q̃to remotior a primo tãto obſcurior.	8	4	38
Motus primus eſt uniformis: quia non uariatur proportio inter motorem & rem motam.	8	4	38
Motus intellectuales ſunt ſubſtantiales:quia per illos ſubſtantiæ exiſtunt.	8	4	38
Motus ſenſibilis eſt ad terrena.	13	3	78
Motus cœli perpetuatur a formis cœlorum dominantibus materiæ.	13	4	79
Motus cœli eſt perpetuus propter generationem inferiorum continuandam.	13	4	79
Motus non cadit in rem æternam.	13	7	81
Mũdus infimus eſt ꝑfectus:ſed minus q̃ ſupior.	1	5	4
Mundus inferior eſt origo corruptionis.	1	5	4
Mundus inferior habet genera animalium quæ & ſuperior.	1	6	4
Mundus ſenſibilis conſtat ex materia & forma.	1	6	4
Mundus ſenſibilis eſt imago ſbaꝝ itellectualiũ.	7	4	33
Mundus ſupior eſt nobilior inferiori.	7	8	35
Mundus ſenſibilis dominatur nobis: qm̃ Aiæ noſtræ ſubmerguntur in eo uitiis obnoxiæ.	7	9	36
Mundus iſtæ ſenſibilis eſt imago ſuperioris.	8	3	38
Mundus inferior ſi eſt uiuidus a fortiori ſupior.	8	3	38

Mundus

Lib.cap.fol.
Mūdus iſte ſi ē pfectus ſupior adhuc pfectius. 8 3 58
Mundus ſuperior imittit uitam ac perfectionem Mundo inferiori. 8 3 38
Mundus ſupernus ſi eſt ſūme abſolutus: proculdubio Entia illius ſunt abſolutiora oibus hic exiſtētibus. 8 3 38
Mundus inferior uirtutes ſtellaꝝ inſequitur. 8 3 38
Mūdus Intellectualis eſt perpetuus qm̄ eſt proximus uerbo diuino. 10 4 48
Mundus uniuerſus eſt perfectus. 10 12 52
Mundus uniuerſus non caret Autore. 10 12 52
Mundus diuinus eſt abſolutiſſimus oium. 10 14 53
Mundus diuinus continet ſpiritus & animas: immotus: pulcherrimus: ſupremus: omnitenens: impatibilis: purus: perpetuus. 10 14 53
Mundus ſupernus continet omnia eadem Entia: quæ & infimus: uerū ſub alia ſpē uidelicet nobiliore. 11 1 60
Mundus infimus eſt ſimulacrū cœleſtis. 11 3 6
Mundus infimus ē ſucceſſiōe ppetuus. 11 3 61
Mundus intelligentiarum eſt perpetuus: qm̄ illaꝝ Autor ē perpetuus. 11 3 61
Mundus factus eſt a uerbo diuino. 12 16 72
Mundus excelſus habet plurimas formas omnium Animalium. 14 7 87
Mundus non fuit factus a ſeipſo: neq; per accidens: ſed ab Archetypo ſapientiſſimo: nobiliſſimo: & abſtracto ab omni ratione creata. 14 15 92
Natura producta eſt media Anima. 2 5 8
Natura ſubiicitur Animæ. 7 2 32
Natura continet potentiam ꝓpagandi uirtute Animæ cauſarumq; potentium. 7 3 32
Natura cœleſtis eſt Ens ſextum. 10 2 47
Natura Elementaris eſt Ens ſeptimum. 10 2 47

	Lib.	cap.	fol.
Natura inferior eſt opus aiæ rationalis.	10	5	48
Natura operando reſpicit aiaʒ uniuerſalē.	13	2	78
Natura p ſucceſſiuas genarationes imitatur ordinē mun/di ſpiritalis.	13	4	79
Nemo poteſt intelligere formas terreſtres i eo ſtatu i quo ſunt in orbe ſuperno.	12	12	76
Nemo niſi uitiis iplicitus negat immortalitatem animæ.	1	4	3
Neq̄ aia neq̄ uirtus eius eſt corpus	2	10	11
Neceſſum eſt aliquod Agens eſſe incorporeū.	3	1	13
Neceſſum eſt Agentia corporū eſſe incorporea	3	1	13
Nemo ꝓpter laboreʒ debet omittere ſpeculationem diui/norum.	1	4	3
Nihil eſt efficiens ſuæ exiſtentiæ.	3	3	15
Nihil eſt prius & poſterius ſe ipſo eadē rōne.	3	3	15
Nihil fit ab aliquo ſine Deo.	10	5	48
Nihil exiſtit abſq̄ Deo.	10	15	54
Nihil cauſat ſe ipſum.	10	17	56
Non conuenit ꝙ Mundus inferior careat intellectu	1	5	4
Nō ois prioritas eſt temporaria.	1	7	5
Nō eſt aliquid impotentia quin aliquid ſit i actu.	3	3	15
Non eſt alia anima ſupra rationaleʒ quæ gubernat hominem/quam philoſophi uocarunt/actuʒ quia perficit corpus phyſicū	3	7	18
Non decet ꝙ Deus exiſtat ſolus neq̄ producat aliud Ens nobile intellectū.ſ.ſuæ lucis receptaculū.	7	2	32
Non decet ꝙ ꝑter Deū exiſtet ſolus Intellectus	7	2	32
Nō eſt imaginabile aliqd eſſe ante Autorē primū	7	7	35
Nō oēs Stelle ſunt in ſpera eadē	9	5	43
Non ſemper nos ſcientes aliquid conſcimus etiaʒ ſub dif/ferentia temporaria	9	5	4

Nõ eſt imaginabile aliquod Ens aliud a Deo exiſtere qđ
Deus non contineat 10 12 52
Non poteſt cogitari creatura prior Intellectu agen
te 10 15 54
Nihil cauſat ſine Intellectu agente 10 17 56
Non ſit alquid ex Elementis niſi per impreſſionem a Coe
lis 10 17 56
Non omnes ſubſtantiæ citra primã conſtant ex materia &
forma 12 7 67
Non eſt aliud Elementum præter quatuor enume
rata 12 11 69
Non quia aĩa cognoſcit corpus eſt corpus 12 13 70
Noſtra ignorantia prouenit quia non ducimur niſi ſenſu
ad dicendum 12 20 75
Nos putantes eſſe expertos oĩa credimus nihil eſſe niſi qḋ
ſenſimus 12 20 75
Non eſt querenda ratio cur Entia ſic fuerũt creata a Deo/
qui eſt ratio rationum 14 15 98
Nullum aliud Ens a Deo eſt ſumme bonuʒ/& quodlibet
eſt bonum ex Deo 1 6 4
Nulla eſt ſubſtantia intellectiua & naturalis quæ non ope
retur aliquid 7 3 38
Nullum Agens agit abſq̧ Deo 10 12 52
Nullum productum exiſtit abſq̧ Agente 10 11 52
Nulla creatura eſt imitamen æquale Dei 10 13 52
Nullum temporarium eſt perpetuum 10 13 52
Numerus non eſt principium rerum 10 18 58
Numerus eſt formæ cuiuſlibet eſſentiæ creatæ. 10 18 58
Nulla cauſa inferior eſt nobilior anima/ Anima eſt cauſa
corporis 12 13 70
Nulla ſubſtantia orbis ſuperni eſt alterabilis 2 1 15
Nulla pars animæ eſt in corpore ut in loco 2 10 2

	Lib.	cap.	fol.
Nulla uirtus corpea penetrat iteriora Corpis.	11	i	60
Nullus aſpectus pt ſatis paſci orbe ſupcoeleſti.	11	1	60
Nullum Corpus eſt ex ſe unu: ſed p Aiam.	12	16	72
Nullum Corpus pmanet abſq Deo.	13	5	79
Oculus ſi contineat unum colorem non comprehendit reliquos.	3	7	18
Ois intellectus deſiderās aliud mouet ad aliud.	i	11	22
Omnes mundi ſeruantur a deo	11	4	62
Omnes pri ci: theolog: philoſophi: ac prophetæ populiq conuenerunt q Anima peccans incurrit iram Dei: penitens autem miſericordiam.	1	4	3
Omne ſubiectum alteri eſt mobile.	2	4	7
Omnes ſenſus terminātur ad ſenſum cōmunem: ut lineæ ad centrum.	2	9	10
Omnis locus continet locatum	2	10	12
Omne contentum a loco eſt Corpus.	2	10	12
Omne Corpus eſt ſenſibile.	3	1	13
Omne Corpus eſt reſolubile:	3	1	13
Omne Corpus eſt diuiſibile in īfinitum	3	1	13
Omnis actio prouenit a Deo.	3	3	15
Omne aliud a Deo ē in potētia priusq in actu.	3	3	15
Omne aliud a Deo fuit creatum ab ipſo	3	4	15
Omne aliud a Deo agens agit propter aliud.	3	4	15
Omne productum conſtat ex actu & potentia.	3	5	16
Omnis motus fit per deſiderium.	4	2	19
Omne Agens eſt nobilius ſubiecto.	4	4	20
Omne opus primi autoris eſt perpetuum: abſolutum: ac perfectum.	5	3	25
Omnia pcedūt a primo motore īproducto.	5	4	25
Omne agēs īferior primo ū idiget agēte prio.	5	6	27
Oē igit agēs aliud a prio eſt impfectum.	5	6	27
Oē pfectibile: p opatiōem primi agēns pficit.	5	6	27

	Lib.	cap.	fol.
Omne agens ſupra uolūtatem agit bonū.	6	1	28
Oē agēs bonū & malū agit p uolūtatem.	6	1	28
Omne quod prouenit a Corporibus cœleſtibus eſt dum taxat bonum: fit tamen malum his inferioribus com/ mixtum.	6	1	28
Omne proueniens a mundo ſuperiore procedit uia uni/ uerſali non particulari.	6	1	28
Omne Agens impatibile agit naturaliter.	6	3	29
Ois ſubſtātia naturalis eſt actiua & opaē aliqd.	7	3	32
Ois ſubſtantia corporea non uiuit ex ſe:ſed accipit uirtutē ab ipſa Anima.	7	3	32
Oia facta ſunt nutu uolūtario primæ cāæ.	7	7	35
Omne quod mouetur i orbe ſuperno mouetur motu ui/ tali atq; perpetuo.	8	5	39
Oia que in celo conſpiciunē ſunt uitalia.	7	5	38
Omne Corpus motum hic tranſlatum ab exordio ad fi/ nem itineris:nō eſt uitale actu:ſed potentia.	8	5	39
Omne Corpus cœleſte:quia mouetur a principio ad finē qui non differt rōne cōuaria eſt uitale actu.	8	5	39
Omnis intellectus eſt uniuerſale & econtra.	8	6	39
Omnia ſunt in intellectu:quia producit & ſeruat res om/ nes.	8	8	41
Omnia pducta ab Agēte prio reuertunē ad eū.	8	8	41
Omne Agens ueꝝ efficit principia oia rei.	10	5	48
Omne Ens ppinquius Deo eſt capacius.	10	6	49
Omne qđ pōt eſſe in natura pōt fieri a Deo.	10	12	52
Omne pductile eſt Ens naturale.	10	12	52
Omne creabile Deo eſt creabile a uerbo eius.	10	13	52
Ois eēntia cōpata alteri ē prior aut poſterior.	10	13	52
Oē quod intelligiē p Deū intelligiē.	10	15	54
Omne quod mouetur: mouetur ab aliquo motore exte/ riore.	10	16	55

	Lib.	cap.	fol.
Omnis eſſentia una contenta ab alia dicitur numerus. & numerum duarium.	10	18	58
Omnes aliæ creaturæ reuertuntur ad intellectum Agentem	10	19	59
Ois creatura recipit influxū a Deo ꝑ capacitate.	10	19	59
Ois creatura exiſtit ex prouidentia Dei	10	19	59
Omnes creaturæ colligantur communione cauſæ & cauſati	10	19	59
Omne mobile mouetur ad mouens exterius & ab exteriore mouente.	10	19	59
Omnes creaturæ occurunt ſpeculationi Dei quia mouentur ad illum.	10	19	59
Omne compoſitum reſoluitur in ea ex quibus componitur.	12	1	63
Oē quantū diuidendo quedātenus corrūpitur.	12	1	63
Omnis forma quæ non utitur organo ad aliquam operationem eſt incorruptibilis.	12	4	65
Omnis forma inorganica eſt ſimplex	12	4	65
Oē capax formarū ſimpliciū eſt incoruptibile.	12	4	65
Oē quod in infinitū diſcit eſt incorruptibile.	12	5	65
Omne carens forma propria eſt ſimplex.	12	6	66
Omne cōpoſitū habet aliquā formā propriā.	12	6	66
Omne inreſolubile eſt incorruptibile.	12	6	66
Omne quod intelligitur per organum corporale eſt ſenſibile.	12	8	67
Omne corpus eſt compoſitum.	12	11	69
Omne corpus cōponitur ex materia & forma.	12	13	70
Omnis cognitio fit a quodam Agente.	12	13	70
Omnis eruditio eſt paſſio.	12	13	70
Omne corpus cū ſit cōpoſitū eſt reſolubile.	12	15	72
Omnia corpora conſtant ex una materia.	12	15	72
Oē corpus eſt poſterius aliquo incorporeo.	12	16	72

Omne corpus quatenus eſt corpus operatur unum tantum. 12 17 73
Omnes aliæ eſſentiæ emanant a Deo abſq; motu temporario. 11 19 74
Omnes eſſentiæ ſeruantur a Deo. 12 19 74
Oēs aliæ creaturæ ſeruantur ab itellectu Agēte. 13 1 77
Omne corpus participat aliquid boni diuini. 13 5 79
Omne Ens eſt per formam. 14 4 85
Omnis forma huius mūdi pēdet a materia. 14 9 88
Omne quod exercet opera uitæ habet uitā 14 9 88
Omnia Entia mundi superni ſunt illuſtria & excelſa. 14 11 89
Omnia intelliguntur per ſcientiam congenitam aut aquiſitam. 14 13 90
Operationes animæ ſunt differentes. 1 5 4
Operationes aiæ ſunt multe propter patiētia. 2 3 6
Operationes apparētes in corpore non proueniunt a corpore ſed ab alio. 3 1 13
Operationes corporis ſunt aliæ ab operationibus animæ. 3 1 13
Opus a primo Agente factum emanat unico momento/nec eſt temporarium. 5 3 25
Opus primi Agentis pſectiſſimi/eſt pſectiſſimū. 5 6 27
Opus primi Entis eſt principiū uerū & uera cā. 7 2 32
Operatio non eſt dignior potentia ſua. 9 1 42
Oportet totū corpus aptari aiæ/& mēbra potētiis. 12 1 63
Oportet corpus unius hominis eſſe diuerſum a corpore alterius. 12 1 63
Operatio in organica eſt ppria aiæ rationali. 12 8 67
Orbis intellectiuus eſt omniū primus opus Dei pulcherrimumq; illaboriosum/gaudibundumq;. 11 3 61
Orbis coeleſtis eſt ramus ſup coeleſtis dñsq; iſimi. 11 4 61
Orbis ſupanus ē ſimulacrū ſapiētiæ diuinæ. 12 15 7

Particulare fit uniuerſale ſublato impedimēto. 2 4 7
Particulare tantum differt ab uniuerſali: quia eſt inferius. 2 4 7
Particularia ſunt motui naturæ contermina. 7 7 35
Particularibus oībus ablatis auferē uniuerſale. 8 6 39
Particularia ſunt alterabilia: uniuerſalia autem ſūt permanentia. 8 6 39
Particulare corporum eſt diuiſibile. 13 5 79
Particulare quoddā unicū: quoddā nō unicū. 13 5 79
Particularia ſunt bona apud ſenſitiuū appetitū. 13 7 81
Particularia ſūt ignobilia cōpata ad ſupna bōa. 13 7 81
Particulare pendet ab uniuerſali. 14 9 88
Pars corporea ablata minuit corpus. 3 1 13
Plures ſunt cauſæ deſcenſus Animaꝝ. 1 5 4
Plato execraē Aīæ deſcenſum. 1 5 4
Plura occurrunt intellectus agentis ſpeculationi: quia plura mouenē appetitu ad Deū ab illo itellcm̄. 10 19 59
Planeta Iouius ut amantior ſupra alias ſtellas precipue ſuſcipit pro capacitate tantum lumen dignitatemq́ꝫ orbis ſuperni. 11 1 60
Planeta Iouius maxime inter ſtellas accidit ad dignitatē orbis ſuperni. 11 1 60
Planeta Iouis eſt ſimulachrum orbis intellectiui primarium. 11 3 61
Planeta Venereus infundit pulchritudinem ſuam orbi terreno. 11 4 61
Planetæ deferunt influxum intellectus agentis in inferiora. 12 22 76
Potentia eſt poſſibilitas actus. 3 3 15
Potentia non fit actu ex ſe. 3 3 15
Potentialitas eſt prior neceſſitate. 3 3 15
Pōs humana neqt Deum cōprehendere. 4 3 29

	Lib.	cap.	fol.
Poſtremo non adeſt poſterius.	5	2	28
Productum eſt impermanens:	3	3	15
Principia ſunt ignoſcibilia per ſenſum.	5	2	24
Primus Autor eſt agens a nullo depēdens.	5	3	28
Prima figura quā Deus mundo impreſſit fuit materia prīma.	7	3	32
Prius dupliciter quoddā eſſentia ac natura ut gēus ſpecie/ quoddam tempore.	10	2	47
Prius tp̄e continetur ſub tp̄e cū poſteriori.	10	2	47
Prius tēpore eſt qđ exiſtit in tp̄e priore.	10	2	47
Propter ſequellā ſenſuum nos non credimus ſubſtantias ſepatas eſſe.	12	20	75
Pulchritudo aīaliū nō cōſiſtit ī ſanguine ipſo q̄ non ſeruat proportionē ī qualibet aīalia ſpecie.	4	5	22
Pulchritudo aliquando procedit ab agente in ſubiectum ſicut artificialis ab artifice.	4	5	22
Pulchritudinis nō eſt ratio corpus ſꝫ ſulcimētū.	4	5	22
Pulchritudo conſiſtit in anima tantum.	4	5	22
Quidam non credunt animam humanam eſſe imortalē niſi per rationes probabiles.	1	4	3
Quantitas eſt alia a qualitate.	3	1	13
Qualitas non minuitur ablata parte.	3	1	13
Quelibet pars huius mundi patitur a coelis.	6	5	30
Quelibet ſubſtantia ſenſibilis cōtinet bonū formæ pro capacitate.	7	3	32
Quodlibet exemplum eſt melius exēplari.	4	4	20
Quodlibet a Deo productum eſt perfectiſſimum/ & tale primo quale poſtremo.	5	4	25
Quid & propter quid in intellectu eſt idē.	5	6	27
Quāuis Deus creet plura nō tū multiplicat.	10	19	59
Quamuis intellectus ſit naturalis tū intelligit etiam imaterialia.	10	8	50

k

	Lib.	cap.	fol.
Q đ terra ſit uiuida patet ex plātis quæ affixe in ea uiuūt/ a motæ uero pereunt.	8	2	37
Ratio formatrix oīu3 Entiū efficit ignē.	8	1	37
Rationes ſeminarie ſunt inſenſibiles.	10	18	58
Rōes i aīa rōnali ſunt cāæ formaꝶ materialiū.	12	21	75
Reuelatio probat animā eſſe imortalē.	1	4	3
Receptiuitas formaꝶ ē rō p quā Materia prima ē Ens/ aliter non ſubſiſteret neq3 intelligeretur.	4	2	19
Res eſt altior in cauſa,ḡ in ſe ipſa.	2	6	9
Res naturales terminātur ad corpora cœleſtia.	7	7	35
Reꝶ pluralitas numeralis ꝓuenit p materiā.	8	6	39
Rei forma in ītellectu nō ē eadē cū re ſenſibili.	8	6	39
Res materialis ſecundū quid eſt quæ pendet a materia in exiſtentia non in eſſentia.	12	9	68
Res imaterialis quædam ſimpliciter ut intelligentiæ/ quædam ſecundum quid ut mathematicæ.	12	9	68
Res quatenus ē abſtracta cōprendiē ab ītellectu.	14	1	83
Scientia de anima eſt utilior aliis.	1	5	4
Scientia de anima ducit ad intellectu3 agentem/ & iſq3 ad Deum.	1	5	4
Sciētia ob alterabilis accidit ſubſtātiæ alterabili.	1	2	6
Scientia mundi ſuperni eſt perpetua.	2	2	6
Scientia noſtra ꝓuenit ab agēte prio & uero.	4	4	20
Scientia intellectus item dicitur ignorantia comparata ad diuinam.	2	7	9
Scientia aquiſita imitatur naturam.	14	13	90
Scientia intellectus agentis eſt qualitas in eo.	14	13	90
Sera penitentia nihil prodeſt.	1	4	3
Senſus cōmunis non ſentit ſolum per unum ſenſoriū propter magnam ſpiritalitatem.	2	9	10
Senſus cōmunis cognoſcit omnia ſenſuum priorum obiecta.	2	9	10

	Lib.	cap.	fol.
Senſus cōmunis cognoſcit in momento.	1	9	10
Senſus ꝓprius ſolū cognoſcit ſpēs ſui obiecti.	2	9	10
Senſus cōis diſcernit ſenſibilia ꝓpria.	2	9	10
Senſus cōis refert ſenſibilia ad imaginatōem.	2	9	10
Senſus adſunt Aialibus priusq̄ organa.	5	1	24
Senſus nō pcipit diſpōnem corpi cōnaturalē.	11	2	61
Senſus non attingit ſubſtantias intellectuales.	11	2	61
Senſitiua eſt ignobilior rōnali.	13	8	82
Senſitiua & pgreſſiua diriguntur ab intellectu.	13	8	82
Senſus tantum cognoſcit ſingularia.	10	14	52
Senſus primo conſiderat ſingularia poſtmodum ſpecies & genera.	8	9	41
Senſus recipiūt ſimulachra: Aīa aūt diſcernit.	3	7	18
Senſus ſentiendo non fit ſimilis ſentienti: neq; ſciens aſcibili.	12	11	69
Semina ſulcis mādata quom ſint ſpiritalia neceſſario operantur & ſuos fœtus producunt.	7	3	32
Si agens agit in tēpore/ patiens patitur in tēpore/ & ſi agit in momento: pātitur in momento.	1	7	5
Si intellectus eſſet alterabilis non uere ſciret.	1	4	7
Si intellectus intelligeret Deum perfecte/eſſet ſuperior illo.	2	7	9
Si anima ſuperne foret memor inferiorū reciperet phantaſmata ab eis/ ut hic prius.	2	7	9
Si anima foret memor ſenſ. cogitaret ea.	2	7	9
Si anima cogitaret imaginaretur.	2	7	9
Si anima phantaſiaretur ſuperne ut hic/talis eſſet ibi qualis hic.	2	7	9
Si uis Animæ nō differat loco ab alia/non differt ſenſus exterior ab iteriore, nec uis motiua a ſenſitiua.	2	10	12
Si Anima foret corporalis forma, non ſpecularetur incorporea.	3	7	18

	Lib.	cap.	fol.
Si uires Animæ non differrent locis ignoraretur quibus locis operationes inexiſterent.	2	10	12
Si Anima foret locus corporis: non totum Corpus foret animatum.	2	10	12
Si Aia foret ĩ corpe ut ĩ loco moueret a corpe.	2	10	12
Si qualitas eſſet corpus eſſet ſenſibilis.	3	1	13
Si Anima foret Corpus non diffunderetur per totum corpus.	3	1	13
Si Aia foret Corpus mixtũ non eſſet actus.	3	1	13
Si Aia foret Corpus mixtũ nõ eẽt corrupabilis.	3	1	13
Si Anima eſſet corpus non eſſet firma.	3	1	13
Si Anima eſſet corpus penetrans, Corpus pertranſiret partes infinitas.	3	1	13
Si anima ſit actus ſeparabilis nõ eleuaretur in ſomno ad ſuſcipiendum prophetiam.	3	7	18
Si anima foret actus corporis non moueret illud contra ſuum impetum.	3	7	18
Si anima eſſet forma corporalis non aduerſaretur corpori	3	7	18
Si anima eſſet forma corporalis diminueretur diminuto corpore.	3	7	18
Si homo regeretur inſtinctu naturali non incumberet diſciplinis.	3	7	18
Sicut cauſatũ habet cauſam definitam/ita cauſa habet cauſatum definitum.	5	4	25
Si primum Ens ſubſtitiſſet ĩ ſua eſſentia nihil aliud exiſteret.	7	2	31
Si rationes ſeminales ſunt actiuæ a fortiori intellectuales ſubſtãtiæ agũt in materiã ſubiectã & idoneã.	7	3	32
Sicut Autor primus illuminat intellectum/ita anima immitit ſubiectis rebus ſuas dotes.	7	5	33
Si itellectus agẽs ignoraret Deũ ignoraret alia.	10	15	54

Si potentia intelligeret ſine ſpecie recepta, actus imprimēs ſpeciem imperficeret eam. 9 2 42
Si poſſet eſſe unum medium inter uerbum diuinum & intellectum agentē poſſent eſſe plura media. 10 11 51
Si uerbum diuinum conueniret creaturæ/ ipſe ē Deus conueniret creaturæ. 10 13 52
Si intellectus poſſibilis ſeparatur ab agēte conſpiē. 10 15 54
Sicū uiſus non apprendit obiectum niſi illi uniatur/ ſic etiā intellectus. 11 2 61
Si intellectus negaret īelligētias/ negaret ſe ipſū. 11 2 61
Si anima rationalis haberet ſcientiam cognitā non deſcenderet in orbem infimum. 12 3 64
Si homo haberet aliquam ſcientiam a natura illa ſufficeret ſola. 12 5 65
Si aīus ſit corporeus īdiget orgāno corporeo. 12 9 68
Si animus foret corporeus intelligeret per partes nō cēs/ relique inſcie ceſſarent. 12 10 69
Si animus intelligeret per omnes partes/ intelligeret idem plunes. 12 10 69
Si animus cōprenderet per partes inæquales aliquid non uere comprenderet. 12 10 69
Si anima eſſet Corpus ſecundum ꝙ Corpus/ omne corpus eſſentialiter uiueret. 12 11 69
Si corpus componeretur ex infinitis partibus foret ignotum. 12 11 69
Si quod corpus ſimplex foret uiuidum eſſentialiter non foret pars mixti. 12 11 69
Si aīa foret corpus cognoſceret ſola corpora. 12 11 69
Si aīa eē figura/ plures forēt aīæ i uno corpore. 12 14 71
Si aīa foret corpus/ deficiēte corpore deficeret. 12 14 71
Si anima rationalis foret corporea nos ad ſenſum cōuerſi ſentiremus eam. 12 20 75

Si aĩa ſit corpus/uniuerſuȝ nõ ẽ re uera aiatũ. 12 15 72
Si anima rationalis non uniretur corpori non diſcerne/ret malum a bono 12 22 76
Sine formis motus ſenſibilis corrũpit cõpoſitũ. 13 4 79
Si motus cœlorum uariantẽ/ẽt ipreſſiões uariantẽ. 13 4 79
Si Deus numeraret ſe ipſum foret unus unitate nume/rali. 13 5 79
Si omnia Corpora forent inanimata: omnia forent euá corruptibilia. 12 15 72
Solicitudo & induſtria ad progrediendũ in ſcientia ſunt neceſſaria. 1 1 1
Solus Deus eſt autor uerus animæ rõnalis. 10 5 48
Solus Deus uere creat omnia. 10 17 56
Spiritus in cœlo exiſtentes ſunt perlucidi/& unus eſt lux perſpicua alteri. 4 7 23
Spiritus ſunt feruore pleni ac ſuis gradibus contenti pro/pter illuſtrationem diuinam. 10 11 51
Species genite exputredine non ſunt in orbe ſuperno ſed naturaliter progenite. 10 18 58
Species differunt per formas. 13 4 79
Stellæ ſunt tanq̃ medie inter artẽ & artificem. 6 1 28
Stellæ non ſunt ſimiles agenti primo,nec materiæ ultimæ coadiuuanti ad perfectionem. 6 1 28
Stellæ ſunt ſimiles ſtatutis ciuitatum:quarum quædam di rigunt ad probos mores,quædam auocãt a malis ope/ribus. 6 1 28
Stellæ ſunt ſimiles moribus ciuium qui licet ſint uarii:ta/men omnes ducuntur ad unam conſultationem & bo/num operantur. 6 1 28
Stellæ non ſunt cauſa malorum prouenientium hic deor/ſum:quia non operantur p uoluntatem. 6 1 28
Subſtãtiæ ſenſibiles ſũt Entia alterabilia. 7 4 33

Lib.cap.fol.
Subſtantiæ intellectuales ſunt res abſconditæ: productæ ab eſſentia prima cauſa eārum. 7 4 33
Subſtātiæ orbis ſupni hēnt uim q̄dā ſenſitiuā.14 3 84
Subſtantiæ perpetuæ nec diminutionem/neq; auctionem patiuntur. 14 2 83
Subſtantiæ Cœleſtes ſunt deparatæ a materia corruptibili. 14 3 84
Subſtantiæ terreſtres ſeruantur a forma primaria orbis excelſi. 14 3 84
Superna non cadunt ſub defectum. 13 8 82
Templa probant homines imortales. 1 4 3
Tempus naturaliter iſerius eſt Anima Intellectuq; ac ſubſtantiis ſimplicibus. 4 3 20
Tempus eſt iunctum motui. 7 7 35
Verbum Dei eſt mens eius. 10 2 4
Verbum diuinum non eſt finitum. 10 13 52
Verbum diuinum eſt æquale Deo. 10 13 52
Verbum creans eſt unum cunſubſtantia Dei.10 13 52
Verbum diuinum eſt præceptum bonitaſq; & uoluntas Dei. 10 13 52
Verbum diuinum non creat immediate niſi Intellectum agentem. 10 15 54
Verbum expreſſum eſt cā cauſarum. 10 17 56
Verbum Dei eſt ſuppoſitū formæ primæ. 10 2 47
Vegetatiua/Appetitiua/& Fugitiua cōnexæ in uniuerſum Corpus minus differūt q̄ ſenſitiuæ aliæ q̄dā.2 8 10
Vegetatiua/Appetitiua/& Fugitiua non operantur per inſtrumenta diſtincta,& ſi operantur per inſtrumenta diſtincta non operantur in toto Corpore. 2 8 10
Vegetatiua eſt ignobilior ſenſitiua. 13 8 82
Vnitas Dei non apprenditur niſi per abſtractionem ab unitate expreſſa. 10 18 58

Vires non ſunt Animę inſtrumenta.	2	10	12
Vires ſunt nobiliores in Anima.q̄in mēbris.	2	10	12
Vniuerſale non aufertur ablato particulari: ſed econuer/ſo.	2	3	6
Vniuerſale predicaẗ de particulari.	2	4	7
Vniuerſale eſt forma intellectus.	8	6	39
Vniuerſale unit particularia nec aufertur aliquo illorum oblato.	8	7	40
Vniuerſum eſt genitum.	12	15	72
Vniuerſum ſeruatur per Animam.	12	16	72
Vnitas numeralis non eſt cā Dei.	13	5	79
Vnitas Deus non intelligitur niſi abſtractione a ſimula/chro ſuo.	13	5	79
Vnitas imediate repugnat pluralitati.	14	7	87
Vnitas nō eſt numerus:ſ3 principiū numeri.	14	7	87
Vnus ſenſus cōmunis ſentit per oia ſenſoria.	2	9	10
Vterq; mundus eatenus ſeruatur a Deo/quatenus illi pa/ret.	10	15	54

FINIS.

SAPIENTISSIMI VIRI ARISTOTE/ LIS STAGIRITAE THEOLOGIA, SEV PHILOSOPHIA MYSTICA SECVNDVM EGYPTIOS: ECPHRASTE PETRO NI COLAO EX CASTEL LANIIS FAVEN/ TINO PHILO SOPHO,AC MEDI/ CO.

Libri Primi caput primum, Proemii quæ Theoremata tractanda,ſecundum quos Autores & quo ſtilo.

PRincipale quæſitum, ait Philoſophus
eſt finis intentus, qui poſtremo inue/
nitur. Atq; omnia genita operantur ap
petitu naturali ad finem certum. Siqui
dem conſtitutum eſt ex concordia ſa/
piētum digniorum inter diuinos, Cau
ſas mundi antecedentes & cōiunctas
eſſe quatuor/uidelicet Materiam, For
mam, Agens, & Finem nobiliorem reliquis, ſecundum
quas omnes ſpeculari oportet & earum accidētia pro di/
gnitate ſingulorum. Et nos qdem in Methaphyſica iam
perfecimus ſermonem explicātem cauſas huiuſmodi. Et
probauimus eas in ſermonibus de anima & natura ope
rationibuſq; utriuſq;, ubi per rationem perfectam & neceſ
ſariam declarauimus ꝙ impoſſibile eſt ſubſtantias eſſe
abſq; fine. Sic etiam ſi finis a ſapiente non præfigatur, ceſ/
ſabit eius inquiſitio. Siquidem huius præſuppoſitio in ſci
entia, adiuuat multum conſiderantem. Cui tamen ſolici/

tudo & induſtria ſunt neceſſariæ ad progrediendum. Igi/
tur nobis quoq; in hoc opere. Q d' eſt compendium Phi/
loſophiæ/intentio conſtitui debet. Quæ eſt ꝯtemplari uni/
uerſum, Secundum mentem eorum qui docuerunt per
notas figurarum adeo occultas, ꝙ nō alius poteſt ad ſecre
ta hmōi ſcientiæ puenire citra difficultatem, q̄uis ſit inge/
nii ſubtilis & recti, nec utatur negligentia. Proponamus
autem cuncta Theoremata operis, deinde ſingula tracta
bimus. Primaria igitur intētio noſtra in hoc opere eſt/cō/
templari Deum quomodo differt ab aliis. Q d'ꝙ Mūdus
ac Tēpus exiſtunt ſub eo. Amplius ꝙ Deus eſt autor cau
ſarum, ꝙꝗ creauit omnia pro ratione ſingulorꝫ. Et ꝙ is il
luminat Intelligētias, per eas autem medias Intellectum/
per Intellectum uero medium/Animam uniuerſalē cœle
ſtemq;. Et per Aiam mediam illuſtrat naturam generabili
um corruptibiliumq;. Et ꝙ opus ſit ab eo ſine motu, ac ꝙ
motus oīum rerum eſt ab eo, & ad eum. Siqdem oīa mo
uentur deſiderio eēntiali & naturali/ab eo/in eo/& ad eū.
Poſtea uero conſiderabimus. Mundum intellectiuum re
ferentem bonitatem eius, formaſq; diuinas inexiſtentes.
Et ꝙ ab eo fluit bonitas in ſingula. Siqdem quatenus ſūt
bona aſſimilantur ei/ Sed propter cortices, expreſſionem
ueram eorꝫ non attingimus. Præterea enarrabimus natu/
ram uniuerſalem Cœli/qualiter ineſt potentia illi ab intel
lectu. Enarrabimus etiam Syderum dignitatem, & luceꝫ.
Item ꝯſiderabimus naturā ſublunarem, quomodo uirtus
Cœli imittitur illi/quæ manifeſtatur in rebus ſenſibilibus,
materialibus, alterabilibus, & corruptibilibus. Deīde ſcri
bemus diſpoſitionem Aiarꝫ rationalium in deſcenſu, &
aſcēſu, & reddemus Cām unionis earꝫ ad corpora. Dice
mus ēt de Aia honorabili, quæ habet mores intellectiuos,
nec ſubmergitur deſideriis mundanis/& ſordibus corpo/

tis.Similiter narrabimus Animam turpē,coinquinatāq;, & deinde ſpeculabimur diſpoſitionem Animæ Senſualis & Vegetatiuæ,necnō qualitatem Animæ Terræ,& Ignis, & alioꝝ Elementoꝝ,atq; hæc omnia latētia(Sicut præfati ſumus)declarabimus per figuras propoſito ſufficientes.

Caput ſecundum. Quomodo Anima unitur Corpori.

CVm iam pateat (ut probatum eſt) in ueteꝝ libris,ꝙ Anima non eſt Corpus/neq; moritur. Sed permanet/ſemper. Nunc quæramus quomodo digreſſa a mundo intellectuali ad hunc ſenſibilem deſcenderit,& iuncta eſt huic corpori reſolubili.Etenim nulla ſubſtantia intellectualis mere admittit q̄c quam motus.Sed fixa in mundo intellectuali non diuellitur ab ipſo,neq; item accedit alio/cum nō habeat locum ad quem ipſa trāſferatur. Ad quod dicimus. Q̄d omnis ſubſtantia intellectualis ſecundaria in ſe habet quoddam deſiderium alterius,Quando autem Intellectus appetitu concepit aliquid,mouetur ad illud,ut Mulier grauida nititur parere.Sic igitur Intellectus concipiens deſiderium conatur illud conſequi. Intellectus enimuero deſiderans ſtatum inferiorem/fit Anima/ Vnde Anima eſt Intellectus deſiderans & appetens deſiderio uniuerſali, ac ipſa Anima uniuerſalis non ſeperatur ſubſtantia a mundo Intellectuali,ſed deſiderans particularia ſub uniuerſali opere recedit ab illo.Ordinanſq; eadem/& peccatum accidēs moderata.Secundum legem cauſæ propinquæ cœleſtis.Anima particularis nō eſt in Corpore ut uidetur/ſed extra.Prius igitur mouetur ad Mūdum primarium, deinde ad ſecundarium, poſtea tertio reuertitur ad primarium/ Ac oportune ad eorum unumquemq;.

Caput Tertium.ꝙ omnis anima & propter quid eſt immortalis ſecundum Pythagoram.

INtellectus agēs nunq̄ ſeperatur ab anima, ſed cooperatur illi ſemper oportune ad omnia. Propterea anima quidem operatur iugiter, quia perpetuo exiſtit. Et q̄uis animæ aliorum animalium uelut Leonis,peccando receſſerint a mundo ſuperiori,non tamen corrumpuntur ſecundum ſubſtantiam,ſed penes accidentia. Ideoq; non ſimpliciter,ac reuertuntur ad illum. Accidentia etenim in hoc mūdo ſunt diuerſa ab anima,ſunt autem connaturalia ipſi animali, ſiquidem proueniūt a natura ipſius. Similiter autem omnes animæ plantarum oriūtur ab uno principio,cum uita conueniant,& ſunt ſubſtantiæ non accidentia/ atq; īcorporeæ non partibiles. Ideo neq; corrumpuntur: Sed anima hominis habet tres partes.uidelicet. Vegetatiuā, Senſualem,& Intellectiuam Quæ ſeperatur a corpore reſoluto. Atq; hæc imunis (utpote non peccando) a coinquinatione corporis, eſt diſſimilis alteri ſubmerſæ materiæ, quæ facta eſt ob id/ut habitudo corporalis,accidentibuſq; corporeis talibus(uelut ligamentis)ꝓhibetur aſcendere ad alterum mūdum,Ad quem neq; peruenit niſi difficulter,ablatiſq; uiribus horum accidentium/ & purgata a ſordibus corporis/ reuerſa eſt incorruptibilis. Non enim eſt ut aliqui alieni a ſcientia uere diuina opinantur aliter. Siquidem ipſa ſuſtinetur a ſuis autoribus/ quanq̄ ſeparata Exiſtitq; Ens uerum & perfectum. Quare anima nō moritur ut pluries diximus.

Caput quartum,ꝙ omnis anima humana eſt imortalis.

Quas oportet hic repeti ad illos, qui non credūt aliter, ꝓbabiles rationes. Dicamus breui. Statuentes principium id in quo cōuenerunt omnes Priſci & Iuniores, Theologi, Philoſophi, Prophetæ, ac Populi uidelicꝫ, ꝙ Anima rapta corporis deſideriis ſubiugato intellectu, ſtatim ira Dñi incurrit. Proptérea abſtinēdum a delictis / & deſideria corporalia mouendum, ſic.n. miſerebitur dominus. Rurſus ſi maiores non crediddiſſent animæ immortalitatem, non conſtituiſſent legem iuxta dictamen naturæ eam aſſeuerātem. Cui nemo contradixit niſi uitiis implicitus. Dixerunt etiam ꝙ multi precati non caruerūt ope animarum a corporibus ad mundum alium reuerſarum. Explorantiqꝫ ueritatem hoc manifeſtum eſt per experimentum reuelationis, & tēplorum fabricas ob hæc illis dicatas. Quare palam eſt ꝙ Anima digreſſa ab hoc mundo / & aſſecuta alium nō corrumpitur omnino. Ideo autem quoniam creata eſt perpetua ob nobilitatem uitæ. Atqꝫ hoc idem opinatus eſt Plato de anima uniuerſali dicens. Ego [illegible]ries ſpeculando ſecūdum animam relictis corporis [illegible] uiſus ſum mihi frui ſummo bono cum gaudio admirabili. unde reſtiti quodāmodo attonitus. tum agnoſcens me eſſe partem mundi ſuperioris. adeptuſqꝫ uitam æternam ſub luce magna ienarrabili inaudibiliqꝫ ac icogitabili. Laſſitudine autem delapſus ab iſta ſpeculatione intellectus / ad imaginationem, lux illa deſeruit, unde remanſi triſtis. Rurſum relicto corpore reuerſus inueni animam luce plenam. & tum corpori influentem, tum ſupra eleuatam. Inquit igitē Plato. Qui conatus mundum ſupremum aſcēdere intellexerit ſubſtantias diuinas cauſaſqꝫ uniuerſales: profecto maximum conſequetur præmium. Quapropter nemo debet id omittere quanq̄ ſit plurimum laboraturus; certe

& enim in eo adipiſcetur tranquillitatem impatibilem p/
petuamq;. Et cum Homo fuerit creatus ad hanc contem/
plationem ociatur/ ſi ab illa uel per unicam horam abſit,
ſic etiam perdidit animam, ſibiq; hoſtis eſt omnium ma/
ximus, cuius in obitu, fruſtra eum pœnitebit. Atq; hoc Pla
tonis documentum/ eſt Homini exhortatorium ad eleua
tionem Intellectus acqrédam/ qualem ipſe reperiit. Q đ
Anticles quoq; dicés Animam præextitiſſe ſurſum hono/
rabilem, Peccato aũt cõmiſſo decidiſſe in Mundum infe/
riorem, quæ poſtea pudens coſeqtur a Deo ueniam. Præ
terea Anima quoq; deſcendit ut cæteras (qbus Intellectus
turbidat) reuocet ſurſu;. Similis eſt.n. anima emerſa Ho
mini a præſocatione releuato/ ſi alte proclamet ad morta
les, præcipiens Mundum omneſq; eius fallacias deſpici,
facto indicio reuertendi ad priſtini ſtatus iucunditatem.

Caput quintum. Cur Anima deſcenderit in Mundum inferiorem.

opinio platonicorum et Origenis cuius hoc opus potius uidetur quam Aristoteli attribuendum

DE Ani[illegible]uidem Vniuerſali ſcire oportet, cur
deſcenderit ad hoc Corpus, & an deſcenderit
ſponte parendi gratia, an coacte alia de cauſa.
Recipiemus namq; iuuamẽtum ex ſciẽtia Ani
mæ/ maius q̃ ex alia, Quandoqdem aſcẽdemus ab ea ad
Intellectum, ſed & uſq; ad Deum ſublimem. Hinc diſcen
tes, an Deus creauerit omnia recte/ & cum ſapientia ab/
ſolutiſſima, an per aliam cognitionem. Plato igitur olim
dedit Animæ plura Attributa/ quorũ nos hauriti fuimus te
ſtes, ſed non ſcripſit ullum/ alioquin mentem eius lector
deprendiſſet. Attributa autem hæc Animæ diuerſa ſunt. Si
quidem Intellectus unitur Senſui/ neq; deſpicit eu; ubiq;,
ſed corporis cõiunctionem, ligatus & præſocatus in illo,

Nam Corpus eſt Animæ ut Locus. Sic etiam opinatur Anticles magis adhuc uocans corpus carcerem, Vnde dixit Plato ꝙ ſolutio Animæ a uinclis Corporis/eſt cauſa aſcenſus illuſtrationiſq;/deſcẽſio autem obſcurationis, quæ nihilominus purgata rurſus aſcendit. Atq; huius deſcenſionis cauſæ ſunt plurime, quarum prima eſt Peccatum cõmiſſum ab aliqua/quapropter deſcendit ad luendam pœnam/promerendumq; aliquid/ac leges Dei accipiendas. Aliæ uero deſcendunt alia de cauſa/ quam non adduxit. Sed colligens Animæ deſcenſum execratus eſt, addiditq;. ꝙ hic mundus ẽ ſubſtantia honorabilis. Quare Anima in eo extat Dei iuſſu/alligato Intellectu/quemadmodum ſuperiori ſemper cohabito. Non enim conuenit ꝙ hic Mundus tam magnus & perfecte compoſitus Intellectu careat. Impoſſibile eſt autem hunc Mundum conſequi Intellectum/ niſi præhabeat Animam. Propterea ſublimis Creator Animam illi connexuit. Rationaliq; Animæ implicuit ſpecies alias. Siquidem operationes Animæ nequaq̃ uident̃ indiſſenſibiles. Quarum eniuero in Plantis ſunt paucæ/In Brutis plures/& in Homine plurimæ/ut iſte Mundus ſit perfectus/quamuis non æque ſicut ſuperior, quia eſt effectus ab eo / omniſq; item extat corruptionis origo. Quare oportet Mundo ſenſibili / inesse etiam genera animalium quæ iſunt illi intellectuali.

Caput ſextum. De errore Antiquorum, & ꝙ omne Ens eſt bonum ex Deo.

RVrſus uerſemur circa Animæ diſpoſitiões plures/ut lucremur aliquid a Philoſopho. An ſit igitur aliqua ꝯuenientia inter Animam & cor

a prima.
hoc habet origenes in
suis dogmatibus [illegible]
à Xpo [illegible] quod
falsissimum est.

pus. Antiqui quidem altercati ſunt, uaria ſentientes. Incipiamus autem ab opinione Senis quem nouiſſime adduximus dicentis ꝙ perſpexit ueteres phyſicos in intelligentia Entium inſenſibilium errare: inquirentes ea p inferiorem mundum: unde opinati ſunt ꝙ Entia occulta nõ inſint ei, ſeponentes intellectum, & proſecuti ſenſum. Cõſiderando per illum ex alterabilibus perpetua. Quare cũ animaduerterit eos declinare ab itinere ueritatis, ob ſenſum præualentem, miſertus reduxit ad illud. Diſtinxitq; Intellectum A ſenſu. Intelligibiliaq; a Senſibilibus, Ponens illa perpetua inuariataq; inueniri, hec autem alterabilia corruptibiliaq;. Subdens ꝙ utrorumq; unicus autor eſt Ens primum & uerum uidelicet. Deus ſublimis effector mundorum, & addidit ꝙ tale primum agens eſt ſumme bonum: quodq; nullum alterũ eſt ex ſe bonum. Sed qđlibet eſt bonum ab illo tantum. Aſſeruit etiam ꝙ iſte Mũdus ex materia & forma conſtat: & ꝙ formans primã materiam in eẽ naturæ eſt nobilius illa. Item ꝙ anima rationalis format primam materiam propter uim immiſſam ab intellectu mirabili: & intellectus agens adiuuat animã ad formãdum primam materiam per uirtutem Entis primi. Quod eſt principium omnium trium Entium. ſ. Intellectus, Animæ, & Naturæ. Vnde fuerunt ſenſibilia pulchra ut primi agẽtis per medios, animam & intellectum. Decenter etiam Ens uerum primum. Deus ſublimis bonus, ſimplex, & perfectiſſimus omnium: inſpirat intellectui uitam primo: deinde animæ: poſtea naturæ: & fecit intellectum & animam & naturam principia aliorum.

Deus. intellectus. aia. natura.

Caput ſeptimum. ꝙ Deus creat ſine tempore.

NOn oportet audientem uerba Philoſophi putare ꝙ Deus creauerit Entia in tp̃e: exiſtimando ꝙ omnis

ꝙ omnis prioritas eſt in tempore/ cum impoſſibile ſit efficiens non eſſe prius Effecto, Siquidem non eſt ita, Quia Intellectus diſcernit res ſine tempore, & ſimiliter Senſus. Vnde mẽs Platonis fuit ſequi locutionem ueterum, Qui deſcribẽtes generationem, coacti ſunt inducere Tempus. Creationis autem non eſt ullum Tempus, Quia differt Agens primum altiſſimum nouans / a ſecundo inferiori umbratili. Ideo ſi cupias diſcere an Patiẽs in tempore patiatur, explores an Agens eius agat in tempore. Patiens. n. ab Agẽte in tempore patitur in tẽpore, & Patiens ab Agente in momento/ patitur in momento.

creatio vna est ante temp^o aeterna ante tempus no aeterna in principio tpis in medio tempore

LIBER SECVNDVS.

Caput primum ꝙ Anima in Mundo Intellectuali non utitur Memoria.

ANima ſuperius collocata intuetur ſubſtantiam rerum illic cõnexiſtentium, neq; ratiocinatᷓ ibidem ut iſtic, Sed neq; ſpeculatur hæc infima, quoniam altiora perſpicit. Sicut enim exiſtens inferius pura (ob dignitatem ſuã) non uerſatur circa terrena. Ita tanto magis egreſſa ab hoc Mũdo/ reuerſaq; ad nobiliorem / nõ meminit præteritorum, Sed altiorem illum perpetuo ſpeculans & amans, nunquam ſaturatur, oẽmq; actionem & cognitionem ad eum reflectit. Quare cum omnis ſcientia in altiori Mundo habita illi Conſtans maneat. Siquidem habet ſemper præſens obiectum, non in/

diget alia memoria illorum . Rurſus cum ſit aliena ab oī ſcientia recepta ab his inferioribus Non enim ſeruauit eorum apprenſionem priſtinam/ neq; talia conſpicere amplius cupit. Namq; ſcientia rei alterabilis accidit ſubſtantiæ alterabili,qualis nulla eſt in Mundo Intellectuali. Ideo non ēt licet Animæ memorari quicquam ignobile/ quare contemplatᷓ/ quo modo diximus & pfectiſſimo pro facultate

Caput ſecundum ꝙ Anima non utitur reminiſcentia.

Dicimus item ꝙ omnis ſcientia in Mundo altiore eſt perpetua . Quicquid enim illic extat/ eſt ſine tempore,Propterea Anima ibidem ſpeculatur formas ſine tempore.Quia permanent illi; euidentes/tum ſupremæ/tum infimæ/& ꝙ nō ab aliquo progreditur ad aliud/diſcernendo a generibus ad ſpecies/ & indiuidua/uel ad ſpeciebus ad genera & uniuerſalia altiora.Quare nō ēt indiget reminiſcentia earum. Et ſi aliquis iuxta hoc ambigens dicat/ ꝙ hæc conditio ſit intellectus tantum/ Quia omnia inſunt ei actu ſimul/ & ideo reminiſcentia nō indiget/Anima autem aliter uidetur ſe habere.uidelicet ꝙ nō inſunt ei plura actu ſimul/ut materiæ primæ/ſed ꝙ comprēdat naturaliter unum poſt aliud/ Et cum fuerit ita/eam reminiſci oportet,ſiue ſit in hoc inferiori Mundo/ſiue in ſuperiori. Huic reſpondebimus ꝙ nihil ꝓhibet Animam in Mundo ſuperiori cognoſcere plura ſimul.Siquidem tale aliquid conſpicitur etiam/ꝙ cum ſit ſimplex/cognoſcit multa unico actu. Vt uiſus/uarios colores.Quare ſic etiam anima cognoſcit plura ſimul/ſine tempore/quia eſt ſupra tempus/ Vtpote cauſa illius . At ſi aliquis dicat/Anima diſcernit primū atq; ultimum/Quare unū poſt aliud partiri uidetur? Cum autem hoc modo

ſciat/non igitur ſimul cognoſcit. Dicimus ꝙ Anima di/
ſcernit Intellectu/non cogitatione. Cum autem faciat hoc
Intellectu / nõ intercidit differentia/ſed maior ſubit unio.
Siqdem Intellectus diſcernit ſine tempore / nec habet (cũ
ſit ſimplex) prius/neq́ poſterius/quia nõ fluit inter ea ſuc/
ceſſionis ſpacium medium/Principium enim ſimul eſt cũ
fine. Adhuc ſi diceretur/ notum eſt quod cum Anima di/
ſcernit/ſcit principium/finem/& mediũ. Dicimus id ue/
rum eſſe/ſed cognoſcit hæc non cum medio temporario/
ſed tantum ordinario. Quod patet in uiſu arborem cernẽ
te/licet namq́ radices & ramos ſimul cernat/tamẽ cogno/
ſcit radices prius/medio ordine non tẽpore, q̃ ramos. Q d
ſi uiſus ita noſcit/quanto magis Intellectus ſciet principi/
um/finem/& medium cum ordine/ſine tempore.

Caput tertium. Quo modo Anima habet uires operatio/ neſq́ plures/qualiterq́ intellectus intelligit.

QVod ſi dicatur Anima cognoſcit ſimplicia / &
compoſita ſimul: quomodo habet potẽtias plu
res? Quarum una ſit prior/& alia poſterior?
Reſpõdebimus ꝙ Anima unica eſt & ſimplex/
Sed multiplicantur uirtutes eius ultra ſubſtantiam/ & ſi ui
detur operari plurima ſimul/eius opera ſunt multa ratio/
ne patientium. Siquidem Corpora nõ recipiunt operatio/
nes animæ æqualiter/ſed pro conditione ſua, Ergo plura/
litas operationum ineſt rebus,non animæ. Quare nos di
cimus/ꝙ Intellectus unus operatur multa(& formatẽ ſpe/
cie cogniti ſicut materia prima)Cui actuatus eſt ſimilis tã
tum differens/quia ſit uniuerſalis/ Appello autem Intelle/
ctum actuatum/habentem quæſitum obuium ſpeculatio/
ni/ & Intellectum ſub potentia / carentem quæſito ob//

nim uniuerſalis.Suſcipit enim predicationem eius defini tum per illud/tantumq; ab hoc differt/ꝙ uniuerſali ſubeſt. Hoc item fit/ ob corporeā diſpoſitionem(media Anima) impreſſam.Intellectus nāq; inuolutus Corpori uehemen ter/unituſq; ſenſui/habet obuias res ſpeculationi.Emerſus autem paululum habet obuiam contemplationi etiā ſub/ ſtantiam. Quare Intellectus non uariatur niſi modo quo prediximus. Anima autem dicitur moueri diſcendo res/ quoniam collocatur in confinio Mundi intellectualis / fit autem motus eius reflexus,quia ſciendo habet obuiam rē ſpeculationi,deinde reuertitur ad eſſentiam, uerum dici/ tur moueri,quia uariatur circa rem immobilem. Intelle/ ctus autem inuariatus reſtat etiam immotus.Impoſſibile eſt autem ꝙ Anima ſit imobilis/quando ſubiicitur Intelle ctui.Subiectum alteri eſt mobile,alioquin eſſet predicato idem. Vnum tamen ſciendum ꝙ Anima in Mūdo Intel/ lectuali mouetur potius recte/ꝙ̄ reflexe. In inferiori autem uiceuerſa. Quod ſi obiiceret aliquis ꝙ etiā Intellectus mouetur/ Siquidem uariatur ab aliquo ad aliquid. Si aūt uariatur/mouetur proculdubio. Dicemus ꝙ Intellectus nunquam mouetur niſi uolente Autore eius primario/& tunc mouetur recte inceſſanterq;/ talis nāq; motus eſt quæ dam quies.Siquidem Intellectus eſt Eſſentia perpetua in/ offenſibilis, quapropter exiſtit cæteris creaturis dignior. Et ſi aliquis adhuc reclamauerit Inquiens, ꝙ Intellectus mouetur ſpeculādo/quia habet obuiam ſpeculationi quā/ doq; rem/quandoq; ſubſtantiam eius. Reſpondemus ꝙ ſi mouetur Intellectus, mouetur a ſeipſo, & ad ſeipſum/ non autem aliter,quare non mouetur ad res extra ſe,& ab eis ad ſeipſum. Cum omnes contineat/contentaſq; educit ad exiſtentiam/qn̄ item moueatur/eius motus eſt æqualis totus quaſiq; inuariatus. Talis autem eſt ſimilis quieti. Sā

quidem motus eſt ab uno ad aliud/iſte autem non eſt ab/
latiuus partibiliſue,Ideo non eſt alteratio neq; paſſio. Si/
quidem intellectus non recedit a ſubſtantia/ nec qualita/
te priſtina.Etenim ſi Intellectus alteraretur/nõ uere ſciret/
neq; enim firmiter noſſet.Sed & Intellectus habens obui/
as res/nihil mouetur,quia continet eas omnes ab ſe pro/
greſſas/& ad ſe regreſſuras,ut pluries diximus.

Caput quintum q Anima non mouetur in Mundo Intellectiuo.

a Mplius pariter Anima in mundo Intellectiuo
nõ alterabitur. Q uia illic eſt pura abſtracta ab
oĩbus corticibus & compoſitiõibus ,atq; eſt in
actu/cũ nihil corpale tunc ei cõmiſceatur,ſcitq;
inferiora uere & perfecte. Siquidem ibidem coniungitur
Intellectui ſine medio.Hic deorſum fuerat unita ſenſibus,
abſq; morte igitur ulla,ſed potius clarior, Intellectui iun/
cta & ab eo formata.Q uomodo enim cogitabile ſit/ q ip
ſa moriatur & aliæ ſubſtantię ſint incorruptibiles,Siquidẽ
ipſa ſeruatalias/& ſeruatur ab Intellectu. Intellectus aũt
ab autore pmo,qui ex ſe ꝯſtat/& Intellectus eſt facies Ani
mæ/ad quem inclinatur/& cum quo ſpeculatur/ quiq; eſt
prior aliis creaturis ſine medio productus/& medio quo
producta fuit Anima,Sicut media illa producta eſt natu/
ra.Hac autem media Corpus/hoc medio iterum generabi
lia,corruptibiliaq;. Anima igitur in Mundo ſuperiori eſt
omnino inalterabilis impatibiliſq;,cognoſcit ſubſtantiam
ſuam & totam/unica ſcientia & penitus indifferente / atq;
hoc propter unionem ſuam,ſiquidem tunc ipſa/ & res/ &
Intellectus ſunt unum quoddam.

intellectus anima res
unu[m] quoddã sunt in
mundo superiori

Caput ſextum ꝙ Anima habet Memoriam in Mundo ſenſibili & qualem.

DIuertens Anima ab Intellectu,& ad huncMundum demiſſa / ſpeculãdoq; aliquam rerum/ultra Intellectum,habet memoriam , neq; ideo meminit Entium ſuperiorum,alioquin nõ deſcendiſſet huc,ſicuti inferiorum memor , illinc recedens/ iſtuc deſcendit,ſic prius lapſa ad Cœlos ſi memoriam eorum ſeruaret in eis ſubſiſteret. Quare ut hic exiſtens habet ſolam inferiorum memoriam/ſic etiam aſcendẽs ad Cœlum non meminit alterius ꝙ ipſius/ & eſt ſimilis quaſi idẽ illi. Etenim Anima memor aliquarum rerum/eiſdem eſt ſimilis eademq;,alioquin non eſſet uere memor. Memoria nãq; quædam eſt ſimilis Intellectui/alia uero ſenſui/& ſubſtantiarum Intellectio eſt ratio firma. Cogitatio autem eſt infirma/neq; unica/ſed uaria, pro rebus cogitatis terreſtribus/ ſiue Cœleſtibus, quibus (ſecundũ imitationem) eſt ſimilis/quaſiq; eadem/quę ſunt corpora fere defuncta/ ſiquidem ſecundaria / uere autem ſimilari utriſq; minime cogitatio poteſt/ ut Intellectio/quia eſt media inter Intellectum & Senſum/& ad utroſq; pariter inclinata/nec ſeruat perfectæ ſine illis aliquid . Patet igitur ꝙ Anima memor/ imaginationi rem cõiungit nobilem uel ignobilem/ Reuertentes igitur dicemus ꝙ Anima in Mundo ſuperiori nec uetita/deſiderat bonum pfectum/itelligitq; (medio Intellectu præſentãte) illud inoccupatum irretentumq;/ a quo diſtat per medium Intellectum Anima Vniuerſalis & Rationalis. Auerſa enimuero Anima bonum primum & ad inferiora conuerſa/ deſiderat contenta ſecundum memoriam. Siquidem non deſiderat talia/niſi prius cogitet/ & jam præfati ſumus ꝙ cogitatio eſt Memoria quædam.

Caput ſeptimum quomodo Intellectus ignorat Su/ periorem autorem,& Inferiores Creaturas.

QVod ſi ſubderet quiſpiam/ꝙ Anima ſpeculatur
hūc Mundum/ anteꝗ̄ ad eum deſcendat, Igitur
eadem rōne/ab ipſo reuerſa ad ſuperiorē im/re/
ſpicit inferiorem, & ſic proculdubio meminit,
Iam autem dictum ē ꝙ in Mundo Intellectiuo nil memi
nit huius Mundi. Dicimus ꝙ Anima conſiderat hūcMū
dum ꝑ intellectionem/antequā inhabitet,hæc uero ē quæ/
dam ignorantia, non ſcientia, quæ tamen eſt nobilior
omni ſcientia,& hoc ideo quia Intellectus ignorat ſuperi/
us agens/& inferiora. Et memor inferioꝝ (medio alio,)
deſcendit ab illo honorabili ad hunc Mundum. Propterea
autem Intellectus ignorat ſuperiorem Autorem primum,
quia non cognoſcit eum perfecte, alioquin eſſet ſuperior/
ut Autor eius,& ſic Effectum foret Efficiens ſui Efficiētis.
Quod eſt falſum & nimis improbabile. Rurſus dicitur
ignorare inferiora (ut prædiximus)non ꝙ careat ſcientia
earum,ſiquidem continet eas,unde cauſa noſtræ ignoran
tiæ eſt defectus maximus. Intellectus autem ignorātiæ ra/
tio eſt,ſumma perfectio ac ſuprema ſublimitas. Propterea
ꝙ illas res ſpeculatur non ſecundum ipſas,ſed altius,cum
ſit cauſa ipſarum. Res autem eſt altior in cauſa ſua/ ꝗ̄ in ſe
ipſa. Conditor etiam primus cognoſcit eas nō pariter In/
tellectui,ſed adhuc altius,quādo ipſas quatenus creat/ eas
cognoſcit. Quare ſcientia identidem Intellectus eſt igno/
rantia, quia non eſt uera qualis diuina. Ideo etiam dixi/
mus ꝙ Intellectus ignorat ſubiecta. Hæc rurſus ignoran/
tia dicitur ſcientia,ſiquidem eſt talium conſideratio perfe/
cta,licet non iuxta eſſentiam eorum/ neqꝫ indiget earum
ſcientia,quia eſt cauſa earum ꝯtinens omnes ſicut ſapiens
dixit.

dixit. Conditor ſublimis ſeruat omnia in Intellectu, quæ eduxit in Animam, ſolo medio Intellectu, & in naturam, media Anima, & in hunc Mundum utroq; medio, ordinate, donec peruenit ad particularia. Cum autem Deus crearit Intellectum cauſam rerum, ex conſequenti etiam ipſæ eſt Autor earum, nec indiget earum ſcientia, & ſi Intellectus ignorauerit, idcirco eſt, quia eas non produxit ex nihilo, neq; primo, ſed Deus dicitur Sciens, quatenus creauit eas, Intellectus autem ignorat iuxta cognitionem in ſeipſis, ſic etiam cognitio intellectus eſſentiæ ſuæ, dicitur quædam ignorantia comparata ad cognitionem Dei. Nam cognitio ſui ſicut eſt, non eſt quædam ignorantia omnino. Quomodo enim ita eſſet, cum ſit aliis Scientius, & ſcitis, idem, & per eum ſpeculetur Anima, ut ante diximus. Nos autem aſſerimus ꝙ Scientia eius eſt ignorãtia reſpectu Conditoris, ſic etiam Anima ignorat cauſatũ ſuum, modo quo ante expoſuimus reſpectu Intellectus, alioquin non indigeret Autore primo ſuperiore. Quare reuerſi ſentiamus ꝙ Anima ſepata ab hoc habitaculo, exiſtens in altiori, non meminit cuiuſquam præcognitorum maximæ ſenſibilium & corruptibilium, ſed uerſatur circa Intellecta ex ſenſibilibus, alioqn reciperet imagines quales hic prius, Quod eſt abſurdum, etenim cogitaret, cum autem cogitat imaginatur. ſicut ꝓdocuimus, ꝙ ſi illic Animæ imaginarẽtur, tales eſſent ibidem, quales hic prius, & hoc eſt maximum inconueniens, tantum enim recipiunt medio Intellectu unito. Quare Anima nõ imaginatur in Mundo Intellectiuo. Probatumq; antea eſt, ꝙ ab illo delapſa indiget memoria ſenſibilium, alterabilium, corruptibiliumq;, & qualiter ſit ignorantia eius, comparatu ad autorem ſuperiorem, & cauſatum inferius, per ſermonem inductiuum.

Caput octauum quo modo Anima diuiſionem admittit.

IMpræſentiarum dicendum propter quid diui/ſio accidit Animæ humanæ/& quid ſequitur diuiſionem per ſe,neceſſe eſt autem noſſe utrum Anima diuiſione admittat?& an per ſe, an ue accidentariam?Dicemus itaq; Animam Corpori coniun ctam,diuidi ſecundum accidens/Corpore diuiſo,ẽe au/tem indiuiſibile diuiſibili coniunctum,diuiſibile ſecundũ accidens dicitur,Diuiſio autem ſecundum formam uoca tur,cum dicatur ꝙ imaginatiua eſt ultra uegetalem/ & cõ/cupiſcibilis præter iraſcibilem. Dicimus item ꝙ pars una corporis primo continet imaginatiuam/alia concupiſcibi/lem/altera uero iraſcibilem,Anima igitur diuiditur ſecundum accidens Corpore ſubiecto diuiſo , nõ autem per ſe, Siquidem ſubſtantiæ nullam diuiſionem recipit. Item ui/dentes Corpora uiuentia indigere Anima expãſa per omnes partes Corporis ut Animal ubiq; Corporis ſentiat,Aſ/ſerimus Animam diuiſibilem eſſe / patet autem ꝙ omne membrum ſentit/donec continet Animam ſenſitiuam. Dicimus igitur uirtutem illam diuidi diuiſo membro / & q̃/uis expandatur omnibus membris/ ipſa tamen non diui/ditur in ſeipſa/ſed eſt in quolibet perfecta. Quod ſi di/ceret aliquis/Animam diuidi ſecundum tactum/ſed iuxta alios ſenſus/dicẽdum Animam nõ diuidi etiam diuiſo tactu/ſed minus euidẽter/modo quo diximus. Similiter uegetatiua, Appetitiua etiam fugitiuaq;/ conextenſæ in Cor/pus/minus diiduntur inter ſe / & ſunt quidem ſenſitiuæ/ſed infra alias/ ob id magis diuiſas . Iſtæ nãq; ſunt minus in Corpore diſcretæ,Siquidem non operantur per inſtru/menta locis diſterminata/alioquin prohiberentur operari

in toto Corpore. Quare uires Animæ quædam ſunt or/ganis propriis in Corpore differentes/ quædam autē ſunt in toto Corpore commixtæ.

Caput nonum ꝙ unus ſenſus cōmunis comple ctitur omnia ſentiendi organa.

Vnica uirtus ſenſitiua unit omnia organa ſenti/endi/defluens in ea per ſenſus proprios medi/os/quorum obiecta cognoſcit/ac diſcernit. atq́ exiſtit indiuiſibilis, neq́ operatur per unum ſo/lum inſtrumētum propter magnam ſpiritualitatem. Quare omnes ſenſus terminantur ad eam/ ſicut omnes lineæ a circunferentia circuli ad centrum/ & cognoſcit ſimul' ac in momēto omnia in quæ ipſi ſenſus feruntur. Omnis enim ſenſus proprius diſcernit ſolum ſpecies obiecti pro/portionati.ſicut uiſus albedinem/& nigredinē/& cæteros colores. auditusq́ ſonum acutum/leuem/ grauem & tar/dum/ & Odoratus fœtorem ac reliquos odores. Guſtus dulcedinem & alios ſapores. Tactus aſperitatem & lenita tem.ſed iſta uirtus ſpiritalis communis ſenſibus diſcernit ſenſibilia eorū/& ſpecies ſingulorum/& refert illa ad Ima ginatiuam/ quæ eadem format ac componit ad libitum. deinde etiam refert ad memoriam ſeruantē ad uſum oppor tunum/quæ adhuc cogitatiua trahit ad aliam diſpoſitiōes/ quouſq́ ad Intellectum perducat. Et ſunt omnes hæ uir/tues ſpiritales/& operantur per ſe/ſine organis corporali/bus manifeſtis.

[Marginal manuscript note: cōis ſenſus eſt inſtar omniū ſe[…] & equiualet iam.]

Caput decimum ꝙ Anima non eſt in corpore ut in loco/nec uirtus in Organo ut in loco.

OPortet ſcire utrū his uirtutibus Animæ memoratis aliiſq́; adſint loca in Corpore/an non? Dicimus enim ꝙ ſitus uirtutis Animæ cognoſcitē eſſe in ea parte Corporis,in qua operatio eius manifeſtatur. Et uirium Animæ quædam minime indigēt locis/ut inexiſtant illis, ſed potius ut operationes eductas in eis oſtendant/ut receptaculis idoneis/ Anima autem eſt quæ aptat operationi membrum,& uirtutes Animæ ſunt alteræ/iuxta membrorum alteras diſpoſitiones/non autem ſunt aliæ ſimpliciter iterſe, neq; Anima ex illis componitur/ſed eſt ſimplex , & quas habet uires honorabiles/continuo influxu partibus Corporis tribuit, & ob id uires non ſunt Animæ inſtrumenta . Sed & quanto ſunt nobiliores/tanto magis ſunt in ipſa Anima tales ꝙ̄ in membris. Reuerſi igitur ad rē primam, dicimus ꝙ ſi omnis Animæ uis careat loco,non differet uis exterior ab interiori/neq; fiet pars Corporis motiua diuerſa / a ſenſitiua per influxum uirtutis inditum/ꝙ nullatenus conuenit. Itē ſequetur ꝙ ignoretur/quibus inſtrumētis operationes Animæ inexiſtant. Quod ſi quiſpiam reſpondeat uirtutes Animæ/quaſdam habere loca/illa uidelicet membra in qbus operationes earum apparent. Rurſus dicemus ꝙ ſi ita foret/non tota Anima ineſſet nobis,ſed pars aliqua extra nos maneret/atq; hoc eſt maximuȝ improbabile. Quapropter narrantes aſſerimus ꝙ nulla pars Animæ extat in loco/ aliqua ratione,ſiue Anima inſit Corpori/ſiue nō inſit. Quoniam locus ambit continetq; locatum / & quicquid continetur a loco eſt Corpus,neq; Anima autem,neq; uirtus aliqua eius eſt Corpus. Et quando dicimus uires Animæ in eſſe aliquibus membris/non intelligimus ꝙ ſint in illis ut locis,Sed ꝙ in eis operationes ſuas oſtendāt. Aliter enim ſe habet Corpus ad locum / ꝙ̄ Anima ad locum , Siquiſ

dem Anima continet Corpus/non autem cōtinetur ab eo, cum ſit cauſa Corporis. Rurſus aute; dicimus ꝙ Anima non eſt in Corpore tanquam in loco/ alioquin Corpus quandoq; foret ſine Anima/ atq; Anima ipſa ſubiret Cor/pus paulatim/ſicut aqua uaſculum. Item locus non eſt in Corpore, ſed circum Corpus,quum ſit Conceptaculum eius,eſtq; amplior Corpore utpote continens illud. Cor/pus autem nō eſt circum Animam,& ſi cuidam impoſſi/bile uideatur quin Anima ſit in Corpore ut in loco.Dici mus ꝙ locus eius eſt ſuperficies extrema circu; Corpus. Quare Anima exiſtet tantum in extrema Corporis ſuper ficiæ/ reliquum uero Corpus carebit Anima, hoc autem minime decet. Amplius ſi Anima ſit in Corpore ut in ua ſe/Corpus erit cauſa motus Animæ ipſi/quod non eſt ue/rum/ſed Anima eſt cauſa motus Corporis/ nam uas mo/tum ſecum mouet rem uaſeatam/ item corrupto Corpo/re corrumperet̃ Anima/Quod eſt falſum, imo eteni Ani ma eſt firmior,tunc. Si autem quiſpiam adhuc diceret ꝙ locus eſt ſpacium quoddam non ſuperficies extrema. Di cimus tanto magis Animam non eſſe in Corpore ut in lo co quia Spacium eſt uacuum/ Corpus autem non eſt ua/cuum/ſed in uacuo,Quare etiam Anima exiſtens in cor pore/ex conſequenti exiſteret in uacuo/ Quod eſt abſur/dum.neq; etiam Anima dicitur in eſſe Corpori/ut accidēs ſubiecto/uerbi gratia color ac figura Corpori ſuſtinēti/ Ac/cidentia.n.nō exiſtunt ſeorſum a ſubiecto incorrupta.Ani ma autem ſeperatur a Corpore reſoluto/ſine corruptione ſui. Neq; item Anima corrumpitur corrupto Corpore / ſi/cut pars reſoluit̃ reſoluto toto/ quia Anima nō ē pars Cor poris. Amplius nō eſt Anima in Corpore/ut totum in par tibus,quoniam eſt maximum inopinabile/ dicere Animā eſſe totum/Corpus uero partem eius/Neq; etiam Anima

eſt in Corpore/ut Forma in Materia Prima / quia Forma eſt inſeperabilis a Materia Prima abſq; corruptione / Ani/ma autem non eſt huiuſcemodi/ſiquidem ſine corruptio/ne ſeperatur, Materia Prima quoq; eſt prius Forma . Cor/pus autem eſt poſterius Anima/quæ facit Formam in Ma teria Prima/ex illiſq; perficit Corpus/quare non eſt in Cor pore ut Forma in Materia Prima / non enim agens eſt in acto/ut inherens illi/alioquin uice uerſa efficeretur ab eo/dem. Iam igitur probatum ꝙ Anima non eſt in Corporẽ. hiis modis quos præfati ſumus.

LIBER TERTIVS.

Caput Primum ꝙ Anima non eſt Corpus.

CVm hactenus abſoluerimus præpo/nenda de Intellectu/& Anima uniuer ſali, Rationali, Senſitiua, ac Vegetati/ua/necnon de naturis ſecundum ordi nem ſuum/per ſigna oſtendentia ueri/tatem Philoſopho. Sollicitãtia autem alios ad inquiſitionem, ſpeculationẽ/q; utilem facientia . Nunc explicabi/mus eſſentiam Animæ ſecundum ſtilum priorem/ Exor/diamur igitur recenſentes opinionem credẽtium Animã eſſe Corpus. Item aſſerentium eam eſſe compoſitionem accidentem Corpori. partiumq; ipſius unionem . Repro/bantes utroſq;, detegenteſq; illorum in rationibus fallaci/as/atq; in hoc narrabimus/quicquid ad manus noſtras p/uenit. Ex his opinionibus . Dicimus igitur ꝙ operatiões

apparentes in Corpore proueniunt a uirtute/quæ agit mi/
rum in modum/non ab ipſo Corpore/ ꝑ patet. Q uoniã
cum in omni Corpore ſit quantitas & qualitas, Q uãtitas
eſt alia a qualitate. Impoſſibile eſt enim Corpus eſſe ſi//
ne quantitate/quod etiam illi confitentur / non autem ſine
qualitate. Item quo modo poſſibile eſt qualitatem eẽ Cor
pus/ & eandem non cadere ſub rationem ſenſibilem. Siq/
dem omne Corpus ſubiicitur quantitati/ non autem qua/
litas ſenſui. Q uare cum nulla qualitas ſit Corpus/Opinio
ꝑ Anima ſit corpus eſt uana & falſa. Dicimus etiam ſicut
antea/ꝑ omne Corpus(ablata pticula)minuitur/qualitas
autem remanet/quoniam magnitudo libræ mellis/nõ eſt
æqualis magnitudini ſemilibræ/eſt tamen æqualis dulce/
do. Q uod ſi quis adducat, uirtutem augeri/ aucta quanti
tate/minuĩ autem/minuta. Reſpondemus/ꝑ imo contra
rium uidetur. ſcilicet ꝑ Corpus eſt paruum/ & Virtus for
tis, quare qualitas/ſeu uirtus, nõ eſt ipſa quantitas/ ſed alia
ratio quam Corpus uel Corpuſculorum cõgeries/quæ nõ
ſapit niſi naturam materiæ Corporiſq; / alioquin qualitas
non operaretur. Quod ſi dicatur a quopiam/Animal(ſan
guine omni/ſpirituq; egreſſo) mori, & ſi Anima ſit eẽntia
alia a ſanguine ſpirituq; / quare hiis excedentibus Animal
perit. Reſpondemus ꝑ quamuis humores non uiuificẽt
Animal/ſed aliud/tamen Animal indiget illis ut uiuat, &
humores ſe habent ad Animal/ut Anima ad Corpus. Ani
ma igitur regit eos, aptatq; formæ Corporis, Siquidem cũ
Corpus ſit reſolubile, ſi Anima non reſtauraret illud per
hos humores/non ſubſiſteret diutius. Q uare conſumptis
Elementis/non remanente materia Animæ / pro corpore
ſeruando/Animal corrumpitur. Sunt igitur humores ma/
teria Animalis/Anima autem eſt cauſa efficiens. Patet ad//
huc, quoniam Animalia quædam carent ſanguine, quæ//

dam uero et ſpiratione, q̃bus nihilominus ineſt talis natura. Impoſſibile ẽ.n. Animal exiſtere abſq; Anima. Præterea ſi Anima ſit Corpus, impoſſibile foret ipſam diffundi per uniuerſum Corpus, & omnes partes unire. Item ſi Anima foret Corpus contemperatum cõmixtumq; ex Elementis Corporis, Anima non eſſet in actu, ſed in potentia, ſicut ipſa Elementa, & corrumperetur ſicut ipſa commiſcenda corrumpuntur ſecundum ſubſtantiam. Seu dulcedo quãdo cõmiſcetur amaritudini, unum Corpus etiam cõmixtum alteri conſtituit aliquid maius. Anima autem inexiſtẽs Corpori nõ reddit ipſum maius. Sed tantũdem extat. Item patet parte Corporea diſiũcta a Corpore fit Corpus minus, Anima autem a Corpore ſeperata Corpus auget tumeſcens. Amplius (exiſtẽte omni Corpore reſolubili) Anima non eſt corruptibilis. Ergo non eſt Corpus. Item Corpus unum compoſitum alteri, non penetrat totum ipſum, Anima autem penetrat omnes partes Corporis, Corpus etiam eſt diuiſibile in infinitum. Anima autẽ minime. Amplius cum opinantes Animam eſſe Corpus, aſſerant Oĩa Agentia eſſe corporea. Quæritur an quodlibet Agens ſit generabile? & ſi ita? Igitur unum genitum eſt ab alio, & ſic in infinitum. Quod eſt abſurdum. Quare eſt aliquod Agens primum perpetuum, ex conſequenti etiam incorporeum, non igitur omnia Agentia ſunt Corporea. Q̃d ſi Agentia ſunt ingenerabilia, incorruptibiliaq;, ſic etiam Animæ formatrices Corporum. Ideoq; non ſunt Corporeæ, alioquin non exiſterent firmæ. Quidam enimuero crediderunt Animam eſſe Corpoream, quia uiderunt Corpus operari uaria, ut calefacere, frigefacere, Animam ſimiliter agere opera diuerſa & miranda, ignorãtes q̃ Corpora operantur non per ſe, ſed per uirtutem inexiſtentem aliam a Corporalitate, & ſi Corpora etiam agerent ex ſe, non

tamen

tamen operationes illorum quales ſunt calefactio/frigefactio ſunt ſimiles actõibus Animæ, quæ ſunt cogitatio,ſpeculatio,deſiderium,obſeruatio Iuſtitiæ. Vis enim talium effectrix eſt alia q̃ ſubſtãtia Corporea. Quare prefatæ opinionis Autores adſcripſerunt Corporibus operationes ſpirituum,ſpirituſq; ipſos ocioſos reliquerunt. Adhuc ſi Anima ſit Corporea/penetrans Corpus/pertranſiret partes infinitas,qđ eſt falſum.Siquidem impoſſibile eſt partes infinitas eſſe in actu / aut ſi non pertranſeat omnes Corporis partes/non penetrabit ex cõſequenti totum Corpus.Penetrat autem Anima totum Corpus,cũ ſit eius cauſa,ob idq; maior,neq; penetrat incidendo ſingulas partes/ cum ſit incorporea/ſed alia ratione meliore. Et ſi dicatur ꝙ Anima eſt ſpiritus naturalis refrigeratorius,qui ex cõmixtione Elementorum per ſubtiliationem aliquarum partium reſultauit/eſt magnum mendacium / quoniam calor Elementatis pluribus Animalibus dominatur/quibus ineſt Anima abſq; huiuſmodi ſpiritu refrigeratorio.

Caput ſecundum ꝙ Anima non eſt complexio, & qui ſit ordo rerum uniuerſi.

SI qui dixerint naturam eſſe priorem Anima,& ꝙ Anima fiat ex cõmixtione naturarum differẽtium/ſequitur maximum inopinabile apud ſapientes uidelicq; ꝙ nobilius ſit poſterius ignobiliori/quod eſt falſum & impoſſibile. Inter Entia creata eteni Intellectus eſt primus / deinde Anima,poſtea natura atq; omne inferius eſt ignobilius,omne autem ſuperius appetitum/ eſt nobilius uniuerſaliuſq;.Et ſi etiam dixerint Intellectum eſſe poſteriorem Anima/ eadem ratione ſequitur Summum Creatorem exiſtere poſteriorem Intellectu/ſed

quidem motus eſt ab uno ad aliud/iſte autem non eſt ab/
latiuus partibilisue, Ideo non eſt alteratio neq; paſſio. Si/
quidem intellectus non recedit a ſubſtantia/ nec qualita/
te priſtina. Etenim ſi Intellectus alteraretur/nõ uere ſcire/
neq; enim firmiter noſſet. Sed & Intellectus habens obui/
as res/nihil mouetur, quia continet eas omnes ab ſe pro/
greſſas/& ad ſe regreſſuras, ut pluries diximus.

Caput quintum q Anima non mouetur in Mundo Intellectiuo.

Mplius pariter Anima in mundo Intellectiuo
nõ alterabitur. Quia illic eſt pura abſtracta ab
oĩbus corticibus & compoſitiõibus, atq; eſt in
actu/cũ nihil corpale tunc ei cõmiſceatur, ſcitq;
inferiora uere & perfecte. Siquidem ibidem coniungitur
Intellectui ſine medio. Hic deorſum fuerat unita ſenſibus,
abſq; morte igitur ulla, ſed potius clarior, Intellectui iun/
cta & ab eo formata. Quomodo enim cogitabile ſit/ q ip
ſa moriatur & aliæ ſubſtantię ſint incorruptibiles, Siquidẽ
ipſa ſeruat alias/& ſeruatur ab Intellectu. Intellectus aũt
ab autore pmo, qui ex ſe ꝯſtat/& Intellectus eſt facies Ani
mæ/ad quem inclinatur/& cum quo ſpeculatur/ quiq; eſt
prior aliis creaturis ſine medio productus/& medio quo
producta fuit Anima, Sicut media illa producta eſt natu/
ra. Hac autem media Corpus/hoc medio iterum generabi
lia, corrupubiliaq;. Anima igitur in Mundo ſuperiori eſt
omnino inalterabilis impatibiliſq;, cognoſcit ſubſtantiam
ſuam & totam/unica ſcientia & penitus indifferente / atq;
hoc propter unionem ſuam, ſiquidem tunc ipſa/ & res/ &
Intellectus ſunt unum quoddam.

Caput ſextum ꝙ Anima habet Memoriam in Mundo ſenſibili & qualem.

DIuertens Anima ab Intellectu,& ad hunc Mun-
dum demiſſa / ſpeculãdoq; aliquam rerum/ul
tra Intellectum,habet memoriam , neq; ideo
meminit Entium ſuperiorum,alioquin nõ de
ſcendiſſet huc,ſicuti inferiorum memor, illinc recedens/
iſtuc deſcendit,ſic prius lapſa ad Cœlos ſi memoriam eo
rum ſeruaret in eis ſubſiſteret. Quare ut hic exiſtens habet
ſolam inferiorum memoriam/ſic etiam aſcendẽs ad Cœ/
lum non meminit alterius ꝗ ipſius/ & eſt ſimilis quaſi idẽ
illi.Etenim Anima memor aliquarum rerum/eiſdem eſt
ſimilis eademq;,alioquin non eſſet uere memor. Memo
ria nãq; quædam eſt ſimilis Intellectui/alia uero ſenſui/&
ſubſtantiarum Intellectio eſt ratio firma. Cogitatio autem
eſt infirma/neq; unica/ſed uaria, pro rebus cogitatis terre/
ſtribus/ ſiue Cœleſtibus, quibus (ſecundũ imitationem)
eſt ſimilis/quaſiq; eadem/quę ſunt corpora fere defuncta/
ſiquidem ſecundaria / uere autem ſimilari utriſq; mini/
me cogitatio poteſt/ ut Intellectio/quia eſt media inter In/
tellectum & Senſum/& ad utroſq; pariter inclinata/nec ſer
uat perfectæ fine illis aliquid . Patet igitur ꝙ Anima me/
mor/ imaginationi rem cõiungit nobilem uel ignobilem/
Reuertentes igitur dicemus ꝙ Anima in Mundo ſuperio
ri nec uetita/deſiderat bonum ꝑfectum/ĩtelligitq; (medio
Intellectu præſentãte) illud inoccupatum irretentumq;/ a
quo diſtat per medium Intellectum Anima Vniuerſalis
& Rationalis.Auerſa enimuero Anima bonum primum
& ad inferiora conuerſa/deſiderat contenta ſecundum me
moriam.Siquidem non deſiderat talia/niſi prius cogitet/
& jam præfati ſumus ꝙ cogitatio eſt Memoria quædam.

Caput ſeptimum quomodo Intellectus ignorat Superiorem autorem, & Inferiores Creaturas.

QVod ſi ſubderet quiſpiam/ ꝙ Anima ſpeculatur hūc Mundum/ anteꝗ̄ ad eum deſcendat, Igitur eadem rōne/ ab ipſo reuerſa ad ſuperiorem/ reſpicit inferiorem, & ſic proculdubio meminit, Iam autem dictum ē ꝙ in Mundo Intellectiuo nil meminit huius Mundi. Dicimus ꝙ Anima conſiderat hūc Mūdum ꝑ intellectionem/ antequā inhabitet, hæc uero ē quædam ignorantia, non ſcientia, quæ tamen eſt nobilior omni ſcientia, & hoc ideo quia Intellectus ignorat ſuperius agens/ & inferiora. Et memor inferioꝝ (medio alio,) deſcendit ab illo honorabili ad hunc Mundum. Propterea autem Intellectus ignorat ſuperiorem Autorem primum, quia non cognoſcit eum perfecte, alioquin eſſet ſuperior/ ut Autor eius, & ſic Effectum foret Efficiens ſui Efficiētis. Quod eſt falſum & nimis improbabile. Rurſus dicitur ignorare inferiora (ut prædiximus) non ꝙ careat ſcientia earum, ſiquidem continet eas, unde cauſa noſtræ ignorantiæ eſt defectus maximus. Intellectus autem ignorātiæ ratio eſt, ſumma perfectio ac ſuprema ſublimitas. Propterea ꝙ illas res ſpeculatur non ſecundum ipſas, ſed altius, cum ſit cauſa ipſarum. Res autem eſt altior in cauſa ſua/ ꝗ̄ in ſe ipſa. Conditor etiam primus cognoſcit eas nō pariter Intellectui, ſed adhuc altius, quādo ipſas quatenus creat/ eas cognoſcit. Quare ſcientia identidem Intellectus eſt ignorantia, quia non eſt uera qualis diuina. Ideo etiam diximus ꝙ Intellectus ignorat ſubiecta. Hæc rurſus ignorantia dicitur ſcientia, ſiquidem eſt talium conſideratio perfecta, licet non iuxta eſſentiam eorum/ neq; indiget earum ſcientia, quia eſt cauſa earum ꝯtinens omnes ſicut ſapiens dixit.

dixit. Conditor ſublimis ſeruat omnia in Intellectu, quæ eduxit in Animam, ſolo medio Intellectu, & in naturam, media Anima, & in hunc Mundum utroq; medio, ordinate, donec peruenit ad particularia. Cum autem Deus creatrit Intellectum cauſam rerum, ex conſequenti etiam ipſæ eſt Autor earum, nec indiget earum ſcientia, & ſi Intellectus ignorauerit, idcirco eſt, quia eas non produxit ex nihilo, neq; primo, ſed Deus dicitur Sciens, quatenus creauit eas, Intellectus autem ignorat iuxta cognitionem in ſeipſis, ſic etiam cognitio intellectus eſſentiæ ſuæ, dicitur quædam ignorantia comparata ad cognitionem Dei. Nam cognitio ſui ſicut eſt, non eſt quædam ignorantia omnino. Quomodo enim ita eſſet, cum ſit aliis Scientiis, & ſcitis, idem, & per eum ſpeculetur Anima, ut ante diximus. Nos autem aſſerimus ꝙ Scientia eius eſt ignorātia reſpectu Conditoris, ſic etiam Anima ignorat cauſatū ſuum, modo quo ante expoſuimus reſpectu Intellectus, alioquin non indigeret Autore primo ſuperiore. Quare reuerſi ſantiamus ꝙ Anima ſepata ab hoc habitaculo, exiſtens in altiori, non meminit cuiuſquam præcognitorum maximæ ſenſibilium & corruptibilium, ſed uerſatur circa Intellecta ex ſenſibilibus, alioqn reciperet imagines quales hic prius, Quod eſt abſurdum, etenim cogitaret, cum autem cogitat imaginatur, ſicut ſdocuimus, ꝙ ſi illic Animæ imaginarētur, tales eſſent ibidem, quales hic prius, & hoc eſt maximum inconueniens, tantum enim recipiunt medio Intellectu unito. Quare Anima nō imaginatur in Mundo Intellectiuo. Probatumq; antea eſt, ꝙ ab illo delapſa indiget memoria ſenſibilium, alterabilium, corruptibiliumq;, & qualiter ſit ignorantia eius, comparatu ad autorem ſuperiorem, & cauſatum ſterius, per ſermonem inductiuum.

Caput octauum quo modo Animæ diuiſionem admittit.

IMpræſentiarum dicendum propter quid diui/ſio accidit Animæ humanæ/& quid ſequitur di uiſionem per ſe,neceſſe eſt autem noſſe utrum Anima diuiſioneꝫ admittat?& an per ſe, an ue accidentariam? Dicemus itaq; Animam Corpori coniun ctam,diuidi ſecundum accidens/Corpore diuiſo,ꝓē au/tem indiuiſibile diuiſibili coniunctum,diuiſibile ſecundū accidens dicitur,Diuiſio autem ſecundum formam uoca tur,cum dicatur ꝙ imaginatiua eſt ultra uegetalem/ & cō/cupiſcibilis præter iraſcibilem. Dicimus item ꝙ pars una corporis primo continet imaginatiuam/alia concupiſcibi/lem/altera uero iraſcibilem,Anima igitur diuiditur ſecun dum accidens Corpore ſubiecto diuiſo , nō autem per ſe, Siquidem ſubſtantiæ nullam diuiſionem recipit. Item ui/dentes Corpora uiuentia indigere Anima expāſa per om nes partes Corporis ut Animal ubiq; Corporis ſentiat,Aſ/ſerimus Animam diuiſibilem eſſe / patet autem ꝙ omne membrum ſentit/donec continet Animam ſenſitiuam. Di cimus igitur uirtutem illam diuidi diuiſo membro / & ꝗ/uis expandatur omnibus membris/ ipſa tamen non diui/ditur in ſeipſa/ſed eſt in quolibet perfecta . Quod ſi di/ceret aliquis/Animam diuidi ſecundum tactum/ſed iuxta alios ſenſus/dicēdum Animam nō diuidi etiam diuiſo ta ctu/ſed minus euidēter/modo quo diximus. Similiter ue getatiua. Appetitiua etiam fugitiuaq;/ conextenſæ in Cor/pus/minus diuiduntur inter ſe / & ſunt quidem ſenſitiuæ/ ſed infra alias:/ ob id magis diuiſas . Iſtæ nāq; ſunt minus in Corpore diſcretæ. Siquidem non operantur per inſtru/menta locis diſſeminata/alioquin prohiberentur operari

in toto Corpore. Quare uires Animæ quædam ſunt organis propriis in Corpore differentes/ quædam autẽ ſunt in toto Corpore commixtæ.

Caput nonum ꝙ unus ſenſus cõmunis comple ctitur omnia ſentiendi organa.

u, Nica uirtus ſenſitiua unit omnia organa ſentiendi/ defluens in ea per ſenſus proprios medios/ quorum obiecta cognoſcit/ac diſcernit. atq̧ exiſtit indiuiſibilis, neq̧ operatur per unum ſolum inſtrumẽtum propter magnam ſpiritualitatem. Quare omnes ſenſus terminantur ad eam/ ſicut omnes lineæ a circunferentia circuli ad centrum/ & cognoſcit ſimul ac in momẽto omnia in quæ ipſi ſenſus feruntur. Omnis enim ſenſus proprius diſcernit ſolum ſpecies obiecti proportionati. ſicut uiſus albedinem/& nigredineꝫ/& cæteros colores. audituſq̧ ſonum acutum/leuem/ grauem & tardum/ & Odoratus fœtorem ac reliquos odores. Guſtus dulcedinem & alios ſapores. Tactus aſperitatem & lenitatem. ſed iſta uirtus ſpiritalis communis ſenſibus diſcernit ſenſibilia corũ/& ſpecies ſingulorum/& refert illa ad Imaginatiuam / quæ eadem format ac componit ad libitum. deinde etiam refert ad memoriam ſeruantẽ ad uſum oportunum/quæ adhuc cogitatiua trahit ad aliam diſpoſitiõeꝫ/ quouſq̧ ad Intellectum perducat. Et ſunt omnes hæ uirtues ſpiritales/& operantur per ſe/ſine organis corporalibus manifeſtis.

cõis sensus est instar omniũ sensuũ ...

Caput decimum ꝙ Anima non eſt in corpore ut in loco/nec uirtus in Organo ut in loco.

dem Anima continet Corpus/non autem cõtinetur ab eo. cum ſit cauſa Corporis. Rurſus auteꝫ dicimus ꝙ Anima non eſt in Corpore tanquam in loco/ alioquin Corpus quandoqꝫ foret ſine Anima/ atqꝫ Anima ipſa ſubiret Cor/ pus paulatim/ſicut aqua uaſculum. Item locus non eſt in Corpore, ſed circum Corpus,quum ſit Conceptaculum eius,eſtqꝫ amplior Corpore utpote continens illud. Cor/ pus autem nõ eſt circum Animam,& ſi cuidam impoſſi/ bile uideatur quin Anima ſit in Corpore ut in loco. Dici mus ꝙ locus eius eſt ſuperficies extrema circuꝫ Corpus. Quare Anima exiſtet tantum in extrema Corporis ſuper ficiæ/ reliquum uero Corpus carebit Anima, hoc autem minime decet. Amplius ſi Anima ſit in Corpore ut in ua ſe/Corpus erit cauſa motus Animæ ipſi/quod non eſt ue/ rum/ſed Anima eſt cauſa motus Corporis/ nam uas mo/ tum ſecum mouet rem uaſcatam/ item corrupto Corpo/ re corrumpereť Anima/Quod eſt falſum, imo eteni Ani ma eſt firmior,tunc. Si autem quiſpiam adhuc diceret ꝙ locus eſt ſpacium quoddam/non ſuperficies extrema. Di cimus tanto magis Animam non eſſe in Corpore ut in lo co/ quia Spacium eſt uacuum/ Corpus autem non eſt ua/ cuum/ſed in uacuo,Quare etiam Anima exiſtens in cor pore/ex conſequenti exiſteret in uacuo/ Quod eſt abſur/ dum.neqꝫ etiam Anima dicitur in eſſe Corpori/ut accidẽs ſubiecto/uerbi gratia color ac figura Corpori ſuſtinẽti/ Ac/ cidentia.n.nõ exiſtunt ſeorſum a ſubiecto incorrupta. Ani ma autem ſeperatur a Corpore reſoluto/ſine corruptione ſui. Neqꝫ item Anima corrumpitur corrupto Corpore / ſi/ cut pars reſoluiť reſoluto toto/ quia Anima nõ ẽ pars Cor poris. Amplius nõ eſt Anima in Corpore/ut totum in par tibus,quoniam eſt maximum inopinabile/ dicere Animã eſſe totum/Corpus uero partem eius/ Neqꝫ etiam Anima

apparentes in Corpore proueniunt a uirtute/quæ agit mi/rum in modum/non ab ipſo Corpore/ ꝙ patet. Quoniã cum in omni Corpore ſit quantitas & qualitas, Quãtitas eſt alia a qualitate. Impoſſibile eſt enim Corpus eſſe ſi/ne quantitate/quod etiam illi confitentur / non autem ſine qualitate. Item quo modo poſſibile eſt qualitatem eẽ Cor pus/& eandem non cadere ſub rationem ſenſibilem. Siq̃/dem omne Corpus ſubiicitur quantitati/ non autem qua/litas ſenſui. Quare cum nulla qualitas ſit Corpus/Opinio ꝙ Anima ſit corpus eſt uana & falſa. Dicimus etiam ſicut antea/ꝙ omne Corpus(ablata ꝑticula)minuitur/qualitas autem remanet/quoniam magnitudo libræ mellis/nõ eſt æqualis magnitudini ſemilibræ/eſt tamen æqualis dulce/do. Quod ſi quis adducat, uirtutem augeri/ aucta quanti tate/minũi autem/minuta. Reſpondemus/ꝙ imo contra rium uidetur. ſcilicet ꝙ Corpus eſt paruum/ & Virtus for tis, quare qualitas/ſeu uirtus, nõ eſt ipſa quantitas/ ſed alia ratio quam Corpus uel Corpuſculorum cõgeries/quæ nõ ſapit niſi naturam materiæ Corporiſq; / alioquin qualitas non operaretur. Quod ſi dicatur a quopiam/Animal(ſan guine omni/ſpirituq; egreſſo) mori, & ſi Anima ſit eẽntia alia a ſanguine ſpirituq; / quare hiis excedentibus Animal perit. Reſpondemus ꝙ quamuis humores non uiuificẽt Animal/ſed aliud/tamen Animal indiget illis ut uiuat, & humores ſe habent ad Animal/ut Anima ad Corpus. Ani ma igitur regit eos, aptatq; formæ Corporis, Siquidem eũ Corpus ſit reſolubile, ſi Anima non reſtauraret illud per hos humores/non ſubſiſteret diutius. Quare conſumptis Elementis/non remanente materia Animæ / pro corpore ſeruando/Animal corrumpitur. Sunt igitur humores ma/teria Animalis/Anima autem eſt cauſa efficiens. Patet ad/huc, quoniam Animalia quædam carent ſanguine, quæ/

dam uero & ſpiratione, qbus nihilominus ineſt talis natura. Impoſſibile ē.n. Animal exiſtere abſq; Anima. Præterea ſi Anima ſit Corpus, impoſſibile foret ipſam diffundi per uniuerſum Corpus, & omnes partes unire. Item ſi Anima foret Corpus contemperatum cōmixtumq; ex Elementis Corporis / Anima non eſſet in actu, ſed in potentia, ſicut ipſa Elementa, & corrumperetur ſicut ipſa commiſcenda corrumpuntur ſecundum ſubſtantiam. Ceu dulcedo quādo cōmiſcetur amaritudini, unum Corpus etiam cōmixtum alteri conſtituit aliquid maius, Anima autem inexiſtēs Corpori nō reddit ipſum maius. Sed tantūdem extat. Item patet parte Corporea diſiūcta a Corpore fit Corpus minus / Anima autem a Corpore ſeperata Corpus auget tumeſcens. Amplius (exiſtēte omni Corpore reſolubili) Anima non eſt corrupubilis. Ergo non eſt Corpus. Item Corpus unum compoſitum alteri / non penetrat totum ipſum, Anima autem penetrat omnes partes Corporis, Corpus etiam eſt diuiſibile in infinitum. Anima autē minime. Amplius cum opinantes Animam eſſe Corpus, aſſerant Oīa Agentia eſſe corporea. Quæritur an quodlibet Agens ſit generabile? & ſi ita? Igitur unum genitum eſt ab alio, & ſic in infinitum. Quod eſt abſurdum. Quare eſt aliquod Agens primum perpetuum, ex conſequenti etiam incorporeum / non igitur omnia Agentia ſunt Corporea. Qd' ſi Agentia ſunt ingenerabilia, incorruptibiliaq;, ſic etiam Animæ formatrices Corporum. Ideoq; non ſunt Corporeæ, alioquin non exiſterent firmæ. Quidam enimuero crediderunt Animam eſſe Corpoream, quia uiderunt Corpus operari uaria, ut calefacere, frigefacere, Animam ſimiliter agere opera diuerſa & miranda, ignorātes ꝙ Corpora operantur non per ſe, ſed per uirtutem inexiſtentem aliam a Corporalitate, & ſi Corpora etiam agerent ex ſe, non

tamen

tamen operationes illorum quales ſunt calefactio/frigefactio ſunt ſimiles actõibus Animæ, quæ ſunt cogitatio,ſpeculatio,deſiderium,obſeruatio Iuſtitiæ. Vis enim talium effectrix eſt alia q̃ ſubſtãtia Corporea. Quare prefatæ opinionis Autores adſcripſerunt Corporibus operationes ſpirituum,ſpirituſq; ipſos ocioſos reliquerunt. Adhuc ſi Anima ſit Corporea/penetrans Corpus/pertranſiret partes infinitas,qđ eſt falſum. Siquidem impoſſibile eſt partes infinitas eſſe in actu/ aut ſi non pertranſeat omnes Corporis partes/non penetrabit ex cõſequenti totum Corpus. Penetrat autem Anima totum Corpus,cũ ſit eius cauſa,ob idq; maior,neq; penetrat incidendo ſingulas partes/ cum ſit incorporea/ſed alia ratione meliore. Et ſi dicatur ꝙ Anima eſt ſpiritus naturalis refrigeratorius,qui ex cõmixtione Elementorum per ſubtiliationem aliquarum partium reſultauit/eſt magnum mendacium / quoniam calor Elementaris pluribus Animalibus dominatur/quibus ineſt Anima abſq; huiuſmodi ſpiritu refrigeratorio.

Caput ſecundum ꝙ Anima non eſt complexio, & qui ſit ordo rerum uniuerſi.

SI qui dixerint naturam eſſe priorem Anima,& ꝙ Anima fiat ex cõmixtione naturarum differẽtium/ſequitur maximum inopinabile apud ſapientes uidelicꝫ ꝙ nobilius ſit poſterius ignobiliori/quod eſt falſum & impoſſibile. Inter Entia creata eteni Intellectus eſt primus / deinde Anima,poſtea natura/ atq; omne inferius eſt ignobilius,omne autem ſuperius appetitum/ eſt nobilius uniuerſaliuſq;. Et ſi etiam dixerint Intellectum eſſe poſteriorem Anima/ eadem ratione ſequitur Summum Creatorem exiſtere poſteriorem Intellectu/ſed

& generabilem corruptibilemq;/quod eſt falſum/ neq;.n.
hic eſt uerus ordo.Alioquin Anima/Intellectuſq;/atq; ali/
ud non exiſterẽt.Eapropter, Nos aſſerimus/ ꝙ Deus crea-
uit Intellectum primum/& conſtituit Procreatorem reru3
aliarum. Creauit autem eum medio Verbo quodammo-
do/ Neq; enim inter ipſum Deum & Intellectum / aliud
medium intercidit,niſi Verbum,quod certe etiam fuit co/
nagens Intellectus/ Intellectus autem fuit cauſa Animæ.
Anima uero cauſa naturæ . Natura deniq; principium in/
diuiduorum generabilium/uniuſq; ſubinde medio agen/
te altero/ Deus autem eſt cauſarum omnium Autor / ra/
tione qua eas produxit ex nihilo,inſeuitq; Intellectui con/
tẽtas ab illo ſub forma uniuerſali /quas poſtea educit pro
tempore/aliquando cum medio/ſecundum illarum captũ
ordinemq;/niſi ꝙ una extat intercauſa alterius . Deus igi
tur eſt Autor omnibus cauſis / & ꝙ exiſtant / & ꝙ cauſent/
tantumq; producendo differentia quæpiam inter illas ca/
dit/quod eſt Autor alicuius cauſæ/ſine media alia.

Caput tertium ꝙ Deus ſit,& qualis.

Quod Deus exiſtat,demonſtratio memoranda
hæc eſt/quoniam non eſt aliquid in potentia/
quin aliud ſit in actu/aliter enim non exiret ex
potentia ad actum.Siquidem potentia non eſt
aliud q̃ poſſibilitas actus/nec poteſt exiſtere actu ex ſeipſa/
qa non decet/ꝙ aliud ſit Agens ſuæ exiſtentiæ. Agens nãq;
eſt prius acto. Falſum eſt enim aliquid eſſe prius/ ac po/
ſterius ſeipſo eadem ratione,quare ſi potentia ducatur ad
actum/neceſſe eſt aliquid eſſe in actu mero/quoniam nõ
extat aliud a quo actuetur.atq; hoc eſt Ens neceſſarium/p/
petuum/intrãſmutabile/indiminuibile/inalterabileq;/om/

nes quoq; actiões proueniũt ab ipſo / & quicquid fuit ſub
potentia conuertitur ad actum præcepto eiuſdem/ Ipſum
quoq; extat inalterabile/quoniam eſt iproductile/atq; hoc/
quia exiſtit neceſſario in actu ex eſſentia ſua/Imo eſt Ens
uerum/atq; etiam ſupra Ens.Propterea ꝙ ab eo Entitas pẽ
det/& in ipſo ſeruatur/ad illudq; reuertitur / nec eſt imagi/
nabile ꝙ ſit in aliqua potentia/alioquin indigeret altero ꝓ
ducente ad actum/& omne aliud ab ipſo cogitatur eſſe in
potentia priuſq̃ actu.nam priuatio eſt prior Entitate/potẽ/
tialitas neceſſitate/eſt autem indiminuibile/utpote Ens ue
rum abſolutiſſimum/ non conuenit alii in aliquo cõmu/
ni/ſed eſt Ens prius quolibet proximo /cum ſit Agens om
nium,eſt Ens neceſſarium per quod deſcribitur / ſcit om/
nia præterita/præſentia/ac futura /ſub una ratione imotus/
quoniam ſcit illa quatenus eſt Autor eorundem/ Res au/
tem ſciuntur ab altero quatenus cernuntur. Item ducit ali
quid ex potentia ad actum contemplans ſeipſum/non ali
quid exterius/ſemper inalteratus/quia eſt ſummus actus.
Creatura autem eſt impermanens/quia corruptibilis/tum
& reuertilis ad potentiam / atq; hoc quia generabilis . exi/
ſtens uero actu,eſt nobilius exiſtente in potẽtia/namq; ex/
tat actu,poſtquã fuit potentia. Enſq; potentia/ non eſt ens
uerum/& ſi huiuſcemodi poſſibile dicatur Ens late/ nõ ue
re appellatur ita. Quare probatum eſt/ꝙ actus eſt melior
potentia & uniuerſalior,differenſq; a natura corporea / ut
pote intranſmutabilis/quodq; Intellectus/& Anima/ ſunt
priores q̃ natura,quoniam hæc eſt utriuſq; opus.

Caput quartum quo ordine qualiq; ratione res producan
tur/& quo modo Deus agit.

PRæterea ſciendum ꝙ Anima exiſtens actu/cau
ſata eſt ab Intellectu / Intellectus autem etiam

exiſtens actu productus eſt a principio primo / qui immitit
Animæ formam potentiamq; receptam ab ipſo principio
primo inſerēte illi rerum productibilium uniuerſitatem.
Anima porro ſolum operatur circa Materiam primam/
(media natura cœleſti)/q̄ eſt honorabilis. Intellectus au/
tem circa Animam ſine medio/idemq; circa naturam me
dia Anima. namq; Anima efficit formam in materia pri/
ma. Intellectus quoq; efficit formam in Anima. Omnes
autem formæ inſunt Intellectui congeſtæ a ſummo illo
principio infuſæ/concreatæq;. Amplius Intellectus ſeruat
formas in Anima/ & Anima ſeruat Formas in materia pri
ma/quoniam uterq; operatur illas. Supernus uero eoru;
Conditor/eſt Ens bonum/abſolutum/uerumq;. Idē facit
res exiſtere/nouans ipſarum formas / & operatus omnia
ſecundum eſſentiam (quia exiſtit Ens uerum actu) aliqd
certe ſine medio/aliquid cum medio/ nouans autem res/
rerumq; formas / ut Actus uerus abſolutus ſpeculatur eſ/
ſentiam ſuam/agitq; momento. Intellectus autem exiſtēs
actu/ cum habeat ipſummet actum ſuperiorem / ſumit ab
eo uim imiſſam / ideoq; ſeruat opus ſuum ut aſſimiletur
agenti/qui eſt actus abſolutus/ ideſt Eſſentia uera / intelli/
genſq; aliquid/reſpicit illu; actum ſupiorem, agitq; opus
perfectum, quia agens per uim imiſſam ab eodem/tanq̄
illemet agit. Anima pariter quoniam ſumit influxum uir/
tutis ab Intellectu ad agendum, Imitatur ipſum Intelle/
ctum/& reſpiciendo ipſum/operatur/per eumq; influit al/
teri/Agens namq; uerum eſt actus abſolutus / Eſſentia ac
ſapientia perfectiſſima, & tale Ens agit contemplans eēn/
tiam ſuam ſolam/quia nihil exiſtit aliud ab eo/ quod non
proceſſerit ab illo. Hoc unum exiſtit per ſe/& ꝑducit om/
nia alia/ac dirigit producta/ ſeruatq; permanentia, Sed &
mouet a ſe eadem, ad ſeq;. Hactenus igitur probatum eſt

ꝙ Intellectus eſt prior q̄ Anima ſit. Anima autem prior natura. Natura quoq; eſt prior generabilibus / corruptibilibuſq;/& deniq; cōditor omnibus / principium cuiuſlibet Agentis, actioniſq;. Qui prius creat, deniq; perficit, unico tamen momento incohat, firmat, terminat. Creauitq; uniuerſum abſq; cauſa altera excitante, præcipiente ue. Cumq; omne aliud agens operetur ad aliquid, ex conſequenti ſolus iſte eſt Agens uerum.

Caput quintum quo modo Anima eſt in potentia, ꝙq; non eſt harmonia.

REuertentes ad ꝓpoſitum. Dicimus ꝙ cum Anima ſit Ens actu, impoſſibile eſt eam dici Ens potentia, niſi cogitemus ita dici / quoniam eſt producta ut prius dictum, ꝙq; in quolibet ꝓducto ſunt Actus, ac potentia, & ꝙ Ens actu/re diminutum eſt/ipſe Deus principium rei tráſlatilis ex potentia ad actum. Intellectus porro atq; Anima non dicuntur in actu & potentia, quia producantur cum mora temporaria, atq; alternatim ut Corpora generabilia, & ſubinde corruptibilia. ſiquidem permanent, perpetuoq; exiſtūt. Vnde ē hac ratione Anima non eſt ſpiritus, nec Corpus aliud quale libet oīo, ſicut & ſuperius ꝓbatū, ꝙ q̄uis aliter a nonnullis narratum ſit, tamen qđ nuper a nobis ſcriptū eſt/ſatisfaciat. Qđ ſi adhuc dixerit quiſpiam Animam eē aliquid ultra naturā Corporū; Exploremus & nos iſtud/ ac quid ſit talis compoſitio Corporis per quam Anima deſcribitur. Pythagoricæ etenim Sectæ quidam dixerunt ꝙ compoſitio Corporis/eſt ſimilis compoſitiōi Cytharæ/ quādoquidem ſicut (chordis Cytharæ rectæ/ſecundumq; proportiōem tenſis) Cythara admittit harmoniam, Cytha

redo pulſante. Ita etiam humoribus contemperatis reſul/tat Corporis totius complexio uera/per quam Anima de ſcribitur. Hic autem ſermo uidetur impoſſibilis/Cuius ra/tionibus (quanquã fortibus ac euidentibus) reſpondebi/mus abunde improbantes. Etenim Anima eſt prior compoſitiõe Corporis, quod & ipſi fatebantur/ ſiquidem ipſa fecit huiuſmodi compoſitionem ſibi aptam. Anima item dominatur Corpori, prohibetq; operari plura ſecũ/dum naturam Corpoream/ Compoſitio neq; dominatur Corpori, neq; prohibet operari ſecundum naturam Cor/poream. Sed & Anima eſt ſubſtãtia, Compoſitio autem non eſt ſubſtantia, accidit enim humoribus contempera/tis. Item quando Corporis compoſitio eſt optima/Cor/pus ex conſequenti eſt ſanum atq; indolens/ Non tamen ſemper ita ſe habet/quando Anima eſt optima. Amplius ſi Anima ſit cõpoſitio quom uariorum membrorum ſint compoſitiones uariæ/uni Corpori ineſſẽt plures Animæ. Quod eſt abſurdum ualde. Adhuc ſi Anima foret com/poſitio Corporis, fieret a ſeipſa, nam compoſitio partium Corporis fit ab Anima, nõ enim a ſeipſis/quom fiat ab ali quo priori, ſicut etiam compoſitio cordarum quam ſeq/tur concentus organi muſici, nõ fit a ſeipſa, ſed a muſico, Cordæ ſiquidem componuntur/nõ autem ſe componſit, quæ eſt operatio ignobilis. Similiter ſi Anima ſit compo/ſitio Corporis, cum hæc fiat a Corpore, ſequitur ꝙ Anima fiat a non Anima, quodq; Entia ſint inter ſe priora compa ratu ſolo, non producitur autem forma abſq; Anima For/matrice, alioquin fieret a caſu/quod eſt impoſſibile rebus particularibus uniuerſalibuſq;. Anima itaq; non eſt com/poſitio Corporis.

Caput ſextum quid ſit Anima.

s I dicatur ꝙ ueteres Philoſophi concorditer aſſe
ruerunt Animam eſſe Actum Corporis Phyſici
organici, quodq; actus non eſt ſubſtantia / quia
inhæret ſubſtantiæ, Anima igitur non erit ſubſtã
tia? Reſpondemus ꝙ oportet huiuſmodi rationem exa/
minare, Actum ergo hunc Attici quidam, aliter Entellechi
am uocauerunt/ Philoſophiq; idem dixerunt/ ꝙ Anima eſt
Corpori quadam proportione, ſicut forma materiæ, quæ
Corpus fit, niſi ꝙ Anima non eſt forma Corporis/ quate/
nus eſt Corpus tantum/ Sed eſt actus Corporis Phyſici or
ganici/ potentia uiuẽtis. Iamq; probatum eſt / ꝙ actus Cor
poris eſt ſubſtantia non accidens. Eapropter autem dictũ
eſt, Corporis Phyſici (diſtinguẽdi illud gratia) ab artificia
rio quale pingitur, Item potentia uiuentis/ ad diſcernendũ
ab inanimatis/ qualia ſunt lapis/ & ferrum/ & ſimilia/ quæ
quamuis ſint Corpora phyſica / tamen non ſunt potentia
uiuentia. additum etiam organici/ ideſt habentis inſtrumẽ
ta exercendi opera uitæ/ qualia ſunt Cerebrum/ cor/ Iecur/
membra principalia. Actus quoq; eſt duplex/ ꝗdam ſepe
rabilis/ ſicut nauta nauis/ atq; eques equi/ quidam inſepe/
rabilis/ ſicut caliditas ignis, frigiditas niuis, Actus igitur ſe
perabilis non corrumpitur corrupto ſubiecto, inſeperabi
lis autem corrumpitur, Anima itaq; eſt actus ſeperabilis
Corporis Phyſici / non enim corrumpitur corrupto Cor/
pore/ ut iam oſtenſum, Actus rurſus quidam eſt perfectio
materiæ ſuæ, ut caliditas ignis per quam exiſtit, quidam
agit perfectionem/ ut faber domus, Anima eſt actus Cor/
poris Phyſici, non quieſcit perfectio eius, ſed quoniã agit
perfectionem in eo/ utputa ſenſum, Intellectum, Imagina
tionem, & alia opera, ſiquidem Corpus ante Animatio/
nem eſt imperfectum/ nõ eſt autem Anima perfectio Cor/
poralis/ alioquin foret diuiſibilis (Corpore diuiſo) ſicut ſi:

gura ſtatuæ ſecatur diſſecta ſtatua ipſa.

Caput ſeptimum ꝙ Anima eſt actus ſeperabilis.

ANima non eſt perfectio unius membri,ut uiſus oculi/quia perfectionem ſingulorum membro/rum agit/& corruptis hiis ſingulorum membrorum perfectionibus,non eſt neceſſarium Animã corrumpi.Sed eſt ſeperabilis actus a ſubiecto cui ineſt/nõ autem eſt corruptibilis/ quoniam habet operationes per ſe,ſine organis Corporalibus/ rectas morum bonorum, contrarias Corpori/ diſcernitq; ſine medio omnia mem/bra eius.Exercet autem operationes inorganicas exiſtens munda/contemplanſq; res incorporales. Quare Eſſentia Animæ proculdubio reſtat ſuperſtes corrupto Corpore/ alioquin operationes eius forent nobiliores eſſentia.Quod eſt abſurdum ualde/Siquidem Eẽntia eſt cauſa actionis. falſum eſt autem effectum eſſe meliorem agente.Anima etiam ſi ſit iſeperabilis actus/ut forma naturalis,quo mo/do in ſomno eleuatur a Corpore ſine diuulſione?ad ſuſcipiẽdum prophetiam,reuelationemq;?Sic autem quoq; in uigilia emergit a corpore/reuerſa ad eſſentiam ſuam , re/motis a ſe diſpoſitionibus materialibus/ſed hoc patet maxime noctu/propter quietem ſenſuum/ceſſationemq; illorum ab operibus. Rurſus ſi Anima ſit perfectio Corpo/ris per quam eſt Corpus/non moueret illud/contra ſuum impetũ,neq; cognoſceret,quamuiſq; diſcernat ſenſibilia/ non tamen eſt ſimilis ſenſibus / ſiquidem cognoſcit rem etiam diſſimilem / ac ſecundum naturæ ordinem/ſenſus ipſi recipiũt ſimulacra rerum,Anima uero diſcernit. Neq; item Anima ſpecularetur incorporea / ſi ipſa foret Cor/poralis forma. Sed & ſi Anima eſſet pfectio naturalis/nõ

moueret

mouerer illud appetitu ad contraria. Præterea ſi Anima indigeat Corpore ut exiſtat,ac uerſa uice Anima cõmuni compoſitione,ſicut uirtus/& membrum/unum nõ aduerſaretur alteri,olim autem inuentum eſt ꝙ Anima ſcientia plena ac eleuata a Corporeis deſideriis : aduerſata eſt Corpori/quamuis Anima quandoq bonis moribus iſtructa cõmunicat eos:perficiens hoſpitium Corporale,liberanſq a detrimento.unde illud Animæ parens nõ odit alterum/neq aliter afficitur praue.Qua ratione etiam Anima eſt perfectio huiuſmodi?& potentia Corporis.Incipit diminui ab anno quadrageſimo,uirtus autem Animæ augeri? Præterea Anima hominis non eſt perfectio naturalis/ut Anima Bruti/quandoquidem bruta reguntur inſtinctu naturali citra ſcientiam,Homines autem nequaq̃ tali naturæ ductu:alioquin non incumberent diſciplinis. Diriguntur enim uero ab Anima doctrina inſtituta, quæ prius fuerat informis , tantumq apta formari. Sed & ſi Anima ſit perfecti hominis:ut Anima Bruti/non eſſet poſſibile hominem gubernari ab altera ſubſtantia/nec illi pareret/utq Bruta ipſa/nõ inquireret Formas alienas a Corpore:occultaſq ſpeculaturus . Amplius ſicut aer recipiens omnem colorem,Caret quolibet illo.Etenim ſi unum quẽpiam habeat/non admittat alterum:pariter aqua. Oculus quoq ſi contineat unum colorem:non comprendet reliquos.Sic auditus,odoratus,ſenſuſq alii.Ita etiam Anima humana cum recipiat diſcernatq omnes formas Corporales:non eſt una quædam ex illis / neq uero Anima humana recipit cognoſcitq formas Corporales:ut Brutalis cõmuniter/ineuidenterq ſed ſpecialiter diſcernit: aperteq comprendit per propriam rationem/ut colorem/odoremq definite. Quare ſatis probatum ꝙ Anima hominis nõ eſt Forma naturalis ut bruti/a[illegible] quoniam ſi eſt

ut bruti ac præcipue, quoniam

ſet talis / obſequeretur Corpori inaduerſata eius impetui inclinationiq;,neq; dominaretur illi. Præterea quoq; ſa/cta Corpori impreſſione/ fieret ẽt Animæ ſimilis , atq; ho/mo foret tantum ſenſitiuus./ Siquidem actus Corporalis conditio/non excedit ſenſum/neq; uis cogitandi conſulẽ/diq;(qđ eſt diſcere ignotum ex prenoto/Collectione uni us ex altero) inſiſtit Corpori. Cumq; hoc præuiderint opinantes Corporalitatem Animæ/coacti dixerunt/ ꝙ ex/tat alia Anima/aliuſq; Intellectus immortalis, ꝙq; hæc eſt actus non ut perfectio naturalis paſſi. Sed effectrix perfe/ctiõis/ quæ eſt Anima una quæ recepta dicitur actus Corporis Phyſici Organici/potentia uiuentis. Nos autem di/cimus non eſſe alteram Animam ſupra rationalem/quæ gubernet hominem/& ꝙ Philoſophi uocarunt iſtam actũ quia perficit Corpus Phyſicum.

LIBER QVARTVS.

Caput primum qualis Deus ſit.

QVi ſuperato Corpore ſedauit Senſus,af/fectuſq; materiales/ depurataq; imagi/natione,reuerſus eſt ad ſubſtantiam In/tellectus/agnoſcet dignitatẽ ſuam/ quæ eſt roboratus ad ſpeculandum Mundũ Intellectualem/ſecundum celſitudinẽ eius/Ideamq; eius ſupremam / quæ eſt lux lucum,bonum,bonorum,dignitas dignitatum/atq; Entitas Entium/& ipſum met Ens / extra quod non eſt aliquod Ens,ꝙq; exiſtit deſiderium ſui ipſi/

tus/eſt quoq; principium per quod omnia exiſtunt/ac per/manent/eſt appetibile,ad quod omnia naturaliter appetē/tia mouentur per naturam propriam/quæ eſt Forma imi tata,per motum igitur illum exiſtunt/ſicut per impreſſio/nem eſſentiæ receptam producuntur. Iam enim alibi pro/batum ꝙ ſubſtantia naturalis exiſtit per naturam propriā, cuius firmitas eſt Forma / huius autem firmitas eſt imita/tio ſui exemplaris.quare omnia appetunt illud / appeten/tia mouentur ad ipſum/mota efficiuntur ab eodem / ꝙq; eſt omnino imobile/ſed mouens omnia/motu per quem exiſtunt/donec perueniant ad motorem unum/ſupra quē non eſt aliquis. Ideo hic primus Conditor eſt principiū omnibus eſſentiæ ac permanentiæ,ſine quo nihil exiſteret.

Caput ſecundum ꝙ etiam materia eſt ꝑducta a Deo:ꝙq; moueatur ad illum,& quomodo probetur.

Dicet fortaſſe quiſpiam ꝙ ſubſtantiæ ad quam re ſoluitur omnis Forma naturalis,non ineſt mo tus talis proprius/ quoniam Motus fit per deſi/derium/illi autem non ineſt deſiderium. Q ua re ſi non eſt mobilis/nō etiam ē ſecundum eſſentiam pro/ducta,ſed compoſitum.Ipſa autem eſt cauſa omnis mo/tus.Huic reſpondebimus ꝙ ita ſentiens errat. Primum.n. ſimplex ad quod reſoluuntur omnia alia/nunquam caret omni forma propria per quam res exiſtunt / alioquin ua/cuum Formis non ſubſiſteret.Sed cum auſertur una For ma/ſuccedit altera/quare recipiendo ſubinde Formam a primo motore efficitur etiam ipſum.Quapropter ſapien/tes adhuc iam dixerūt ꝙ materia prima mouetur Motu, qui eſt receptio Formæ/ & ꝙ appetit Formam ut Imper/fectum perfectionem:puta oculus uiſum,fœmina marē.

materia prima mo tui ad corpi. fac

Ideoq; mouetur quoq; Motu/qui eſt appetitus Formæ recipiendæ. Et receptiuitas Formarum / eſt ratio per quam illa eſt Ens. Ita q; ſi auferatur talis natura recipiendi / non ſubſiſtet/neq; intelligetur. Et ſi dicatur q; ſubiectum adhuc reſoluitur ad aliam diſpoſitionem ſimpliciorem / erit ſermo qualis de reſolutione ad mouens infinita. Quare materia etiam prima exiſtit per Motum/ qui ē actus pfectus. Eſt autem imaginabilis tranſmutatione ſucceſſiua in infinitum: ab una Forma ad aliam / nec niſi cum receptione Formæ eſt principium. Cuius inditii exemplum eſt: rerū ſolidarum uaria figuratio ad omne propoſitum. Quare iam probatum q; omnis alia ſubſtantia habet efficiens in Eſſentia/exiſtentiaq;/ac permanentia: Primum Agens / q; eſt mouens primum uniuerſale / & q; omne mobile mouetur ad illud, q;q; omne factum Motu/ permanet etiam motu, Propterea q; motus eſt actus Entis in potentia/ideſt perfectio eductioq; euntis ad actum.

Caput tertium. Rurſus qualis eſt Deus, q;q; non eſt prior tempore aliis.

COnditor primus eſt Autor Mundi / præcedens in infinitum imobilis. nec enim eſt quandoq; talis/poſtea q̄ non fuerit finis/& principium cuiuſlibet Entis/prius prioritate agentis ad actum omnimoda/non niſi per quod res fit/ac durat/ non añt dicimus eum priorem tempore/alioquin poneremus ignobiliorem Entibus q̄ plurimis. Siquidem unum nō eſt prius tempore altero / niſi quia ſub tempore complectuntur utraq;, hoc autem eſt īpoſſibile ipſi/cum ſit cauſa omniu; imo etiam ſubſtantiis ſimplicibus: quāto magis Deo ſublimi. Tempus namq; eſt inferius naturaliter Anima, Intel.

prioritas illa nō ē
ubi tpus nō est
quare potest dici nō
fuisse creatorē q̄ā
creatura seu ante
creaturā, quia aeternitas ōīa simul habet nec intra ulla temporis habet.
itaq; nec fuit nec ante potest dici eo dici.

lectuq; atq; aliis ſubſtantiis ſimplicibus/ quæ ſunt cauſa te/
poris. Etenim ſi aſſeratur ꝙ Mundus aliquando non exi/
ſtit(& ꝙ tunc præfuit tempus infinitum) deinde egreſſus
eſt ad exiſtentiam, ſequitur Deum habuiſſe Autorem ſo/
cialē/ſupioreq; excitantē ad pductiōem Mūdi. Abſit aūt
adſcribere hoc illi. Itē ſi dixerimus / ꝙ Mundus hūit nō
exiſtere tempore īfinito, ſeqī ꝙ fuerit aliq̄ cā aluor quæ p/
hibuerit productionem Mundi. Q d ſi foret/ oporteret eē
adhuc aliam cauſam illis ſuperiorem, Hoc autem tanto/
magis abſurdum eſt ineſſe Deo, quāto is Intellectu: Ani
maq; eſt excelſior, cuius ſublimitatē magnitudinemq; &
ſi uelimus conantes, narrando conſiderandoq; minime at
tingere poterimus. Eius certe Eſſentia exiſtentiaq;, excedit
omnia alia Entia ſigillata, pendentiaq;, Q uorum produ/
xit per ſuam Eſſentiam Intellectum primum, ſub ipſoq;
Animam, & ſingula generabilia. Ideo poteſtas humana
infima, nequit iſtum comprendere, nihilq; attributorum
eius perſcire ualet.

Caput quartum/quanta ſit dignitas Mundi Intellectiui, & qua ratione ad illum perueniatur.

NArremus modo pauliſper pro facultate noſtra
dignitatem Intellectus/ Mundiq; Intellectualis
nobilitatem, & quale ſit ingenium aſcendendi
ad illum(ſecundum eſſentiam) cōſiderandū.
Dicimus itaq;/ꝙ Intellectus eſt ſicut inter punctum circu
li/quod continet quicquid angulorum, coſtarum, linea/
rum, & ſuperficierum, aliorumq; Imaginabilium ipſi, cæ/
teriſq; figuris ineſt. Ipſum eſt indiuiſibile ac indimenſile,
Omneſq; lineæ circuli ſunt reuertiles in idem, ortæ ab eo.
Ideo uocatur centrum. Nominatur quoq; circulus ꝙ om

nes illas intraortas circũplectitur, ſeruans ut inſitas quaſ/
libet Mundi figuras ſubinde ductiles, Quando autem di
citur ꝙ Intellectus eſt ſicut inter punctum circuli continẽs
alias formas, intelligitur ꝙ ſcientia noſtra de illo hr̃ ab eo
dem/ac ſubintrat nos in ortu / cum uocatur indiuiſibilis:
ſenſus eſt/ꝙ Eſſentia eius non illi ſufficit ad cognoſcendũ
alia/cum ſit Animabus noſtris appoſitus. neq; ideo eſt al/
terabilis a ſubſtantiis ſubterioribus, ſed eius ſcientia pro/
uenit ab Agente primo ac uero/atq; Animæ ꝑticulari ima
go/eſt ſignum minimum ad enarrationem/cogitationem
ue illius in ipſum reuerſam, alioquin non eſſet uniuerſa/
lis/neq; hic exiſtit aliquid cõueniens illi inſitis rationibus,
neq; extat quicquam ꝙ ſit eius expreſſio. Ideoq; non adeſt
nobis iudicium, neq; exemplum par ad illud perſpicien/
dum. Ex conſequenti qualis erit ſpeculatio noſtra illius
Autoris qui eſt Eſſentia ipſiſſima/pura/ plena luce/ hono/
re/altitudine / cuius Mundus eſt omnium nobiliſſimus:
Quare Intellectus titulos / Mundiq; Intellectiui dignita/
tem/ſolum pro uiribus ingenii noſtri exponemus. Im/
primis recitantes rationem / qua eleuamur ad illum con/
templandum. Hii Mundi itaq; ſic ſe habent/ꝙ Intellectua
lis eſt ſuperior ſenſibili, utpote cauſa eius uirtutemq; iſun/
dens, Ad quos exemplum præferunt duo lapides, quo/
rum unus ſit egregiæ ſculptus/ alter informis, tunc enim
unus eſt perfectior altero, non quatenus lapis, ſiquidem
ambo ſunt lapides, ſed quatenus figuratus, cuius artifici/
um non inſuit materiæ/ſed menti artificis prius conceptũ
q̃ lapidi inciſum, artificium porro ineſt ſculptori/ nũc qua/
tenus eſt oculatus, manuatus, & pedatus, ſed quatenus eſt
ſculptor peritus artis per quam iudicat agenda, formæq;
uniuerſales illi inſunt, ipſe autem ſingulares facit & pul/
chras, quæ quidem habent eſſentiam unicam, ſed ſiũt ma/

teriebus plures,corrumpunturq;,formis uniuerſalibus in corruptis. Quare artificium eſt nobilius i artifice:q̃ in opere,neq; eadem ſecundum Eſſentiam præeſt in artifice Forma quæ ſuccedit in lapide,ſed illa permanet firma in arti/fice / ab illaq; procedit alia in materiam/ opera ſculptoris ifima minuſq; pulchra / neq; abſoluta pro conatu artificis, ſed iuxta capacitatem ipſius materiæ,quæ plus,minusue, ad imitationem illius etiam uera exiſtit. Forma quoq; in materia eſt ſingularis,inſepabiliſq;:& ſi transferret ab uno ſubiecto ad aliud,adhuc tanto magis diminueretur. Breui ergo colligimus, ꝙ omne Agens eſt nobilius ſubiecto/ hoc enim ſuperatur,illud ſuperat, quodlibet etiam exemplum eſt melius exemplari,quoniam ſingulæ Formæ bonæ proueniũt ab uniuerſalibus prioribus altioribuſq;: Artificiales quidem ab ea quæ ineſt Animo artificis, & quæ eſt melior illa/quæ ficta eſt in marmore.Enimuero ars ipſa reſpicit Intellectum,ſiquidem conſtat perpetua, quoniam æmulatur naturam, quæ adhuc neceſſario perſeuerat ſimilis, quia imitatur alterum uidelicet Intellectum ſuperiorem/neq; enim artifex operando ſolum ſequitur artificium factum,ſed aſcendens ſumit a natura ſimulacrum/ꝑ quod opus reddit pulchrius. Et ſi forte naturalis Forma quam effingit/ſit imperfecta/ipſe perficit imitatione Intellectualis/ſecundum tamen aptitudinem materiæ ſuſcipientis. Vt ſi Artifex uelit facere imaginem Iouis/nõ reſpicit aliquam Formam ſenſibilem / ſed cogitatione ſupergreſſus/pingit illum effigie omnium pulcherrima. Vnde ſi ipſemet Iupiter ſe uiſibilem formaret,non alia/q̃ ea(qua artifex)/ſimilitudine exprimeret.

Caput quintum ꝓpter quid/ Ars naturaq; faciunt pulchras Formas/ & in quo ſit pulchritudo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EXplicãdum nobis hic,quo modo Ars atq; Natura efficiunt pulchras formas/ultra facultatem ſuam poteſtatemq; materiæ. Imprimis igitur pulchritudo Animalium nõ conſiſtit in ſangui/ne ipſo/ ſiquidem hic inuenitur in omnibus eiuſdem ſpe/ciei indiuiduis(quæ ſunt ꝓxima) ſimilis atq; aliter nemo uiſu teſtari poteſt/& non ſunt Animalia illa æque pulchra/ neq; ſanguis etiam ſeruat proportionem in qualibet Ani/malis ſpecie.Quædam enim ſunt ſanguineæ/quædã uero exiſtunt diuerſæ / quomodo igitur ſunt omnes pariter pulchræ? nec omnes æque ſanguineæ?Pulchritudo item conſiſtit in colore figuraq; oblectantibus moderatiſq;/Sanguis autẽ/ qui quom ſit ſimplex:eſt ut materia Animalis/ non figuratur/nec oblectat / non eſt igitur ratio pulchritu/dinis ulla.Porro indutus luce boni recepti quĩ nouit ſpe/cioſitatem mulieris fuiſſe occaſionem belli maximi diutiniq;,Inter græcos & hoſtes. ꝙq; homines illi ſũt formoſi/ quorum aſpectu uiſus nunquam ſaturatur.ſcit poſtremo. Vnde etiam conſtet Intellectualium pulchritudo. Etenim fortaſſe contingit aſpici humanam formam inculpabileq;/ inenarrabilemq;/ atq; hæc proceſſit ab agente in ſubiectũ ſicut artificialis ab artifice.Cumq; ita ſit,Forma artificialis quidem eſt bona/ſed naturalis eſt melior.Cuius ſubiectũ/ exiſtit Materia prima.atq; illa quæ ſubſiſtit in uirtute agentis:extat etiam melior. Siquidem huic formæ primæ non ſubeſt materia.Quod autem pulchritudo non proueniat ex ſubiecto:hinc patet/quoniam alioquin tanto maior Foret pulchritudo/quãto ſubiectum eſt maius. Videmus autem ꝙ Forma parui Corporis quandoq; oblectat aſpectũ æque/& forſan etiã magis q̃ magni.Quapropter pulchri/tudinis non eſt ratio Corpus/ſed fulcimentum/ Cuius ar/gumentum/ꝙ ſine illo nequit uideri . Cumq; [illegible]

[illegible]

intrans cognoſcitur/ſubintrat autem nos per uiſum/ q cu; etiam ſolum conſideret Formam,ut iam probatum,Pul/chritudo conſiſtit in Anima tantum: quā magnitudo par/uitaſq; ſubiecti non prohibent percipi,perceptamq; una co mitantes cognoſcuntur. Rurſus Agens aut eſt nobile, aut ignobile/aut medium,atq; exiſtens,Medium quidem non operatur alterum,Neutrum enim magis efficit, & ſi fuerit pulchrum/opus illius fiet pulchrum/ꝙ ſi opus natu ræ extet pulchrum.Intellectum eſſe pulchriorem oportet. Latet autem nos pulchritudo naturæ, quoniam interiora Corporum nō intuemur/ſed tantum exteriora aſpicimus/ pulchritudinem ſuperficiariam mirantes/quare ſi nitamur ſpecioſitatem intrinſecam penetrare/extrinſeca fiet ignobi lis ac deſpicabilis.Etenim interna mouent. Ipſum Intelle ctum natura honorabilem/ſicut effigies excitat inſpecto/rem ad Autoris abſentis cognitionem.Eapropter cum in/teriora Corporum moueant Intellectum.Sequitur profe/cto ꝙ inſit illis pulchritudo a natura atq; Intellectu/plures etiam formæ icorporales ſunt pulchræ/quales Mathema/ticæ figuræ lineares/Mulierumq; imagines ſpeculares, ac notiones Animæ,quæ certe ſunt euidenter pulchræ, Vtpo te Animæ indices,& ſimiles. Amplius ſi hominem rectē extrinſecus tantum circūſpicias, non deprendes eius pul/chritudinem,& ſi putaueris eum deformem/errabis citra ueritatem iudicans,ꝙ ſi eundem medullitus introſpicias/ merito dices formoſum / na; ſpecioſitas uera ſubeſt intus Plures quidem propter ignorantiam prædominātem,In/tellectumq; ſubmerſum deſiderāt pulchritudinem extrin ſecam,ideoq; non aſſequuntur illam interiorem. Ex con/ſequenti non etiam quærūt ſapiētiam archanam: propter Theorematum ſubtilitatem. Qualem nos ſcripſimus in hoc libro Tauli Philoſophiæ Myſticæ: ꝙ uulgus iſta idi/

gnum exiſtat,neq̃ ingenio attingat.Q đ ſi quiſpiam dicat pulchritudinem inueniri in Corpore: etiam dicimus ꝙ illa eſt naturæ,ſed enim pulchritudo Animæ exiſtit melior, ut/a qua formoſitas naturæ procedit.

Caput ſextum quo modo pulchritudo Animæ cognoſcatur,& ꝙ Deus agat per Eſſentiam.

PVlchritudo Animæ ſuæ in uiro recto deprendetur, Si is auerſus a qualitatibus materiariis/ ſeſe ipſum etiam actiōibus probris gratiſq̃ decorauit. Tunc etenim Lux prima infundit ei lumen ſuum:inſignitq̃ eiuſdem Animam ac illuſtrat, in quo ſtatu ipſa ſpecioſitatem ſuam agnoſcēs,(a quo illa ꝓuenerit) diſcit, neq̃ alia īdiget quæ id exprimat ſcientia, ſi quidem noſcit per Intellectum, Lux autem prima nō inexiſtit illi:uerum ſubſiſtit in Eſſentia ſua:ob id influēs Animæ per Intellectum medium,circunſcriptis omnibus attributis,aliter ſiquidem omnia Agētia,(reliquæ operātur per attributa inexiſtentia)/nō ꝑ eſſentiam. Etenim Agēs primarium agit non per attributa(quæ non inſunt ad id) neq̃ in illo multiplicantur ullo modo/ſed operatur per Eſſentiam.Ideo extat Agens principale Efficienſq̃ pulchritudinis primariæ Intellectus/atq̃ Animæ.Agens namq̃ primum quod eſt unicum,eſt omnino implurificabile ac inalterabile,nec recipit q̄cquam ab alio ,& omne aliud impoſſibile eſt ꝙ non recipiat ab illo. Agentia quoq̃ omnia coniuncta alteri in ſpecie operātur circa alterum. Sed agens primum agit ſine ſubiecto,atq̃ per ſolam uirtutem Eſſentiæ ſuæ.Ideoq̃ dicitur Intellectus Aeternus/non temporarius/quoniam illi non ieſt inquiſitio rationalis / neq̃ Intellectus poſſibilis. Et nos quidem apponeremus exē

plam huius ſenſibile:ſed id non foret conueniens propo/ſito,quandoquidem eſt ex rebus alterabilibus. ideoq̃ diſ/ſimile rei æternæ. Supponendum igitur exemplum Intel/lectuale. Ac ut unum fruſtum auri indicaturum aliud / ſi ſit immundum/ præpurgatur ſimpliciter, uel ex conditio/ne,ut ſit aurum uerum/non illud ſuperficietenus apparẽs, ſed interius deſcriptum cum attributis omnibus. Ita mo do/non minus faciendum nobis conantibus indicare Eſ/ſentiam primam per Intellectus ſimulacrum/ut non acci/piamus ad id niſi Intellectum optimæ depuratum/quem ſi nitaris ſcire oportet queras in ſpiritalibus:ſiquidem talia ſunt pura/ienarrabiliterq̃ decora, propterea etiam omnia exiſtunt intellectiua/quibus quando contemplatus fueris eris perſimilis/nec amplius concupiſces intueri uirum iu ſtum,quatenus eſt Corpore pulcher. Sed Intellectu. Ete/nim ſpiritalium pulchritudo eſt maxima,ſiquidem intelli gunt inceſſanter/inuariabiliterq̃/ac ſincere. Ideo etiam no tuerunt/non ut humanitus inuenta, ſed ut diuinitus reue/lata,atq̃ eadem ſuperſtant tam excelſa/ut nulla uirtus ſpe/culari queat,niſi Intellectualis.

Caput ſeptimum de ſpeciebus Entium ſpiritalium.

ESſentiis ſpiritalibus etiam aliquot certe ſubſũt ſpecies/Quarum quædam ſunt cœleſtes,in ip ſis ſtellis præcipue locatæ,q̃ earum operatiões in illis appareãt, Aliæ ſunt cœleſtes per uniuer/ſos orbes indiſſitualiter locatæ, quia exiſtũt in/corporeæ/neq̃ ſtellis tantum,ſed ſpheris totis indifferẽter præſidẽt. Quod ſi quæratur an ſit aliquid in hoc Mundo ſenſibili/quod non exiſtat in illo intelligibili? Dicimus q̃ ſunt inibi Cœli:Terra/Mare, Bruta/Plantæ/ Homines/

& deniq; cuncta hic exiſtentia,ſed nihil ibidem exiſtẽs eſt terreſtre,ac etiam ſpiritus illic morantes concordant ho/minibus conexiſtentibus,Neq; enim unus expellit alterũ/neq; alter expellitur ab altero:nec ſibi iuicẽ aduerſant.Sed omnes una ſocialiter conquieſcunt.Siquidem Autor eo/rum eſt unicus ſicut antea/atq; Eſſentia cõſimilis / hii quoq; ſubſiſtentia contemplantur. Non generabilia:corrupti/biliaq;:& unus quiſq; contuetur Eſſentiam ſuam/ in Eſſentia alterius. Quoniam ſpiritus ibidem exiſtentes ſunt perlucidi nullatenuſq; intus obſcuri/neq; item contigui: neq; diſſiti/ac uniuſcuiuſq; eorum lux eſt perſpicua alteri / neq; quicquam unius latet alterum/Siquidem horum ſpeculatio non fit per oculum Corporeum:ſuperficiatum/ alterabilemq; recipiendo colores/ſed per Intellectualem/qui ui ſexta cõmunit in ſenſum unum:uires ſentiendi quinq;/inſtrumentis diſcretas. Nec enim inter centrum circuli Intellectualis/& lineas ab eo progreſſas ad circũferentiam, eſt diſtantia menſilis.

LIBER QVINTVS.

Caput primũ:cur Deus conſtituerit uaria organa ſentiẽdi.

COnditor primus demittẽs Animas in Mundum generabilium, appoſuit eis organa uaria ſingulis potentiis ad ſentiendũ accõmoda / ut Animal ſeſe tue/retur ab offendiculis exterioribus/præſentiens aliquid noxium/declinando ab illo anteq̃ lædatur, conueniens au/

rem proſequendo,atq; hæc inſtrumenta ſenſibus apponēs prouidenter ſublimis Conditor/conuenientiora homini/ bus q̃ brutis dedit/neq; inſtrumenta prius. Rurſuſq; dein/ de organis ſenſus annexuit/ſed utrūq; ſimul contulit in ip ſa prima Animalis conſtitutione,prædictam ob cauſam. Si diceret autem quiſpiam/ꝙ Deus præuidens Animalia fore peragratura loca calefacientia aut frigeſacientia/alter ne alterantia/ne Corpora illorum corrumperentur,ſtatim appoſuit eis ſenſum/ & unicuiq; ſenſui idoneum organū? Reſpondemus ꝙ ſenſus adfuerunt Animabus prius, po/ ſterius organa, Animalibus uero ſenſoria, & ſenſus tribu it ſimul.

Caput ſecundum ꝙ Deus non agit per deliberationem.

SI DEus concreauit Senſus Animæ/ quando eam primo creauit,uidetur ſenſus ineſſe illi, pri uſq̃ deſcendat ad cōſtitutionem Animalis. Q ꝺ ſi ita ſit,Deſcenſus Animæ foret naturalis/& fun datio inchoatrix ſenſuum/ fuiſſet in Mundo In/ tellectuali/ Abſolutrix autem generatio in Elementario. Q uare ſi Anima fuiſſet producta non per ſeipſam/ ſed ut uerſaretur in habitaculo ignobili/ deſpicabiliq; / atq; afflic/ ctionibus referto. Ex conſequenti etiam a primo Autore per conſultationem,cogitationemue/ita directa. Dici/ mus autem ꝙ Deus non agit per conſultationem/ ſeu de liberationem cogitatiōemq;:alioquin haberet aliquid pri/ us/cum ſit autem ipſe Ens primum non eſt aliquid eo pri us/ſicut poſtremo non adeſt poſterius/ cogitans enim ex aliquo priore ſemper cogitat/Præterea ex principiis cogi/ tat concluſiones/Principia ſunt cognoſcibilia per ſenſum/ Intellectus autem nil cognoſcit ſenſibilium ſenſu, quia os

ſus ab Intelligibilibus/in eiſdem ſiſtit. Quare improbabile eſt eum deſcendere ad ſenſibilia per cogitatiōem uel conſultationem. Tanto minus igitur primus Conditor proculdubio non indiget cogitatione/neq; conſultatione/ ad gubernandum Animalia/ uel quicquam Mundi inferioris & ſuperioris. Res autem per conſultationem cogitationemq; ita fiunt. Q đ quom omnia fuerint producta in ſapientia Entis primi/ſub ratione propria, alteriq; incōmunicabili ſpeciei. Nec alius ſapiens qualiſcūq; cogitās/ rem æque ſimilem & rectam faciet. Cogitatio adminiculatur ad ea quæ nondum exiſtunt faciēda/dum aliquis cogitat priusq̄ agat. Quia enim non poteſt coram intueri illud antea q̄ fiat. Ideo oportet ipſum agentem prænoſcere quale conueniat eſſe faciēdum, quod deinde ita factum/ non erit diſſimile præcognito, At cum aliquid efficit aliud. Agens per ſolam Eſſentiam/non oportet ꝙ prænoſcat quale debet eſſe faciendū/quoniam ſolum efficit tale/quale conuenit fore/quapropter non etiam indiget alio coagente/nec cogitatione ad producendum aliquid. Vnde reuerſi ad propoſitum dicimus. Q đ Animę in Mūdo ſuo priusq̄ ad conſtitutionem Animalium deſcenderunt. Fuerunt ſenſitiuæ/ſed Senſu Intellectiuo/cōſtitutis autem Animalibus inexiſtentes/ſunt etiam ſenſitiuæ / ſed Senſu Corporali/mediæ inter Intellectum/& Corpora/recipiunt eni ab Intellectu uim ſenſitiuam/quam imittunt Corpori eandem/niſi ꝙ imiſſa Corpori ineſt modo alio/uidelicet ſenſuali. Nam Anima quandoq; auerſa a Senſu/ conuerſaq; ad Intellectum/Corporalia faciet euadere ſpiritalia/præparans ea admiſſioni Intellectus ad cognoſcendum. Quandoq; autem uiceuerſa ſpiritalia facit eſſe Corporalia.

Caput tertium quale eſt Dei opus.

OMne opus quòd Autor primus effecit,eſt per/
petuum:abſolutumq́;. Siquidem ipſe Autor eſt
Agens perfectum / & nullum poſterius eo eſt
agẽs/niſi productum/quo ille eſt perfectior/ &
purior/Primus Factor/pfectorq́; Cõditor uni/
uerſi in ſe cõſiſtens/& ad ſeipſum reuerſus. Ideo etiam oẽ
neAgens aliud a primo/eſt deterius ac minus perfectum/
dependenſq́; ab illo in Eſſentia/ illud autem nõ pendet ab
aliquo alio. Enimuero nullum opus agentis alicuius ex
ſecundis/quales ſunt Intellectus/Anima/Simpliciaq́;/ alia
principia / eſt defectum . Q uanto magis igitur conuenit
Agenti primo ut non ſit imperfectum opus eius. Vnde co
gitandum ꝙ ſit perfectum & conſtans apud ipſum/nec ſit
ultimum/ſed primarium cui ſubſiſtit aliud ultimum/ uo/
cat namq́; ultimum/quia ſit temporarium / quod tale exi/
ſtit ex uoluntate ipſius Agentis primi. Antea uero proba
tum eſt/ Q d' factum ab Agente primo emanat unico mo
mento opus primum / unicum ſecundum ſubſtantiam.
Q uare id nõ eſt temporarium / Siqdem nõ extat in loco.

Caput quartum. ꝙ omnia poſteriora Intellectu/ productibilia ſunt in eo:ꝙq́; perfecta.

OMnia poſterius pductibilia ſunt in primate In/
tellectu/qui(ut prædictum)exiſtit opus propri
um Agentis Principis/atq́; ideo primarium/nec
aliquid poſterius ẽ effectibile / quin fiat ab iſto
Intellectu. Q uapropter etiam quodlibet pro/
ductibile eſt in eo firmum/nec indiget puritate/ perfectio/
neue alia/ſiue ſit temporarium/ſiue etiam intemporariũ.
apudq́; illum conſtat ſemper tale primo/quale poſtremo/
Porro omnia alia procedunt ab illo improducto. Q ui

homo ſenſibilis eſt ſimulachrum hominis Intellectibilis. Homo namq; Intellectibilis eſt ſpiritalis,nullaq; eius mē/bra ſunt diſſita. Siqdem oculi ſitus/nō eſt extra ſitum ma/nus.Similiter neq; reliqua membra diſtāt. Sed omnia ſūt ſimul.Quare quid ſit oculus/non eſt aliud ꝙ̃ propter qd ſit. Talium enim differentia accidit ſolis rebus partibili/bus/partiumq; differentium,Præterea quandoq; etiam in ſenſibilibus eadem ſcientia cōprēditur, quid ſit aliquid & propter quid ſit,ut exempli gratia,quid eſt eclypſis So/lis,& propter quid.eſt/diffinitione una,qualis extat obſcu ratio ob lunam interpoſitam. Qd ſi in re Mundi inferio ris quid ſit,& propter quid ſit/apparent unū?Quanto ma gis in Ente Intellectibili?quare qui definiturus ſumpſit ꝓ/pter quid/uice quid/uere definiuit.Siquidem omnis For ma Intellectibilis,& ipſum propter quid eſt ſunt idem/ne q; ideo dico ꝙ talis Forma ſit cauſa Eſſentiæ ſuæ. Sed ꝙ inquiſitione deprenſa/quid illa (abſtracta propria rōne) ſit/etiam ſimul comprendit propter quid ſit. Quare cum ratio quid eſt, & ratio propter quid eſt exiſtant indifferen tes/non oportet quærere eas ſigillatim/Argumentum au/tem ꝙ partes rei non differant,eſt quoniam nomen rectū utriuſq; ipſa ſuſcipit/ac de iſtis non licet quærere per quid inſint rei. Quando enimuero diſtant huiuſmodi partes/ tūc etiam quæri poteſt/propter quid inſint,neq; res nomi/ne ſimpliciter alterius appellatur. Differt ſiqdem ab utraq; ut Homo nō uocatur oculus/neq; manus. Res autem In tellectibilis nomine cuiuſlibet rationis ſuæ appellari po/teſt.Ideo (ut ſæpius dictum)ratio qd,& ratio propter qd in illa/ſunt eedem/ꝙ Enti Corporali/(quatenus ē Corpo rale) minime conuenit.

Caput ſextum ꝙ qd ſit,& pp qd ſit in Intellectu,ſunt idē

nes qui attingit exaltatur. Perfecti aũt Agentis omne opus eſt perfectum: quia eius actio eſt perfecta/ quæ e idem qđ opus ſeu res acta. Porro omne Agens infra primum indiget Agente primo/ ſicq; etiam operatio eius indiget operatione Agentis primi. Ideo etiam omne Agens infra primũ eſt imperfectum/ & quælibet operatio infra operationem primi Agẽtis eſt impfecta/ atq; ita oẽ pfectibile p opatiões primi Agentis perficitur. Amplius ſicut iſte Mundus uniuerſus compoſitus ex rebus coniunctis/ eſt tanquam Ens unum firmum/ qđ non alteratur. Sed eſt perfectum, quia ei nulla deeſt perfectio atq; ideo notus quid ſit/ ſimul quoq; cognitus eſt propter quid ſit. Siquidem partes eius ſunt eedem toti/ ſibiq; inuicem, nec ſunt ut ptes multæ, ſed omnes ut una. Cum non ſint ſubordinatæ. Qđ ſi uniuerſum eſt tale/ tantò magis pars eius/ Mundus ſuperior ita ſe habet/ ꝙ omnes eius rationes ſunt eedem interſe/ & cum ipſo apud Animam. Non eſt enim prius inchoatus q̄ perfectus, ſed ſimul. Quare noto quid eſt ſimul, cognoſcitur ppter quid eſt, ex conſequenti, non licet de eo quærere propter quid ſit/ ultra quæſitum quid ſit, Poſtremo cum productio Intellectus ſit proculdubio perfecta / nemo dixerit/ ꝙ ipſe ſit imperfectus diſpoſitionibus. Quare non etiam continetur ab eis/ neq; ex conſequenti agendo per illas agit. Rurſus quoq; rationes Intellectus ſunt illi aptiſſimæ neq; inſup tempore ſubordinatæ. Siquidẽ Intellectui ſimul concreatæ. quare (quod ſæpius repetitum)/ ubi nouit quid Intellectus ſit, pariter etiam nouit propter quid ſit, ſed quid ſit illi magis conuenit, quoniam rationem actus oſtendit.

LIBER SEXTVS.

Caput primum, quo modo Stellæ operantur in inferiora/ꝙꝗ non agunt malum.

NEquaquam oportet ſcribere diſpoſitiones rerum: etiam contingentes particularibus, quando propoſitum fit uerſari circa illas. Et nos quidem ſcribentes huiuſmodi diſpoſitiones rerū, qua ratione uidelicet, quædam fiāt ab eis. Tractabimus per cauſas Corporales, non Animales, neq; uoluntarias. Stellæ igitur ſunt tanquam mediæ inter artem & artificem/neq; ſimiles agenti primo, neq; materiæ ultimæ coniuuanti ad perfectionem, ſed nec agētibus mutuo. Verum ſunt ſimiles bānis terrarum ciuilibus/quæ ordinant ſtatus Vrbium ſingula digerentia/quorum quædam dirigunt ad mores probos/oblatis præmiis/ quædam auocāt a malis pœnarum minis. Stellæ etiam ſunt aſſimiles moribus Ciuium directoris oportune in actionibus politicis/qui quāuis ſint uarii/tamen omnes ducunt ad unam conſultationem/intenduntq; bonum. Q đ ſi dicant aliqui bāna terrarum eſſe ſigna. Reſpondemus ꝙ ſi mens eorum ſit/ꝙ ſignum eſt uia ad opus, dictum eſt uerum. Siquidem probamus quandoq; primum ex poſteriore/ ut cauſatum ex cauſa/& ſimplex ex compoſito/ quādoq; autem diſcimus accidentia ex principio/& compoſitum ex ſimplice. Vnde etiam hinc fere iam probatum eſt qđ dicendum erat, utrū uidelicet Stellæ ſint cauſæ malorum prouenientium hic deorſum? Aſſerimus etenim ꝙ non, quia non operantur

per uoluntatem/Cum ſint ſupra uoluntatem/ omne autẽ
agens bonum & malum/agit per uoluntatem,& oẽ Agẽs
ſupra uoluntatem ſolum/ agit bonum. Diſpoſitiones aũt
mundi inferioris proueniunt neceſſario a ſuperiori/ non
neceſſitate/ qua infima & bruta,ſed qua ſpiritalia perpetua
q;,ſicut uerbi gratia. Pars una Animalis ſentit.ſentiẽte alte
ra,utq; partes quidem Animalis reducuntur ad diſpoſitio
nem unam,ſic diſpoſitiones quoq; contingentes ex Mun/
do ſuperiore,in eo ſunt unum/uariantur autem hic, qua/
propter omne qđ ꝓuenit a Corporibus cœleſtibus eſt bo/
num tantum/ ſit autem malum cõmixtum hiis inferiori/
bus,Siquidem proueniens a Mundo ſuperiori, procedit
ex uita/non particulari,ſed uniuerſali/ac fortaſſe etiam ali
qua impreſſio naturæ terreſtris facta a ſuperiori/agit aliđ/
quia non eſt tam efficax/q̃ ſignum illud a quo prouenit.

Caput ſecundum ꝙ opus faſcinationis eſt duplex, & quomodo fiat faſcinatio.

OPus faſcinationis eſt biſarium/quoddam enim
ſit ex rerum conuenientia/ ac proportione uni/
us ad alteram, Quoddam autẽ uiceuerſa:ex dif
ferentia uirtutumq; multitudine / quæ licet ſint
diuerſæ/perficiunt tamen partem unam,& faſci
natio quidem artificiaria eſt fallax;fruſtratur enim ſæpe:ne
q; conſequitur euentum,Vera autem & quæ non fallit,eſt
faſcinatio ſapientis. Imaginando imitans Cœlum, qui/
q; pro uiribus agit. Quædam amore unius rei ad ali/
am ducendo,quædam autem dominio trahendo. cui ad
miniculantur uirtutes ingenitæ rerum terreſtrium, quarũ
quædam auget amorem/ac ſequelam unius ad alteram,
quædam paſſionem & receptionem unius ab altera. Re-

enim ſeſe ſubſequentes ſunt fundamentum faſcinationis/ quæ cognitæ uehemēter ſeruantur ad uim amoris effica/ cis exercendam/faſcinatio porro quæ fit uerbis ſuauibus/ & loquutione quadam ingenioſa, Callidaq; / nō eſt opus loquentis ipſius. ſed loquutionis excogitatæ q̄ trahit unū ad aliud ui amoris naturalis. Siquidem inuenitur aliquid qđ cōciliat Animas locis differentes / per quandam con/ uenientiam inter illas mutuam/quædam præterea ſunt q/ bus ineſt uis amoris/ita q̄ ſentiens etiam inuitus quando q; ſequitur/ut prudens Muſicus, aliquando ſponte ſequi/ tur conſonantiam artis, aliquando autem geſtu quidem Corporis ſequitur,ſiquidem ſecūdum illam eum format, nō tamen ratione amat,ſed Senſu, Atq; hæc ē ſpecies faſci/ nationis,quam non admiratur uulgus, nec deteſtatur ob conſuetudinem,admiratur autem alias faſcinationes phy ſicas:quoniam non oblectatur illis, atq; ideo errat, Ac ſi/ cut Muſicus lætificat allicitq; audiētem citra paſſionem ra/ tionis cum affectione ſenſus:ſic autem faſcinator trahit ali quem inuitum, Siquidem non cognoſcentem Intelle/ ctu uel Senſu,ſed tantum percipientem per illam impreſ/ ſionem/ quēdam impetum alium q̄ naturalem,atq; id pro uenit rerum mundanarum cooperatione alteratrice ho// minis/ultra diſpoſitionem priſtinam, unde ſiqua comprē ditur impreſſio:facta comprenditur ſpiritui Animali/Eteni ratio non ſuſcipit illam impreſſionem, ſiquidem non ſeq/ tur/q̄ ſi ratio quoq; adminiculetur audienti/ & ipſe decli/ net ad eam/non etiam permittet ratio, ſpiritum Animalē pati a Muſico,neq; a faſcinatore,neq; ab alia qualitate Cor porali inferiori. Et quidem ubi aliquis faſcinando inuo/ cat Solem/aliaſue Stellas/orans ut conagat operi optato, non ſol/aut aliæ Stellæ audiunt orationem. Sed mouentur aliquo modo,ſicut in Corpore humano membrum unū

mouetur percipie͂do motum alterius, utq; i Cythara, (mota una corda) mouet͂ altera. Sic enim adhuc quidam mouet aliquas partes Mundi, & propter eas aliæ mouentur, percipiendo motum illarum. Siquidem partes Mundi ſu͂t ſubordinatæ ſecundum ſeriem mutua͂/ & qua ratione par/tes Animalis habent conſenſum motuum accidentium ꝑpter magnam unionem. Eedem partes Mu͂di ſimili de cã.

Caput tertium ꝙ naturæ habent uim faſcinandi a Cœlis, ꝙq; uir iuſtus non faſcinatur.

RES inferius ſortitæ uires faſcinandi mirandas, acceperunt eas a Cœlis/operanturq; per illos. Ideo quoq; homines faſcinando utuntur inuocatione aſtuta; ut ex ſe uideãtur id facere. Cum tamen non ita ſit, Sed per motus influxuſq; Cœlorum faſcinant. Siquidem prætermiſſa etiam huiuſ/modi inuocatione/ ipſæ naturæ adhuc ſuo tempore Ido/neo faſcinarent/ Partes autem Mundi unitæ naturaliter ſe/ſe inuicem trahunt. quare (ut prædictum) faſcinator inuocans/ per uires naturæ aptas operatur/ neq; mirum ꝙ is homo impræcando exaudiatur. quoniam non eſt alienus a Cœlo, præcipue iuſtus/ ꝙ ſi dicatur quandoq; iniquus fa/ſcinat inuocando: Reſpondemus ꝙ iniquus hauſit uirtutem huiuſmodi ab eodem fonte/ a quo iuſtus. Siquidem natura tribuit hominibus æque/ non diſcernens unum ab altero/ uirtus autem alia ſuperior nobiliorq; exiſtit/ quæ diſcernit. Q ď ſi dicatur Mundus uniuerſus ſecundum par/tem unam patitur/ & agit ſecundum alteram/ quæ eſt Cœ/leſtis/ impatibiliſq; operatur in inferiora naturaliter no͂ ac/cidenter. Siquidem omne agens impatibile/ agit naturali/ter inaccidenterq;, & ſi aliter contingat eſt præter intentio/

neti potentiæ. Dicimus ꝙ portio uniuerſi ſuperior/ quæ
ē primaria nobiliſq; uidelicet. cœleſtis/ agit ex ſe/& adhuc
ſecundum unam partem patitur ab altera nobiliore, non
quidem patitur/ut inferiora. Nec enim recipit impreſſio/
nem Corporibus neq; Animabus ſuis factam/ ſed agit in
inferiora Corpora, Animaſq; ſine ulla imperfectione. Si/
quidem permanent ipſa firma inuariataq;. Si uero quæ/
rat rurſus: nunquid faſcinatio agat in Hominem rectum/
ac purum Etenim ſi habet efficaciam in res alias: tãto ma/
gis uidetur ꝙ & in illum. Dicimus ꝙ uir huiuſmodi iu
ſtus nõ recipit impreſſionem faſcinationis: ſecundum Ani
mam rationalem/& ſi qua parte ſui patitur/ ſecũdum Ani
malem ſubmundanamq; patitur/abſq; tamen ꝙ faſcinator
efficiat opus intentũ: nec enim id fit/ꝓter ꝙ Anima rationa
lis admittat. Quoniam faſcinationis opera/quædam ſpiri
tui Animali imprimũtur/niſi Anima rationalis illum præ
paret quædam aũt non imprimunẽ niſi Aĩa rõnalis eĩ ꝓ/
paret, ita ut faſcinator nitatur agere, in ſpiritum Animalẽ,
Ratiõalis autem Anima repellit actiõem mortis/uel mor
bi, uel alterius impreſſionis Corporalis / & quidem Ani/
ma rationalis agit in ſenſualem, quoniam pars una Mun
di agit in alteram/ſi nacta ſit fidem in Autore primo, & ſic
tunc homo euadit a faſcinatione/Etenim ſi Anima ſenſua
lis diſtans recipit impreſſionem ſermonis faſcinatorii, ap/
proximataq; tracta, ac coniungitur per auditum faſcinanti:
quodãmodoq; reſpondet/quãto magis eadem Anima ſen
ſualis, in hoc Mundo inferiori/proxima rationali/ præſto
illi reſpondet ac obtemperat/

Caput quartum/ꝙ Vir pronus cito faſcinatur.

V Ir pronus ad aliquam diſpoſitionem exterioris
facile ſuſcipit

facile ſuſcipit impreſſionem faſcinationis/ſecundum illā/ nāq; ipſam ad ſe trahit:nec quicquam repellit, Virum au/ tem improcliuem ad exteriora,tantumq; ad Eſſentiam ſu am reclinem/ quam ſemper contemplatur ac dirigit,Faſci nator non permutat. Quilibet etiam operationibus extra riis deditus,facile recipit impreſſionem accidētariam Fa/ ſcinationis,Siquidem ob iter accedit ad eam, excitatq; ſui oblectamentum/ut mulierem pulchram cōſpecta mq; uir Intellectualis amat, optatq; fine Faſcinatione artificiaria, Siquidem natura ipſa Faſcinatoria,inclinat uirum ad for/ mam mulieris/coniungitq; ambos non loco, ſed affectu medio. Quidam namq; cecinerunt,quod homo pulcher licet unicus,tamen exiſtit plures,quorum mens eſt/ꝙ hūc conſpiciens diligit,in diuulſus ob ſpecioſitatem:quare hic amatus & illē amans ſunt plures. Viro autem ſecum con/ templanti,alienoq; ab operationibus,non contingit Faſci natio,quia non coniungitur rei Faſcinatoriæ per ſenſum, Enimuero ꝙ homo conſpiciens,& conſpectus ſint idem, eſt ſermo uerus & inobliquus.

Caput quintum. Quod aliquid moueat Hominem ad aliud,quodq; deditus nimium natura/ libus Faſcinatur a natura.

Quod rerum quædam mouet alteram ad aliqd. Patet / etenim Filii mouent Patres ad labores, ſeruandi: alendiq; illos gratia. Quibus lætātur ipſi(quāquam fatigentur) nec abſtinent, niſi aſ ſecuti uotum. Similiter quoq; Appetitus inatus dominan di/excitat ad iram,eiuſq; actiōes,aliaſq; etiam mœſtificas & irrationales, adipiſcendi illud cauſa. Indigentia adhuc naturæ & timor paupertatis,quam Homines uitant ne ali

quid mali contingat/ſunt unum incitamentum ad optatā dam diuitiarum copiam,cōcupiſcentia autem oculorum eſt alterum,Etenim Appetitus opus prouenit imprimis ex indigētia naturæ.quam impoſſibile eſt ſine omni re exter/na ſeruare atq; alere. Et ſi dicatur ꝙ uir bene agens nō faſcinatur?ſic igitur etiam bene cōſulens? Dicimus ꝙ ſi uir contemplatiuus ,ac probe agens non transferatur ad alia, minime patitur quicquam faſcinationis ,ſiquidem ſe ta/lem ſeruat/ut Bonum uerum adipiſcatur / & ad ſolum id laborat/non decliuis ad terreſtria / ſed Intentus ad Intelle/ctibilem Mundum:Eiuſq; uitam perpetuam,deſiderando ꝓcurandoq; illam.Poſtremo etiam aſſerimus:ꝙ uir Agēs opus malum ignoranſq; tale eſſe/ ſi putet eſſe bonum/ per ſeuerans / & pertractus ad illud a Natura Faſcinatus eſt, ob pulchritudinis apparentiam.Siquidem cōſpiciens ter/reſtria eſſe pulchra / Credidit etiam exiſtere uere bona/ ex quiſiuitq; uehementer.Quapropter affectans non bonū, ut Bonum ſecundum Appetitum Senſualem/eſt Faſcina/tus,tractus ad rem inuoluntariam.Amor ſiquidem Faſcinati eſt fixus.Qui uero non trahitur ad terreſtria/neq; illa proſequitur:ut pulchra & bona/ nō icidit in Faſcinatiōem. ſiquidem cōtemplatur bonum perpetuum, exquiritq; atq; obſeruat/ac ſeipſum ſpeculatur/ideoq; ob hanc ſublimita/tem/eleuationemq; ab inferioribus/Faſcinationem a ſe repellit. Probatum eſt igitur(quod narrabimus) quamli/bet partem Mundi huius pati a cælis/ ſecundum naturam aptitudinemq; ſuam / uelut pars una Corporis Animalis patitur ab altera.Quoniam unaquæq; eſt apta moueri ab alia/& quælibet eſt propria.

LIBER SEPTIMVS.

Caput primum. Cur Anima deſcenderit in Mundum inferiorem.

ANima nobilis liquit Mundum ſupe,
riorem,ut poſteriora formet ac regat
Quo ſuncta munere:ac reuerſa hoc
emolumenti fecit. Qđ hic naturam
boni ac mali didicit uere per experi/
mentum / quam alioquin non perfe/
cte ſciret,nō ut ſpiritalia(quæ cogno/
ſcunt uitia,quibus hic inuoluũtur ho/
mines)uoluptateſq;:non iuxta eorum naturas proprias/
ſed rationes in ſe ueras/ob ſuam dignitatem potentiorem
ad id deſcenſu. Namq; ſi cognoſcerent ut Animæ huma/
næ/uitiarentur etiam ut ipſæ Corporum cōmunione,ten/
tarentq; diuelli . Animæ ſiquidem rationales hic materiæ
iunctæ,ideoq; ſordidatæ ac coninquinatæ , diſcernunt ta/
lia/propter huiuſmodi colligationem/quarum aliqua(cũ
diſſoluta fuerit) ſi fit munda/erit fœlix intuẽdo ſtatum En
tium nobilium,ſpiritaliumq; ac principalium. Et redditur
perfecta ad diſcernendum utriuſq; Mundi conditionem.
Porro Anima quamuis hic deorſum ſit pelago Materiæ
ſummerſa ex prædominio ſenſus / ac ſub termino naturæ
coacta,illuſtratio tamen ab Intellectu non ceſſat. imo iu/
giter illi influit. Quoniam eſt ſubſtantialis ei / ac nunquã
ullatenus diuellitur ab illa . Sic igitur deſcenſus Animæ
contulit ad diſcernendum pfectæ expimento bonũ ac ma
lum.oiaq; Mundi huius ac naturæ ſuæ:dũmodo ſuperſint

hic uirtutes integræ/ operationeſq; bonæ quæ inerant ſibi
in Mundo Intellectuali. Etenim ſi has non abſolueret,pro
deretq; ſenſibiliter,eſſent nullæ, uidereturq; Anima adhuc
continere illas,prius in ſeipſa abſconſas. ꝙ ſi fieret/perin/
de foret:ac ſi nunquam fuiſſet.Ex conſequenti etiam inex/
plicatis Animæ uirtutibus: Mundus Intellectualis/qui eſt
altior,remaneret ignotus.Cum nãq; productum aliquod
Speciosum/Illuſtre/appetibileq; ſub obtutũ ceciderit. Ho/
mo circumſpicit admirabundus inſignia euidentia/ Inſpe
ctatq; etiam iteriora/ & ſubinde ueneratur eius Autorem/
agnoſcens ꝙ eius opus eſt ſupme abſolutum/ & pulchrũ:
ꝙq; ipſm eſt ſummum Bonum / cuius uirtus eſt itermina/
ta. Poſt autorem/Autoriſq; opus primum. Reliqua quoq;
opera honorata/perfectaq; abunde apparent.Siquidem cũ
Autor(q unicus extat) ea produxerit/illoꝝ inſignia/quo/
niam ſunt minime obſcura/haud latent.

Caput ſecũdum,Si Deus non produxiſſet, nihil aliud exi/ ſteret,& cur plura Entia ſunt producta.

SI Ens unum primum ſubſtitiſſet in Eſſentia ſua/
continuiſſetq;,Potentiam,operationem, ac illu/
ſtrationem/nõ exiſteret quicquam perpetuum,
neq; alterabile & corruptibile. Cum autem ho/
rum Entium neutrũ exiſteret:opus Autoris uni/
us primi,non foret principium,lumenq;,ac bonum uerũ.
Qđ nequaquam contingit. Siquidem cum Ens unum,
primum/eſt cauſa uera; etiam opus illius eſt principium
uerum,Et ſi ſit lux uera influens,recipiens quoq; illam eſt
lumen uerum,ſi item illud eſt Bonitas uera irrigans, irri/
gatum etiam eſt bonum uerum. Quare non conuenit:
ꝙ Deus exiſtat ſolus/neq; producat aliud Ens nobile re/

ceptaculum ſuæ lucis/Intellectum uidelicet. Sic etiam nõ decet ꝙ preter Deum:ſolus Intellectus extet, & non ſub/ ſit opus recipiens eius luminis ſplendorem. Ideo forma uit Animam. Adhuc non licet ꝙ ſola Anima infra Intelle ctum ſit in Mundo ſuperiori,neq; inueniatur alterum ex cipiens operationes eius,Hac de cauſa Anima deſcendit, ad oſtendendum potentias,actioneſq; nobiles uitæ. Vnde abſoluta eſt:Siquidem natura ſub opus eius eſt. Rurſuſq; ipſa figurat aliud inferius/patibile,receptiuum impreſſio/ num illius ſuperioris attrahentis. Quoniam omne ſupe/ rius agit minus in inferiuſq; ad ſe tractum.

Caput tertium. ꝙ nulla Subſtantia Intellectiua, naturaliſ/ ue extet/quæ non operetur. Qualiſq; ordo rerum.

NVlla Subſtantiarum Intellectiuarum & natura lium exiſtit quin operetur,præter Subſtantiam infimam & debiliſſimam,cuius actionem ali/ quam apparere eſt impoſſibile. Argumẽtum autem ꝙ impoſſibile ſit Subſtantias naturales exiſtere in actiuas/ eſt ꝙ ſemina ſata ſub terra (niſi a loco circunſtante comprimãtur) quoniam ſunt ſpiritalia,& ſe/ cundum aliquid incorporalia, neceſſario operantur uſq; ad pullulationem ſimilem ſpecie adhuc ꝓpagaturam,atq; id,quoniam eis inſunt rationes Intellectuales coniunctæ, alioquin nõ forent uiſibiles,ſunt autem cum operatæ fue/ runt. Vireſq; admirandas oſtendunt. Quapropter ſi ra/ tiones ſeminales non poſſunt non eſſe actiuæ, tanto ma/ gis Subſtantiæ Intellectuales perpetuæ,nequeunt uires & actiones continere/niſi habeant ſubiectam materiam,im/ potentem recipere earum operationes,aut tantum debili/ ter,unde neq; ualet ſubinde in alterum operari, Intelle/

ctus igitur imittit uim ſuam Animæ / Anima autem certe uniuerſo huic Mundo, per influxum uirtutum ſuperiorum: nobiliumq́. Nec enim aliqua ſubſtantia Corporea mobilis conſiſtit/neq́ uiuit ex ſe / ſed qualibet pro conditione accipit uirtutem,bonitatemq́ ab ipſa Anima. Eteni Autor primus produxit operationem propriam abſolutam proximam Intellectui, qua dein ipſum Intellectum creauit. Poſtea autē(cum Intellectu cauſa inter media) produxit Animam/Cuius ſubinde uirtus influit huic Mūdo. Et prima figura quam impreſſit/fuit Materia prima, ſiquidem eſt principium ex quo componitur ſubſtantiæ Corporeæ/ ſed & Senſibiles/quarum ut Senſibilium quatenus eſt principium/mutuatur bonum formæ ex Anima prius.Etenim quælibet Subſtantia Senſibilis continet bonum formæ pro capacitate ad recipiēdum aliud. Atq́ Anima ipſa quatenus Materia ſuſcipit formam ab ea: producit Naturam/quæ continet potentiam propagandi/ uirtute huius Animæ:cauſarumq́ potentium.Deinde ſeries formarum Intellectualium cauſantium/ cōſtituit ad naturam/ in qua ſeruit principia progenerationis. Quæ cum agant formentq́ Subſtantias/non exiſtunt abſq́ tali actione naturæ.Quoniam Cauſa prima fecit eiuſmodi Eſſentias Intellectuales,effectrices formarum accidentalium/ generabilium/corruptibiliumq́.

Caput q̄rtū.ꝙ Mūdus Senſibilis eſt imago Intellectualis.

Mundus Senſibilis eſt imago Intellectualis/ſubſtantiarumq́ Intellectualium inexiſtentium.Exprimūturq́ per eum poteſtates magnæ/nobileſq́ ac perfectæ,ſupernæ/quæ imittunt influentiam illi honorabilem. Subſtantiæ quoq́ Intellectuales continent Senſibiles/ Au/

torq; primus continet Intellectuales ſimul cum Intellectu ipſo. Qui non ſolum eſt ex numero ſubſtantiarum Intel/lectualium/ſed roborat ipſas/& Senſibiles. Subſtantiæ au/tem Intellectuales, ſunt res abſconditæ/ quoniam ſunt ꝓ/ductæ ab Eſſentia prima/Cauſa cauſarum/ quæ ꝓduxit illarū primā ſine inter media / Subſtantiæ autem Senſibiles exi/ſtunt Entia alterabilia/ſiquidem ſunt figuræ/ & ſimulacra Subſtantiarum occultarum. prodeuntq; ad exiſtentiam ꝑ generationem/confirmantur autem in conſiſtentia: perſe/uerātq; per ſubſtantias Intellectuales firmas ac perpetuas.

Caput quintum. ꝙ Anima eſt media inter duos Mundos, ꝙq; agit interius.

ESſentiæ ſpecies exiſtūt duæ/ Senſibilis uidelicet ac Intellectualis/& Anima qdem in/Mūdo ſu/periori Intellectuali extat nobilior atq; ꝑfecti/or, In inferiori aūt ignobilior, deteriorq;/ ꝓpter Corpus/cui ineſt cūq; ſit Intellectualis/ex Mūdoq; ſupiori/ Impoſſibile ēt eſt ꝙ careat Eſſentia Mundi Senſibilis/inexi/ſtentiāq; illi. qm̄ natura Animæ conuenit ac propinqua eſt Mundo utriq;/ Intellectibili. ſ. ac Senſibili/ob id quoq; mi/nime decet ꝙ conquæratur, deteſtata ſe liquiſſe Mundum Intellectualem/& deueniſſe ad iſtu3. Sita nāq; īter ambos, q̄uis ſit ex numero Subſtantiarum diuinarum/ atth̄ cum ſit finis illarum/eſt principium naturarum Senſibilium. Porro Aīa cōtracta ad Mundum naturalem Senſibilemq;/nihilomi/nus continet ſuarum uirtutum influxum in illum/ ſed ad/huc infundit uires proprias/ eumq; inſignit dotibus innu/meris: auferq; ſæpius ſordes/ & uitia ne (cōmiſceantur) ſollicite repulſat. Propterea Mundo Senſibili Anima in/fluens /non tantum exterius illum inſigninit. Sed interius

quoq; / dum inſeruit uirtutes rationum introoperantium
quæ explorando inuentæ, narrandoq; ſtupefaciunt. Qđ
Anima autem inſigniat magis interiora Corporum/ q̄ ex/
teriora, Argumentum adeſt / ꝙ Natura illis inexiſtit non
circũſtat: cuius indicium/ ꝙ Corpora naturalia ui interna
agunt/ nõ externa ac ſuperficiaria. Sic enim uidemus Ani/
malia/ ac plantas (q̄quam extrinſecus) minime pulchras,
tamen itrinſecus nõ prohibitas, educere ex ſeipſis fructus
illuſtres ac bonos. Ratione, atq; operatione admiranda. Si
Anima item non inexiſteret Corporibus naturalibus, neq;
insereret rationes ſuas miras, plurifariam introoperans,
Corpus corruptibile citius ꝯſumptionem admitteret, neq;
tãdiu (ut nunc) perduraret. Anima namq; conſpicata ſyn
ceritatem/ dignitatemq; Corporis alicuius: ipſi indidit Na
turam quãdam influxu ſuarum uirium, impreſſitq; ratio/
nes mirandorum operum actiuas/ atq; intimum Corpo/
ris mouetur.

Caput ſextum. ꝙ Anima ſuperno in orbe melius
ſe habet/ ꝙq; influuit deorſum.

Nima inexiſtens Corpori maturat receſſum/ ac
a eius permutationem. Dein reuerſa ad Mundũ
Intellectualem ſupnum/ cum ſit uerſata in dupli
ci Mundo/ ac gemino periciæ ſuæ gradu, didice
rit (per experimentum cogitationẽq;) hunc. Sicut uir præ
ditus tenui noticia allectus/ eligit aliquid experiturq; robo
rans cognitionem, illius autem nouerit ordines ſupernos
honorandos, Scientia uera conſtituit Mundum illum exi
ſtere iſto excellentiorem, ſicut autem Intellectus deſcẽdẽs
ſiſtit in fluxum in Anima, quoniam hæc exiſtit portio una
Mundi Intellectualis, (quod ſæpius dcm̃) & præfigurauit
in ea re**

in ea rerum ſimulacra quæ ſubter illam impreſſit, Anima ita aſcendens in reditu. conſiſtit in Cauſa prima cuius impreſſio eſt Intellectus, Siquidem nouit etiam per experimentum explorationemq́;. ꝙ Exiſtentia dependens in ea eſt dignior/nobiliorq́/ ꝙ in lumine uirtuteq́ & aliis poteſtatibus ab illamet progreſſis. Præterea ut ipſe Intellectus non ſubſiſtit in Eſſentia ſua/ſed indiget robore/ lumineq́ immiſſo ad conſiſtentiam/ promotionemq́/ quæ cum non moueatur ſurſum ſuperioribus influxurus (Siquidem illa Entia ſūt Autor primus opuſq́ eius primum/cuius Intellectus eſt ut lumen coactum ſeu compreſſum/ſub cauſaq́ impreſſa/ Mouet inquam Intellectus deorſum/influitq́ ſuo lumine ſubterioribus uſq́ ad Animam. Sic etiam ipſa Anima (quonia; plena eſt lumine & dignitatibus inſ continendis) profluit nō ſurſum. (Siquidem Intellectus influens iugiter non indiget eius refluxu) Sed retrorſum deflexa/uelutq́ pudore cōtecta/ Deorſum imittit ſubiectis rebus/ſuas dotes. Impletq́ orbem terrenum lumine/ Bono/atq́ honore. Entium autem productorum ab ea optimum:perfectiſſimumq́ exiſtit Mundus Planetarius. Siquidem eſt propinquior Cauſæ primæ. Et quoniam Anima ſuſcepit Formam ab Intellectu. Dein prolata ab Eſſentia ſua motione/ etiam fecit plures motus Planetarum, uolūtarios/ac naturales & æquales/qui ſunt operationes ſenſibiles. Quales ſunt multi ordines formæ Intellectualis primariǵ: productæ a Cauſa principaliſſima. Rurſus quom Mundus uterq́ ſpiritalis. Moueatur ſecundum Subſtantiam:naturalis autē deſiderio ad illum: Anima quoq́ moueturut Mundo Intellectuali aſſimiletur/cumq́ ad primū imitandum aſcendere nequeat ob imbecillitatem/ retrorſum detorta (ut prædictum) ac ut uerecundia compreſſa Nouauit compoſita ex Elementis in orbe naturali/ a cu/

Temporarium & mobile exiſtit quale cœlum. Particula ria uero ſunt motui naturæ contermina / Vniuerſalia autē ſecundum Subſtantiam quieti/ſiquidem Cauſa diſpoſitio nis unius inuariatæq; etiam permanet ipſa. Tempus eſt iunctum motui/Natura perpetua imobilitati improprię dumtaxat/mouetur autem ad Autorem primum in orbe ſpiritali/Intellectus & Anima:ſiqdē i ibi nequaquam exi/ ſtunt termini ſubiecti/ut lineæ figuræue/neq; aliq aliū mo/ tus ex uoluntario nutu Cauſæ primæ / quæ exiſtit Produ/ ctum primum / nec eſt imaginabile ante iſtud eē aliquid/ niſi Autorem primum. Cuius id eſt uoluntas. Quoniam imitatio uoluntatis extrinſecæ eſt alteratio/talis autem mu tatio non attingit Cauſam primam.

Caput octauum. Qđ Anima exiſtens in orbe ſuperno adhuc operatur in infimo, coniungitq; utrunq;.

A Nima quælibet cum operando impleuit hunc or/ bem ſenſibilem ſuis dignitatibus/ coacta reuertitur ad Intellectualem:quem complectitur tenaciter/ꝑ/ dicta cognitione indubitabili. Siquidem Mūdus ille no bilior eſt iſto/ſeruanſq; eius Intellectualis contemplatio/ nem/negligit omnino iſtum repetere / quale euidens eſt illi/ qui a Faſcinatione naturæ emerſus/propere rediit ad Intellectum/ſpeculatus rerum principia. Anima autem regreſſa/ideo deſpicit inferiora/quoniam hæc ſunt cōſum ptibilia/tanquam ſimulacra eius/ quæ nō perſeuerant/niſi illa ſubinde cauſa fingente. Anima adhuc in illo orbe ꝓ/ prio extans / conſpicata dignitatem : ſumit ab eodem uir tutem & attrahit/huicq; infundit/cōiungens eum tali illu/ ſtratione ſuperiori, atq; ita efficitur Mundus unitus. Hanc uero opinionem ratione breui probamus/ quoniam Ani

ma non omnino deſcendit in hunc Mũdum inferiorem. Nec enim uniuerſalis neq; humana/ſiquidem in Intelle/ctiuo ſecundum aliquid ſupereſt. Minime trãſlata ab eo/quando non eſt loci indiga/cõiungiturq; huic per curam/deſcenditq; propter operum oſtenſionem: ſiquidem im/poſſibile eſt: ꝙ Mundos diuidat/niſi ipſa ſecundum Sub/ſtantiam corruptione permutetur. Atq; ita contingit ꝙ in de pendẽs ibi exiſtat/nõ penitus iſtinc egreſſa/opans iſtic.

Caput nonum. Q đ Anima ſubmerſa non ſpeculatur ſu/periora, uiceuerſa emerſa ſpernit inferiora.

Mundus Senſibilis dominatur nobis. Siquidem Animæ noſtræ ſubmerguntur in eo/malis concupiſcẽtiis plenæ. Vnde harmoniam Intellectualis orbis annunciatam negligimus/neq; influxu eius obſequimur prouentum Animæ illuſtrationemq; ab eodem ignoran/tes, propter dominium naturæ perinde ac Faſcinationem ſub huiuſmodi ſuo ſtatu imparticulares Animas. quæ ob id infirmantur ad reditum in Eſſentiam ſuam. Roboratæ autem tunc erunt ad eam/ Mũdumq; Intellectualem/miſ/ſumq; Animæ perq; Animam influxum ab eo perſpi/ciendum. Cum ſuperauerimus iſtum alieni a deſideriis eiuſdem Senſitiuis/operationibuſq; naturalibus/ quibus a pueritia aſſueuimus: non curantes niſi negocia particu/larium Animarum: priuſq̃ iſte peruenient ad uniuerſaliũ/cuius aliquid perſpicere non poſſumus/Donec (ſub pote ſtate Animæ cõcupiſcibilis/imaginatiuæq; formæ) illæ ex titerint. Vice autem uerſa, quãdo Animam uniuerſalem ſpeculati fuimus, ſpernimus particulares, quanquam diu nobis familiariter inexiſtentes.

Caput decimum. ꝙ Anima uniuerſalis regit ſine labore, particularis autem cum labore, ante eleuationem.

Corpus præterea uniuerſale eſt cauſa coniungens ſeſe inferiori, iſtudq; ſibi. atq; Anima uniuerſalis regit Corpus uniuerſale uiribus proprijs/ citra laborem, ſiquidem regit illud non ea cogitatione q̄ Animæ noſtræ humana Corpora, uerum gubernat adminiſtratione Intellectiua uniuerſali. Siquidem Corpus illd̄ exiſtit inuariatum ac ſimilare totum, carens complexionibus partium diuerſis, membriſq; differentibus. Quæ cum ſunt, indigent adminiſtratione uariabili, Partes uero ſimiles ſunt tanquam pars unica. Anima uero pticularis, quæ alicui Corpōrum particularium iexiſtit, quāquam nobilis/ tamen adminiſtratione laborioſa regit illud. Siquidem nō ſine cogitatione, qua idiget, quoniam pelago naturæ mergitur, cōmiſcetur q; igni ſenſibilia incurrenti/ unde ſubit dolor/ ob aliquid præter naturale, ſuperāſq; ingreſſum in huiuſmodi ſtatu. nec quidem contingit Animam euadere ab hac Corporis diſpoſitione: niſi per magnam cogitatiōis exercitationem ac ſpeculationis/ per quam ſtatim ſuccurrit i adminiſtratione/ quod fuerat obliuioni mandatum. Deprenditurq; impedimētum/ ꝙ faſcinabat, turbabatq; illam. Et quale prohibebat contueri Eſſentiam ſuam, ac explorare iuuantia, roborantiaq; atq; efferentia ad ſuperādum appetitum præualentem prauum, imaginationeſq; uitioſas. Ob Cauſam iſtam Anima (cum deſeruit ſtatum æternoq; ut aſſequeretur huiuſmodi ſenſibilem Mūdum) ignorat ſe amotam a caritate perfecta/ induiſſe amorem permutabilem, imbecillemq;. Porro Anima quando roborata cōualuerit ad reiciendum habitus alterātes, neq; amplius detineatur in ipſis: adminiſtrat ſuū Corpus abſq; pœna aſſi-

ctorioq; dolore: ſitq; ſimilis Animæ uniuerſali pari eſt di/
ſpoſitione / dominans / & gubernans / præter uariabilem
mutationem.

LIBER OCTAVVS.

Caput primum. quæ ſit cauſa effectrix ignis cæ/ terorumq; Entium naturalium.

ESſentia ignis, qualis etiam terræ cæte/
rorumq; ſimilium/ eſt ratio quædam
in Materia prima. Neq; ignis fit a con
frictu, colliſuq; Corporum/ ut ab Agē/
te, quemadmodum nonnulli opinati
ſunt. ſed latens in illis apparet/ propter
huiuſmodi mutuam colliſiōem: quæ
cum ſint arrida, caleſiunt uehementer.
neq; etiam Materia prima eſt ignis potentia, ſed enim for
ma ignis/ tantum fit in illa, quando ratio formatrix ignis,
aliorumq; Entium, illum efficit. Hæc autem ratio forma/
trix/ eſt Anima uniuerſalis/ eadem uita igni reliquoq; Mū
do exiſtens. Per quam ſingula reguntur pro conditione,
ita ut quodlibet ex inanimantibus & plātis, Animalibuſq;
uitet aliud qualelibet noxium. In hac etiam Anima no/
ſtra permanet, cognoſcitq; per eādem/ omnia quæ diſcit.
Iſta adhuc eſt prouidentia diuina in toto orbe diffuſa, &
lux, quæ unumquodq; exiſtit ac perſiſtit. Ideo Plato dixit,
ꝙ Anima in quolibet Corpore ſimplici/ agit hunc ignem
Senſibilem, cæteraq; Elementa. Quod cum ſit cauſa/ igi
tur effectrix huiuſce ignis, eſt uita quædam ignea: ignisq;

occultus,qui ſupernæ exiſtit in alio Mundo,conuenienti/
or q̃ infimus,ſiquidem nobilior,qui cum ſit etiam uerus,
proculdubio,extat quoq; uiuidus.& uita q̃dem ſublimio
re.Quandoquidem iſte ignis eſt ſimulacrum illius. Por
ro cum ignis ſupernus (ut probatum eſt) uiuat uita infe/
riori influente,pari ratione,Aer,Aqua, & Terra, Illic etiã
uiuũt,ac magis q̃ hic,quoniam ab illis uita imittitur hijs
inferioribus.

Caput ſecundum.Q d ſingulã Elementa pãr/
ticipent aliquantum uitæ.

Rgumentũ ꝙ Elementa hic exiſtentia uiuant,ſunt
a Animalia ab eis genita,Siquidem ex igne ſit quod/
dam Animal,ex Aere item,atq; ex Aqua. Animalia
enimuero genita in Aere ſunt maiora,euidentioraq; , q̃ in
igne.Quæ ſunt inſenſibilia propter eius ſubtilitatem & le
uitatem.Paucaq; atq; mobilia uſq; in Aerem:Item Anima
lia Aquatica ſunt manifeſta. Et Animalia quidem ignea
non patiuntur ab Elementis inferioribus,uerum agunt in
illa.Similiter etiam Aerea,non patiuntur ab Aqua, neq; a
Terra.Quod autem Aqua uiuat/uidetur patere ex eo, ꝙ
ex humore quoddam nobis inexiſtente ſit caro:ſiquidem
caro eſt ſanguis quadam ratione coagulatus,q̃d amplius
Terra ſit etiam uiuida manifeſtum eſt, tum quoniam ip/
ſa tota præſefert Animalis ſpeciem aliquam,Siquidem cõ
tinet Aquas ſubterfluentes,tanquam uenas;Saxeos Mon
tes/tanquam membra oſſea,Plantaſq;/uelut Capillos,Tũ
ꝙ hæ plantæ terræ infixæ uiuunt,amotæ autem pereunt.
Quod autem plantæ Animaliaq;(præter Animas propri
as),uita Animę uniuerſalis potiãtur:(hinc manifeſtũ eſt)
ꝙ nõ alunt,niſi uitis p̃ticularibus ſpoliatæ/ut plantæ caſæ,

unde Mũdo ſupiori inſunt plantæ cœli, reliquaq́; prænar/rata. Reſpondemus/Mundo ſuperiori perfecto inexiſte/re omnia, quoniam in eo fuerunt ab Autore primo abſo/lutoq́; ac inexiſtente producta. Adſunt igitur ibidem/In/tellectus Animæq́; omnes, nec ſubeſt defectus/ qualis in/digẽtia & corruptio. Siquidem Entia illic ſunt plena uber/tate robore & colligẽtia, utpote ſublimata, i uita & ab uno fonte conorta / ac inſignita una qualitate complexa omnes alias: ut ſapores dulces, odores ſuaues, colores pſpicuos, ſonos harmonicos, res tactiles, cæteraſq́; perfectiones/ne/q́; ibi partes ſeſe inuicem uexant, neq́; inter ſe miſcentur, neq́; mutuo ſe corrumpunt. Verum ſeruantur ſingulæ per fectæ ſecũdum rationem optimam habitus Eſſentialis di/ſcretæ. cũq́; ſint ſimplices, continẽt tamen multas rationes abſq́; intima pluralitate ſui, & augmento/quali multiplicã tur/augenturq́; Corpora. Atq́; Intellectus illic exiſtens/eſt uacuus/ Anima quoq́; eſt ſimplex pariter/atq́; hæ ambæ/& reliquæ ibidem res ſunt ſimplices. Ea conditione ꝙ om/nes ſecundum rõnem cõueniunt ꝓportionatam uitæ prin cipio uitali/non ſecundariis rebus Senſibilibus ac compo ſitis/ſecundum quam propriis rationibus multiplicantur.

Caput quartum. Qualis ſit motus Intellectus.

Gens primum ſimpliciter Mundi totius Senſibilis/

a eſt unum ſimplex: continens potentiam unicam/ Agens autem ex cõditione primum: qđ eſt ultimũ/ habet potẽtias plures. Atq́; Ens proximum Cauſæ primæ/ exiſtit cauſa huius, cuius qdem opera ſunt/plura illuſtrio/raq́; alterius. Diſtantis autem ab ea pauciora/ & imperfe/ctiora. Siquidem Intellectus mouetur ſemper / motu æq̃/li/ac ſecundum omnes partes ſimilari/ neq́; aptatur unico

motui/ſed omnibus. Motus autem particularis nõ eſt uniformis/ſed uariatus/quantoq́ poſterior / tanto obſcurior/ quo uſq́ perueniatur ad unum ſimplex/ unius tantum potentie/Et motus quidem hic exiſtentes/qui omnes ſunt ultimi ut pote Subſtantiæ Corporeæ a primo ad poſtremũ/ ſinguli proueniunt ab Intellectu/atq́ in horum poſtremo eſt parua inæqualitas/quia non ſubeſt uirtus alia mouens aliter/neq́ inter mouentem aliamq́ motam uariatur proportio. Atq́ hic motus ab Intellectu infimus/ non eſt uita ſimpliciter continens plura. ſed unicum aliquid. Ideoq́ exiſtit particularis/ac Senſibilis/non uniuerſalis/inq́ alio. Intellectui enim non ineſt niſi uitalis ratio. unde dicimus motus Intellectus eſſe ſubſtantiales. Siquidem abſq́ illis Subſtantiæ non exiſtũt,ſed tantum p eos. Intellectus nãq́ agit in particulares Subſtãtias motibus Intellectibilibus/ qui proueniũt ab Autore operis primi ueri. Q d ob id eſt uirtutis incomparabilis. atq́ hos ipſius Intellectus motus Subſtantiæ ſequuntur. Mouetur autem Intellectus ad rẽ/ formatione Intellectionis eius/ quæ cum non abducatur ab ea,eſt locus uerus eius/non ſimpliciter/ ſed quia non alius. Intellectus porro ſemper mouetur motu Intellectibili ac ſpiritali,neq́ unquam ceſſat:alioquin nõ exiſteret. Neq́ autem contingit ꝙ Intellectus ceſſet intelligere. Siquidem Intellectio eſt Subſtantia eius/atq́ idem eſt intelligens & Intellectus. Et motus quidem Intellectus eſt Intellectio. Atq́ omnis motus talis perficit uiuificatq́ Subſtã tias quaſlibet (ut antea probatum) Siquidem Subſtantia ipſius Intellectus ſeruat ſingulas Subſtantias ſubexiſtẽtes/ & uita eius uitas inferiores/cum ſit uniuerſalitas illarum.

Caput quintum. Q d omnis motus in orbe ſuperno eſt uitalis,& qualis.

Omne qđ mouetur in orbe ſuperno: ſiue ſit Intellectus, ſiue Anima/aut aliud/ mouetur motu uitali: & perpetuat illum ſecundum connexiſtentia. Etenim ſicut uiator terreſtris progreditur itinere terreſtri / ac ut omnia quæ e terra pullulāt ſunt terreſtria: quāuis ſint aliter uariata/ ſic omne qđ defertur in illa regione uitali/ defertur delatione uitali. Atq; omnia quæ ibidem conſpiciuntur ſunt uitalia. Et quidem delatum/ illic mouetur a principio uiæ ad finem (quo modo principium & finis ibidem adſunt) mouetur inquam ad finem/ non diſtans ab ipſo principio/ ratione contraria hic exiſtenti/ qđ trāſlatum ab exordio ad finem itineris/ differt a principio. Etenim ſi perlatum illic ad finem diſtaret ab initio itineris / nō eſſet Intellectibile aut uitale actu/ ſed potentia/ quapropter deſineret corruptione: præfuiſſetq; genitum. Nam Intellectibile uitaleq; actu, ſemper ac uniuerſaliter eodem modo ſeſe habet.

Caput ſextum. Q đ Intellectus eſt uniuerſalitas rerum, & quo modo.

Omne uniuerſale eſt Intellectus: ac uiceuerſa oīs Intellectus eſt uniuerſale. Nō ita tamen ꝙ uniuerſale exiſtat præter particularia omnia exiſtētia, ſiqdem (his omnibus ablatis) auferē uniuerſale Intellectus/ ac particularia ſunt ſubinde alterabilia/ uariabiliaq; additione & diminutione/ uniuerſalia autem ſunt omnino inalterabilia, alioqn ueritas pænitus auferetur (quod eſt falſum). Quare cum uniuerſale ſit inalterabile/ qđ eſt forma Intellectus/ ex conſequenti etiam ſubſtantiam Intellectus/ impoſſibile eſt eſſe alterabilem/ Intellectus autem eſt uniuerſalitas ſpecierum / quia

cõtinet in ſeipſo uniuerſalitatem ipſam formamq; rerum.
Neq; autem res ipſa ineſt Intellectui impreſſa/ſed Intelle
ctus operatur aliquid rei ſimile/ quo conuenit ipſi . Et ſic
omne præteritum ac futurum conuenit alicui qđ ineſt In
tellectui/ſicut ſcientia in Anima noſtra conuenit rebus ſi/
gnificatis/alioquin ſi formæ in Anima eſſent diſſimiles a
formis rerum:non ſciremus ipſas/neq; aſſequeremur ue/
ritatem earum. Siquidem ueritas rei eſt ipſamet res/aliter
enim foret aliena:ex conſequenti etiam contraria. Animæ
namq; ſpeculatæ:formant in ſeipſis ueritatem ex particula
ribus/quæ ſecundum ſingularium ſpecie3/eſt ipſamet res.
Quapropter cum homo conſpicatus aliquid nudauerit
formam eius/imponit Aiæ ſuæ ſimulacrum illius propor
tionatum. Qđ ſi rurſus uideat idem iuariatum/ agnoſcit/
Siquidem ſimulacro præexiſtenti proportionatoq; conue
nit. Si uero tertio aſpiciat/ſed alteratum non agnoſcit/ qm̃
primæ imagini in Anima diſſidet . Sic autem artifex præ/
fingit ſibi in Anima formam quandam/deinde facit ſimi/
lem in materia una uel pluribus. Etenim rerum plura/
litas numeralis prouenit per materiam . Similiter ſi alius
ex hiis formis artefactis ſumeret/exemplar in Anima uni
uerſale/ac poſtea ſimiles in materia formaret / eẽnt adhuc
plures formæ ſingulares/& profecto ſi auferantur formæ
illæ particulares/non ideo etiam auferẽ uniuerſalis. Qua
re concludimus/ꝙ formæ uniuntur abſtractione a mate/
riis/& forma una multiplicatur impreſſione in materias.
Vniuerſalia item ſunt permanentia, particularia autem al
terabilia/peremptibiliaq;/quare Intellectui inſunt ſimula/
cra ſemper/aliis quibuſdam rebus proportionata . Et ſi
quis dicat ꝙ rationes rerum/in Intellectu ſunt illarum in
ſtrumenta uicaria/non differentia ullatenus ab eiſdem.
Reſpõdemus ꝙ (ſi ita foret)forma in Intellectu eẽt igno/

bilior q̃ ſit,qđ eſt impoſſibile,ideo non contingit ꝙ ſit ea/dem cum re ſenſibili/indifferenſq; ab ea.

Caput ſeptimum,quo modo Intellectus eſt unus & plura.

REdeuntes ad id unde digreſſi fuimus:ſermoni ꝙ uniuerſale unum multiplicatur in particula/ribus,Subdimus exemplum/uerbi gratia,Plã/tam aut Animal,quarum reruꝫ utraq; (q̃uis ſit una),tamen dicitur de plurimis. Formæ nãq; agentis in materiis pluribus exiſtentes differunt numero,& ſi ſint in una materia/differunt ſpecie.Amplius res una eſt plures/ ut Corpus, qđ q̃uis ſit unũ / tamen ratio agens format in eo membra plura.Puta os/oculos/nares/quoq; quodlibet q̃quam ſit unum/ non tamen eſt unum ſimpli/citer.Sed enim eſt compoſituꝫ ex pluribus aliis/ut neruis/uenis/carthilaginibus.Neruus quoq; (ſiquideꝫ ſit unus) adhuc eſt compoſitus ex Elementis/ & ita de ſimilibus/ut ſanguis,licet ſit unus:eſt etiam compoſitus ex rebus aliis/atq; ita quouſq; attingantur materia prima & forma/ qua/rum utraq; cum exiſtat ſimplex/eſt ſubſtantia una. Et ſi in terpetretur uniuſcuiuſq; nomen.Materia prima non eſt niſi ſubſtantia informis:Et forma uera,eſt per quam res eſt id qđ ẽ. Hiis prænarratis/Intellectus igitur cum ſit unus/non eſt unus unitate/qua forma Corporalis. Siquidem ẽ altior/nobliorq; illa ut p̃diximus/ neq; itẽ Intellectus unus eſt plura/ut Corpus/Sed quatenus continet rationem po/tentem unire plura.Etenim habet formam unam qua de/finitur/& ex qua oriũtur omnes formæ intrinſecæ/atq; ex/trinſecæ/quoniam uniuerſale unit particularia/ nec auſer/tur (aliquo illorũ ablato)aliunde porro euenit potentias

lita s cogitationis ſubintellectualis nec Intellectus diuidit ab ea/ut unum Corpus ab altero/ſiquidem Corpus diui/ditur per lineam lateralem/extrinſecamq́/ Intellectus au/tem diuiditur per intrinſeca a cogitatione.

Caput octauum,quo modo omnia ſunt in Intellectu , & quo modo agat Intellectus/ac etiam Deus.

Dicimus omnia eſſe in Intellectu / non ideo ta/mẽ ꝙ res in eo ſint abſolutæ/ neq; ita ꝙ cum eo componantur/ſed ꝙ Intellectus producit eas/ac ſeruat/nec.n.quicquam cogitatur eſſe ꝑma/nens niſi in eo,& ſi Intellectum auferamus:au/feruntur quoq; ipſæ cum ſua uniuerſalitate. Intellectus au tem cum ſit omnia/ut pote efficiens illa/agit unum per ali ud. Agẽs ſed enim primum(quæ producit) perficit abſq; medio/ſimulq; in unico momento. Ex conſequẽti exiſtit creans uere/ſiquidem ſine alia re/ nõ autem ut aliquid ex aliquo/neq; cauſa alia adiuuat aut excitat illud/ideo quo/ꝗ ſicut omnia ſunt creata ab eo/ſic etiam ad illud reuertũ/tur/appellaturq; ob id Agẽs primum/quæ nominatio nul li alteri conuenit.Siquidem ipſa alia omnia fuerunt crea/ta ab eo.Intellectus enim uero operatur ut Agens ſecun/dũ/ac ꝑ primum efficit quicquid efficit. Siquidem idiget ſpeculatione in Agens primum præter ſui contemplatio/nem ſubſtantiæ/operatio quoq; ejus non eſt tota ſimul/ne ꝗ ſubitanea.

Caput nonum , Quo modo omnia Animalia uni/uerſalia ſunt in Animali uniuerſali/& ꝙ aliter ǭ in Intellectu.

SIcut omnia ſubexiſtentia Intellectui: ſunt in ipſo Intellectu per rationem, ſic etiam omnia Animalia uniuerſalia ſunt in Animali uniuerſali ꝑ rationem. Si dicamus autem ꝙ ſub utroq; Animali ſint plura. Vere quidem dicimus/ ſed Animalia infimi orbis ſunt imperfectiora/ac pauciora Animalibus ſuperni. Et non deſertur Animal a uita abſtrahente/quin perueniat ad Animalia parua/imbecilliora/ atq; illis iexiſtat/ in quibus uita particulari uiuentibus deſinit uirtus uniuerſalis uitæ/quoniam nõ ſubeſt aliud. Hoc autem qđ dictũ eſt fit/cum ſpeculatio noſtra fuerit Intellectiua/abſq; ſenſitiua. Siquidem Senſus cõſiderat primo ſingularia / poſtea uero ſpecies & genera. Intellectus uero contemplatur primo uniuerſalia. Poſtea uero particularia. Differẽtia autẽ hæc/quam diximus iter ſupremum Animal poſitum uniuerſale/& Animal particulare/non quidem diſtinguit niſi ſecundum formam. Dico autem ꝙ Animal uniuerſale/& Animalia particularia/nõ differunt ſimpliciter inter ſe/ ſed ſunt qualis amor (quem iam narrauimus) in uniuerſo, atq; amor in orbe Senſibili, quem uictoria Elementorum/ ex quibus res componuntur/diſſoluit aliquoties, Siqdem etiam is non coniungit Entia niſi per accidens/& citra intentionem ad primarium finem. Amor autem Intellectibilis connectit omnia uoluntate: ac unione uitali/appetituq; primarii finis/ quapropter nunquam diſſoluitur. Siquidẽ non eſt exceſſus qui poſſit. quoniam in Mundo illo ſuperno/nequaquam eſt controuerſia: neq; odium inter exiſtentia/ſed concordia ſumma / uitæq; communio/a qua omnia inferiora uegetantur.

LIBER NONVS.

Q uoniam in Codice græco huius libri exordium deficie bat,ob nimiam uetuſtatem. T ineæ ſiquidem pror/ ſus labefactauerant/ Iccirco primum caput non fuit hic appoſitum.

Caput ſecundum. Q đ Anima in orbe Intellectuali non indiget promouente ad operationem/ ꝑq̃ hic autem indiget.

Nima exiſtit ex iure Subſtantiæ Intellectualis/ quatenus etiam extat ex numero eius,cuius ope
a ratio non eſt dignior potentia. Q uare inter ſub/ ſtantias quidem Intellectiuas huius exiſtētis po/ tentiæ non indiget aliquo promouente ad operationem/ quoniam eſt pura/ac perfecta:reſpiciēs ſpiritalia / ut uiſus Senſibilia.In Mundo autem Senſibili indiget tali promo/ uente ad actionem, Aliter enim Senſibilia nequit conſide rare/atq; huius cauſa eſt Subſtantiæ cortex:quo hic homo circū̃indutus fuit,unde fit ꝙ Anima non attingit Eſſentias rerum/uireſq; ipſarum / niſi præamotis etiam corticibus rerum/ad qđ indiget ope Intellectus Agentis.Verum ubi & quando Eſſentiæ ipſæ ſunt ex ſeipſis abſtractæ/ ac uires detectæ/tunc ibi ſufficit Animæ potentia ipſa/ad eas explo randas/neq; alio pariter indiget Intellectu agente. Rurſus quoq; dicimus/ꝙ Anima in regione Intellectuali Subſtan tiam ſuam reſpicit,& a reliquis ibidem conexiſtētibus ro/ boratur.Siquidem ipſa atq; illæ ſunt ſimplices/ ad cogno/ ſcendum autem aliquid ſimplex/ oportet ſubſtantiam co/ gnoſcentem,eſſe etiam ſimplicem/at cum in regione Sen

ſibili Anima extiterit/nihil cõſiderat abſq; labore maximo/ atq; id propter multam corticum copiam,quibus conte/cta eſt/ nec ullatenus ei ſufficit proprius actus.Iſtic namq; eſt compoſitus,is uero compoſitus (ut prædictum) neq; Intelligere ſimplicia.Præterea hic Anima nihil etiam Mũdi Intellectualis explorare poteſt,niſi ille/adhuc poſt deſcẽſum affluat ipſi Animæ ad actionem/ neq; eaſdem Subſtãtias quæ prius in illo ſpiritali orbe inſpexerat/poteſt etiam num in hoc Senſibili pariter attingere? quoniam eius Intellectus ſubmergitur/prohibeturq; a prima ſpeculatione qua iam potiebatur.

Caput tertium,ſolutio obiectionum duarum.

S I forte quiſpiam dicat/ꝙ quæ Subſtantia in potentia ſpeculatur aliquid / tanto magis eadem in actu ſpeculabitur illud.Siquidem tunc eſt firmior ualidiorq;/quoniam actus eſt perfectio potentiæ. Reſpondemus uerum eſſe/ꝙ actus eſt perfectio potentię,quãdo ipſa conſiderat,rem ſuſcipiendo ſimulacrum eius/tũc enim potentiam ſuſcipientem actus abſoluit:ſeu perficit.Quãdo autem potentia ſufficeret ex ſeipſa Intelligere / & ſine receptione ſimulachri,contemplaretur rem actus / ſuperafferens illi ſimulacrum impreſſum, profecto nocet/ atq; eandem quodãmodo corrumpit/ præſerum quoniam eſt fere contrarius/ & certe non eſt conterminus ſeu cõnatura lis. Rurſus ſiquis diceret/ꝙ potentia Animæ corrumpetur/quando ita fit:ꝙ ipſa recipiendo perfectionem conſiderat,Sic enim recipit actum:actus autem corrumpit potentiam.Dicemus ꝙ Potentia recipiendo actum:non corrumpitur/ſed actuatur/perficiturq;.Cuius ratio eſt/quoniam poſteaꝗ̃ Anima reliquit ſpeculationes rerum Intelle/

ctualium adminiculantium/illi hic adiungitur Potētia iu/ giter laborioſa. Etenim ſi exiſtens in natura intelligit Sub/ ſtantias/non intelligit noticia momentanea/ nec abſq; co/ gitatione. Quas autem priusq̄ deſcéderit res perſpiciebat/ nequaq̄ cogitando(Siqdem clare intuebat̄)cognoſcebat.

Caput quartum, Qđ Anima eadem potentia hic & in or be Intellectuali utitur, ſed non eodem modo.

PRæterea quando quiſpiam quærat. Quo mo do Anima exiſtēs in hoc orbe / intelligat Entia Mundi Intellectualis/ſeq; dirigat ad illa:an ui/ delicet ſola eadem potentia, qua prius cogno/ uerat/an etiam actu quodam ſuperaddito potentiæ. Siqui dē opinemur eam ſpeculari res Intellectibiles / ſimili po/ tentia hic ſicut illic. (Id falſum eſt) quoniam Anima ibi/ dem exiſtit ſimplex & ſoluta:hic autem inuoluta Corpori/ ac ſub Potentia Senſibili contenta. Si uero Anima hic co/ gnoſcit actu quodam abſq; potentia/hoc etiam erroneum eſt/quia omne cognoſcens conſiderat rem per potentiam propriam/naturalemq;/ac inſeparabilem. Dicemus itaq; Animam hic ſpeculari Entia Intellectibilia : atq; ſublimia per eandem potentiam per quam ibi antea exiſtens perſpi ciebat, præter φ in exiſtens Corpori idiget alio, per qđ cō ſideret abſtracta . uidelicet actu receptionis, quo formata potentia perſpicit illa . Verum Animæ in Mundo altiore exiſtenti, ſola ſufficiebat Potentia. Neq; enim neceſſarius erat is actus . In Subſtantiis namq; Intellectiuis ſupernis/ quæ actu ſpeculantur, ipſa potentia eſt perfectio . In Cor/ poralibus uero actus, per quem ad finem peruenitur, per ficit potentiam. Cum ita ſit igitur reuertentes dicimus, φ p̄ quam potentiam Anima inſpexit Eſſentias Intellectibiles

ſupernas ibi conexiſtens:per eãdem proſpicit hic ſubſiſtẽs. Siquidem potentia ſpeculans Mũdum illum/ cuiuſq; operatio eſt promotio quædam/hic ſeruit Animæ: aliter q̃ ibi/ quoniam exiſtens illic potitur ſpeculatione facili/ hic autẽ laborioſa. Atq; huiſmodi potentia promouetur in ſingulis uiris fælicibus/illaq; Entia nobilia ſublimiaq; proſpicit. Eadem utrobiq; exiſtens uidelicet illic uidens principia prima abſq; cogitatione & impreſſione ſimulacri recepti/hic uero detectione ꝑmotioneq; ſui. ita ꝙ Anima ſpeculatura orbem Intellectilem, auferat potentiam ſuam ab hoc. Sicut enim homo ſupergreſſus montem, Deſpectat inferiora, quæ aliter non poterat. Sic Anima ſcandens, Potentia eleuata, Mundum ſupernum / contemplatur illius Entia/quæ aliter nequit. utiturq; aſcenſu hic / quo non utebaẽ illic. huiuſmodi uero Aſcenſus quidem Animæ eſt operatio/qua ipſa exiſtens hic ſpeculatur Eſſentias orbis ſuperni/atq; is ita fit/ꝙ potentia Animæ aſcendens/primum appellit ad cælum infimũ. Dein ab illo ad ſuperius ſequens, donec peruenit ad ſupremum. Sicut in Subſtantiis materialibus a compoſita magis/progreditur ad compoſitam minus. Donec omnino relinquat compoſitam/attingatq; ſimplicem. Rurſus quoq; Anima a cœlo, ſupremo procedit ad ſeipſam cognoſcendam. Siquidem Entia cæleſtia/ ac ſupercæleſtia utraq; ſunt abſoluta/& ſimplicia.

Caput quintum. Q ď Anima cæleſtis habet memoriam quandam.

INtellectus ab Agente ſecundarius / hic recolit ea quę nouerat antea ĩ orbe ſupno / quare neq; etiam mirum ꝙ idem Animus exiſtẽs ſupra cæ

los/ ſit memor eorum quæ uidit ac fecit in Regione ſubte
riori/ ꝙq; etiam in cælis extet memor rerum cæleſtium/ab
ſtractarumq;/quoniam exiſtit firmus/neq; ab illis Corpo/
ribus/ac formis primis alteratur ſapientia ipſius. Si qui/
ſpiam autem quærat/cum ſpheræ cæleſtes uariētur. Siqui
dem in priſtina diſpoſitione haud permanent/Num Ani/
mus reſpiciat Eſſentias ipſarum? Scienterq; agat aliquid in
illis? Dicemus/ꝙ Animus cognoſcit uirtutes cælorum: &
operationes/nec falſo,uidelicet operationes uariari/& uir
tutes permanere. Et enim ſi cæli habent rationes (ſicut eti/
am Priſci aiebant) conuenientius erit ꝙ Animus noſcat il
los/quanq̃ habitudo eorum mutetur. Quando uero ꝗ/
ſpiam adhuc ambigens quærat/quo nam pacto/Animus
qui demiſſus ab orbe Intellectuali adeſt Corporibus cæ/
licis/poteſt eſſe memor illius. Si ipſe non habuit memo/
riam anteaq̃ deſcendit ab eodem. Dicimus ꝙ Animus/tū
in cælis/tum in orbe Intellectuali/habet memoriam. Sed
niſi alicui ex Corporibus pluribus & diuerſis inextiterit/
nequaquam operationes eius manifeſtantur. Neq; tamen
iccirco remanſerunt ei habitus iam diu præteriti/ adeo ut
penitus/obliuiſceretur etiam Mūdi Intellectualis/ niſi ſuf/
ficeret admonitio parua ad eius memoriam. Verum ſi ꝗ/
ſquam obiiciat ꝙ cum breuitas temporis: Paucitaſq; gene
rationum ſatis ſit ad memoriam plenam. E contrario igi/
tur longitudo quoq; temporis/ multitudoq; generatiōum
proculdubio faciet ad obliuionem.ita ꝙ cum generatiōes
reuertantur circulariter. Animus obliuiſcetur cuiuſlibet lō
ge præteriti/neq; erit memor alicuius iamdiu præcogniti/
propter interuallum a ſtatu primo, Diſſolutionemq; / ſeu
deletionem ex motu continuo. Quapropter etiam Ani/
mus tunc non erit memor orbis Intellectualis. Atq; ob di
ſtantiam ab illo nō aliquid prænotum eius ſeruabit. Itaq;

ſoret ſimilis Animæ Brutali/id autem eſt abſurdum. Re/ſpondebimus ꝙ cum Animus deſcendit a Mundo ſuper/no ad ſubteriorem.ideſt ad oſtendendas operationes ſuas in materia/nõ oportet ipſam peruenire uſq; ad infimum/ſed enim ad definitum locũ ſe transfert ibiq; ſubſiſtit: neq; aptatur cuilibet generationi/ſed in quadam deſiſtit/donec iuſſus retrocedat/digreſſuſq; inde aſcẽdat regionem altio/rem q̃ generationi cuiq̃ cõueniat.ubi primum extitit.Ideo licet dicere ꝙ Animos huiuſmodi non lateat Ens Mundi ſuperni(ſicut præfati ſumus).

Caput ſextum, Q đ Animus cæleſtis non habet memoriam qualem humanus.

EXplorandum an ſolaris Animus lunariſq;/ſtel/laris ue alius / ſi & orbis cęleſtis habeat memo riam.Dein etiam inquirendum an uirtus Ani mi uniuerſalis/ ac poſtea ipſius ſtellaris Animi principalis/quæ planetæ Iouialis eſt/utatur me moria/ qđ cum fecerimus iueniemus Intellectus ab Agẽ/te ſecundarii/Animiq; ſtellaris memorias eſſe differentes. Exordientes igitur dicimus/ ꝙ Animi ſtellarum non indĩ gent terreſtrium cognitionæ.Sicut Animi Mundo inferio ri inexiſtentes.Siquidem ab hiis eam nõ acquirunt. Qua re non indigent memoria terreſtrium cum diſcurſu. Ta/lis enim eſt adminiculo utenti/ quali Animi ſtellares non indigent ad gubernationem terreſtrium / & directionem hominum.Siquidem illi ſunt memores terrenorum alia ratione/non enim diſcurſu/ſed ſolum uirtute quam ei in/didit autor primus. Verum ſi quiſq̃ obiiciat ꝙ cum An/mi ſtellares/ſpeculentur Mundum Intellectualem ſuper/num/Autoremq; eius. Impoſſibile ſit ꝙ non reminiſcanẽ

illius qđ prius cognouerint/ quapropter habebũt memo/
riam aliquam. Dicemus ꝙ Animi ſtellares pſpiciunt Mũ
dum Intellectualem/ Autoremq́ ſemper, atq́ coram. Nec
enim unquam obtutum ſubterfugit / ad manifeſta autem
euidentiaq́/ in promptu non eſt opus memoria ſyllogiſti
ca: cum hæc memoria non ſit: niſi repræſentatio abſentan/
tis/ immanifeſtiq́. Rurſus ſi aliquis quærat/ utrum Animus
ſtellaris/ cum orbis inferior ſit abſens/ occultuſq́/ utatur ſal
tem memoria huius. Dicimus ꝙ cum aliquid contingit ha
bitum cogitationis alicuius rei. Dein amittit. (ea ſubterfu
giẽte aſpectum): ſuſcipit impreſſionem quandam. Animi
autem ſtellares non ſuſcipiunt impreſſionem. neq́ unquã
ſpoliantur contemplatione orbis infimi. Porro ſiquis ite/
rum quærat. Vtrum Animi ſtellares agnoſcant ſe conſpe/
xiſſe terram uniuerſam/ Die: uel Mẽſe/ anno'ue præterito/
aut cognoſcant ſe uixiſſe eodem præ tempore. Etenim ſi
ita nequaquam noſcant / proculdubio Carent memoria.
Dicimus ꝙ Animi ſtellares ſemper cognoſcunt ſe circum
ambire terram, ac uiuere/ perpetuum autem inuariatumq́
non transfertur. Dies autem præteritus/ Menſis, ue aut an
nus & ſimilia tempora, ſunt termini receſſiõis/ quare Ens
firmum non eſt heſternum: aliterue præteritum, ſed idem
ſemper. Animus uero humanus cum motu conſtituit Di
em/ Menſem/ Annumq́ præteritum. Sicutq́ aliquis figens
ueſtigium/ imponit pedem unum multis ſoli partibus/ ſic
motus ſtellæ unus apud Animam ſuã diuiditur a nobis
in multas partes: tempus autem dinumeratur in dies/ quo
niam ipſi luci ſuccedit nox/ alioquin non differrent tem/
pus præteritum, præſens: ac futurum. Sicut etiam gutta (ꝗ/
uis eadem ſit) unico nictu oculi in toto deſcenſu/ tñ apud
conſpicientem prius exuit ſupernæ/ Dein medio, poſtea
inferne: ita quoq́ præteritum præſens, ac futurum inter ſe

diſcernūtur a nobis quo ad nos (iuxta motus inferiores) ſucceſſionem & ſubſequelam, prioritate poſterioritateq; partium quarundam, in Mūdo autem cæleſti dies eſt unicus (nec.n.nox comitatē lucē ut hic) attamen ibi dimenſiones orbium ſunt diuerſæ, neq; omnes partes ſunt ſimilares. Circulus namq; Zodiacus differret ab aliis, quare nō contingit ꝙ Animus ſtellaris exiſtens in uno ſigno, diſiunctus tranſgrediatur ad aliud. Siquidem eſt ſubſtantia fixa in eo, non tranſlatilis niſi ab orbe ſubiecto circūducto trāſferente. Neq; enim ſtellæ ſunt in ſphera unica omnes. unde etiam motus illarum ſunt differentes. Porro ſiquis adhuc dicat ꝙ Animæ ſtellares deſuper proſpectāt homines. quo modo enim aliter uerterent curam ad Mūndum inferiorem: & qua ratione hic Entia inuicem tranſmutarētur, alterarentur ue, cum uero Animi ſtellares proſpectent homines, impoſſibile eſt ꝙ nō ſint illorum memores. Si autem ſint memores habēt memoriam. Dicimus ꝙ ſicut nō oportet hominem uti memoria ad rem ipſam coram cōſpectam ſine excitamento cogitatiuæ, ſed ut cognoſcit ſimpliciter, ac prompte accidentia propter manifeſtum eorū ſenſui occurſum. Ita minime conuenit ꝙ Animi ſtellares cognoſcant obuia ſimpliciter / Ratione particulari (qualis memoria) relicta uniuerſali, niſi cognoſcant tanquam ſingulare ſub ſpecie. Quod autem quidpiam memoria non cognoſcatur. Ex pluribus contingit: aut enim quia a cōgnoſcente nihili ſit / ut res nullius uſus. Ideoq; ſpectrum eius impreſſum ſenſui, Anima non reponit thecæ Corporis. i. Memoriæ Corporali. aut quia cum ſit præſenter inſpectum, ob idq; nullum ſit obſtaculum, ut ſimulacrum habeat, quo ue minus obiectum comprendatur, nō indiget cogitatione, ſeruādum recondi: ſicut præteritum, ut ſi ſublimes a terra tranſierimus aeris ſpacium aliquod.

non meminimus quotam partem tranſierimus/ aut quia ignoramus/quare nequimus ſeruare/ aut quia non indi/gemus reſcire,ideo quoq; uolumus ſeruare/ quando autē non ſeruamus cogitatiōe/nequaquam meminimus. Præterea ſicut cum mouemur/ non ſemper meminimus nos moueri/ ita cum ſcimus aliquid / in aliquo tempore non coniungimus noticiam tempori/ut diſcentes aliquid contingēs quopiam menſe/uel anno/non oportet meminerimus,mēſis/uel anni/uel alterius ſucceſſus temporarii.Sa/tis enim exiſtit tantum noſcere rem ipſam.Amplius Cau/ſa operis aliquid.Perpetuo nullatenus indiget ſeruare noticiam eius. Quare neq; memoria agnoſcere. Sic autem Animi ſtellares ſe habent. Poſtremo cum Animi ſtel/lares moueantur, nihiloſecius digreſſi a ſigno Zodiaci ubi exiſtunt ad aliud/non oportet recognōſcant per quæ ſigna moueantur/quātumq; ſpacii diſtando percurrerint/ Siquidem accidenter diſlongantur, nō autem ſecundum intentionem/qua circūferuntur ab honorabiliore ui præ/fixa/ideoq; inceſſabiliter.

LIBER DECIMVS.

Caput primum.Q d Deus eſt ſumme perfectus, influxuſq; eius in primo creato eſt in/finitus,in Reliquis finitus.

Autor

AVtor primus eſt gloria ſupmus / qua/
tenus eſt perfectione ſũmus, talis quo
q̃ exiſtit : quoniam perficit quodlibet
aliud perfectibile/perficit autem/ quia
omne illud efficit, idq̃. Siquidem cre/
at omnia principia Eſſentiæ cuiuſlibet
Entis/ut pote actor uniuerſi/ac utriuſ/
q̃ Mundi / Decenter uero primitus
inſundit uitam/& Potẽtiam ac dignitatem Singulis influ/
ens p gradus capacitate. Vnde Ens illi propinquius: eſt ca
pacius. Tale enimuero omnium , primum ſuſcipiens eſt
illi propinquiſſimum dignitate Subſtantiæ/perpetuitateq̃
cõſtantiæ: qđ medium inter Autorem primum/producta
q̃ cætera exiſtens: ante illa ſuſcipit influxum uitæ/ac digni
tatis/quem deînde inſundit. Reliquis ſubterioribus. Hoc
namq̃ creatum primarium continet lumen Roburq̃ ue/
ritatis maximum/in Eſſentia ſpiritali/ſimplici/abſolutaq̃.
Et ꝙ infra ſubſequitur/roboris/honoriſq̃ gradu. Exiſtit lu
minis paucioris propinquioriſq̃ Corporalitati perfectæ/
compoſitioniq̃ uera. Atq̃ hoc primum ſubexiſtẽs ſoli for/
mæ primæ eſt contiguum uerbo eius . ut pote Subſtantia
præ omnibus ſub reliquis perfectiſſima/ influxuſq̃ perfe/
ctionis in eo receptus: eſt infinitus/tranſmiſſus autem, (ꝙ
lumen poſſibile appetitus perpetuitatis/ ad Creatum ſub/
terſequentem/ Intellectum ſecundum) eſt finitus. quonia;
primum creatum paulatim influit Intellectui ſecundo/ne
turbetur ipſe/lumen autem ne diffluat cuius inſuſio eſt ex
citabilium deſiderii æternitatis/in Subſtantia qualibet ſpi/
ritali pro eius imitatu / iterruptio autem eſt Cauſa defitus
ſeu corruptionis uniuerſi. Huiuſmodi uero lumen quãuis
ſit feruidum, magnũq̃ ac ſublime, haud tamen eſt par imi
tamen unitatis atq̃ uerbi Creatoris ſui qui exiſtit infinitus

etiam exiſtit Minoris luminis q̃ illa,quapropter caret ex/
ploratiõe Syllogiſtica/eſt tamen / tantumq; imaginatrix &
exiſtimatrix. Amplius / ex huius lumine profluit natura
Animæ plantariæ/quæ quoniam multum diſtat a luce pu
ra,abſolutaq; remanet craſſa,priuataq; ui progrediendi:ac
reſpirandi. Solamq; retinet pullulationem. Præterea,ex
huius lumine fit natura/quæ adhuc propter interuallum a
luce principali/priuata tenuitate incorporea/ſuſcipit craſſi
tudinem Corporalem/ac quantitatem trimenſilem,uide/
licet,longitudinis,latitudinis,ac profunditatis,moueturq;
aliquó motu uidelicet: Circulari, ſimplici, & inceſſabili,
qualis cæleſtis,talis ab Autore inſtitutus / propter genera/
tionem/corruptionemq; ſubinde continuandam. Moue/
tur item motu uniformi/incontrarioq; alteri, & cum Cæ/
lum ſit contentorium,generabilium,naturalium,ſeruans
ſingula pro conditione formarum in compoſitis.Siqdem
a motu proprio peruenteretur,deficerent illa omnia. Por
ro ab hac natura cæli circumlatili / procedit natura multi/
formis/& multimobilis inferior / cuius motuum inter ſe
contrarietas,eſt cauſa generationis,corruptioniſq;.

Caput tertium,Q đ Mundus Intellectualis influit cæleſti,
cæleſtis autem ſublunari,& quo modo.

NAtura Mũdi ſpiritalis imponit ordinẽ,Corpo/
reæ ꝑpetuo circũlatæ: cuius orbes ſeruãt ſucce/
daneã alterationẽ inferiorꝝ per influentiã latẽ/
tem a uerbo Dei / & conſequenter generatio/
nem:corruptionemq;,atq; ita motibus iugiter ſuccedenti/
bus illinũtur gẽnita coloribus ſpiritalibus / in ſingulis ſpe
ciebus & indiuiduis ad perſiſtendum ſuo tempore/ſimila
riaq; uniendum. Natura enimuero cæleſtis mouet Cor/

pora inferioris Mūdi compoſita/Elementariaq; & genera/
bilia ac Senſibilia/a concauo ad centrum/per Eſſentias ſu
pernas/ſpiritales ac pendentes ab Intellectu primate / per/
petuaſq;/ſed & uirtute a Deo per uerbum Eis inſita. Ideo
autem hę Subſtantiæ ſunt ſimplices/Excelſæ/ conſtanterq;
exiſtentes, quoniam Cauſa illarum eſt firma/ ut pote ime
diata uerbo Dei, unde etiam ſunt inalterabiles : alioquin
minime forent æquales, ac rectæ. Cum Intellectus namq;
ſit in Eſſentia perfectus/ oportet etiam opus eius eſſe abſo
lutum, quādo ipſe (ob id quod eſt proximus uerbo Dei)
Ex conſequenti aſſiduam quoq; / ac infinitam uirtutis ſū/
mit immiſſionem, non indiget alio coagente / influxus au/
tem (ut prædcm̄) in alias ſubcauſas ad amādum Deū eſt
finitus, ne recipiendo turbentur. Interq; iſtas, q̄uis Subſtan
tiæ Corporales generabileſq; ualde deficiant in illius ſuſce
ptiōe, tamen ipſæ Intellectus iuuat huiuſmodi Cauſas in/
fimas/ſicut patet in aquis ex quibus, oportuno tp̄e gignit
magis unum Animal, q̄ aliud.

Caput quartum. Q d̄ ſolus Deus eſt Autor uerus Animæ rationalis.

NAtura qualis plantarum, Brutorum, minerali/
umq;, eſt opus Animæ ratiōalis diſſimiliter fa/
ctum ab ea/quā ipſa ſit opus Intellectus Agen
tis factum ab eodem. Q uoniaз Intellectus nō
agit uere huiuſmodi Animam. Siquidem omne Agēs ue
rę producit Elementum rei Subſtantiam, ſubiectam For/
mæ: & formam ſeruatricem Elementi. Intellectus autem
non agit Elementum neq; formam Animæ. Q uare Intel
lectus non eſt Agens uere Animam, q̄uis ſit medium iter
Agens ipſius primum / ac ſit Agens ultimum quod eſt p/

ximum. Primum autem eſt Deus/ qui eſt Agens uerum. Siquidem agit Eſſentiam, cum ipſe ſit Eſſentia uera. Atqꝫ impoſſibile eſt, ꝙ aliquid producatur ab aliquo ſine illo.

Caput quintum, Q đ tres ſunt illuminationis Animæ gradus, & quales.

CVm omne lumen propaget alterum, primum quidem eſt perfectius poſtremo: Medium eſt particeps utriuſqꝫ extremi. Porro conuenit etiam lumini qđ propagatum eſt inſitumqꝫ Intellectui ſecundo/habere tres gradus, uidelicet ſupremum ꝓximum uerbo: qđ uere appellaẗ lumē abſolutum. & Mundus lumineus, gradum quoqꝫ alterum infimum/ itemqꝫ alium medium. Iccirco etiam cum ex Animabus quædā hauriat lumen gradus ſupremi, ſpiritus eius accedit ad illius perfectionem, adſimilaturqꝫ ſpiritibus demonicis. attingitqꝫ conſideratu ueritates, ſpeculans in diuinitate Greatoris. Operatio etenim ab hoc Intellectu, Rationis ueræ actioniſqꝫ probæ, prouenit ex coniunctione eius cum Intellectu puro, abſolutoqꝫ: qui exiſtit proximus uerbo perfectiſſimo Autoris ſuꝑmi oīum perfectione, ac puritate, opus proximum. Siquidem perfectioni ipſi, eſt etiam perfectum. Huiuſmodi autem uerbum continet ipſum Intellectū primatem nobilem/nequaq̄ ſibi cognominem, ſiue uniuocum. Animabus uero in gradu infimo cōſtitutis/diſtantibuſqꝫ ab Intellectu primate, contingit ignorantia, error, obliuio, icertitudo, exorbitatio, atqꝫ corruptio. Mediæ autem Animæ participarunt utrunqꝫ extremum, illudqꝫ magis, ad quod magis declinarunt. Sic quoqꝫ ſe habent Anima: ſenſitiua, uegetatrix: ac mineraria. harum (ſecūdū trifariam) unaquæqꝫ ſpecies: graduum differentiam.

a Nima Intellectualis exiſtens in hoc minori Mundo/Intelligit per cogitatiõem/quoniam Intellectus eius deriuatus a primo/deficit: extatq; materialis.i. potentialis. Atq; Intellectus quidem perficit Animam Rationalem/cum eam producat. Sicut pater filium. Talis autem Anima perficit Animam Senſualem / quoniam producit eam, qua (uice uerſa) quoq; indiget / quãdo Anima rationalis excitatur a ſenſitiua: ad ſpeculandum principia/ ſine qua minime dirigeretur ad aliquod illorum/ neq; itẽ formaretur ſpecie quapiam rerum/neq; ex conſequio foret apta ſuſcipere uniuerſalia ab Intellectu Agente primo. Q đ autem Anima rationalis uniatur Senſitiuæ / hinc patet/quoniam alioquin nõ aſſentiretur affectibus/ delitiiſq; naturalibus; neq; appeteret uictoriam, dominiumq;, non indigeret diſciplina Eruditoria, & nequaquam affectaret gloriam, non oblectaretur, harmonia: Corporaliq; pulchritudine/haud etiam foret prona in naturam humanitatis, neq; conciperet ſpeciem eleuationis, gaudiumq; euaſionis. Minime proſequeretur cõmoda Corporis/ ut ſalutẽ/ indolentiãq;, at ſolam haberet rationalitatem/Hæ ſiqdem operationes illi contingunt ex communione cum Anima ſenſitiua/quæ tamen eſt purior/ac eleuatior ſupra qualitates naturales, quales ſunt uiſibiles, guſtabiles, tactileſq; / & reliqua ſenſibiles. Quibus profecto ſi non uniretur, neq̃quam fameſcens appeteret ſaturitatem, nec laborans quietem/neq; ægrotans ſanitatem / nec concupiſcens coitum. & paria cætera. Rurſus Anima rõnalis abſq; ſenſitiua foret proculdubio/adſimilis Subſtantiis ſpiritalibus/ quæ certe non cognoſcunt/prædictarum ullam qualitatum. Expertum enimuero eſt/ hominem ſentire illas qualitates/ac explorare/ſicut uice uerſa Anima rationalis nõ cognoſcit uere ſtatum ſubſtantiarum illarum, delitiaſq; Intellectuales

ſpirituum niſi ratione exemplari atq; cogitatu imaginario ad ſeipſam dirigendam.

Caput octauum, De Intellectu agente, qualis & quo modo ſe habet ad poſſibilem.

INtellectus Agens influit Animæ rationali. Siquidem exiſtit lumen eius, qđ uniuerſo Mūdo expanſum, dirigit alia Entia, ſeruatq; omnia, q̄ per ſinceritatem accedunt ad eius Eſſentiam, p imundiciam autem, recedunt ab eadem, quandoquidem Intellectus primus poſt mentem principem, una cum Intellectu materiali, qui eſt Subſtantia noſtra, influit Mūdo. Siquidem illius Agentis Eſſentia eſt ſupra naturam iſtius poſſibilis/atq; Intellectus Agens amat poſſibilem ſeu naturalem, ut præceptor diſcipulum, aut pater unigenitum: aut ueluti mas fœminā. Quoniā nullum aliud Ens eſt aptum ſuſcipere actionem eius pfectam, niſi Intellectus materialis, qua propter Intellectus primus iuuādo, uergit penitus ad eum/quem ſeruat tanquam opus ꝓprium ſupra alias ſubſtantias, quæ ſigillatim admittunt influxum eius agentis, ſecundum puritatem, impuritatemq; Eſſentiæ propriæ, nec perfectum. Anima autem rationalis quæ eſt Intellectus ſecundus ab agente, ideſt poſſibilis, non eſt ex harum numero. Iccirco quoq; Intellectus prior unitus illaʒ, ſeruat, regit, illuſtratq;.

Caput nonum, De Intel. poſſ. quo modo unitur Animæ Senſitiuæ, ac Intel. Agenti.

Intellectus

INtellectus ſecundus ab agente qui eſt poſſibi/lis/ minime ualet Ex ſe depurare formas natu/rales: Eaſq; reducere in eſſentiam ſuam ratio/nemq; uniuerſalē/abſq; Excitatione animæ ſen ſualis quæ eſt nobilior qualitatibus corporeis/ quā ſiqui/dem intellectus ſecundus prædictus amanter cōplectitur, Eaſit imaginatiuus:ac pronus in Eam ſeruat.quapropter etiam anima ſenſitiua hominis uice uerſa appetit ſubiun/gi intellectui materiali/illoq; Indui. Siquidem nihil poſte ritatis Exiſtentiæq; conſtantis adſequitur/niſi per influentiā illuminationemq; ab Eo receptam/ſed habet per illum/ad miniculum fulciendi permanentiam ſuæ Eſſentiæ.Intelle ctus igitur poſſibilis & anima ſenſitiua hominis ſeſe mu tuo(propter utriuſq; indigentiā)diligunt/Simulq; unione ſubſtantiali coniunguntur/qua perficitur Exiſtentia homi nis/& gradus conſtituitur.Ita quoq; ſe habent/ Intellectus agens/& anima Rationalis ſeſe inuicem optantes pro ra/tione/qua uniuntur ac fiunt ſubſtantia fere una.

intellectus possibilis aīa sensitiua.

intellectus agens aīa rationalis.

Caput decimum φ forma corporis Duplex/ φq; intelle/ctus agens Regit poſſibilē/poſſibilis aūt animā ſenſualē.

PRobatum eſt ante hac φ forma corporis eſt bī moda quedā, uidelicet exiſtens per ſe / quedā corpori inherens,ut forma artificiaria/ item ue getatiua,& quelibet alia accidentaria/uerbi grā albedo:nigredo. que non ſubſiſtit/ſed materiæ inexiſtit, atq; huius generis quedā ſpecies permanet actu in formis omnibus intellectiuis/q̄les radii Luminis, qui inherentes corpori illuminato/perſiſtunt in anima agēus. qđ cū ita ſit anima igitur ſeuſualis (ſi Bruti ſit)pmanet in ipſo corpore uiuido/Et ſi hominis / prius quidem perma/

net in corpore uiuido,poſtea uero etiã in agente / quapro/
pter cum Morte corpus defecerit. anima quoq; uegetatrix
ſenſualiſq; ceſſabit,perſeuerabit autem intellectus poſſibi/
lis/ qui illi adſuit,ſeruatus ab agente,qui Dein Intellectus
agens ſeruatus a deo(cuius uerbo eſt proximus) cõſiſtet.
quapropter Intellectus agens amat:regitq; poſſibilẽ/ Poſſi
bilis autem animã ſenſituuam,ut pater filium: & Doctor
diſcipulum, & ad id uterq; indiget recepto influxu a luce
& uita æterna:ac ſuperna. Porro intellectus agens perficit
animam rationalem quoniam produxit illam/anima au/
tem rationalis perficit ſenſualem, quatenus perducit eam
ad abſolutionem/ Vice uerſa Excitatur ab ea ad ſcientiam
ſenſibilium,promoueturq; ad ſapientiam Intelligibilium,
pro modo recipiendi ab intellectu agente,ac primario. Id
circo cum anima reuerſa ad eſſentiam ſuã. perſpexerit in/
tellectum agentem,eius operationes ſunt illi conuenietes/
neq; tamen omnes, ſiquidem humanæ actiones non niſi
propriæ:probæq; intellectui agenti adſcribuntur, reliquæ
uero ignobiles ac Improbæ in animam ſenſitiuã referun/
tur ut pote ipſi accidentes,non intellectrici.

Caput undecimũ q intel.agẽs eſt pximus deo itellectuiq;
poſſ.& q deus cõtinet.i ſe uerbũ,itẽ quo mõ deus itelligit.

INtellectus agens nobilitat animam rationalẽ/
ſiquidem cum producat eam nunquã etiã ſepa
ratur ab eadem/ut pote imediatus illi: ficut uer
bo diuino/inter qđ & ipm ſi foret mediũ, deſi/
ceret ob diſtantiam a uerbo illo, neq; exiſteret
ſatis perfectum/ad continendas in eſſentia cunctas ſcienti
as/ ſiquidem ſi contingeret intercidere Medium unum Ea
dem ratione / ex conſequenti cõtingeret quoq; intercidere

Media Plura. qđ ſi foret, lumē dignitaſq; Intellectus agen
tis diminueretur/augereturq; Craſſitudo/quale eſt impoſ/
ſibile/cum ſit nobiliſſimus omnium ſubſtantiarum creata
rum. Eſſentia porro diuina nunquā ſeparatur ullatenus a
uerbo concepto/ ſed enim eſt ens ipſum/ quoniam conti
net omnem ſcientiam. Anima Rationalis autē eſt aliquo
modo intellectus agens/ conuenitq; illi cum ſit ab eo pro/
ducta. neq; uero ſeparatur ab eodem quoniam eſt illi pro/
xima/comitaturq; ipſum intellectum agentem/ illiuſq; for
mam reſpicit ut ſubgradus Intellectualis. hic autem Intel/
lectus materialis eſt ualde honorabilis: quoniam eſt ſim/
plex ac ſpiritalis, quo attamen Intellectus agens ſecunda/
rius à mēte primaria (ut ꝑdictū) ē ſimplicior cōtinetq; eū/
atq; exercet in eodē mūdas operationes ope mentis ſiue
Intellectus principis. Qui cito etiam intelligitur ab intelle
ctu poſſibili perſpiciente mundum ſenſibilem. ac præſer/
tim eius gradum optimum, huiuſq; motum perpetuum,
ſimplicemq; tum occultum: tum manifeſtum ab ipſo In/
tellectu primario prouenientem. Siquidem cum homo ex
plorauerit Entia mundi inferioris/ſpeculatus aerem: Plan/
tas: animalia & reliqua/aſcenderitq; ad mundum ſupernū
uerū: introſpiciens ſpiritus inexiſtentes/intellectiuos: perpe
tuos: uita optima/puraq; tales refertos/ac graduq; ſuo om/
nes contentos atq; feruore etiam ardoreq; propter illumi/
minationem a luce primaria/maxime autem in eo intelle
ctum nobiliorem ſuperioremq; aliis/ atq; admini
ſtrantem ſapientiæ ſuæ / uirtutis inditæ ab au
tore mundi utriuſq; Inenarrabilis/ Intel
lectus in quam poſſibilis con
templatione attingit Prin
cipem horum omni/
um. Mentem.

Caput duodecimum. Quod uniuerſus mun/ dus eſt perfectus/& ex conſequenti qualis ſit eius autor Primus.

m Vndus uniuerſus continet omnia,neꝗ aliquid ſu/ perius addet quicꝗ̃ , ſiquidē eſt ſumme perfectus, tale ens aūt nō admittit additionē i primis/Etenim additamentū(ſi quod fieret Mundo uniuerſo) eſſet Ens naturale aut non/ Nō autem ens naturale, natura ſiquidē exiſtit uniuerſitas mundi . Quo modo autem poteſt iam prius contentum adduci continenti? Item cum omne ca/ dens ſub poſibilitatem nature,cadat etiam ſub actiuitatem agentis alicuius, neꝗ autem in mundo uniuerſo quoddā aliud agit ſine primo Autore creante intellectum agentē. Sequitur ut quodlibet poſſibile ſit a Deo effectibile.Qua/ propter huiuſmodi additamentum aut eſt neceſſariū mū/ do,aut non,& ſiquidem ſit neceſſarium/illo autem careat mundus , is erit defectus. At Agēs ſapiens non facit opus defectum.ꝙ ſi additamentum non ſit neceſſarium:ſi appo natur/igitur erit ſuperfluum. Autori primo autem non eſt adſcribenda ſupflua actio,neꝗ deficiēs potentia. Rurſus huiuſmodi additamētū/aut eſt ꝑs mūdi:aut nō,ſi nāꝗ exi/ ſtit pars mūdi,nō eſt extra mūdū/iam.n.firmata eſt demō/ ſtratio ꝙ nihil eſt extra mūdū/ꝙꝗ oīa ſunt in eo cōtenta. ꝙ ſi illud ſit extra mundum, aut eſt creatū : aut increatum/& ſi quidem exiſtat creatum/iam quoꝗ exiſtit pars mūdi. Ex conſequio igitur non extrarium/Si uero ſit increatum/cō/ tinget ꝙ qua Ratione illud eſt increatū. ꝙ uniuerſus mun dus poſſet abſꝗ Creatione exiſtere . Quod ſi ad Primam diuiſionem/dicat illud additamentum eſſe non ens natu/ rale/quo modo id contingit? cum nō ens naturale non ſit poſſibile quando quidem omne aliud poſſibile eſt ens ta:

ſe. Et uidemus totum eſſe non a nullo agente. Propterea ꝙ aliquid eſt prius illo. Et enim ſi contingeret aliquid pro/duci a nullo agente/etiam tanto magis contingeret uniuerſum Mundum Exiſtere a Nullo. Iam uero ſublatum eſt/ ꝙ aliquid poſſit a nullo produci. Siquidem exiſtētia Cuiuſlibet producti eſt ab alio. Quapropter colligimus Impoſſibile fore. ꝙ Mundus uniuerſus additamentum ſuſcipiat. Neq; eſt imaginabile aliquam ſubſtantiam exiſtē/re quam intellectus princeps nō cōtineat. Iam autē antea probauimus/ ꝙ Autor primus eſt ſapiēs ac potens/is autē non prohibetur producere aliquid. Siquidem cum ſit ſa/piens/repellit inſcitiam. Quum ſit Potens laſſitudinē non patitur/cum etiam ſit liberalis. Inuidia/auaricia ne nō re/tinetur. unde nihil omnino Impedimenti obſtat/quo mi/nus producat, quicquid produci contingit Boni ꝙ tamen libeat. Neq; adhuc enim longitudo temporis turbat / neq; Diſpoſitio quepiam alia ad id Deeſt.

Caput decimumtertium. Quale ſit uerbum conceptum ſeu Mens diuina.

Autor primarius uniuerſi mūdi creauit ipſum/neq̄ quaq̄ ultra preſcriptum ſapientiæ Mentis: Bonitatemq; ac poteſtatem ſuam. ut qui cōtinet in eſſen/tia ſubſtantias partiarias eius/perficitq; ac eiſdē influit. Si/quidem exiſtit infinitus ſimplicitate ſua/ neq; in ſe caret po/tentia, q̄uis influxus eius in animam ſit finitus/ nec enim quicq̄ ſuſcipiens ab eo influentiam, eſt imitamen par eius ſubſtantiæ comparatu ad uerbum creans, qđ eſt unū cum ea/ productumq; abſolutum ac preceptum illius bonitaſq; & uoluntas, qđ itē ꝑduxit omnia Craſſa ſenſibilia, & om/nia ſubtilia intelligibilia. Quodlibet. n. qđ ſit imaginabile

ſormari ab intellectu principe / eſt etiam productum ab eo. Neq; uero Præceptum huiuſmodi Intellectus principis conceptū eſt Terminatum, nec alterationi, uariationi Idoneum. Sedenim omnes Eſſentias ſubexiſtentes ſubſtantia ſua ſeruat. atq; harum alias ab Intellectu Medio/a ſe tamen Expreſſas ſecundum Imitationem ad ipſum. Non etiam utitur Imaginatione nec cogitatione Tale uerbum. hoc enim non competit Autori ipſi primario / quapropter etiam uerbo eius minime conuenit. æqualia ſiquidem uni alteri /ſunt æqualia inter ſe. ut lineæ egreſſæ a centro ad circunſerentiam. alioquin æqualia forent inæqualia. Quapropter cum Rerum etiam quædam ſint compoſitæ, ut ſenſibiles nactæ qualitates / uerbi gratia Colores: ſonos: odores: ſapores, tactileſq; tum corpora ſuperiora ut cæleſtia / tum inferiora ut terreſtria uerbi gratia Plantæ: & bruta: ac homines. quorū quodlibet totum eſt maius ſua parte. Moueturq; & quorum aliquis motus (ut cæli) non habet contrarium / alius autem (ut elementorum) habet contrarium/ ſiquidem unus impedit alterum. Et anima Rationalis quidem eſt ſubſtantia mobilis motu ſpirituali. Illuitq; coloribus ſpiritualibus/ quos ei immittit Intellectus ſupernus / ipſa autem dein tranſmittit Reliquis entibus ſubterioribus a ſe Expreſſis / comprenſiſq; per cogitationem / Eſſentia autem ueri p̄ducti/eſt abſtracta ab omnibus aliis qđ intellectus ipſe princeps teſtatur, ſi nanq; conueniret in aliquo ſpeciei Creatæ expreſſæq; / illi etiam conueniret autor ipſe Mens q; princeps / qui eſt conſubſtantia eius, nec enim eſt aliud quid ab eo / Id autem non eſt. Quod ſi uelis manifeſtius, ſpecta an quicquam ſit prius Deo / in quo mens tua ſiſtere poſſit/ an ue quæpiam altera eſſentia / adiungatur aſcendatq; ſimilis in ſubſtantia ad eum, Et quoniam

id non contingit/ablataq; ſunt ab eo circumpendentia/ nō poteris comparare/ coniungere ue eſſentiam illius cum alia, quæ uere referat eam. Siquidem omnes Eſſentiæ formatæ creatæq; ab itellectu diuio ſunt poſteriores illo/ab illiſq; omnibus is eſt abſtractus/ produxitq; Mentem ſui primariam: Impoſuitq; illi quaſlibet entitates ſub ratio/ne qua ipſæ conſiderantur. a qua oriuntur omnes for/mæ Differentes/ ſicut Entia ab eſſentia: & formantur crea turæ: terminanturq; naturæ/ ut ſpecies progenerentur. Quare cum omnis Eſſentia comparata alteri ſit aut ſupe/rior priorq;/aut inferior poſteriorq;/ itemq; aut abſtractior aut cōcretior illa, non ſit autem aliq̄ eſſentia prior/ ſupior ue aut abſtractior Autore primo, ſequitur ꝙ idem non ha beat rem aliquam exteriorem/ quæ poſſit eum pariter re/preſentare, ſiquidem inferiores ſiue hæ imſimæ, ſiue illæ ſuperiores/non attingunt predictam mentem eius, ſub ea ratione/qua ipſe ſeuit perficitq; illam.

Caput quartumdecimum qualis ſit orbis ſupernus.

M Vndus diuinus eſt abſolutiſſimus omnium, quoniam habet numen copioſum profluenſq; in inferiorem, continetq; in ſeipſo omnes ſub/ſtantias perpetuas nunquam deſituras: nullatenuſq; pe/rituras/ ut pote intelligentias, animaſq; omnes. Atq; exi/ſtit inmotus in ſumma pulchritudine. & dominans aliis rebus, non indiget motu exſterius quicquam afferen/te/ ſiquidem cuncta amplectitur, neq; poteſt alium de pa ti, nec enim exſtat/ agens a quo perfectionem addita

mētumq̄ ſuſcipiat. Exiſtit itē purus / quoniā non habet par
tem/quæ non intelligat/ & ea quā habet intelligit ex ſe/non
per explorationem,quādoquidem principatus eius(ut cæ
teræ dignitates) eſt eternus,ut eſſentialis/non tēporarius/ut
accidentarius/ temporarium /ſiquidē non exiſtit eternum
Tu uero Speculaturus mundū illum honorabilē / Eiusq̄
ſubſtantias nobiles / contēplationē dirige ſequutus ipſam/
nec in primis gradibus ſubſiſte/ſed pge adhuc Relicto ſen
ſu/capiens Intellectuȝ/ſiquidem ſenſus ſolus noſcit ſingu/
laria ut hunc equum/ Intellectus autem ſcit etiam uniuer/
ſalia/ ut equum ſimpliciter, & ſic aliam quālibet ſpeciem/
neq̄ tantum ſpecies ſed etiam genera/atq̄ uniuerſalia talia
aut primo aut Raciocinio per·ſenſum excitante hic In/
tellectū : q in orbe dein ſuperno contēplatur Clare/quoni/
am Eius eſſentiæ ſunt æternæ: ſtabiles:ſemper preſentes/in
errantes:inalterabiles imutabiles omnino. Eedē intelligen
tes & intellectæ/nec diſſentientes/amatæ item & amantes/
non enim intellectus intelligit quin adſit amor.ꝓ ſi tres ad
ſint/intellectus intelligēs/ eſſentiaq̄ intellecta/& amor cōſe
quēs/oportet addere motū/& qetē/Motū aūt quoniā itelle/
ctus intelligit cum motu / qui eſt non trāſgreſſio ſed perfe/
ctio aptatioq̄,nec.n.a ſtatu priſtino Euertit .ut amor enim
uero comitatur intelligētem.quoniā ſi intellectus illo ſpo/
lietur fiet ſolitarius/ſilentioſuſq̄ nihil comprendens. Siqui
dem oportet intellectā rem aptari intellectui per amorē.

Caput quintumdecimū Q̄ď uterq̄ Mundus exiſtit per
deum parēdoq̄ illi ſeruat/quiq̄ ſit ordo inter intel
ctum/principem/agentē/ac poſſibilem.ꝓ etiā
uerbum eſt Duplex.uidelicet conce
ptum & Expreſſum.

Nihil

NIhil utrinſq; orbis exiſtit abſq; Autore pmario neq; uniuerſi Entia ſubiiciuntur niſi ipſi, atq; illi propter dominationē,ſeruationemq;. Intellectus uero poſſibilis eſt infimus alioꝝ intellectuum apud Deum, perq; illum nos intelligimus entia.ille autem non intelligit ſine Autore ſuo, ſed & non intelligit eum per ſpectrū repreſentans,uerum per ſui ſpeculationē,intelligendo.n.ſe ipſum,intelligit conſequenter Autorem ſuum quatenus uiuit, non tamen quatenus eſt. Idcirco etiam Intellectus ob iſtum Eſſentiæ gradum ē perpetuus/feruens/ſiue ardens/humilis,tranquillus/ac fortis/propterq; aſſiduum influxum ab Autore primo maieſtatemq; diuinitatis eius ſe ſe illi ſubmittit iugiter. a Cuius dominatione ſi mundi declinarent, corruperentur, ſiquidē ſunt ab ipſo, Et quicquid eis ineſt / conſiſtit per ipſum præcipue ſi ſubiectionem illi præſtiterint, intellectus agēs uidelicet/ac cæli ſubſtātias intellectiuas cōtinentes. is Intellectus ſiquidem Poſt diuinū primus in eſt Animæ Rationali,animaq; illi coniungitur iuxta periodum/ quibus cōiunctus fit unum amore ac gaudio incomparabili.Q d ſi anima ſeparetur ab intellectu iſto,ſequitur eam corruptio. Coniungitur Porro anima intellectui agēti/ quoniam exiſtit ab ipſo, ſicut ipſe intellectus agens a uerbo diuino,cui iūctus continue/perſeuerat quoq; continue. ſiquidem tale uerbum non format immediate niſi intellectum/ neq; intellectus formatur niſi a uerbo. Intellectus uero agens eſt proximus uerbo diuino/quoniā non poteſt cogitari quicquā prius intellectu agente propinquius ipſi uerbo.q etiā propter imitationem quādam Autoris apellatur uerbum abſtrahens,quoniam anima per eum poteſt Abſtrahendo deputare qualitates ſenſibiles. Si uero inter autorem primum/intellectumq; agentem foret ſubſtātia quæpiā me/

dia illa eſſet ſuperior:nobiliorq; ac Illuſtrior proculdubio
intellectu ipſo cuius contrariũ fuit probatum/ Ideo quoq;
intellectus agens dicitur uerbum creatum Autoris prima/
rii/quoniam ſpeculando ipſe Autor ſemetipſum exformat
tale uerbum/contemplando autem creata minime nouat
aliquid Vlterius/ Eſſentiæ porro omnium Creaturarũ in
ſunt ſubſtantiæ Autoris primi/quoniã non intelligitur ali/
quid præter eſſentiam ipſius . Et ſi foret uerbum Creatum
prius Intellectu primario, eſſet quoq; perfectius Eodẽ , at
quo modo id fiet? quando iam probauimus ꝙ Itellectus
primarius exiſtens uerbum primum/ Creauit uerbum ex/
tractum,ſoluſq; id ægit. Dicitur & enim uerbum quoddã
prius ordine, pfectius item Puriuſq; cõparatu alterius infe
rioris . Et quo modo etiam continget ut quodpiã uerbum
creatum ſit perfectius intellectu agente, cum enim tali in/
tellectui ineſſet defectus,qua ratione poſſet ſincere ſpecu/
lari Autorem ſuum?in quẽ ſi forte ignoret nihil aliud pote
rit diſcere,quoniam omne intellectum per ipſum intelle/
ctum principem intelligitur.Preterea ſi uerbum Creatum
foret perfectius intellectu agente/is non foret Cauſa neceſ
ſaria inter Autorem primũ & creata/qđ eſt falſum.Quare
Intellectus agens eſt perfectior ac prior omnibus/ſub crea
tis/ impoſſibileq; eſt imaginari quicquam aliud Creatum
perfectius.Inter intellectum ſiquidem ſecundum ab agen
te/qui eſt anima rationalis/Autoremq; primum/eſt mediũ
imaginabile,intellectus uidelicet ipſe agens.quoniam in/
tellectus ab eo ſecundus/ eſt primum mobile admittẽdo,
recipiendoq;.Idcirco etiam conſtitutus eſt medius inter in
tellectum agentem primum , & naturam ignobilẽ corpo/
ralemq; ac trimenſilem. ſed & tres potentias complexus.ſ.
uegetatiuam ſenſitiuam,atq; ntelllectiuam.& cum is Intel
lectus ſecundus ſpeculatur ens ipſum unũ (qđ contingit

ex gratia primi)eſt unus,cum autem reuerſus ad ſe/quate
nus eſt medius iter duos orbes,uidet ſeipſum/ ſequit̃ unũ/
munduſq; inferior naturalis:corporeuſq; ipſum ſubſeqtur.

Caput decimumſextum,Epilogus prædictorum.

IAm probatum eſt igitur ꝙ inter Autorem ue/
rum:& naturam ſunt media plura,quorum In
tellectus Agens eſt primum: & anima rationa/
lis ſecundum:anima autem ſenſualis tertium.
Atq; itellectus primus poſt diuinũ iũgit̃ uerbo eius uniõe
inexcogitabili,proximus Eide/itaq; Ambo ſunt unũ / neq;
tamen unio ipſorum eſt qualis Intellectus primi agẽtis/ac
ſecundi poſſibilis/quoniã intellectus is ſecundus ab agen
te/ q̃uis ſecũdum ſubſtantiam ſit ab Intellectu illo primo/
tamen eſt gradu longe inferior . Siquidẽ huius intellectus
ſecundi gradus/eſt primus entis mobilis/Pendẽs ab intel/
lectu primo.cuius gradus eſt quietis propter ſuam abſolu
tionẽ/q̃ non indiget perfectione exteriore / ad quã(ob id)
ſit mobilis.Immobile autẽ continet omnino mobile.om/
neſq; illius partes/& continens eſt prius cõtento / ſuperiuſq;
dignitate. ac ſibi ſufficiens ſimplicitate ſubſtãtiæ , ꝑ multi/
plicitate alterius , Namq; ſemper aliqđ mouens exiſtit ex
terius/animaq; propter indigentiam eſt mobilis ad multi/
plicitatem/ & cum mobile quoddam ſit motum: quoddã
quieſcẽs:uerbum qđ eſt intellectus agens/neq; exiſtit mo/
bile,neq; quieſcens.ſed ab utroq; abſtrahitur. iam quoq; ꝓ
batum ꝙ inter Creata/primarium eſt intellectus primus ſi/
ue agens/ſecundarium autem Intellectus ſecundus qui di
citur anima rationalis/collocata a Deo ut præfatum in cõ
finio Vtriuſq; Mundi.ꝙ ſi quiſpiam quærat: qui nam Au/
tor extitit Intellectus primi agentiſq;?Reſpondemus De/

um Autorem uerum fuiſſe/ qui creauit eũ ante omnia alia
cuiq; inſæuit omnia.q Intellectus quoq; agens cũ ſit proxi/
mus ipſi Deo/dicetur uerbum ipſius expreſſum cuius gra
dus) ut dictum) non eſt rei mobilis neq; quieſcentis/ſiqui
dẽ motus & qes nõ inſunt niſi ſubſtãtiis inferioribus illo.

Caput decimum ſeptimũ. Q đ uerbũ expreſſum eſt Cau/
ſa proprie creatoꝶ/ Deus autẽ nõ eſt proprie cauſa eorũdẽ.

Erbum expreſſum appellatur cauſa Cauſatũ, atq;
u hæc fuit opinio ſapientum Babiloniæ, quoniã ab
eo producuntur Entia/ Ipſe etiam intellectus ab eo
ſecundus, id autem propter unionem uerbi huius cum
Autore primo, a quo ipſum & omnia alia exiſtẽtia uere ꝑ
creãtur. Cauſa uero dicitur quæ eſt effectrix cum expreſſio
ne ſimili exiſtentiæ Cauſati, quare ſi nihil fuiſſet aliud crea
tum, uerbum tale non appellaretur cauſa. Nullumq; ob id
etiam aliud inferius dicitur tam decenter Cauſa, ſiquidem
nihil cum expreſſione ſimili producitur ſine ipſo uerbo ꝓ
dicto/ Et quando etiam nihil recipit expreſſionem ſuæ exi/
ſtentiæ a ſe ipſo(cum & enim exiſtit haud procedit ad ex/
preſſionem ſuæ exiſtentiæ) Nequaq̃ conuenit ꝙ aliquid
nuncupetẽ/ uel ſit cauſa ſui, Vt falſum eſt ꝙ aliqd prius qua
Prius ſit poſterius ſe ipſo, & ſuperans q̃tenus tale, ſit ſupera
tum. Contingit porro intellectũ agentẽ q eſt tale uerbũ dici
Cauſam, quoniã eſt plenus ſeminibus inditis ſubterioꝶ, q
bus ſi careret nõ decenẽ noiaretur Cauſa, imo exiſtentia il
lius Defineret, non. n. cõtingit ꝙ qcq̃ pendeat ab altero ex/
tremo & id nõ exiſtat, alioqn cõtingeret cauſam fore abſq;
Cauſato, ac uice uerſa Cauſatũ pariter ſine cauſa. Q đ ſi ſit/
Entia forẽt inordinata, quo dato, auferretẽ ꝓeminentia ꝓdo
miniũq; uirtutis abſolutioris. Quare agens & Patiens ad/

miniſtrans: adminiſtratumq́ exiſterent æqualiter ſe habentia. Quæ tamē eſſe inæqualia experimur/tū rōne actiōis, paſſioniſq́ in quibuſdā, tum rōne Medii unius uel multifarii in aliis uel nullius etiam in pleriſq́/ q̄lia ſunt Entia abſtractæ potētiæ pſectæ. Quare (ut dictū) Cā noiat̄ cōparatu ad Cauſatū. Q d̄ ſi quiſpiā dicat cum Cauſa & cauſatū cōueniunt correlatione differant aūt ſubſtātia, quo mō igit̄ cauſa cōiungit̄ cauſato? Reſpondemus, ꝙ inter cauſam & cauſatum eſt quædā cōiunctio per radiationem quāpiā ꝓportionēq́ cōmunē, ſine qua impoſſibile eſt unū eſſe cauſam alterius. ut aliquē eſſe patrē alterius filii. Quoꝝ q̄uis unus ſit prior altero, tamē eoꝝ eſt q̄dam cōiunctio, Et licet filiatio inſit filio, paternitas autē patri/ nō ideo tamē auferet̄ omnis inter illos communio, ſicut autem de hiis Patribus correlationis ſic de reliquis/ ſic. n. inter Elementa quæ ſunt cauſa mixtarum, uerbi gratia Mineralium, Plantaꝝ: animalium/ ipſaq́ mixta eſt hæc coniunctio. Adhuc quoq́ inter Indiuiduum unius ſpeciei & indiuiduum alterius extat talis communio/ ut contingit uni illorum alteratio, traſmutatioq́/ ab alio/ collocatio item in Regione propria & aſcenſio/ tum dignitate tum ſitu unius ſupra aliud, ut elementis uerbi grā aquæ ſupra terrā: aeris ſupra aquā: ignis ſupra aerē. Quorum ſingulum in ſuo loco conſtitutum quieſcit/ ac ut In animalibus/ item uelut capitis ſupra pedes, implātis quoq́ ut Ramoꝝ ſupra radices/ ꝑterea animal eſt ſublimius planta: Planta minerali, atq́ ita inter unum & alterū proportio, ſi nanq́ inter prædicta minime foret comunio nominata, Impoſſibile eſſet unum eorū Exiſtere cauſam alterius. Ita quoq́ cæli circumlati ſunt cauſa ꝙ Elementa inter ſe alterētur transmutentur: Patianturq́. Quorum eſt coniunctio quædam Multimoda. Conueniuntq́/ tum ꝙ ſunt mobilia localiter, tū ꝙ ſunt, quanta, terminataq́. Et. n.

eius indifferentē omnino . neq; ex materia producto/neq; exemplo Exteriore,ſicut Reliqua creata.quare colligimus ꝙ ſemper inter Cauſam cauſatumq; ſuum eſt comunio aliquomoda;alioquin, ſine hac habitudine non contingeret ſore unum Cauſam alterius. Deus enimuero quoniā nō habet huiuſmodi proportionem ad Creaturam, Impoſſibile eſt ꝙ ſit proprie Cauſa eius . ſed tamen eſt Autor/effe/ctorq; rei emanantis ab eo.Neq; neceſſaria ē inter agēs & actum talis comunio: nec.n. intercedit Paſſibilitatis conditio in agente:ſed ſi qua contingit,apparet in ipſa re Emanante ab eo.Item Cauſa Imprimit Cauſato qualitatem ſui ſimilem aliquam,Semperq; Cauſæ & cauſato commune quiddā Inuenitur,ſicut Caliditas qualitas naturalis eſſentialiſq; ignis ; eſt communis ipſi aeri & aquæ lapidiq; Calefactis ab eodem/At Impoſſibile eſt ꝙ mundus exiſtat ab Auctore primo ut caliditas ab igne. ſiquidē hæc eſt uelut anima ignis.ille autem nequaꝗ ſic ſe habet ad Autorē ſuū/ ſic etiam cū anima deſcribatur exprimaturq; ab intellectu proximo uerbo diuino / quod eſt omnium creatorum Autor,deſcriptio ſeu qualitas animæ cauſatæ procedit a ſimili in intellectu agēte Cauſa exiſtente . Amplius ſi Deus foret cauſa ipſarum Creaturarū . Eius ſcientia eſſet ſimilis, ſcientiæ earundem.Quod eſt falſum.Iam.n.notum eſt ꝙ deus Creauit entia abſq; alio ente,exēploq; exteriore.Neq; extat in aliq̄ re cæleſti uel elementaria eius ſimilitudo quæpiam.Rurſus igitur deus (ut dictum) ſublimis non eſt ne re cauſa rei Cuiuſdā Creatæ , ſed Autor Cauſæ ipſius/q̄ eſt opus illius.nam (ut præfatū) caret comunione huic oportuna,ad ipſas creaturas.

Caput decimumoctauum.Quo mō Intellectus agens eſt unus/item Deus & ꝙ eſt unitas,ac numerus multiplex.

Vtor primarius cõſtituit uerbum/qđ eſt Creatum
a primum, eſſe Cauſam Entium abillo proceden/
tium, Atq; hoc non eſt unum uerum/ſiquidem nõ
agit eſſentiam & exiſtentiã Creaturarum, qualis actio eſt
ſupra poteſtatem eius, neq; tamen ſubit dualitatem : Parita
tem ue numerariã. ſed permanet unũ/& uere abſtrahitur
ab illis : neq; enim eſt unum unitate principiaria numeri,
quãq̃ numerus etiam ſit eſſentiæ aliquãtulum abſtractilis/
quoniam hæc unitas ineſt quoq; particularibus corporeis
omnibus ac neceſſario, quibus Eam quidem uerbũ ipm
dedit bimodam, nonnullis unicam, ſicut terræ aeri : ſolis
ac lunæ, ſimilibuſq; reliquis. Q uorũ quodlibet eſt unicũ
ſingulare indiuiſibile in plura contermina ſpecie, unde di/
citur, ꝙ omnis terra eſt unica terra/& ſic de cæteris, quibuſ/
dam autem tribuit Plurificatam & hanc quoq; bigradam,
quãpiam ut ignis : ſtellæ, indiuiduorumq; naturalium/exẽ/
pli gratia mineralium, animaliũq;, alteram ut particulariũ
tãtum cõnumeratoꝝ, quoꝝ dicitur unitas prima/ſecunda :
tertia : quartaq;/& hæc ſunt abſtractilia a naturalibus / licet
numerata. Dein uenitur ad ſpiritalia Multiplicata per crea
tionem nouatricem, & uiuida, perueniendo uſq; ad intelle
ctum creatum a uerbo diuino, qui exiſtit unus unitate cõ
tentrice ſeminum inſitoꝝ : multiplicatur autem per illa plu/
ra abſtractiua & productiua creaturarum. Creator autem
uerus inuenitur ſupergredi numeros, abſtractus a diuiſibi
litate Creaturaꝝ, nec Multiplicatus per formas inſitas actĩ/
uas : uel exemplares. Q uapropter eſt unus unitate differẽ
te a Naturali, numeraria : ac ſpiritali qualis eius unitas nõ
apprenditur niſi per abſtractionem & negationem ab uni
tate Expreſſa. Nã qui cogitat ipſum deum eſſe unũ /quia
non exiſtit duo, neq; tres, ignorat Talem Autorem prima/
rium. Siquidem ita is conimaginatur numeꝝ Expreſſum,

ꝑnumerãdo

prenumerando eius unitatem nominatã: a qua (ut dictũ) abſtrahitur, hæc igitur eſt Differentia Inter unitatẽ numerariam, atq; unitatem ueram creatori ſupremo proportionatã. Q d ſi quiſpiã quærat cur intellectus eſt ita unus, & dominus aliarum Creaturarum/ Reſpondebimus, ꝙ Autor eius Ens unum: uerum: ſimplex: continẽs omnia tum compoſita tum incompoſita, pro ratione/ ut nouator Entitatis: ſingulorum & multitudinis cunctorum Idem efficit hunc Intellectum/ agẽtẽ/ & quicquid ineſt ei. Numerum quoq;/ non n. numerus eſt principium rerum, ut Putauerũt aliqui. Siquidem unum eſt prius duobus, quæ ſunt numerus. Vnum autem non exiſtit numerus/ metiturq; numeꝝ/ porro cum ita ſit (uelut prędictum) Anima Rationalis quoq; eſt numerus ſecundum Imitationem/ ſimilitudinemq; unitatis Intellectus agentis, quoniã eſſentiæ primariæ ac ſupernæ nõ ſunt corporeæ, neq; auctiles, ſed exiſtunt ſpiritales abſq; Terminatione mẽſili, alioquin forent Craſſæ ſolidæq; ac ſuperficiatæ, quales exiſtere ſenſu (licet falſo) cogitantur. Cuius argumentum extat, ꝙ Rationes ſeminariæ, ut Plantarum, quæ inſunt humori, non exiſtunt apparentes & uiſibiles, ſed occultæ ac inuiſibiles, quare etiam tãto magis uerbum qđ eſt Intellectus agens, numeruſq; eius eſſentialis, Neq; autem in præſentia accipimus numerum recenſilem, qui extat euidens/ ſed naturalem, qui eſt Eſſentia contenta ab alia/ qualiſq; unitas duaria Mundi ſuperni, Ineſt intellectui rationiq; agẽti abſolutæ, neq; Imitatur quidem unitatem diuinam/ ſed reſultat numerus quidam, qui exiſtit forma ſingulorum creatorum ab Intellectu, continente uere Entia ac ſeruante, quiq; prius formatus eſt ab illo uno ſub ſpecie inferioris Eſſentiæ. Atq; hæc dualitas eſt Eſſentia unica.

Caput decimũnonũ. Quo mõ deus/ cũ ſit ſumme unus/ Creet multa alia Entia.q̃li aũt ſpecialibus Intellectibilia.

QVærendum de intellectu agente, qua Ratione ipſe intelligatur ab aliquo, & quo modo fuerit Creatus ab Autore primo, q̃liſq; item ſit ſtatus intuentis eum perpetuus, Preterea quærẽdum utrum (ꝙ animus procliuis nullo prohibente Maxime optat ſcire: atq; id in quo Turbati ſunt Altercatiq; inter ſe ſapientes) uidelicet quo natura modo Ens unum abſolutũ impluríficatumq; omnino Creauerit alia Plura Entia. ſine digreſſu ab unitate Eſſentiæ, citraq; detrimentum unitatis/immo cum Roboramẽto eiuſdem. Et.n.quãq; omnia alia profluant ab uno/non tamen ob id ineſt illi uni Pluralitas/quale cum dixerimus/oſtendamus etiam probando. ad qđ pro uiribus faciẽdum Imprimis Imploramus opẽ & aſſenſum ab ipſo Autore primo, neq; ore tantum, ſed cum geſtu ſuplice, animo etiam abunde/ inceſſanter/atq; integre/conuerſiq; oramus/ut ille illuſtret mentem noſtrã/ dimoueatq; ſtultitiam animabus ſupercreſcentem,propter Corpus, ſic.n. ſperamus nos probaturos fore huiuſmodi diſpoſitionem,q̃uis unius ueri boni honorabilis/ ſiquidẽ ipſummet immittit lucem/ pro ueritate ac ſincere ſe exquirenti/Primũ igitur(qđ auidius Exploratur) Ens unũ uerum Creauit entia Plurima hoc modo/ ꝙ primo occurrit eius ſpeculationi.Quoddam Ens unicum/ conſtituitq; illud ante omnia alia/qđ conſtitutũ deinde reuertiť ad eius Eſſentiam:ſubſiſtenſq; in illa ſtatim reſpicit intellectu illud Ens unum:uerum:ſupergredi omnia intellectibilia ac ſenſibilia. agnoſcitq; Talia Entia ut exemplaria fabricata eſſe turbida declinantiaq; ab eodem.ꝙ cum ita ſit/quodlibet ꝓductile mouetur appetitu ad ipſum Ens.Alioquin nullate

nus foret productile/ Dico autem mouetur/ quoniam pro ductio ſit propter huius generis motum aliquomodõ / ſi/ quidem non poteſt ſine illo fieri/ Dico item appetitu/ quã doquidem optat aſſimilari ei in permanẽtia. Vnde occur/ rit eidem per ſpeculationem / atq; hæc eſt Cauſa motus ab eo profluẽtis omnimodi. Quando ita perſpexeris Plene/ Creatorem Primarium/ diſces uerbum creatum eſſe pro/ ximum illi/ ortriq; ab hoc uerbo uirtutes poſtremo multi/ fariãs Euidenter/ ꝙꝙ omnes mouentur appetitu ad illud/ pendentq; ab eo ut creatæ a firmo agente/ ſicut antea proba uimus. Ita ut cũcte reuertanẽ: & aſcendant uſq; ad Creatu/ ram illam principem proximam uerbo dei cõcepto/ quæ eſt cauſa cauſaꝝ, Refundẽs aliis ſubſtantiis eſſentias ſingu lis Proprias conuenienteſq;/ & quarum conuenientior eſt ꝑpetua/ atq; uni/ quodq; recipit Huiuſmodi influxũ a deo/ per eam mediam cauſam pro captu ac imitatione/ ſiqui/ dem omnis ſubſtantia corporea / atq; alia ſubterior exiſtit ex prouidentia Autoris primi per illuminationemq; unita tis eiuſdem, Quapropter anima etiam mouetur appetitu ad eum proprio/ q̃li ſolent ipſa ſimulacra ad archetypũ/ atq; non nihil extrario, quoniam omne animatum eſt trãſmu/ tabile ſecundum ſubſtantiam/ Paſſibileq; ac alterabile/ qua tenus ſecũdum ſubſtantiã uertitur in aliud. Creator Enim uero primus Mouet Creaturas/ immittendo eis deſideriũ boni abſoluti/ perpetuoq; influentis / quale etiam unicuiq; tribuit iuxta capacitatem, unde colligantur ſimul extrema entia comunione Cauſæ & cauſati (ſicut prædictum) quo rum ſupremum eſt Cauſa prima / proxima uerbo diuino/ quæ exiſtit cauſa Cauſarum. Aliud extremum & infimum eſt ſubſtantia extendens ſpargenſq; Cauſarum uires immiſ ſas/ ad quam huiuſmodi uirium deſcenſus ſubtenſioq; am putatur/ ſublato receptaculo alio inferiore. Quare cum iã

probatum ſit ꝙ omne mobile habet Motorem exteriorẽ/ ad quem & a quo eſt mobile, Alioquin.n.foret immobile omnino , atq; omne tale anhelat rẽditq; ad illũ/ut imitetur, & nos homines etiã appetimus cõtemplari Eundẽ , ob id ſingula occurrunt proſpectui illius,& hæc eſt ratio Motus ab Eodem profluẽtis omnimodi. Porro ſi uelis (qđ pri/ us quærebatur)ſcire/quo modo Autor primus crearit ſub ſtantias inſenſibiles:perpetuaſq; ac inſignes, oportet ut cir/ cum abſcribatur ab imaginatiõe tua qualis libet. fluxus tẽ porarius, quãdoquidem hæ Creatæ fuerunt abſq; tempo/ pore , actione Autori immediata,atq; inſucceſſiua . Qua ratione Et.n.huiuſmodi Productio foret temporaria? quũ ipſe Autor illius , ſit etiam Autor tẽporis , omneſq; genera tiones temporarias digeſſerit conſtituens ,ue diſcreuerit, nec enim Autor temporis exiſtit/agit ue ſub tempore. Ve/ rum altero modo altiore,dignioreq; creaturæ fiunt ab eo/ quali uidelicet umbra Corporis alicuius manat ab ipſo.

LIBER VNDECIMVS.

Caput primum.Qđ ad intelligendum or/ bem ſupercæleſtem/oportet prius in/ telligere cæleſtem.Magiſq; ta/ men illum,ꝗ iſtum.

ENARrandum amodo,Quã mirabili Ratione ſydera animæq; Mundi ſupe rioris Gubernent iſta inferiora,quan/ doq; ille orbis cõtinet omnia eadem Entia/a primo ad poſtremum quæ,& hic,uerum ſub alia ſpecie uidelicet no biliore, Neq; tamen ob id dicimus ꝙ

formæ ignobiles in hoc Mundo progenitæ ex Putre/
dine ſint etiam in illo altiore, ſed ꝙ ſolæ formæ natu/
raliter generabiles adſint ibi. ſub alia (ut præfatum) altio/
re ſpecie. Ad propoſitum igitur conuerſi dicamus ꝙ Pla
neta Iouius princeps ſtellarum, inter omnes: quæ ibi exi/
ſtentes appetunt ipſum mundum intellectualem: præci/
pue contemplatus formas Eiuſdem puras, ſuſcepit illarũ
bonitatem lumenq; ꝑ capacitate, ut amantior, ſupra alias
ſtellas. Vnde & dignior factus eſt. Q uapropter qui huiuſ/
modi Planetam ſpeculatur/ ſit adſimilis Pulchritudine: di/
gnitate ac lumine. ut qui ſcandens ſublimem locum quan
doq;, deſpectanſq; humũ rubea aſpectu rubeſcit, ſic enim
qui lumen ſuperius intuetur illuminatur/ uerum quoniã
Planetæ lumẽ qđ ineſt a luce bonũ, eſt tum interius tum
Exterius, immo cum ſit eius forma lumen uerum eſt Inte
rius, forma.n.nõ ſubiicitur ſenſui. Idcirco ad Perſecte uni
uerſaliterq; conſpiciendum lumen illud, oportet uti ſpecu
latu minime partiario uidelicet tantum exterius non au/
tem interius Circumtuente, immo totum utrobiq; perlu/
ſtrante, utq; ocularis uiſus nõ penetrat uniuerſum corpus,
ſed.n.ſolum Adſpiciens exteriora, non inſpectat interiora,
ſic etiam nulla alia uis corporea Poteſt lumen illud Inte/
rius attingere, Q uapropter ſi uelis huiuſmodi formam
Planetariam integre contemplari, Neceſſum eſt redeas ad
ipſum met animum, ac Euadas qualis ille incorporeus/
ſic.n.fies in Alterabilis. uiſuq; ideo Intellectuali compren
des. Vnde Illius fulgore etiam Impleberis. Atq; Idẽtidem
facies ſpecialibus exploraturus Iouẽ ſtellaꝝ principẽ, uni/
uerſali ſiquidẽ Ratione illum proſequere, conſiderans ſu/
perficieiq; ac profunditatis Pulchritudinem. Q uod ſi am/
plius optes etiã ſupcæleſtes formas illuſtres, ſciẽtia aſſequi
perfecta/ neq; aliter earum Dignitatem præclaram queas:

introſpicere/quo modo & quem prædiximus archiplane/tam intuere pſunditus/tunc.n. Lumen Eius (qđ eſt hypo tipus a ſuperno orbe Impreſſus) in te refundet. Cuius Il/luſtratione indutus/fere illi Par unuſq; tanquã ſubleuamé/to adiutus/ſupremam illam Claritatem/omneſq; eius par ticipes formas pro uoto Intelliges / ſi uero ab eo auerſus/diſiũctuſq; ad te conuerſus geminatuſq; fueris/huiuſmodi ſpeculationẽ amittes/quã tamen/ſi minime Corpo eis ſor dibus interim coinquineris/dein recõuerſus ad Iouem ſtellam recipies/cõterminus lumine ſicut antea & pene cõ ſubſtantialis illi Redditus:pariterq; reſcius omnium niſiq; fueris diſiunctione inter turbatus. Alioquin a Planeta iſto alienus (quoniam te Iuppiter tunc abhorrebit) nunquã attinges orbem ſupremum, Quare oportet uiros ſic om/nes reliquos cõtemplaturos eius ſupernas eſſentias/cum Planetarũ Domino ita (ut predictũ eſt) ſeſe habere. Por/ro danda tamen Maior eſt opera cuilibet ut cõtempletur Mundum ſupercelestem q̃ cæleſtem/quoniã illius ſcien/tia eſt nobilior.q̃ huius/quæ tamen eſt inſignis prælumi/natoriaq; ad illam/& ſine qua proculdubio Media/nemo poteſt ſupremam cõſequi. Boni pulcherrimi/quo nullus aſpectus ſatis paſci poteſt/& cui ſpeculatorem oportet eſſe Plane unum cognominemq;/ quiq; penetratu Intellectus lucem huiuſmodi optimam ingreſſus:ſit tanquã candela/brum lucens illi ad ſimile

Caput ſecundũ quæ ſit differẽtia inter ſenſum & intellectũ.

q Vemadmodum uiſus non apprendit uiſibilia/non ſit illis Idem, unituſq; apprendit noticia pro facul/tate perfecta/ſic Intellectus humanus nequit intel/lectibilia cognoſcere/Niſi illis uniatur, Et uiſus q;/

dem ſuperficiem rerum attingit. Intellectus autem profun ditatem ſubit: Idcirco quoq; magis firmiusq; unitur intelle ctibilibus/ q̄ ſenſus ſenſibilibus. ſiquidē omnis ſenſio Diu turna noxia eſt ualde ſenſui ipſi/adeo ut aliquādo eum pri uet ui ſentiēdi. Intellectio autem aliter ſe habet Intellectui/ ut ꝙ diuturna Intellectū firmat/ Depuratq;/q̄tenus eſt In/ tellectus. Præterea ſenſio mali eſt uehementior q̄ intellectio/ illa nanq; infert dolorem ægritudinemq;/ non autem iſta. ſenſus item non bene precipit diſpoſitionem Naturalem conuenientemq;/uerbi gratia ſanitatem (nec.n. talis ſubit Potentiam ſenſitiuam) ægritudinem uero bene percipit/ut pote preternaturalem inconuenientemq; / talis naturaq; ut doloriſica facile ſentitur. Quod ſi ſenſus ignorat prenomi natas qualitates/ quanto magis ſubſtantias intellectuales/ quæ ſunt diſtantes & alienæ ab eo multum. Idcirco quoq; ſenſus non confitetur Itelligētias. Intellectus autem, ſi has negaret, ſeſe ipſum negaret. Alioquin foret ſubſtantia cor/ porea. ꝙ ſi cōtingeret ſubtraheret ſe Rationi Intellectiuæ, conſideranſq; eſſentias Intellectrices tanquā corporeas/nū quam orbem ſupernum eiuſq; mentes Penetraret. Quas (uice uerſa) trāſcendit cum eſſentiam ſuam reſpiciens in/ troſpexerit perfecte.

Caput tertium. Q d' Mundus triplex ſupercæleſtis: cæ/ leſtis: ac terreſtris/ ꝙq; poſterior ſeruat a Priore.

Ens ipſa humana cum orbem intellectiuum per/ m ſpexerit/nobis renunciat illum eſſe opus primum Creatum/ſummoq; decore inſignitum exiſtere/ac Illaborioſum: inaffli ctuoſumq;.immo lætabundus ſuo lu mine/profluentibuſq; ab aliis Eſſentiis exultantes ſubſtan/ tias in ſeipſo continere. Quaq; Ionis Planeta eſt primarius.

Exemplar omnium illius entium/ neq; uero nullibi collo
catus, ſed.n.in alio orbe ſecundario , bono tamen illuſtri
perpetuoq; ac eius primi ſimulacro,refero. Vnde etiá de/
cet ꝙ ſit bonũ abſolutum,ſiquidem metatypus eſt/eſt ſimi
lis archetypo. Rurſus autem hic mundus Infimus ad ſimi
lis cæleſti ut uitæ : eſſentiæ bonitatiq; Cauſariæ , ſucceſſiua
iugiter generatione , eſt quadamtenus perpetuus,ſicut ille
cõſtanter . Siquidem omnis uita noſtra (cũ ſit ſimilitudo
ſuperioris continuatur ab orbe illo,continuato adhuc per
ſupremum)principiũ. Ideo errauit qui opinatus eſt mun
dum intellectualem fore corruptibilem/quoniam. Autor
Eius primarius firmus inablanliſq; exiſtit , cum aũt Crea/
tor Intelligentiaq; fuerit talis/illæ nequaq̃ deficient: neq; ul/
latenus peribunt ſed ineternum perſiſtent,niſi Idem Autor
ſponte redigat ipſas Intelligentias in Priſtinum ſtatum/ac
retro tranſmutet in nihilum, Id autem eſt Impoſſibile/quã
doquidem creauit eas abſq; conſultatione ac cogitatu'. Ve/
rum alia Intellectionis ſpecie . Quare lux primaria quæ
exiſtit eſſentia uera, Indefituraq; omnino protectione ſer/
uabit Eas, ob quã Rationem ſtabiles ac perpetuæ mãebũt
huiuſmodi Intelligentiæ.

Caput quartum. Cur deus appellatur lux/& ꝙ ſeruat orbẽ
intellectiuum , hic autem cæleſtem/iſq; dein terrenum.

LVcis primariæ appellatione utimur ad Primũ
Autorem nominandum,ex neceſſitate,quoni/
am nequimus ipſius eſſentiã qualis in ſeipſa
exiſtit detegere,atq; attingere, Et quantulũ eius
mens humana intelligit,abſtractione,negationeq; ſucceda
nea/aſſequitur ſcandendo ſubinde, Eo uſq; ubi laſſata ſiſtit
ut Imperfectiſſima,ſiquidem eſt infima omnium creatura
rum Intel/

rum Intellectricium. Rurſus igitur regreſſu ad propoſi/
tum facto/dicẽdum ꝙ eſſentiæ princeps/ quæ eſt lux infini
nita, cum nullatenus corrumpatur, nunquã etiam deſinit
illuminare orbem ſupercæleſtem, iſq; cæleſtẽ/ Ideo quoq;
hic ſecundarius dominus infimi/ut pote Ramus illius pri
marii ſemper exiſtet. Et quãq̃ Princeps Mundi ſuperioris
Paꝝ referat ab inferiore/ nihilominus conatur ſeruare Lũ/
Seruator porro Mũdi Intellectualis eſt lux primæua, Mũ/
di autem cæleſtis/ille ſupercæleſtis, huius autem infimi ſen
ſibilis, ille medius cæleſtis. Atq; omnes tamen ſeruantur
conſiſtuntq; uirtute autoris primi/qui eos ſuæ adminiſtra/
tionis robore fulcit ac ſuſtinet/ut qui primum orbẽ (a quo
pendent reliqui) Perornat. Qui q; exiſtit infinitus potẽtia:
Bonitate, ac pulchritudine/ unde illum ſubſequitur Intel/
lectus agens illuminatus ab eo/parſq; mundi Intellectua/
lis optima ac Nobiliſſima, Intellectui agenti honoratiori
ſuccedit animus ſimulacrum Eiuſdem, quæq; etiam ſpecu
latus orbem illum Intellectuariũ/fit pulchrior adhuc. Tã/
diuq; ita perſeuerabit/quãdiu illum Intuebitur/ac uice uer/
ſa a ſpeculatu diuertens/lumine extracto deformabitur.
Atq; ita nos ẽt donec noſtrũ aĩum reſpexerimus/ineoq; cõ/
ſtiterimus. Exiſtemus ſpecioſi probiq;, ab eo autem digreſ
ſi ac uãſſugi, turpes Atq; Improbi. Præterea ipſa cæleſtis
mundi anima eſt decora, Pulchritudinemq; ſuã (maxime
Planetæ uenereo) Imittit, qui dein illa huic mundo ſen/
ſibili tranſmittit, non enim ab alia cauſa q̃ a Cæleſti ſpe/
cioſitas terreni orbis prouenit/ ut prediximus.

non contingit,quando animus adhuc in ſtatu ſuo perſiſtit
firmus inconſumptuſq;/ſiquidem natura Eius non admit
tit ullatenus corruptionem , atq; eſt forma per quã homo
eſt Ens & exiſtit/unde homo uere eſt animus/ ipſo autem
quoq; corpore animus indiget/ut artifex organo.Qui cor
rupto eo nõ ob id corrumpitur . Corpus autem eſt animæ
inſtrumentum , quoniam ſicut artifex exigit organa apta
operi/uerbi gratia Carpentarius ſecurim/ſutor acumina eſ/
ſor ſalcem,nauta Remum,ſic anima expetit corpus ad co
modum cui inexiſtat, potentiæ quoq; animæ exigunt mẽ/
bra inſtrumentaria Idonea/quibus anima ipſa influit/ cu/
ius argumentum/ꝙ anima cum uiribus ſequitur comple
xionem corporis/ſiquidem euidenter uariantur eius ope/
rationes alterato corpore aliqua de Cauſa/uerbi gratia ob
ægritudinem/ Vice item uerſa corpori cõtingunt plurimæ
operationes/propter animam illo(ut organo)utentẽ / ue/
lut triſtitia:timor:concupiſcẽtia: lætitia & meſtities/ quapro
pter Mutuum accidentium comerciũ / uiciſſariaq; animæ
atq; corporis conalteratio / Indicat corpus oportere ut ſit
aptũ(animæ dominanti)ſeruitiũ/qđ & adhuc ex illo pro/
batur/quoniam ſi quodpiam animal(ut ſit)moriatur/nũ/
quã alterꝫ gignit/cui eadem anima poſſit aptari.Ita ꝙ ſem/
per Cuilibet animali ſua ineſt ꝓpriaq; anima/nec uiciſſim
Cuilibet animæ ſuum propriumq; ſubeſt corpus anima/
lis.Siquidem corpori Parato parata pariter reſpondet ani/
ma/ Idcirco Neceſſum eſt corporaturam animoſi eſſe al/
teram quam puſillanimis/ ſicut ferramentum carpentarii
aliud/q̃ ſutoris/ atq; ita anima leonis ut animoſa/ prudẽter
ſibi aptauit corpus organicũ ad oportunitatem/ ut oſſiſoli
dum ad robur/dentatumq; ad Morſuram/canis leuiter pe
datum ad uelocitatẽ , Equi dure ungulatum / ad pugnam
reliquiſq; actionibus promptum . Bouis quoq; anima ita

ſibi conſtituit corpus cornigerum, Magnumq; ad labores. & qualibet alia pro dignitate/indignitate ue operationum ut leporis anima cũ careat audacia/ ac robore corpus Le/ ue format ſibi ad euaſionem/ouis autem ſagax ad præcau tionem a fortioribus brutis.

Caput ſecundum. Qualis humani corpo/ ris compoſitio & propter quid.

c Vm Anima humana ſit nobilior ſapientiorq; reli/ quis/ac Idcirco propinquior ſubſtantiæ diuinæ, Diſpoſuit ſibi corpus nobiliſſimũ alioꝝ/q̃ ſunt aia liũ ac meliora/aptioraq; mẽbra ad artes exercẽdas/ cũq; ad multa opera q̃ facit Multifariis indigeat organis/ neq; Po/ tuerit ſibi ea omnia in corpore coniuncto fingere/in eo cõ poſuit unum Idoneum ad fabricandum illa Plura ſepara ta inſtrumenta/Manus uidelicet/ quãdoquidem ſi habeat unicum organum tantum unico uſui aptum/non poterit cætera oportuna conficere. Inſtituit quoq; corpus rectum/ cui cum manibus addidit ẽt pedes / ut queat multas alias aialiũ ſpecies/opiniõe pene/Innumeras/geſtu uariato imi tari/Eorumq; motus plures effingere. Quorum ſi unicũ retineat naturalẽ/id nequeat. Namq; homini omnia Bru/ torum opera/quadamtenus: conueniunt ut leonina Do/ minatio/ad quã utitur loricis Clypeo:arce: atq; adhuc in/ ſtructius Baliſta/& ariete ad Muros diruẽdos/ ppulſamq; noxiorum/telis/ad Pugnam item equo/ſed & celeritatem qualis leporina / ac naturalem pre cautionem (ut ouilla) atq; hæ actiones per inſtrumenta facte ſunt Brutalibus po tenuores. Homo item ope Intellectus directoria facit ope ra quadam exquiſita, ſupra naturalem cogitatum ſuum/ (quoniam naturalium operum ineſt quoq; Brutis pote/

ſtas)ut artificia hō format/uerbi gratia muſica organa cor
dis inſtructa/utendiq; illis artem ipſam. Præter inſtrumen
ta ſonora/q̄ excogitat ad lætificas Brutoꝝ uoces imitādas.
Inuenit quoq; capiētula,qbus uolatilia aeris:& piſces ma/
ris,ac feras terræ domat.Præterea utiē ad multiplex cōmo
dum aq̄:aere:& ſole ac luna/cæteriſq; ſtellis. Amplius Mē/
tis Prouidētia cōdit leges rectas: moreſq; probos inſtituit.
Sciētiaꝝ uolumina excudit/ litterarum figuras nouat/ſphe
raſq; multiformes ut proceleſtis horologicaſq;/ ſed & artes
uarias,Prognoſtica item antelongæua præſentibus ac futu
ris utilia.Ideo(ut prædictum)homo ſtaturæ rectæ a Bru/
tali differentis compoſitus eſt, aptæ Imitari Brutales atq;
alias confines/ q̄s in uariis actionibus ſūmit uarias. Et cū
ambulat diſpoſitus ē/aliter q̄ cū eq̄tat/ diſputās quoq; Diffe
rēter ſe hēt q̄ ſcribēs/ Carpētarii ſitus ēt in actiōe ꝓpria diffi
tus eſt a ſutoris/cōuiuātis accubitus/& arantis ſtatus diſcre
pāt. Vir canēs diſſormis ē a ſtertēte/ lyrizās a tympanizāte.

Caput tertium. Q d anima humana non habet peritiā ali/
quā congenitam/neq; formam corporalem cōnaturalem.

A Nima Brutalis (ut ꝑnarratū) dedit ſuis anima
libus tum inſtrumenta oportuna actionibus, tū
inſtinctus naturales expedientes tutellæ a noxiis
pro conditione ſingulis. Anima uero humana, neutrum
hoꝝ contulit hoi. Tantūq; inſtituit corpus uerſatile ꝑ mul
tis organis,docilitateq; citra pitiā/ pro inſtinctu naturali tri
buit,Q d ſi aliter cōtingeret/ut uidelicet ſciētiā a natura ſecū
ferat/nō appeteret hūc orbē Infimū nec.n. Indigeret diſcere
ꝑ abſtractionē a formis ſenſibilibus/niſi reſpondeat/ꝙ aia
pitiam qdē naturalē habet,ſed cū ſit uelata/non poteſt eam
detegere niſi eruditiōe,neq; ualet ab obliuiōe reſipiſcere niſi

Excitata ab hiis Rebus inferioribus / quale profecto non eſt. Nec enim continet huiuſmodi aliquam formam cor/poralem/ueluti prætectoriã / alioquin nullã aliam admit/teret/ex conſequenti etiam non intelligeret/ ut aer & aquæ (ſi quem habeant colorem unicũ peculiarem) non ſuſci/perent alteꝝ/neq; per illa media uideretur aliquid niſi ſub unius coloris apparentia. quæ tamen elementa omnibus coloribus ſunt peruia. Atq; ita etiam ſenſoria/ ut oculus ſi quem poſſideat colorem genuinũ propriumq;/ non apprẽderet alium. ſic auditorium/odoratorium cæteraq; ſentiendi inſtrumenta. Quare ſic anima cũ ſit prompta parataq; ad omnes formas ſenſibiles abſtrahẽdo recipere/ nullam earum habet inſitam. unde etiã dicitur locus formarum/ qđ de Rationali maxime intelligendũ, & cum hoc ita ſit/ operationes ſuas propriaſq; exercet ex ſe/abſq; organo corporeo/proptereaq; incorruptibilis exiſtit.

Caput quartum. Q đ anima humana nõ Indiget organo corporeo/ꝙq; eſt ſimplex/& ob id incorrupubilis.

a Nima Humana fungit̃ nõnullis actionibus ignobilibus/quibus proculdubio conuenit corpus/ ut oratoria cæteræq; artes/quas nõ ſine Membris ad eas inſtrumentariis Exercet. Pleriſq; autem fungitur uirtute Cogitatiuæ/qualis diſcurſus deliberatiuus/ atq; contemplatiuus/ad latentia ex apparentibus procedens/aliis uero fungitur ex intellectus Potẽtia nobilioribus/ pro facultate/ & citra diſcurſuſ/ad quaꝝ utraſq; poſtremas anima minime perfecto indiget corporali organo. Omnis autem for/ma quæ non indiget inſtrumento corporeo ad agendum eſt incorruptibilis/ſiquidem eſt ſimplex. Tale autem non reſoluitur in alia. Sed conſiſtit firmum atq; inconſuptibile.

Animus autem eſt ſimplex quoniam non eſt compoſitus/
cum ſit receptaculum formarum ſimplicium & depurata/
rum.quas attingit æqualiter neq; magis citius ue conſide/
rando recipit unam q̄ alteram. uelut ſpeculum Imagines:
aer colores:ſonos:odores:aliaſq; ſenſiles formas. Indiffe/
renter/ſine turbatione:quas defert ad ſenſum , ſeruatq; pro
ratione ſingulorum/atq; hæc operatio ineſt animo natura
liter & ſemper,Porro omne qđ eſt receptaculum formarū
ſimplicium exiſtit incorruptibile/ꝙq; eſt ſimplex abſolutū/
exſtat ſimile,animus autē utroq; modo ſe habet , quapro/
pter perſiſtit Incorruptibilis.

Caput quintum . Q đ animus ſit immortalis ex infinita diſcendi Potentia/ꝙq; non habet ſcientiam congenitam.

RVrſus animus ſiue anima rationalis naturali/
ter perpetuoq; diſcendo operatur,ſiquidem co
ſpicimus hominem ſemper ignorantem aliqd
ſubinde diſcere / natura eius nūquā ad diſcēdū
deficiente/ quinimmo quantum ſupereſt diſcē/
dum/ tantū proſequitur diſcere . Omne uero qđ ita ſe ha/
bet cōſiſtet ꝑpetuo ſibi ſimile ac ēt melius/qđ eſt magis/ ſi
quidem ꝙ ita procedendo auget potentiam / neq; attingit
finem/eſt uirtutis non interruptæ indefinentiſq;/quale cō/
tinet uim interminatam/ Ex conſequenti exiſtit irreſolubi/
le.& incorruptibile / ſicut(uice uerſa). Terminatū ut cor/
pus reſoluitur,corrumpiturq;.Homo autem ex ſuppoſitio
ne facta / aſſidue diſcit noua quoniam ut iam probatum/
genitus eſt informis Imperituſq;.Siquidem a natura non
ineſt illi niſi docilitas/ non autem doctrina.Eiuſq; animus
creatus eſt non eruditus/ſed Erudibilis gradatim ſcientiis ac
moribus.Alioquin nō diſceret aliquid ullatenus. ſicut Plā

ta/cum non fuerit genita Idonea diſciplinæ,neqꝫ etiam ul/ lam admittit. Quod ſi homo quoqꝫ haberet aliq̄ doctrinā a natura ingenitā,hæc illi ſufficeret / peculiariſqꝫ foret / atqꝫ ob id impoſſibile exiſteret/ Eum aliter diſcere uelut cætera animalia(ut prædiximus) ſe habēt/ quare homo a natura non habet ſcientiam aliquā,ſed tantum aptitudinem Capa citatemqꝫ ad eam. Sicut oculus non habet quempiam co/ lorem cōnaturaliter inditum , ſed Potentiā recipiendi om/ nes colores . Ita namqꝫ ſe habet animus ad intelligibilia, ſicut oculus ad uiſibilia , utqꝫ uiſio eſt perfectio oculi , ſic Intellectio animi : ac ut oculus ſe habet indifferenter ad uiſibilia, ſic Animus ad intelligibilia/ utqꝫ oculus non uide ret actu,niſi fuiſſet p̄aptus ad uidendum,ita quoqꝫ animus nō intelligeret actu niſi præfuiſſet Paratus ad intelligendū.

Caput ſextum . ꝙ animus eſt ſimplex abſolute, atqꝫ ob id immortalis/ꝙqꝫ ſimplex biſarium.

a Nimus (ut antea dictū) eſt æqualiter receptiuus omnium formarum abſtrahendo a ſenſibilibus, quapropter nō habet in ſubſtantia ſua quampiam huiuſmodi formam . Sed tantum receptiuitatem earum. atqꝫ hæc eſt illius forma prima ac propria . Siquidem ipſe animus/quatenus eſt animus/ eſt talis per hanc receptiuita tem Ac (ut ſæpius dictū)ſi qua una forma alia ineſſet ani/ mo non ita indiſcrete ſuſciperet reliquas omnes . Et.n. illa reſiſteret aliis ut debilioribus/quia alienis recipiendis. Por ro cum animus careat forma peculiari conſitaqꝫ/igitur in ſeipſo eſt ſimplex. Quādoquidem omne compoſitum ha bet formam quādam propriam / qualem (ut præfatū) non continet animus. Idcirco etiam incōpoſitus, & conſequē/ ter ſimplex & abſolute non comparatu.quoniam ſimplex eſt bimodū/

eſt bimodum, unum quale ſubiectum primũ primordiũ omnium corporum, ſuſceptiuum formæ, Menſionumq; trium / & quatuor qualitatum, & ꝙ non eſt compoſitũ ex aliquibus, atq; ideo hoc eſt ſimplex abſolute. Alterum eſt ſimplex comparatu rerum ex eo compoſitarum, ſicut Ele/menta q̃tuor/uerbi gratia ignis: aer: aqua: & terra ſunt ſim/plicia ad mixta/compoſita autem ad materiam ſubiectam trimẽſioni/& q̃litates q̃tuor incõplexas. Itẽ corpus aialis eſt cõpoſitũ ad qualitates primarias quatuor/ ſimplex ad plan tas. Plantæ ſunt compoſitæ ad Elemẽta: ſimplices ad humo res. Humores ſunt compoſiti ad Plantas: ſimplices ad mẽ/bra ſimiliaria: ut oſſa: neruos: uenas & cetera mẽbra ſimi/laria ſunt compoſita ad humores, ſimplicia ad organica, ut Carnem: cerebrum: Iecur: caput: manus. Et ſimilia/quo/rum aliquæ ſunt inſtrumenta ſpirationis, quædã nutritio/nis: quædam uocationis: quædam ſenſionis ac motionis Directioniſq; naturæ, quædã generationis, alia uero co/gitationis & factionis. atq; hæc membra ſunt compoſita ad Corpus/qđ dein eſt compoſitum abſolute. Siquidem Im/poſſibile eſt ꝙ ex eo componatur aliquid ulterius. Ad qđ dicatᷓ ſimplex/trimẽſio aũt ſeu ſoliditas: q̃litates ſingulæ ex quatuor, & materia prima ac forma ſunt ſimplices abſolu te. Materia autem prima ſubintelligitur eſſe illud ſubiectũ ultimum/ꝙ (ablatis per abſtractionem a Corpore qualita tibus primis & ſecũdis) ac trimẽſione/quibus ſubeſt/ſubſi/det ſuperſtes, atq; hæc eſt ſimplex abſolute/imixtaq; omni/no. Et quamuis animus componat conſtituatq; membra corporis ex elementis/ trimenſione ac qualitatibus/ liceeq; Regat uniuerſum corpus, tamen eſt aduena illi/quoniam orbis eius proprius eſt ſuperior iſto/ in quem quo modo deſcendat/iam probatum antea/ & paulo poſt repetẽdum. Quapropter (ut deductum) tandẽ animus nõ eſt forma

compoſita,ſed ſimplex abſolute , cumq́ corpus omne cō/
poſitum tandem reſoluatur in ea/ ex quibus componitur/
ſimplex autem abſolute,nequaq̄ reſoluitur in aliquid ulte/
rius / qđq́ eſt tale irreſolubile cogitaẽ eſſe Incorrupibile,
ex conſequenti animus exiſtit immortalis.

Caput ſeptimum. Solutio duarum obiectionum.

SI quiſpiam obiiciat dicens, ꝙ licet animus ſit eſ/
ſentia ſimplex,tamẽ non perficitur niſi per inſtru
mentum Corporale: quoniam perficitur per do/
ctrinam ſcientiarum/ ad quarum principia om/
nes ſenſus ſunt inſtructorii/qui utuntur organis corporali
bus. Quapropter fit ut animus ad ſui perfectionem inſtru
mentis huiusmodi Corporalibus indigeat.qđ ſi ita ſit/Cor
ruptis illis/ipſe etiam comitanter corrumpetur . Præterea
omnes ſubſtantiæ(præter Autorẽ primũ) conſtant ex ma/
teria & forma/ Item animus conſiderat conterminum ge/
neri ſuo,Neq́ conſiderat diſiunctũ a materia. Quare con
uenit rebus materialibus.Et id fit communi uſu inſtrumẽ
torum corporalium ad operandũ. Reſpondemus ad hæc
(ut antea) ꝙ Animi ſunt tres operationes/quarũ una pro/
uenit comunione Corporis , duæ autẽ minime Indigent
inſtrumẽtario Corporis adminiculo. Atq́ hæ ſunt deduce
re concluſiones ex principiis conaptatis,& ſeſe ab uno no/
to promouere/adnoſcẽdum aliud/ qđ accedit ad dignitatẽ
animi/Eiuſq́ operatio propria exiſtit . At rationes (ꝙ om/
nes ſubſtantiæ citra primã) conſtent ex materia & forma,
ꝙq́ animus non intelligat niſi materialia/ſunt falſæ.Siqui/
dem Plurimæ ſubſtãtiæ)ſunt abſtractæ a materia,quarum
numerum nos etiam prius in metaphyſicis probauimus,
ubi etiam collegimus/ꝙ huiuſmodi ſubſtãtiæ exiſtunt per.

petuæ & incorruptiles/cum ſint immateriales. Appellan/turq́ Intellectus ſuperni.

Caput octauum, ꝙ animus proculdubio intel/ligit deum: ac ſeipſum cæteraſq́ formas inſenſibiles ſine organo corpali. & ꝙ eiuſ formas ſenſibiles abſtrahit per in/tellectū ſine organo eodē.

a Mplius quoq́ ſi ſolus Autor primus eſt ſeparatus a materia/animuſq́ ſcit tantū eum eſſe talem, ani/mus igitur intelligit Deum, & ſcientia huiuſmo/di ſaltem non eſt per organum corporale. Quare cum ita ſit/non igitur animus intelligit omnia per inſtrumentum corporeum. Adhuc ſpeculatio (qua animus ſeipſum cōtē/platur) non eſt per organum corporale/ſiquidem eius ſub ſtantia non eſt corporea, neq́ ſenſibilis/quodlibet uero/qđ per organum corporale conſideratur/eſt ſenſibile, Ergo ob id etiam animus non conſiderat omnia per adminiculū corporis organicum / atq́ hæc operatio inorganica eſt illi propria. Itē animus denudat ſemper formas a materia, ac ita denudatas in eſſentia attingit illas, ſubſtantia igitur ani mi attingēs huiuſmodi formas/ ē depurata a materia/ neq́ eſt ſenſibilis. Animus igitur ſpeculatur primo ipſas rerum eſſentias puras ſine organo materiali / deinde componit principia/ ex qbus cōnexis/peruenit ad formas antea igno tas/utpote inſenſibiles/atq́ has contemplatur proculdubio abſq́ uſu inſtrumēti corporalis/ idq́ eſt opus ei proprium nobiliſſimumq́ pro cōditione/qđq́ non habet repugnan/tiam ex obiecto. Quapropter animus conſiderat/tum ma teriales/tum immateriales formas ſine organo corporali, licet poſtremas ualde magis abſq́ inſtrumento/ ut pote ab

ſtractiores: ſimplicioreſq; intelligat. Et profecto quãq̃ animus ſit immaterialis/tamẽ attingit intellectu formam materialem, alioquin foret contrarius ſenſui, a quo tamẽ ducitur primo ad conſiderandum ſingularia, deinde excitatur promoueturq;/ad uniuerſalia. Supra ſenſus ipſum. ut cõprendens hunc hominem/procedit ad hominem ſimpliciter. Iudicatq; ꝙ omnis homo eſt animal, ſubintelligens indifferenter uniuerſaliterq; præſentem/præteritum ac futurum atq; id non ſenſu ſiquidem is comprendit ſolum' indiuidua & præſentia/ſed ui ſuperiore, uidelicet intellectu, qui ſolus comprendit Abſolute uniuerſalia, ad quæ procedit/a ſenſibus tamen Excitatus ad id utitur quibus præconſiderans q̃litates materiales, Et quãq̃ ſingulare ac uniuerſale ſint quædãtenus duo, tamen animus unus utrunq; conſiderat/ſingulare uidelicet ſenſu/uniuerſale autem intellectu/capiendo huiuſmodi formam nõ/quatenus eſt in materia neq; ex materia, ut ſenſus, ſed mundatam ab omni cõditione materiali conhærenteq; ultra eſſentiam, uerbi gratia formatione Mentis/concipit lineam abſq; qualitate corporali/coloremq; abſq; figura, abſtrahendo unum non. conintellecto altero.

Caput nonũ. Epilogus prædictorum, ꝙq; res quædã materiales: quædam immateriales: atq; hæ adhuc bifariæ,

HActenus igitur probatum/ ꝙ animus ad intelligendum non indiget ullatenus organo corporali. Siquidẽ eſſentia (ſuapte in eo opere) ſibi ſufficit. Item dictum quomodo Intellectus particularis Iudicio Euadit ſimilis uniuerſali/qui ut pridẽ expoſitum/habet inſitas formas omnia cõtinentes, quapropter non indiget adminiculo quopiã exteriore. Neq; ſpe/

culatur quicquā niſi eſſentiam propriam ſemper: autoréq; ſuum influentem, atq; ita etiam intellectus particularis cū attigit formas entium depuratas a materiis/non amplius Indiget adminiculo Exteriore,& tunc ſibi ſatis eſt ad operandum ex ſe/ad qđ ſciēdum ꝙ Rerum quædam ſunt materiales abſolutæ, quales ſunt quæ ab intellectu definiūtur per materiam conacceptam,uerbi gratia ſimitas quæ inſeparata naſo eſſentia/& definitur qđ eſt depreſſio ſeu cauitas extremitatis naſi/ſic etiam par & impar quæ definiūtur per numerum,& ſimilia /quæ intellectus non ſpeculatur abſq; proprio ſubiecto definitioni addito. Rerum autem quædam ſunt immateriales, atq; hæ rurſus duplices/quædam enim ſunt ſeparatæ a materia in eſſentia & exiſtentia/ ſicut Autor primarius ſpiritusq; / qui omnino ſunt alieni a materia/neq; ullateñus participes eius. Quædam uero ſunt quidem ſeparatæ a materia in eſſentia,tamen ſunt inſeparatæ in exiſtentia,quales non admittunt ſubiectum in definitionem,ſed enim intellectus eas uere conſiderat abſq; illo/ Ideoq; talia Entia nominata ſunt uniuerſalia,ut(uerbi gratia) ſoliditas:ſuperficies:linea:Pūctū:numerusq; ſimpliciter. Quāq; enim horum ſingularia ſint Coniuncta materiæ/uniuerſaliter tamē intellecta carēt illa, quæ cum ita ſe habeant,nihil impoſſibile ꝙ Intellectus cōtemplando ea/ materia (per abſtractionem Nudata)ſiue attingat organo corporis etiam materiali. Iamq; probatum eſt/ꝙ duæ ſunt operationes ꝓpriæ/ad quas Exercendas illo nequāq; utitur. qđ autem eſt tale/dictum quoq; eſt/ quoniam exiſtit incorruptibile. Pridem etiam reſpondimus ſatis opiniōibus/ animum eſſe corporeum. Nunc autem dicimus Rurſus/ ꝙ ſi aius foret corporeus/ Indigeret organo corporali. Quare cum non indigeat tali, non eſſe corporeus hinc etiā uere concluditur/ac Rurſus ſi nō eſt corporeus/non indiget

organo corporali, quoniam omne ind'gens organo cor/
porali ad operandum eſt corruptibile, & qđ nõ eſt corru/
ptibile/ non indiget ad operandum organo corporali.

Caput decimũ. ꝙ Aius nõ ẽ corporeus. Rõne itellectiõis.

RVrſus Vna ratio impreſentiaꝝ exiſtit ꝙ Ani/
ma rationalis nõ ſit corporea. Q noniã Plane,
ſi foret talis quando intelligeret, aut quidem in
telligeret ꝑ pauciores ſui partes/aut plures: aut
omnẽs. Et ſi pfecto animus intelligat per pau/
ciores partes uel plures, reliquæ inſciæ ceſſabunt. ꝙ ſi
dicatur animum intelligere per omnes partes, non autem
altero ex ſupioribus mõ, adhuc neceſſum eſt ꝙ unaqueꝗ
pars intelligat qđ altera, quare ſequit̃ ꝙ anima unica Intel
ligat aliquid unicũ pluries in Infinitũ uſꝗ / qđ eſt falſum.
Item quo modo animus indigeat omnibus partibus ad
intelligendum? quoniam ſi corpus cognoſcat, non niſi per
contactum cognoſcat, igitur pars extrema animæ contin
gens rem / Intelligit ſola/ & ſic reliquæ omnes non intelli
gunt aliquo modo cum non contingant. Q đ ſi iteꝝ dica/
tur/animam eſſe perfectionem quæ cognoſcit per plures
ſui partes. Reſpondemus ꝙ id eſt falſum, quoniam quã
do cognoſcimus aliquid unum, non cognoſcimus illud
per multas partes. Et.n. uariæ potentiæ Conſiderantes co/
gnoſcũt res diuerſas eſſentiis/ut tactus & uiſus, quoꝝ uni/
us obiectum/eſt aliud ab obiecto alterius. Ac tactus quidẽ
cognoſcit Plura (ſub ſuum ambitũ) cadentia, uiſus Itẽ cõ/
prendit Diuerſa ſub una ratione ſentiendi propria. Ampli
us ſi animus intelligat contactu partiũ quarundam, ſi con/
tingat partem corporis minorẽ, nõ intelliget eam/cũ ipſa
ſit maior, ſi contingat maiorem, non etiam intelliget hanc

cum ſit minor,ſic namq; deficiet a comprenſu , hoc autem
eſt falſum/quoniam Anima intelligit pariter maiorem mi
noremq; ex partibus. Q uare concludendũ ꝙ animus non
eſt corpus/Iamq; huiuſmodi opiniõis Aſſertoribus(ꝙ ani
mus ſit corpus) ſatis cõtradiximus per demonſtrationes
plurimas in opere noſtro de Anima.

Caput undecimum: ꝙ Anima rationalis non eſt
Corpus ſimpliciter neq; ſubtiliſſimum.

I qs adhuc ptinaciter aſſeueret aíam ſiue aíam rõ/
s nalem eſſe caſuram ſub corruptionem , quoniam
eſt corpus tenuiſſimum omnium / conſiderãdum
id oportuneq; ueſtigandum Imprimis/ an ipſe animus ſit
corpus ſimpliciter/Et quãq̃ iã ſatis (antea) hoc factũ ſit , tñ
per alias rationes nunc etiam probandũ . Animus igitur ſi
eſt corpus/proculdubio eſt quoq; compoſitus & cõtinuus/
cum omne corpus uere ſit huiuſmodi. Q uando autẽ ani/
mus ſit compoſitus continuuſq;/ non eſt ambiguum quin
ſit diſſolubilis ac diuiſibilis. Et quãq̃ fuerit ſumme tenuis/
conſpiceres tamen Eius reſolutionem/quã oporteat fateri.
& quoniam ſicut uita eſt ex anima / quatenus eſt anima/
neceſſarium eſt ꝙ uita non ſeparetur ab Anima/ Ita etiam
ſi Anima foret Corpus/ſecundum ꝙ corpus/oporteret pro
fecto ꝙ omni corpori ineſſet uita inſeparabiliter/qđ eſt fal/
ſum/cum aliqđ Corpus (& quidem inſeparabiliter & na
turaliter)ſit uiuens:aliqđ autem non/Præterea omne Cor
pus aut eſt cõpoſitũ infinities ex corporibus aliis/ſubinde
in infinitum ſuccedentibus ſubalterniſq;/ac tale eſſet infini
tum indefinitumq;/idcirco etiã incognitũ/Animã autẽ expi
mur eſſe cognitã, definitamq; / quare nõ eſt Corpus huius
modi/aut item corpus eſt finities compoſitum. Vnde per/

ueniturad unum primum ſimplexq; tale,quo non eſt cor/ pus prius neq; ſimplicius,& hoc eſt uerum / ſiquidem Po/ nimus elementa ut ignē: aereāq; terrā nec .n. aliq̄ ratione cogimur/in corporum reſolutione compoſitorum/proce/ dere in infinitum/ Abſurdum autem eſt ꝙ anima ſit aliqď Corporum huius generis ſimplicium. Siquidem tale fo/ ret uiuidum perēniter ac naturaliter,& inſeparabiliter. Atq; conſequenter apud ſic opinātes / nō eſſet ſimplex,neq; poſ/ ſet ingredi ad compoſitionem mixti. Et ſi quibuſdā uide/ tur/ꝙ elemēta habent animam, illa eſt aliena aduenticiaq; Eis.Cumq; ſint uiua,uita illis eſt accidentaria/non autem naturalis,alioquin forent inalterabilia/ſicut corpora cæle/ ſtia uiuentia/quæ habēt animam a nullo alio corpore, ſed ipſa infundunt aliis. Quod ſi aduerſarii idem dicant præ/ ter corpora ſimplicia a nobis poſita/eſſe alia etiā / dicimus id non eſſe uerum,ut iam probauimus per demonſtratio nes ſuffectas in Libro de cælo.

Caput duodecimum.Quo modo corpora ſim plicia & mixta omnia ſunt animata.

I forte quiſquā aduerſus animationem Elemen/ torum hic permiſſam nuper, obiiciat/ aſſerens ꝙ corpora prima ſimplicia non habent animas/neq; uitam ſeorſum, ſed cū ſint uiua & animata ſunt talia/poſt/ quā temperate commixta fuerunt. Refellimus dicentes,ꝙ ſi ita foret tēperata mixtio cauſa uitæ mixti, corpora in ſe ipſis inanimata forēt partes corporis animati, qď corpori bus compoſitis nō conuenit. Quare omnia corpora ſim plicia ſunt animata & uiua,& ex cōſequenti nō exiſtit mix tum/qď nō ſit hac ratione etiā animatum. Huius autē cau/ ſa eſt,ꝙ uerbum Creans animas/Idem format ex materia corpora.

corpora ſicut antea formauit materiā ex nihilo. Atq; huiuſ/
modi uerbum nō agit in hoc mundo niſi cum Intellectu
agente & anima, quæ quatenus inſigniens materiam no/
uauit Elementa, uerbum ipſum agit naturaliter per iſtam
animam, unde fit ut non ſit Corpus ſimplex neq; compo/
ſitum, quin habeat animam & uitam hoc modo. Ruſus
ſi dicat quis, ꝙ elementa non ſunt ita animata, ſed propter
unionem compoſitionemq; corporum indiuiſibilium quo
rundā/ Dicimus id eſſe falſum & impoſſibile/ quoniā om
nia huiuſmodi corpora indiuiſibilia (qualia illa opinio po
nit) ſunt diſpoſitionis unius ac rationis, uidelicet ꝙ nullū
eorum eſt ſenſitiuum neq; patibile, quare cum ita ſit quo
modo poſſibile eſt ꝙ ipſa ſimul uniantur componantq;
aliquid aliud. Siquidem compoſitio totius ac unio partiū
ſit per mutuam alterationem corporū diuiſibilium, Præte/
rea ſubdimus ꝙ nullatenus ſit corpus ex unione corporū
indiuiſibilium, quoniam ex indiuiſibilibus non conſtitui
tur diuiſibile.

Caput decimumtertium, ꝙ Anima nō eſt corpus, quia
omne tale eſt compoſitum ex materia & forma
ſed ꝙ eſt forma eius. Aliiſq; de rationibus.

ſſerimus quoq; ꝙ omne corpus, licet etiam ſit ſim
a plex tamen componitur ex materia & forma. nec
poteſt dici habere uitam per materiā, quoniā ma/
teria non eſt qualitas, ea propter reliquum eſt ut habeat ui
tam per formam, idq; etiam optime conuenit. Siquidē cor
pus ſit tale aliquid diſponiturq; ſecūdum formam, atq; Idē
illi contingit per animam, ꝙ cum ſit Ita, qd eſt hæc eſſen/
tia animæ, ſi namq; dicatur forma, ſapienter dicitur eſſe ſe
cundum rationem pars cōpoſiti non ipſum totum. Qua/

ré tandem anima non eſt corpus, ſicut nõnullis ex ſermo/
ne uidebatur. Qđ ſi obiicerent aduerſarii, quoniam expe/
rimur ꝙ non niſi ſimile cognoſcit aliud ſimile, Anima au
tem conſiderat corpora, quare ſequitur ꝙ ſit corpus ſaltem
ſubtile: immixtumq; licet compoſitum. Reſpondemus ꝙ
hæc ratio nihili eſt/ quoniá omnis cognitio ſit a quodá agẽ
te. Et quælibet ſenſio atq; eruditio eſt quæpiam paſſio. Por
ro ſimile non patitur a ſimili. Nec. n. albedo una patitur
ab alia, ſed a diſſimili, qualis eſt nigredo aut color alius.
Item ſenſus ſenuẽdo non ſit ſimilis ſenſibili, alioquin ocu
lus uidendo albedinem ſieret albus, unde ſentiens atq; ita
etiam ſciens non patiuntur a ſimili, ſed recipiũt perſectio/
nem a rebus ipſis. Quare non neceſſe eſt, ob id ꝙ anima
cognoſcit corpora/ ꝙ etiam ſit corpus. Amplius ad Ratio/
nem quæ prius eſt/ ꝙ cum Anima ſiat cõmixtione corpo/
rum indiuiſibiliũ/ uidetur eſſe corpus pariter. Reſponde
mus id non ſequi, quandoquidem Anima non ſit ex ipſis
corporibus commixtis, ut ſui partibus/ neq; a commixtio/
ne ut agente, ſed tantum ſit in cõmixtione, ideſt hora com
mixtionis, proueniens ab extriſeco Autore. Preterea, erra/
tur aſſerendo animá eſſe corpus, quatenus ſequitur ipſam
(quæ tam nobilis eſt) fore longe ignobiliorem, ſiquidem
qualitas eſſentialis eſt forma, corpus autẽ eſt materia qua/
damtenus, huiuſmodi autem forma eſt certe nobilior tali
materia. quæ ẽ auctalis: diminutiliſq; reſolubilis: & mutabi
lis, ſed & alterabilis, forma autem ſubſtãtialis permanet in
ſtatu ſuo eadem inuariata immutataq; a principio exiſten/
tiæ apparentis in materia ad finem. Adhuc aſſi ſi inſiſtatur
rationi iam factæ, ꝙ anima eſt corpus, quia cognoſcit cor/
pora. Reſpondemus hic euá retorquẽdo, ꝙ ſi hoc foret
cum nõ cognoſceret niſi ratione corporalitatis/ ſic Anima
ſolum cognoſceret corpora, quare neſciret multa alia, non

autē ita eſt, ſiquidē Intelligit plura incorporea/ iamq̃ probatum ante ꝙ cognoſcit corpora per aliā rationem q̃ corporalitatis. Item ſi Anima foret corpus cōpoſitū ex corporibus, a quo natura agente alio fuit ita compoſita, Impoſſibile proculdubio nāq̃ eſt aliquid eſſe cauſam ſuimet effectricem/ alioquin foret prius & poſterius ſe ipſo, cauſaq̃ item faciens corpus eſt aliena a corpore, qualis prima eſt nobiliſſima omnium/ nullaq̃ in hoc orbe eſt nobilior Anima, quapropter Anima eſt illa quæ agit corpora, ꝙ cū ſit/ igitur ipſa non exiſtit corpus.

Caput decimumquartum. ꝙ Anima non eſt figura neq̃ complexio corporis.

Amplius cum dictum eſt a nōnullis, ꝙ Anima eſt figura corporis, ſequitur ꝙ plures animæ formentur in uno Animali. ſiquidem illi inſunt plura mēbra. Quorum unumquodq̃ habet figuram propriam differētem a figura alterius. Et ſi ab aliis aſſeratur/ ꝙ Anima ſit cōplexio, pariter continget ꝙ in uno Animali exiſtant animæ multæ/ hoc autem eſt falſum, quoniam ſingulum membrum pariter ſortitum eſt complexionem peculiarem diuerſam a complexione alterius. Si uero ad id euitandum aliter dicatur, ꝙ Anima quidem eſt complexio, nō autem membrorum ſigillatim, ſed totius corporis, ad hoc ſuccedit, ꝙ quādo corpus ipſum deficit, etiam Anima deficiat/ rediens ad errorem ac ignorantiā, & (uice uerſa) Nos aūt cōtrarium euentum experimur, uidelicet ꝙ corpus labatur in defectum, Animus cōſtat ſuperſtes incolumis/ Immo eui ... rato/ infirmatoq̃ corpore Animus roboratur, Ideoq̃ conſpicimus Animos decrepitorū & ſeniorum eſſe perſpicaciores actiuioreſq̃, quorum tñ Euidenter corpa ſunt imbecilliora.

Caput decimumquintum. ꝙ anima non eſt ſimulacrum expreſſum a materia, ꝙꝗ iterum non eſt corpus.

f Orte autem ponẽt aliqui, ꝙ Anima eſt ſimulachrũ a materia expreſſum, ꝙ ſi cõtingat, dicimus id eſſe falſum, quoniam materia profecto nequit forma/re eſſentiam Animæ, neqꝫ Anima poteſt ullatenus proflue/re ab eſſentia materiæ. ac ꝑculdubio qui ponit materiam emittere ſubſtantiam animæ, quãprius in ſeipſa contínue/rit/is cõſtituit quoqꝫ oĩa corpora eẽ naturaliter aĩata, qđ eſt ꝓter quãlibet naturã corꝑalitatis & materiæ, quã ĩpoſſibi/le eſt non eſſe potẽtiam receptiuam alterius perfectionis/ qualis non eſt niſi forma. hæc. n. exiſtit lumen ſeu actus po/tentiæ rei compoſitæ tranſlatæ ab uno compoſitionis ſtatu ad alterum. Itẽꝫ autem Anima non eſt corpus, quoniã im/poſſibile eſt corpus ſimplex uel mixtum eſſe firmũ, ſiqui/dem omne tale eſt natura diſſolubile ac reuerſile in mate/riam/ex qua una/compoſita conſtant omnia corpora qua/tenus ſunt corpora. ac ut ſi omnia corpora forent inanima/ta perirent corrumperenturqꝫ in nihilum redacta, ita etiam ſi anima foret corpus aliqđ / quale opinati ſunt quidam, omnes Animæ pariter deficerent. Præterea Anima nõ ſem/per obſequitur naturæ corporis ac materiæ, immo illis ad/uerſatur renititurqꝫ/ id autem apparet/quoniã Anima defe/cto uno corpore generat aliud/reconuertendo formã unĩ in materiam/ alioquin ceſſaret generatio ſucceſſiua aliam fingendoqꝫ/quare Anima neqꝫ eſt corpus: neqꝫ materiæ cor/poris ſimulachrum. Adhuc cum uniuerſus mundus poſi/tus ſit eſſe corpus unum animatum/ſi Anima quoqꝫ pona/tur eſſe corporea/nomine tantum ipſe orbis erit animatus re autem amouebitur ab eo/Anima. namqꝫ ſi foret ita, cum omne corpus ſit reſolubile ac ob Id corruptibile/ Anima

talis naturæ corporeæ erit etiam reſolubilis corruptibiliſq; quare uniuerſus mundus deficiet corruptione / incæpuq; generatione/qđ eſt falſum ut pluries probatum.

Caput decimum ſextum. ꝙ Anima non eſt corpus/ſubtile neq; craſſum/uniuerſaliterq; nullius generis.

QVo nam modo Enimuero contingit Animam eſſe corpus? quãdo huius generis qđlibet, ſiue craſſum/ſiue exiſtat ſubtile,ut (uerbi gr̃a) ignis quo nullum corpus eſt ſubtilius neq; fluxibilius/dein aer eſt diſſolubile/& quamquã ignis & aer/ſit corpus fluidum celeriter/ac rarum/nihilominus eſt compoſitum/quare nequaq̃ cõuenit animam eſſe alterum tale corpus/ac tanto magis dedecet Animam exiſtere corpus defectum & ignobile/quale eſt craſſum. Siquidem Anima cũ ſit dignitate prior omni corpore/ ut cauſa/tãto magis ſupra naturã corporis denſi erit. Rurſus uniuerſaliter quodcũq; corpus tum denſum: tum etiam tenue ſit / eſt unum/ neq; tamẽ ex ſe/ſed per Animam ipſam/qua nam ratione & .n. corpus ſit unum ex ſe/cum natura ſua ſit diſſolubile/unde ſi Anima non uniret & cõtineret in unitate illud/diſſepararetur:diſpergereturq;/Idcirco quali nam pacto contingetẽ Animam eſſe corpuſculum igneum uel aereum / quando (ut dictũ) id eſt diſperſile/qđ autẽ non eſt ex ſe unum neq; poteſt ſe unitum continere/tanto minus uniet continebitq; aliud/qualiter igitur poſſibile ſit? ꝙ ignis ſit Anima nec habeat rationem proprietatemue animæ. Præterea mundus corporeus factus eſt nõ contingenter:neq; a caſu:ſed a uerbo ſpiritali intellectiuo ſubtiliſſimæ icorporalitatis/& ſummi magiſterii/atq; Anima Intellectualis ẽ quæ ab illo uerbo nim acceptam huic mundo poſtea infundit/ac ſicut cor

pora apud nos uiua duràt firma/donec Anima illis inſit/ quando autem anima ab eiſdem receſſerit moriunẽ: cor/rumpũturq; ſic uniuerſum corporeũ quatenus perſeuerat in eo ſemper/ Anima ſemper quoq; conſtans manet. Q ꝺ̃ ſi autem Anima ab eodem ſepararetur/deſineret neq; per/ſiſteret i ſtatu ſuo ullatenus. Atq; huius ꝙ oporteat (ã:e cor/pus generaliter qḋlibet ſimplex/uel mixtũ) eſſe Animam quãdam, & teſtes ſunt ipſi corporalitatis Animæ/dein po/ſtiores, ueritate coacti/neq; ipſa impulſi, ſed poſtea ueritatẽ peruertentes aſſeruerunt Animam eſſe ſpiritum igneũ/hãc enimuero poſuerunt Animæ epitheticam rationem/ quia perſpexerunt ꝙ nõ contingit potentiam nobilem (qualis eſt Anima) eẽ igne inferiorẽ/ ac conopinati ſunt ꝙ impoſ/ſibile ſit Animam eſſe abſq; cõceptaculo quodam in quo conſiſtat. Q uare ex hiis ſuppoſitis collegerũt Animã eſſe ſpiritum igneũ ſeu flatum aereũ maxime, quoniã unum tale corpus eſt omnium ſubtiliſſimum alterq; ſecũdo/Por/ro hiis opinatoribus conſequens erat ad cõfeſſionem pri/mam dicere/corpus quidẽ ſeruari per cõceptaculũ/ ſeu cõ/tentorium in quo ſit, ſed Animam eſſe tale illius contento/rium/non (uice uerſa) corpus Animæ/perq; Animã con/ſiſtere corpus/ſiquidem ea eſt cauſa corporis/cauſa autem ſibi ſuapte Eſſentia ſufficit/ neq; indiget ad exiſtẽdum cau/ſato, ſed enim id uere indiget cauſa ad exiſtendum /perſi/ſtendumq;.

Caput decimum ſeptimum. Q ꝺ̃ Anima non eſt ſpiritus æthereus, Rurſuſq; ꝙ non eſt corpus generaliter

a Mplius ueteres alii conſulti de Anima quidnam ſit cum reſpondiſſent ꝙ eſt corpus/neq; poſtea tue

ri poſſent ꝙ ſit contermina cuipiam noto corpori/ conati
defendere ꝙ prædixerant/ procedenteſq; ulterius poſue/
runt Animam quidem eſſe corpus , ſed aliud a manife/
ſtis/quale ſit actiuum ualde/nominaruntq; ſpiritum/ erra/
uerunt autem: ſiquidem ſpiritus eſt alienus ab Anima / cũ
dicamus/omnes ſpiritus alios qui ſunt plures/nõ eſſe Ani
mas. Q đ ſi illi reſpondeant/ꝙ Anima eſt ſpiritus poten/
tia alterius animæ/querimus quænam ſit hæc potentia/ an
uidelicet ſit corpus quodpiam/ anue ſit qualitas In corpo/
re/ & ſi primum detur / ſequitur ꝙ Anima non ſit ſpiri/
tus/qui eſt potentia talis/ iuxta rationes prius excogitatas/
ꝙ ſi ponatur ſecũdum (cum qualitas ſit predicatum) atq;
id non eſt materia / cum omne predicatum ſit in ſubiecto
corpore / Anima igitur exiſtet naturæ alterius ǧ corpora
lis/ad cuius confirmationem rurſus aſſerimus impoſſibi/
le fore / ut Anima ſit corpus ǫlecunq; ſiue craſſum ſiue te/
nue dicatur/aliunde modo probantes/ atq; ita quoniã om
ne corpus eſt aut calidum/aut frigidum: humidum aut ſic
cum: Rarum aut denſum: nigrum aut album/mediumue.
Et ſi corpus ſit calidum/tantum calefacit/ ſi uero frigidum
tantum frigefacit. At ſi fuerit/ leue leuiat / ſi graue grauat/ ſi
uero exiſtat nigrum/nigrat / ſiquidem album/albat . Nec
enim frigidi eſt calefacere/nec calidi ĩfrigidare/atq; ita om
ne corpus ſe habet/ꝙ quatenus eſt corpus/nõ agit niſi unũ
opus / ex altera uero parte experimur Animam exercere
uarias operationes : quapropter hinc diſcimus ꝙ eſſentia
animæ eſt alia a ſubſtantia corporea . Atq; ob hæc nemo
Iſtud poteſt inficiari.

Caput decimum octauum. Q đ uirtutes inſunt intellectui agenti & Deo/& quo modo.

q Voniam Anima in hoc orbe infimo inſignit qui buſdam uirtutibus/ mundus quoq; intellectualis non caret talibus/uerbi gratia Rectitudine ac Iuſtitia. Et.n.quotieſcunq; libet inquirũtur huiuſmodi uirtutes/ quare nihil ambiguum q᷑ non inſit Alicui alteri ſubſtãtiæ, alioqnin cur Anima optaret rem impoſſibilem? & quæreret nunquã inuentilem deſideraretq; habitam / cum autem alii in exiſtant/Intellectui agenti certe ſublimiori nobiliori q᷑ inexiſtunt qui eas immittit animæ ſeipſum contemplanti ſuſpendit autem influxum auerſum ab ea ad ſenſum cõuerſa.unde anima ſuperſtes relinquitur in ſtatu uili ac humili/ille Intellectus porro ſemper ſeruat hæc inſignia quoniam nunquam diſcedit a ſpeculatu Autoris primi, nec enim aliquid interrumpit/cum ſit proximus uerbo eius. Neq; uero tãtum ſemper inſunt eidem huius generis uirtutes / quinimo ſumma cum rectitudine inſunt/ nec enim defectum patiuntur/cum ab ipſo Autore principe immediate proueniant. Quando Intellectus agens item illas ſuſceptas/ipſe dein exprimit iuxta modum quo inſuſæ ſunt. In primaria autem eſſentia ſunt adhuc excelſioris ſpeciei hæ uirtutes/quoniã illa eſt earũ effectrix. Neq; uero illi inſunt ut inſtrumento,ſed ut Autori/neq; inſunt ut alteri/immo/neq; dicuntur ineſſe/niſi quia ab eo profluunt ut effectus/& id fit inceſſanter.

Caput decimum nonum. Qualis deus ſit/quiq; ſit ordo Entium ſecundum nobilitatem & conſeruationem.

a Vtor primus/neq; quieſcit/neq; transfertur/ ſiquidẽ eſt ſupra motum & quietem/ut pote effector motus & quietis/ſed enim eſt eſſentia/ex qua emanãt reliquæ eſſentiæ & dignitates in infinitum abſq; delatione

& inceſſanter

& iceſſanter/ac ob id proprie eſt ſupereſſentia. Ineſt quoq; ſingulis entibus/iuxta capacitatẽ uniuſcuiuſq; ſpeciei / for/ mat.n. Eorum eſſentias ſecundum conditionem oportu/ nam / ſiquidem Intellectus agens accepit eſſentiam nobi/ liorem q̃ Anima Rationalis / atq; hæc q̃ cæli / iſti autem q̃ corpora mutabilia/quoniã quanto productum fuerit di/ ſtantius/perq; plura intermedia/tanto erit eſſentiæ acceptæ ignobilioris. Autor enimuero primarius exiſtit immotus in eſſentia/nec eſt propriæ perpetuus/neq; tẽporarius/neq; locatus. Immo perpetuitas:tempus: & locus exiſtunt per ſi ſtuntq; ab eo. Et ſicut centrum circuli exiſtit in ſeipſo /lineæ autem ductæ ab eo ad circunferentiam / circũferẽtiaq; ipſa cum punctis exiſtunt in eo. Itaquoq; eſſentiæ Intellectibi/ les & ſenſibiles cunctæ firmantur & conſiſtunt in agente primo/ a quo pendent/ad quod reuertuntur/ ac quod ap/ petunt. Atq; nos redimus ad illud/ut lineæ a circunferẽtia ad centrum. Et ſi quærat quiſquã/quali nam modo Eſſen tiæ permanent in Autore primo? ſiquidem forma perma/ net in materia/& materia in forma, atq; accidens in ſubſtã tia.. Reſpondemus ꝙ permanẽs in altero eſt bimodum/ quoddam enim ſic permanet /ut forma in materia, & ac/ cidens in ſubiecto, ſubiectũq; in forma naturali, Quoddã uero permanet in altero/ut in agente/uerbi gratia lux in lu cente, & radius in radiante, atq; ita reliquæ eſſentiæ ſimpli ces permanent in efficiente. Idcirco Intellectus agens per/ manet in Autore primo, & in hoc eodẽ Anima rationalis per ipſum medium Intellectũ. Anima uero ſenſitiua hois permanet primo in corpore: ſecundo in Intellectu agente etiam/per intellectũ tamẽ poſſibilẽ. Anima item rõnalis ha bet ius in Animam uegetatricem/ſicut in alias naturas.

Caput uigeſimum. Queſtio propoſita, & unde prouenit

humana ignorantia / ac rurſus ꝙ Animus / Intellectus/ & deus/non ſunt corpora & quo modo ſit ſenſio.

SI quærat aliquis qui ſit futurus ſtatus noſter poſtremus? quando (ut nuper dictũ) eſt/nos homines ſimus ſecundum Animum ab Autore omnium eſſentia prima/neq; iſint dignitates ipſius animi/nobis auerſis ab eodem Autore primo: ac intellectu agente:poſſibiliq;. Siquidem plures hominum ſunt/qui carentes ſemper hiis uirtutibus ignorant eas,negantq; audiſtas putantes eſſe uanitates comenticias ficticiaſq;. Reſpõdemus ꝙ nobis ignorantia noſtri/rerumq; aliarum prouenit ex eo ꝙ non ducimur niſi ſenſu ad diſcendum. Vnde explorantes ſciendi gratia dicimus hoc experimur. Illud uero non,neq; ſeponimus cogitationem, ſed ex ea colligimus diſciplinam, & putantes nos expertos omnia aſſerimus nihil eſſe qđ nõ cadat ſub ſenſum. Quapropter hinc coacti non ponimus Intellectũ tum poſſibilem tum agẽtem/neq; Autorem primum/neq; alias ſimiles eſſentias,& ſi de huiuſmodi rebus conquiſitus ſit homini aliquis habitus perſuaſorius/putatur ꝙ ſit ſcientia,licet falſo/coniungit enim ipſas ſenſui/aſſeueratq; animum: Intellectũ agentem:Autoremq; primum/eſſe corporeos. Virtutes quidẽ igitur ſeruantur ab animo,hic ab Intellectu agente. is uero ab Eſſentia primaria effectrice. Atq; Animus profecto non eſt Corpus,ſed cauſa corporis,Intellectus agens quoq; Eſſentiaq; princeps non ſunt corpora. Et iam priſci concorditer rationibus oportunis probarũt,ꝙ Animus dignitateſq; eius non ſunt corpora,quoniam non cadunt ſub ſenſum. Quonam modo,enim ſint corpora? & nos declinãtes ad ſenſum/per eum non percipimus Animum neq; illius uirtutes/ſiquidem nos quandoq; auerſi a ſenſu conuerſiq; ad

Animum profecto cognoſcimus aliquid qđ nunquá ſen/ ſimus (uerbi gratia) amicitiam Inimicitiamue aliquorú/ dam aliudue ac pariter etiam quoties licet ſenſui omnino incumbimus, non tamen per eum comprendimus Ani/ mum eiuſq; dignitates/ ſed tunc ſolum quando ſenſus re/ tulerit Iudicium ad Animum/ atq; ipſe Animus pertulerit ad intellectum agentem. Nec.n. aliter poſſimus ſenſu ali/ quatenus percipere Animum/ quáuis aciē ſenſus in eum primo uerterimus. Sic namq; potētia Animæ nō ſentit niſi iudicium a ſenſu primo tranſlatum per medium Animū ad Intellectum agentem, ab hoc primo & tranquillo, uice uerſa ſit relatum ad Animū/ ab Animoq; ad ſenſum, quale recipit pro capacitate (Refert namq; Intellectus agens iu/ diciū Animo, niſi ſit rei alterius, atq; clarius q̄ ipſi Animo conueniat, ac ita etiam Animus ſenſui/ ſi hoc non excedat eum ſenſus.) Siquidem ſenſus demq; non cognoſcit uere aliquid per Animū/ niſi illud præiudicet Intellectus agens ſupra Animum ipſum.

Caput uigeſimum primum. Quo modo deus: In/ tellectus: Animuſq; intelliguntur a nobis.

QVifquis uelit ſpeculari Animū & Intellectum agentem: eſſentiamq; primam/ effectricem Ani mi/ ac Intellectus/ omniumq; reliquorum entu/ um ſedet ſenſus, ad Eſſentiamq; ſuam reuerſus interius in ſeipſo citra cōſiſtat/ atq; ita percipiet id qđ ſen/ ſus attingere nequeunt, ut qui percepturus uocē letificam/ intentus illi auertit auditum ab omni alio ſono/ ſic enim robuſtior uere ſentit eam, & reliqui ſenſus pariter ſinguli intenti unico ſenſibili ſincere comprendunt illud, ſic igitur cupientem ſentire Animū: Intellectumq; & eſſentiam pri/

mã,oportet (ſepoſito auditu exteriore) uti Intellectiuo in/
teriorique/& tunc audiet harmoniam ſublimem: ſinceram il/
luſtremque & mirandam/& hilaritatem citra ſatietatem/im/
mo ſubinde magis agnoſcetque ꝙ harmonia ſenſibilis cor/
poraliſque ꝙ eſt ſimilitudo illius ſupernæ,quapropter contē
platus homo illas eſſentias nobiles ſupernas/ huiuſmodi
harmoniæ(pro facultate)didicit Autorē excelſum creaſſe
omnia alia(per imitationes abſolutas in ſeipſo exiſtētes)
formata, quales etiam dein inſeruit Intellectui poſt ſe pri/
mo,Medioque inter ſe ipſum & creaturas cum uniuerſalita/
te intellectuali inſigni ac perfecta & pura quidem / ſed ta/
men figurata compreſſaque/quales adhuc,alias imitationes
in Animo ſpeculatur,ut formas Intellectuales/ æmulas il/
larum uniuerſalium Intellectui agēti concreatarum . Atque
ita ubi homo cognouit Animi eſſentiam abſtractione ſuc
ceſſiua procedens/peruenit ad Autoris primi formam/ab
omni qualitate ſenſibili ac terminato iſtoque uniuerſali im/
munem,unam ex illis quibus Animus inſignitus eſt,quæ
eſt radix omnis formæ ſpiritalis ac corporalis abſtractæ,
Idcirco,qđ diximus/ Animus ſemper optat ut Intellectus
agens ſibi infundat uniuerſalia conſita , quæ accepta dein
Animus immittit naturæ/ac fit forma materialis mūdi cæ/
leſtis,atque hæc rurſus eſt cauſa formarū particularium: ma/
terialiumque mundi generabilis corruptibiliſque,quales ſunt
minus illuſtres ac pulchræ,alterantur enim mutāturque pro/
pter dominiū materiæ,in eas,cæleſtes uero effectrices ſunt
clariores,inſignioreſque ac ſublimiores,neque enim reſoluū/
tur/ſuntque penitus intranſmutabiles/ob ſuum in materiam
dominium, fixionemque eiuſdem, ſub illis/ſupra iſtas ſunt
Eſſentiæ illæ quæ ſuſcipiūt formas ſupremæ puritatis:clari
tatiſque & pulchritudinis/& quæ omnium contentrices : ad/
mirandæ ac ſublimes nequeunt narratione exprimi / neque

ab Animo noſtro (ob imaginationē) cōcipi. Siquidē ſunt cauſæ harum formarū Euidentium: cogitabiliumq́ apud nos Exiſtentium. Res autem in cauſa proculdubio eſt nobilior: & inſignior q̄ in ſeipſa cauſata. Sic etiam formæ in Animo ſunt clariores excelſioreſq́ q̄ in celis/propter depurationem ipſarum a materiis naturalibus, & quoniam fuerunt cauſæ earum, & rurſus formæ ipſæ in Intellectu agēte uniuerſaliores inſitæq́ ſunt honorabiliores/ q̄ i Animo/ & duplici de cauſa q̄ in mundo inferiori a nobis neq́ intellectu, neq́ cogitatu perceptibiles. Eapropter (ut predictū) Animus noſter iugiter deſiderat immiſſionem huiuſmodi formarum/ab intellectu agente ob eius celſitudinem eſſentiæ, quatenus is creatus eſt ut primum ſimulacrum expreſſum, inſignitumq́ Autoritate influxus in animum/ac ita quoq́ Animus ſupra naturā, propter primum aſſiduūq́ receptum influentiæ ab intellectu agente/ac in mundum cæleſtem tranſmiſſæ, quā deferunt ad nos in hunc orbem generationis & corruptionis planetæ/per ſuorū motuum uarietatem, diuerſamq́ inter ſe diſtantiam/ cōtactumq́ radiis noſtrum, illorum. enim lineæ uariantur in terra habitabili una cum formis propriis inſignibus: ſimulacriſq́ mirabilibus Imprimendis, quibus tanquam fundamine cōmunis fulgentiæ conueniūt Inter ſe/ & ſtellæ erraticæ differunt ab aliis/ac in eo ſtatu in qua pariter nō aliæ terreſtres formæ reperiuntur.

Caput uigeſimum ſecundum. Q d̄ formæ terreſtres ſunt ſub ratione nobiliore in orbe ſupremo q̄ cæleſti, ac ſolutio quæſtionis propoſitæ.

S Icut formæ terreſtres ſunt in orbe cæleſti/ſic in ſupno: ſed adhuc ſub ſpecie nobiliore: pulchriore/

illuſtrioreſq; nõ alterabiles neq;.n.craſſæ/neq; turbidæ, neq; in ſũma puritate:ac dignitate,& lũine/vñ nemo põt has itel ligere neq; cogitare/iuxta eũ ſtatũ i quo ibi(quãq; uere & p prie)exiſtũt/niſi ſecũdũ q̃ reuelatæ fuerint/ad tenuã verã/nã q̃ eaq; nos nõ pmouemur hic ob dominiũ materiæ i nos, qd fit pp unionẽ Animæ rõnalis cũ ſenſuali/& huius cũ ue getatrice, Iſtiuſq; ẽt cũ corpe alterabili/ ac pleno q̃litatibus minimis,impuris & turbulẽtis,At cũ Aius nř diſſolutu ab hus Impedimentis mundatus fit/apte aſcendet ad uteq; ſta tum formaq; illuſtriũ,coniungeturq; Aiæ & intellectui uni uerſali,cũ prius ſuſciperet pticularia in orbe generationis, magis minuſq;,neq; tñ abſciſſa uniuerſalitate. qm̃ hæc ẽ eſ/ ſenualis Aiæ rõnalis hois, unde puer diſcernit honeſtũ ab inhoneſto, ui rõnatrice de illis colloquens,noxiũq; ab inno xio, diſcernit.n.Benefactorem a malefactore per ſenſum. Quare iã patuit qđ diximus, qm̃ Autor ſupremus creauit hunc orbẽ,ut exẽplar idoneũ ſuæ excellentis ſapiẽtiæ/admi niſtrationiſq; & artis / eiq; impoſuit formas nobiliores, mirabilioreſq; q̃ ſenſibiles,quæ ſunt illarum ſimulacra/no biſq; indicia quædam. Et inſigniuit nos exaltatos intelle/ ctu poſſibili ad humõi formas ſupremas penetrãdum,atq; ubi agnouit talẽ Intellectũ eſſe formã Aiæ ſenſualis ut ui/ ſum oculi/humõi corpus mixtũ delectũ nobis tribuit/Ani/ mũq; noſtrũ directũ in eo collocauit/ad coſtituẽdũ unã ſub ſtantiã diſcernẽtẽ ſenſibilia & intellectibilia,Bonũq; ac ma lum pfecto:ſecũdũ libeq; arbitriũ:& expimentũ:exploratio nemq; utriuſq;.Aliogn.n.hõ ſi nõ ei adeſſet humõi corpus/ neq; Aia rõnalis unireť ſenſitiuæ.nõ uere diſcerneret eſſen tiam boni ac mali/ſed tñ ut auditus talia prolata nõ explo rata.Idcirco nř Aius (quatenus affixus eſt huic corpori,ap poſitiſq; ſenſibus,qbus coactus ſeruit)cognoſcit Entia utriſ q; orbis/perfectuſq; ob id dominatur rebus cunctis huius

mundi a quo digreſſus ſpeculabitur ueritatem illius ſuper
ni,exiſtetq; immortalis:fœlix:Dominuſq; orbis/qualis ſta/
tus eſt beatitudo magna/& abſoluta Animis humanis.

LIBER TERTIVS DECIMVS

Caput primũ Quale Ens ſit Intellectus agens:& quo mo do creet plura entia/cum ſit Ens unum inuariatum.

ENs unum abſolutũ eſt cauſa omniũ
aliorum creatorum, neq; exiſtit in ali/
quo eorum , nec eſt aliqd ſimile illis/
eſt autem cauſa omnium aliorum En
tium creatorum quatenus ſunt Entia,
ſiquidem omnia talia procedũt ab il/
lo/unde potius eſſentiæ huiuſmodi re
rum exiſtunt firmiter in eo/ ad Illudq;
reuertuntur. Ipſum quoq; exiſtit eſſentia abſoluta/ ut pote
cauſa uera cauſaꝝ,creaturaq; princeps.Q đ ſi quærat qſpiã
quonã mõ cõtingit creaturas alias plures & uarias fieri ab
hoc uno ſimplici inuariato iplurificatoq;? Reſpondemus
id eſſe,qm̃ tale Ens unũ abſolutũ cõtinet uere oẽs alias crea
turas/qñ ipm creatũ eſt ab Autore haud poſt aliud ꝑexiſtẽs
creatũ/ Idcirco ẽt eſt illi proximũ:quare intuetur ipſum Au
torẽ primariũ/ atq; ex cõſequẽti hẽt actionẽ ẽt illi ꝓximã,At
q; ita emanarũt ab hoc Ente uno abſoluto oẽs aliæ creaturę
q̃tenus ipſæ nõ exiſtũt eſſentiæ pariter abſolutæ . Dico autẽ
rurſus breuiter ꝙ nõ fiũt talia plura ab eo niſi ſecũdũ ꝙ co/
gnoſcit oĩa illa ſpeculationi obuia/ quapp emanarunt ab
ipſo ut prius in eodẽ ſata/ Autor igitur Ens primariũ. Idẽ ꝙ
uerbũ creauit mẽtẽ ſeu itellectũ agẽtẽ ꝓximũ/ab hac mẽte po
ſtea fluxerũt oẽs aliæ creaturæ mũdi tũ ſupioris tũ iferioris.

Caput ſecũdum. Cur Intellectus agens eſt perfectus & ipar deo/item cur deus eſt ſupreme perfectus? ac quo modo ſit reꝝ ordinata productio.

ENs unum abſolutum exiſtit perfectum & puꝝ: mundus autem ſenſibilis iperfectus: Impuruſq; ut pote productus ab eo, fuit autem intellectus agens/qđ eſt ipſum ens unum abſolutum, perfectus ac purus, quoniã creatum eſt ens unicum ab ipſo ente unico uero/quale eſt ſupremum perfectione/ ſiquidem hoc non indiget aliquo alio, nec.n. conſequitur quicquã ab eo. Immo propter ſummam perfectionem eius ac ſufficiẽtiam, Potentiamq; & maieſtatem unitatis/creatum fuit nouiter ab eodem aliud. Quãuis autem huiuſmodi Ens ſupreme perfectum, quia primarium, creat hoc aliud perfectum/uidelicet intellectum agentem/tamen impoſſibile eſt ꝙ Ens ſecundarium creatum ſit par illi primario. Siquidẽ creatũ ſemp deficit/ neq; ullatenus exiſtit in pari gradu quali eius Autor, eſt nihilominus perfectũ in gradu ſuo/ perficienſq; aliud ſuccedaneum, quoniam Ens unum ueꝝ qđ eſt ſupreme perfectũ creando illud reſpexit ſeſe ipſum met/habens obuiam ſpeculationi propriæ eſſentiam ſuam ueram luce ſapientiæ Pleniſſimam. Intellectus agens autẽ creãdo intuetur uerbum Autoris proximum/ Intellectum agentem ſpeculatur faciendo Anima uniuerſalis formatrix materq; omnium formarum/Animam uniuerſalem deſpicit natura effectrix formarum particularium in materia. Ens namq; unum uerum creauit primo/Intellectum agẽtem/ut pote eſſentiam proximam uerbo proprio / atq; is Intellectus eſt Ens primum receptiuũ immediatũ agẽti primario/qui dein nõ ꝑducit aliquid/quin prius intueatur Autorem ſuũ unum, a quo etiam determinatur unus

unitate

unitate, licet partili/ſiquidem abſtractili/non tamen numeraria, ſed neq; unitate firma, quoniam Intellectus agens ſpeculatur plura ac etiã ſenſibilia/qualia Animus/ cui unitas abſoluta adhuc deeſt/quoniam conſiderat plura abſtrahendo Ens unum autem uere eſt cauſa tantum unius. At unũ unitate numeri ut trinarii imparis, & binarii paris/eſt compoſitum, Idcirco poſuimus Ens unum abſolutũ exiſtere ſupra Animum, atq; eſſe opus dei proximum, atq; ita huius Intellectus ſpeculatio eſt ipſamet uoluntas & eſſentia eiuſdem, ac propter proximitatem cum deo ſuã poteſt formare aliquid perfectius, aliudq; imperfectius ob iſtãq; inæqualitatem ſtatus, pluralitatem conſequentem, q̃ pducit non niſi eſſentia Entis unius abſolu(ut dictũ) Autori primo proximi.

Caput tertiũ. Cur Intellectus agẽs pducit intellectibilia ac ſenſibilia, & quo mõ ſit ppetuitas eiuſq; appetitus puenit.

ENs unum abſolutum efficit omnia intellectibilia mundi ſuperni/& ſenſibilia ſubterioris/propter aſſiduum influentiæ receptum/ qualis perfectio immiſſa illi eſt infinita/nec.n. habet repugnantiam, ſed trãſmiſſa ſubinde ab intellectu agẽte in cauſatum ſuccedens/ nequaq̃ imitatur lucem illam ſacram & bonitatem diuinam interminatã, proptereaq; huiuſmodi cauſatum recipiens non eſt proximum uerbo Autoris influentiæ, quare Intellectus agẽs tranſmittit uim finitam, per quã tamen adhuc poteſt conſequi cauſato proprio uotum perpetuitatis. Siquidem opus proximum huic intellectui eſt incorruptibile omnino, eſſentiæq; ob id potenter p durabilis, unde prouenit conſtantia & firmitas mundi utriuſq;. Sic.n. Anima uniuerſalis perpetuitatem optatam ſer/

uat,per huiuſmodi potentiā immiſſam ab Intellectu agēte (& propterea ꝙ ille eſt deo ꝓximus) ualidam. Animæ autem tali nō deeſt appetitus prouehens ad deum, quoniam ad hunc producitur ab intellectu agente per influxum illuminationis inſtructioniſq; finitum, tamē ne ſtupefiat ac turbetur. Extendaturue recipiendo illum, qui Intellectus fuit promotus ad proprium quoq; deſiderium, ab Autore primo, in quo fixi perfruendo obliuiſcunt̄ ambo mundi utriuſq;. Influxum enimuero ab Intellectu iſto ad deſiderium ſpiritale excitandum, & conſequendum impoſſibile eſt infundi creaturæ per motum cogitabilem eſſentialiter, ſiquidem in huiuſmodi motu ad nebulas tenebraſq; craſſas ꝓcliuante materia predominata eſt eſſentiæ Animæ, uis influxus autem promouet ad uotum, quādo tráſſert ex uno ſtatu ad alium, adeo ꝙ per eum motus cogitabilis in materia fit inſenſibile, ut ſpermatis in radice mentulæ.

Caput quartum. Cur cælum mouetur a ſuis formis & cur ꝑpetuo, & ob quē finē generationes fiant.

Species rerum inter ſe conſtitutę ſubiectis & ordinatæ ſecundum gradus differunt per formas. Siquidem formæ continēt ſubſtantiam, ſecundū quietē cogitabilem, per quam ceſſant motus ſeruanturq; figuræ poſitum, ſine illa enim fiet motus cogitabilis commiſcens formas inter ſe, unde ſequetur corruptio rerum & ignoratio, quia igitē huiuſmodi motus cogitabilis ceſſauit in cælis, formæ cogitabiles illis aptatæ ſunt euidenter, & productæ firmiter manſerunt, motus quoq; circularis cælorum perpetuatus eſt, quandoquidem etiam ſubſtantiæ ipſæ cæleſtes ſemp ſeruantes motum inuariabilem: inceſſabilēq; exercunt, ut impreſſiones pactæ ſeruentur adhuc per uirtu

tes eaꝶ ita tranſfuſas:utq; formæ permaneant, qa ipſæ ſunt uniuerſalia compoſitorum, talium autem ſi uariantur motus, uniuntur impreſſiones, quare etiam pereunt compoſita generata per illas, & ſic deſinet generatio, quando autẽ ſubinde perſeuerãt alterationes, & frequẽter fiunt ſuccedaneæ generationes & corruptiones/ & operatione uniuerſali ac deſiderio pari.genitam inſigniuntur coloribus ſpiritalibus. Corruptibilia & enim continẽt partes: quibus dominantur alterationes naturales uariæ, que ſunt cauſæ generationum ac corruptionum, per quas etiam natura imitatur/ordinem mundi ſpiritalis, atq; Anima redit circulariter ad illum, ut attingens Autorẽ ſuum ſuſcipiat influxum uerbi eius creantis,

Caput quintum. Q đ omne corpus eſt particeps boni diuini, & quomodo deus eſt unus.

NVlli corporis generi immo ſpeciei, ſed nec indiuiduo deeſt omnino bonum diuinum. Neq; enim ineſt permanentia abſq; illo. Siquidẽ Intellectus princeps ſeruat uniuſcuiuſq; eſſentiã conuenientem, neq; obliuiſcitur eiuſdem unico momento, atq; hoc ſine auxilio alieno, quoniam eſt Autor omniũ cauſarum, neq; uero unitas numeralis eſt cauſa eius, neq; ipſe numeratur ullatenus. Eſſentia namq; illius nõ admittit aliquã diuiſionem, qualis conuenit omnibus particularibus, quæ ſunt duplicis modi, quoddam eſt unicum ſub una ſpecie ut (uerbi gratia) ſol: luna: terra: aqua: aer: ignis, quorũ ſingulum eſt unicũ eſſentia/ſpecie/ & loco, ut queat dici omnis terra eſt unica & ſic de reliqs, quoddã aliud particulare eſt ſub una ſpecie pluriſicatum ut pluuiæ, coruſcationes & ſimilia, utq; aliæ ſtellæ ab erraticis/ & deniq; om/

nia particularia compoſitorum generatorum/ſicut mineralium : Plantarũ : Animalium, & numerus cuius ſpecies compoſitæ ſunt/exẽpli gratia duo: tria:quatuor: ſex: Entia ſiquidem duplicantur diuidunturꝙ/donec pertranſis naturalia/& priuſq̃ attingas finem ſpiritalium. Inuenis nãꝙ duplicari ſemper habita/ quouſꝙ peruenias ad Intellectum creatione formarũ unum abſolutũ, quem deprendes, eſſe talem unitate diuiſibili in plura cõtenta & inſita. Nam duplicatur contractione ab Autore ſuo ſucceſſiua/& negatione ab excelſa eius unitate, quando Etenim aſcenderis ad ipſum Autorem inuenies illum eſſe unum abſolutiſſimũ, trangreſſum omnino numeꝝ. Nec enim diuidit̃ per imaginationem/ſicut Ens creatum, neꝙ multiplicatur habitu formarum exemplarium , atꝙ exiſtit unum ſeparatum ab omni numero naturali & ſpiritali , cuius unitas non apprenditur niſi abſtractione a ſigno ſimulacroꝙ proprio/ q̃d eſt opus eius expreſſum ut ab agente perſecto. Qui autem opinatur ꝙ Autor primus eſt unus/quoniam non eſt duo, neꝙ tria/nec aliter numeratum aliquid/ Incidit errorem maximum . Siquis enim conſideret huius opinionis ſignificationem , Autor ita unus numeraret ſe ipſum/ neꝙ numeraretur ab altero/ꝙ ſi foret/numeraret etiam cæteros numeros ſuccedentes. Falſum eſt autem ꝙ Autor ſupremus numeret ſe ipſum, aut quic̃q̃ aliud . Siquidẽ ſi numeraret ſe ipſum met/foret unus unitate numerali, & ſi numeraret aliud fieret par numeri dupli aut tripli/quare eſſet pars eius media aut tertia. Autor igitur ſupremus eſt unus unitate abſtractiſſima Intelligiturꝙ eſſe unus nõ ex eo tantum/quia non nmeretur aliqua ſpetie numeri, ſed quoniã non adiungitur ei aliquid ultraneum ipſi eſſentiæ, exiſtitꝙ abſtractus ab omni Pluralitate/muluplicationeꝙ numerali qualitercunꝙ contingente creaturæ.

Caput ſextum. Qualis exiſtat ſeries creaturarum.

Vtor primarius unus creauit Ens unum: ſtatuitq;
a illud ſeruare ſubſtãtias carẽtes formis apud nos: q̃re
nequimus apprẽdere earũ eſſentias, dein per ipſum
adcreauit formas primas habẽtes eſſentias abſq; materiis/
q̃uis cogitatiua non precognoſcat eas exemplo/citra ma/
teriam. Poſtea uero adhuc procreauit ſubſtantias natura/
liter ormatas uſq; ad poſtremã generabilem. Intellectus
igitur (poſt Autorẽ) Primus eſt principium cuiſlibet entis
alterius creati exiſtenſq; ubiq; ſeruat illa omnia. Atq; uni/
uerſalis Anima eſt principium omnis formæ ſpiritalis &
corporalis, exiſtẽs ipſa quoq; forma nudata a materia, ſuf/
ficiẽſq; in ſe ob influxum receptũ omnia ſpeculari. Opus
eius (qđ eſt natura) apparet formatũ in materia naturali.
Poſtremo exiſtunt artificia ſimilia formatis naturalibus,
quatenus conſtant ex eis. Siquidem artifex facturus aliqd/
indiget materia formata ex qua faciat illud/ quonam mo/
do enim poſſet ſuſpẽdere figuram artis in materia ſine for
ma aut forma ſine materia: Hoc enim eſt impoſſibile ut,
uerbi gratia figulus figuraturus ollam aut fictile aliud ua/
ſculum/ preconſiderans cõmiſcet terrã, & optando operi/
dein fingit ollam ipſam pro facultate. Poſtea etiã coquit
ad durandã eam, neq; ambigitur ꝙ lutum ſit materia ollę,
ſic autem aer & ignis, ars igitur ſic ſe habet. Anima uero
uniuerſalis nacta eſt poteſtatem faciendi formam in ma/
teria ſimplici ac informi naturaliter. Non enim contingit
eam facere formas/ aliter q̃ in huiuſmodi materia ſimplici
precreata. Intellectus agẽs pariter cum ſit opus proximũ
autori primario, ſpeculando eum/ habet poteſtatẽ perfectã/
nouãdi animã uniuerſalẽ. Siqdẽ p eſſentiã nobilẽ imitatri
cẽ diuinæ producit Animã rõnalẽ a Deo tñ exortã, qm im

poſſibile eſt ꝙ Intellectus ſpeculando nouet aliquid, quin ſimiletur formæ optimæ Autoris cõſpecti/cui eſt ꝓximus/ & per huiuſmodi ſpeculationẽ eſſentia unius creati denu/ datur a ſpecie inſita alterius. Siquidem Autor primus con/ ſtituit Intellectum agentem fore principium omniũ alio/ rum E nuum creatorum, illorumq́ eſſe ſeruatorem/ abſtra xitq́ a communione formarum uariatũ, formauit quoq́ Animam uniuerſalem/ ſtatuitq́ illam fore cauſam omniũ formarum ſpiritalium : ac corporalium & abſtraxit ab unione materiæ/ ut aſſimilaretur Creaturæ principali, in/ didit tamẽ illi deſiderium aſſiduum formandi materiam antiquam informem, ut perpetuo reciperet eius influxũ. deinde uero creauit cælum ac terram, & quecunq́ ex gene ribus ſpeciebus & indiuiduis /ut ſunt materiæ formatæ & formæ materiatæ/ quæ ſunt mediæ inter formam & mate/ riam (utq́ iam probatum) ſunt principia cõpoſitorũ, non compoſitæ ipſæ.

Caput ſeptimum. Quo modo Intellectus agens fit a deo/ ab Intellectu agente Anima, ab Aĩa natura.

Vtor princeps eſt Ens unum uerum unitate qua diximus/ dein autem propter maximam imedia/ tamq́ propinquitatem Intellectus agẽus cum uer/ bo Autoris ſui/ ipſe etiã intellectus eſt eſſentia abſoluta una unitate abſoluta/ab eẽtia una unitate abſolutiſſima. Siqdẽ hæc eſſentia contẽplando unitatẽ ſuam abſolutiſſimã & ue ram formauit Intellectum agentem, & formando huiuſ/ modi creaturam primam/ contemplatus eſt unitatẽ ipſam propriam, quapropter Intellectus factus eſt abſolutus/ & creatura princeps/ cui adhuc ipſum Ens unum uere infun dit uires Plurimas & maximas, ob quas habet potentiam

ſeruandi alias ſubſtantias creatas, quoniam etiam creatus eſt ab eodem Ente uno uero, ut eſſentia immota abſolute/ ac dein ipſe procreauit Animam immotam/ quæ cum ſuerit cauſata ab Intellectu creato/ non fecit opus immotum æqualiter/ ſed totum mobile, qđ ſimulacrum dicitẽ/ ideoq̃ alterabile & infirmũ/ nec.n. motus cadit in rem æternam, alioquin opus foret melius operatione/ qđ eſt abſurdũ. Ual de. Anima enimuero factura aliqđ opus/ ſpeculatur ſuum principium a quo roboratur Illuſtraturq̃/ & recipiendo illud mouetur ſurſum: faciendo autem ſimulacrum mouet deorſum q̃lia ſunt ſenſibilia & naturalia / uerbi gratia elementa: & plantæ atq̧ Animalia. Ac inter huiuſmodi ſubſtãtias ita prenumeratas/ nulla poſterior exiſtit ſine priore/ Pẽdet.n. ab ea/ ſic nãq̃ generabilia pendent ab Anima humana. Siquidem hæc expanditur in omnes ſubſtantias inferiores/ ut plantas quarum natura exiſtit opus eius/ ut ad q̃s deſcendit/ figuras impreſſura ſecundum deſiderii impetũ/ progrediens uſq̧ ad particularia & ignobilia / Anima igitur (quatenus eſt ſimulacrũ Intellectus agentis) non auertitur ab intuitu in eum/ aliter tamen auerſa deſcendit ab illo bono principali creato donec attingit infimum / & ob id relinquitur etiam ab eo. Et quãq̃ adhuc faciẽs talia/ agat aliquatenus bona: ſunt tamẽ hæc ignobilia comparata ad entia ſuperna mundi intellectualis. Anima autem operatur hæc obſequendo appetitus ſenſitiui uoluptatibus/ apud quem particularia ſunt bona/ ut pote illi contermina/ ſimile enim letatur ex ſuo ſimili. Penes uero Intellectibilia maiora excelſaq̃ talia infima & minuta ſunt ignobilia.

Caput octauum. Q đ Anima conſtituit gradus rerum/ q̧q̃ omnia reuertuntur ad deum.

Nima quaꝫ fecit naturalia ſenſibiliaq; ſimul con/
a termina / conſtituit illoꝝ ſingulis gradus ꝓprios/
ſecundum rationem rectam/quare tamē non po/
teſt tranſferre rem unam a gradu ſtato ad alterius, ac licet
omnia naturalia facta ſint bona & in ordinem digeſta/ta/
men eorum ſeries eſt infra ordinem intellectibilium ſup/
norum & nobilium,qualia Impoſſibile eſt cadere ſub de
fectum, cum ſint recta ſemper, ſiquidem profluũt ab Au/
tore principe,Inferioris autem ordinis Entia patiuntur de
fectum,quoniam producta ſunt ab opere Intellectus agē
tis uidelicet Anima , cuius pars uegetatrix(ut plātaria)eſt
ignobilior,ſiquidem ignorantior, quare deſcendit donec
inſit corpori cuidā minimo & uili/pars uero quæ ineſt bru
to/eſt nobilior uegetatiua,quoniam eſt ſenſualis, pars au/
tē quæ ineſt homini eſt adhuc honorabilior ſenſitiua im/
mo honoratiſſima,cum ſit cogitatiua & intellectiua, uiſq;
eius ſenſualis eſt affinis intellectuali , ſic etiā uis progreſſi
ua/utraq; enim directione Intellectus utetur . Porro Ani/
mæ Plantariæ uirtus maxima ſubſidet in radicibus. Cuius
argumentum/ꝙ inciſo ramuſculo uerticali uel ramo bra
chiali/nequaꝫ arbor areſcit/exciſis autem radicibus mori/
tur, Q đ ſi quiſpiā hic quærat an ipſa Anima plātæ (exciſis
radicibus) ſeparata corrumpatur? dicitur ꝙ redit ad regio
nem propriam(quæ eſt in orbe Intellectuali)a qua nunꝫ
amplius recedet,ſic etiā quando corrupitur in bruto quæ/
piam Anima ſenſualis,peruenit ad mundum Intellectua
lem,ſiquidem Intellectus eſt receptorium Animæ,a quo
nũꝫ deinde abibit/alioquin Anima nō foret alicubi, Q đ
ſi detur igitur erit ſurſum ac deorſum & ubilibet citra di
uiſionem,neq; uero diffunditur ut Ens uniuerſum/alio/
quin occuparet omnia loca . Neq; item Anima aſcen/
dens peruenit ad ſupremũ orbis Intellectualis/ſed.n. ſub/
ſiſtit in

ſiſtit in confinio utriuſq; mundi / ut ſubſtantia fere media inter ſenſuales & intellectuales, ac rurſus ſi libeat eo faci lius deſcendet ab illo orbe ſuperiore in hunc inferiorem/ q̃ aſcendat ab hoc ad illum. Intellectus agens autem & Anima, cæteræq; ſubſtantiæ intellectibiles perpetuæ Idcir co non cõrrumpuntur, quoniam fuerunt creatæ ab Auto/ re primario/ abſq; pluribus medijs. Naturalia autem & ſenſibilia alterantur corrũpunturq;/quia ſunt facta a pluri/ bus intercauſis cauſatis/uidelicet intellectu & Aia. Q uorũ tamen naturaliũ quædam ſunt longeuiora q̃ alia/atq; hoc ſecundum diſtantiá maiorem minoremue ab Autore pri/ mario: & ſecundum numerum plurem pauciorem q; in/ tercauſarum. Cuius enim media ſunt pauciora eſt longæ/ uius/cuius plura/ eſt breuius. Atq; unũ etiam ſcitu/eſt opor tunum/ꝙ naturalia omnia ſunt inter ſe quædam pendẽtia/ unius ab altero ordinata: quorum quando corrumpitur poſterius reuertitur ad proximum prius/donec perueniat ad Cælos: deinde ad Animá uniuerſalẽ/poſtea ad Intelle ctum agentem, quo omnes aliæ Creaturæ exiſtunt/quiq; exiſtit in Autore principe / qui eſt uerbũ creans ad qđ om nia tandem reuertuntur, ſicut pluries repetiuimus, ab il/ lo enim creata ſunt in illoq; perſiſtunt.

LIBER QVARTVS DECIMVS.

Caput primum. Q đ Intellectus agens & Ani/ ma uniuerſalis creantur in momen to/ꝙq; non ſunt potentiales.

OMNIA Alia Entia creata (ut prediximus) conſiſtunt in Intellectu Primo/ quem Autor princeps fecit conſtituitq; principiũ illorum / & pro Autorem ſubſtantiarum multiformium. Infenitq; Idem Autor primus Rationes formarum Animæ uniuerſali/quas & Intellectũ in ſuo gradu perfectos nõ ſucceſſu tẽporario./ſed unico momento produxit in actũ/ Nunquam autem Intellectus agens & anima uniuerſalis fuerunt prius in potentia q̃ in actu, quoniam deus perfecit illas Eſſentias abſolutas / ut pote futuras cauſas reliquarũ creaturarum/Falſum adhuc & ipoſſibile ẽ ꝙ Intellectus agẽs prefuerit in potentia ob hanc rationem ꝙ non minus continet non Ens q̃ Ens / cũ ſit ſubſtantia effectrix utriuſq; qđ ẽ eẽntię Potẽtialis.qm̃ ſi Ens dicat̃ forma materialis/ & cõpoſitũ ex materia & forma nõ Ens ãt materia informis/ꝙq; horum triũ non ſuperſit mediũ. Intellectus non eſt aliquid ex his/ ſi namq; foret Ens ita dictum/ſequeretur ꝙ aliud tale Ens foret prius Intellectu ſine quo non exiſteret quare nõ eẽt unũ abſolutũ. Qđ ſi detur ut Intellectus ſit nõ Ens ſic appellatum/non tamen ſepararetur ab aliquo illorũ duorũ.qđ ſi contingat Intellectus is nõ eſſet intellectiuus , ſed intelligibilis. Neq; autem res intelligibilis eſt Intellectus. ſed quatenus eſt abſtracta/comprenditur ab ipſo. quare cũ probatum fuerit ꝙ Intellectus eſt principium omniũ Entium, ſicut prediximus/ impoſſibile eſt ꝙ huiuſmodi non Ens aut Ens / etiam quale eſt forma cõtineat ipſum /aut ſit res potentialis: Sed.n.abſtrahitur a cunctis talibus/Intellectui igitur agenti in ſerie creaturarum ſuccedit Anima uniuerſalis/cum hæc appetitu ſuo aſcendat ad eum ad ſuſcipiendum propriam perfectionem, uidelicet influxum lumi.

nis ab Intellectu/attamen ſcias ꝙ neq; Anima adeo proxi mat Intellectui/per receptione influxus ab eo ut queat imitari & intueri eundem/neq; uero Anima extenditur in ſpeculatu Intellectus agentis,ſed unitur ac ſublimatur Valde/ Non etiam Animæ (ob id) deeſt lumē ab Intellectu oportunum/ ſiquidem Anima ſic augens eum adipiſcetur perfectionem,quietemq; ac conſiſtentiam. Cuius exemplum dedit Plato dicens intellectum eſſe tanquam punctum indiuiſibile circuli cōtinentis angulos & coſtas/adeo ꝙ omnes lineæ oriuntur ab eo/ & exiſtunt in eo. Circulus quoq; eſſe aliquid circumtenens interſitas formas.

Caput ſecundum.Q đ Hō intellectibilis ſit ſimul cum oibus perfectionibus ab Autore primo.

Vtor primus:creauit hominem intellectualem cū
a omnibus ꝓprietatibus oportunis ſimul uno momento,non earum unam prius/ & alteram poſterius/neq; ſucceſſu temporario/quali hominem ſenſibilem Quare etiam homini intellectuali omnes perfectiones conuenientes primo affuerunt/neq; poſterius addūt illi aliqua ut aduēticia/ſed.n.eſt i orbe ſuperno purus & abſolutus. quæq; adhuc illi conditio primitus attribuitur / nunq̄ poſtea auferitur. Alioquin ſi homo ītellectualis addititias pfectiones ſigillatim pluribus momentis ſuſciperet: foret generabilis & corruptibilis.Præterea quæ prius diminuta admittunt adiectionem/fiunt ab agente diminuto/& mortario quale eſt natura/ Entia uero orbis ſuperni ꝓueniunt ab Autore abſoluto/puro etiam ſupreme. & momentario ex conſequenti agente.Idcirco formæ illæ ſunt perfectæ & puræ/atq; ob id quoq; pariter probæ/ ſiquidē non enumeratur quæpiam inter illas niſi firmitatē exiſtendi habeat.

autem quodlibet cadés ſub generationẽ corruptionemq; eſt ab efficiente téporario/a quali naturalia cum ſint(principium licet Eorum fuerit perfectum)ſunt generabilia & corruptibilia.qđ cũ ſit/de illis quærendũ eſt quid ſit ſeorſum prius/deinde propter quid ſit.quoniam heæ duæ rationes queſitæ non extiterunt ſimul,Subſtantiæ uero perpetuæ fuerunt productæ ſine conſultatione/ ſiquidem ab Autore perpetuo minime cogitãte.quoniam is eſt ſupreme perfectus/qualis neq; Auctionem: neq; minutionem patitur.Qđ ſi quiſpiam obiiciat quoniam agens primarium potuit facere aliquid/ ac deinde addere aliud melius perficiendo. Reſpondemus. ꝙ ſi illud Ens creatum fuiſſet prius depoſitum uno modo/deinde adderetur aliud bonum, ſequeretur, ꝙ primo non extiterit bonum perfectum / id autem non conuenit agenti primo ꝙ efficiat quodpiam opus bonum non perfectum/quando quidem ipſum eſt bonũ primarium ac ſupremum/ cuius operi(cum ſit proximum ei)nõ debet quicq̃ boni conuenientis ſemel deeſſe.

Caput tertium.Qđ Anima in orbe ſupno habet uim ſentiendi quandam.

Mplius ſubſtantiæ orbis ſuperni uirtus quoq; ſenſitiua ineeſt.Siqnidem in eo exiſtunt quæcũq; hic ſunt in materia/ſed ibidem depurata ſupra materiam(ut uerbi gratia) ſubſtantia aut ſcientia:ſimiliaq; exiſtunt illic ſub ſpecie primaria/ Non enim certe aliquid pfectionis eis deeſt/neq; exiſtunt formæ priores contermine q̃ ſint imperfectiores. non enĩ illic/aliq̃ eſt forma reliqua membri alicuius Animalis cuius ſimulacrũ non Imprimatur materiæ/ ad qđ nullũ agens alterat materiã/ niſi

talis ſpecies ſuperna ſuper formet eandẽ. Quare qñ quiſ/
piam quærat per qđ efficiens factum eſt hoc membrum?
puta manus/aut oculus. Reſpondemus ꝙ per formã illã
Intellectualis mundi in quo ſunt omnia: Si rurſus dicat
aliquis ꝙ tanta imitatio/inſit Animali, quãta ſatis facit ut
ſe tueatẽ a noxiis/ Dicimus ꝙ licet hoc uerum ſit/attamen
ſubſtantiæ terreſtres ſeruantur a forma primaria orbis ex
celſi/quatenus omnia inferiora exiſtunt in cauſa ſua Ani/
ma uniuerſali/quæ eſt optima & fere par ipſi eſſentiæ pro/
xime deo/quæ cum talia ſint uidelicet ꝙ omnia exiſtãt in
ſita formæ Intellectuali/ Animæ,ſcilicet uniuerſali,uis igi/
tur ſenſitiua non abeſt ab Anima huiuſmodi/ quamuis
exiſtat in orbe ſuperno Intellectiua abſolute perfecta talis
ab Intellectu agente Puro ac perfecto undiq; utpote ope/
re proxio Autori primo / Anima autẽ Intellectualis ſup/
eſt in orbe principali ſupremo parium perfectionũ quot
nacta extitit in infimo. Quia cauſa eadem omnitenẽs ibi
indiminutam ſeruat. Quare homo illic non exiſtit tantũ
intellectiuus,ſed etiã ſenſitiuus / neq; ideo habet uim ſen/
tiendi/ultra intelligendi Potentiam,ut ſit aptus generatio/
ni ſed quoniam in eo ſtatu ambæ iſtæ perfectiones ſunt
oportunæ. Et ſi huic aliquis ſubdat ꝙ Anima in orbe ſu/
perno fuit ſenſitiua in potentia/in regione autem genera/
tionis facta eſt ſenſitiua in actu/qm̃ ſenſus eſt uis recepti/
ua ſenſibilis/dicimus id eſſe falſum. Siquidem in orbe il/
lo ſuperno non eſt aliquid ſenſitiuum in potentia/ut con
uenerunt in hoc archiſophi Babiloniæ.contrarium nanq;
abſurdum foret. Et ꝙ Animæ potentia actuetur hic inferi
us/ cum deſcendendo potius ignobileſcat/ut quæ fiat ali/
quo modo corruptibilis. Cui accedit ꝙ ſi Anima in regio
ne Intellectuali non ſentiret / qua nam ratione diſcerne/
ret ſenſibilia ab aliis inſenſibilibus.

Caput quartum. Q đ ſit homo quidam ſimplex/ quidam autem compoſitus/& quid ſit uterq; ac ꝙ homo ſimplex quidam ſupernus/quidam infimus.

EXpoſituuri ſtatum hominis intellectibilis nar
remus qualis ſit homo ſenſibilis/quem cum
impoſſibile ſit perfecte cognoſcere quomodo
contingit intelligere illum orbis ſuperni. & ſor
te cogitatio hic prouehens dictat hunc hominem eſſe illū
ſtatuentes igitur exordium probationis querimus an ho/
mo ſenſibilis ſit Idolū Animæ particularis ultra illud Ido
lum Animæ uniuerſalis/p quod hō eſt Animal/an ue Ani
ma uniuerſalis ſit homo/Anima uero particularis q̄ ope/
ratur in corpore non ſit homo. Et ſic homo ſit Animal ra/
tionale/ non aliquid compoſitum ex Anima & corpore/
neq; ipſa Anima coniuncta cuidam corpori. quare cū defi
niat homo inferior ꝙ eſt compoſitus ex Anima rationali
& corpore/impoſſibile eſt hunc hominem eſſe ſimilem il
li ſuperno/quem uocamus intellectualem: formalemq;.
Ideo quoq; talis definitio non erit omnino uera, ſed ta/
men uериſimilis, quia non caret principio eſſentiali homi
nis/uidelicet forma per quam eſt Ens. Q đ cum ſit/ea defi/
nitio nūdum eſt hominis ueri: ſimplicis: formaliſq; ſed cō
poſiti, oportet autem compoſitum definiri non ſolum per
formam ſed etiam & per materiam, ſimplex uero definiri
per ſolā formā ſatis eſt, & ſic hō uerus definiēdus eſt p for/
mam tantum per quam eſt hō/ quæ eſt inſeparabilis & ne
ceſſaria, ut dicatur homo eſt animal rationale/ ubi animal
ponit̄ pro uita/quæ non ineſt abſq; Anima infundēte. To
tus homo autem diuiditur in corpus & Animam quæ eſt
forma. Vnde non euitat̄ quin homo proprius aut ſit Ani
ma Intellectiua/aut ſit opus eius. Et ſi detur primum, ſeq̄/

retur ꝙ homo ſoret Anima intellectiua/ingreſſa ēt corpus
preter humanum.hoc autem eſt falſum.Siquidem non cō
tingit Animam eſſe ſub hoc nomine/ niſi cū fuerit in cor/
pore humano/quali nūc ineſt , qđ cū ſit ita quid uetat ho/
minem dici ſemel / compoſitum quoddam ex Anima &
corpore/iterum autem Animal rationale/ ſeu rationem.i.
opus Animæ rationalis. Impoſſibile enim ē tale opus fie/
ri ab alio agente.Nāq; (ut rationes agentes in granis ſemi
nariis).arguūt ea ſingula nō eſſe ſine Animabus ſingulis
propriis/ac uice uerſa Anime in eiuſdem granis arguunt
rationes agentes uitam cōineſſe,neq; mirum cum hæ ſint
oPera Animarum uegetatricium/ ſic autem etiam Animæ
ſenſuales illuſtriores : manifeſtioreſq; & adhuc rationales
ſe habent / ꝙ illis tanto potius inſunt huiuſmodi ratio/
nes agentes uitam,quare Anima rationalis anteq̄ inſit cor
pori) ſecundum illam deffinitionē formalē) fuit homo
proprius/cum autem inextiterit corpori/formauit ſimula/
crum alterius hominis, uidelicet ſenſibilis,quale pro uiri/
bus aptauit ad ſimilitudinem hominis ueri,ut qui fingit fi
guram corporis humani/pro facultate imitatur illum,& ſi
cut huiuſmodi effigies eſt ſimilitudip quidē hominis, ſed
ignobilior / quoniam non habet conditiones hominis.ſ.
uitam/ non enim eius uim progrediendi neq; aliam potē/
tiam / ſic iſte homó ſenſibilis / cuius forma eſt Anima ra/
tionalis imperfecta/eſt exemplar illius hominis primi di/
uini & ueri,& Anima quidem conata eſt adſimulare lumi
ne hominem homini uero/quoniam Indidit illi rationes
hominis primarii,ſed inperfectas ut pote paucas/particu/
lareſq; .Homini & enim primario inſunt Potētes ſenſus
illuſtreſq; & perſpicui/longe magis q̄ huic qui exiſtit figu/
ra illius.

Caput.quintum Qualem oportet eſſe hominem infimum ad ſpeculandum ſupernum.

OPortet ꝙ uir ſpeculaturus hominē ipſum pri/marium ac uerū ſit probitate magna ac digni/tate inſignitus,ꝙꝗ habeat ſenſus potentes ne/offuſcentur/quando ab homine ſuperno exo/riuntur radii illuſtres in eos / ſiquidem homo primarius ac uerus eſt lumen clarum/in illoꝗ exiſtunt cunctæ ratio/nes humanæ inſignes . Atꝗ is eſt homo ille quem Plato definiuit/ niſi ꝙ adiecit definitioni præſcriptæ/dicens Ho/mo eſt Animal rationale.i. uita ſeu Anima rationalis/ cui ſeruit corpus opus proprium/huic nanꝗ Animæ corpus quidem ſeruit primo/Animæ autem diuinæ nobili ſecun do.uidelicet per mediam Animā ſenſualem/ quā comita tur rationalis/quæ dat uitam potiorem/neꝗ ob id deſcen dendo ex orbe ſuperno/ad Infimū ſed infundendo, quo/niam Anima rationalis non delabitur ex illo intellectua/li in hunc/ſed coniungitur iſti Animæ quæ pendet ab ea. Idcirco etiam ratio huius hominis quā̄ ſit imperfecta/ ta men ſublimata per ortum ab illa excelſa/unionemꝗ cum eadem fiet ualidior/hac de cauſa/dixerunt nōnulli ꝙ Ani mus particularis eſt pars Animi uniuerſalis.

Caput ſextum.Q đ in orbe ſuperno ſunt etiam ſenſus,ſed meliores.

SI quærat quidam quonam modo cōtigit Ani/mam ſenſitiuam exiſtentem cum ſenſibus no bilioribus in regione ſuperiore/ dein exiſtere in infima & ignobili. Dicemus ꝙ ſenſus in ex celſo orbe inexiſtens ſubſtantiæ Intellectuali nobili eſt

diſpar

diſpar ſenſui huius ignobili/propterea ꝙ illic eſt altior/ ſi/
quidem unius ſenſus excedit alterum/ſicut unum ſenſibi
le aliud:unde quoq; ſenſus hominis infimi Pendet a ſenſu
hominis ſuperni,coniungiturq; illi & ob id etiam hic ho/
mo acq̄rit ſenſum ab illo,ut hic ignis iungit̄ ipſi alto/ pro
fluitq; ab illo . Porro ſenſus etiam ineſt Animæ ibidem
exiſtenti,quoniā ſunt illic corpora uniuerſalia / ut hic par/
ticularia. Atq; Anima ſentit illa ſuperiora / ſicut homo iſta
inferiora,qui eſt ſecundarius/ ut pote ſimulacrum prima/
rii.homo item hic corporalis magis ſentit/ ille uero ſpiri/
talis magis intelligit.Cui primario cū inſint rationes agē/
tes/adhuc immittit lumen ſuum homini ſecundario : atq;
eē tertio mundi infimi.Q d cum ſit,homini corporeo in/
eſt operatio utriuſq; prioris,cuius eſt figura.Idem .n. agit
aliquod opus hominis rationalis/ atq; aliqd̄ Intellectua/
lis , licet utrunq; imperfectum ac minus/quandoquidem
eſt ſimulacrum, alterius etiam ſimulacri . Iam igitur pro/
batum ꝙ homo primarius ſentit altiore ſenſu q̄ infimus
& ꝙ ſuperiora non ſuſcipiunt influxū ab inferioribus, ſed
uice uerſa inferiora a ſuperioribus,ſiquidem pendent ab
eis cum ſequantur eadem in qualitatibus ſubſimilia, quā
re hic homo ſumit robur a ſuperno:& quamq̄ etiam ſen/
tiat non tamen pariter ut ille, qui ſentit pure/ut pote altio/
ra.Illic nanq; uiſus proſpicit uniuerſalia,hic uero particu/
laria propter imbecillitatem . Ille amplius extat Validior/
quoniam incidit in obiecta illuſtriora & inſigniora,q̄ cor
poreus exiſtens imperfectus,ut qui intuetur ignobilia &
minima,quæ ſunt Idola illorum ſuperiorum , quare hu/
iuſmodi homo Intellectualis ē robuſtus/& habet ſenſum
qualem diximus

Caput ſeptimū. Q d in orbe ſupno ſunt ēt formæ brutoꝝ.

SI quiſpiam quærat (cum iam dictũ ſit ꝙ ſenſus in nobis infimus procedit ab excelſo) quid dicẽdum in cæteris Animalibus/quonam modo uidelicet Deus illa ꝓduxerit? an cogitauerit primo formam equi/aliorumq; Brutorum/& deinde produxerit in hoc orbe ſenſibili, non autem in Intellectuali? Reſpõdemus ꝙ antea ꝓbauimus rationibus ſuffecturis demõſtrando, Deũ creaſſe omnia abſq; conſultatione. Siquidẽ prius mundũ ſublimẽ/impoſuitq; illi ſine cogitatione omnes formas perfectas & puras/ut pote productas cũ eſſentiis ꝓpriis citra accidentia, poſtea uero Creauit adhũc hũc ſenſibilem/ut ſimulacrum tantum illius incorruptibilis. Q đ cum ita ſit, quando creauit equum aliud ue brutum in orbe ſuperno (in quo puro ac perfecto collocauit omnes ſpeties Animalium altiori modo) non creauit bruta illic tantum, ſed etiam hic infima/alioquin eius uis creandi defectum pateretur: hoc autem non eſt, quoniam nulla uirtus poteſt extẽdi ad omnia/niſi prima potentiſſima omnium creatrixq; aliarum, quæ nec defertur ad locum, nec claudiẽ loco/cum ſit infinita, quando autem obiiciat aliquis ꝙ Animalia rationalia exiſtunt in orbe intellectuali cum ſint nobilia: ſed quis poſſit opinari ꝙ multitudo brutorum irrationalium etiam ibidem ſit & maxime ignobilium. Reſpondebimus rationem huius eſſe ꝙ Autor primus eſt unus omnino, eſſentiaq; illius/quæ eſt eadem cũ exiſtentia, ut pluries diximus/creauit Mundũ Intellectualem unum/ſed quoniã dedecet ꝙ unitas creati ſit æqualis unitati creatoris, nec enim ſunt eadem/Cum ita ſit, Creatũ primum deinde creat plura, ſiquidem eſt poſterius creante qđ eſt unũ omnino, nec enim eſt prius neq; etiã æquale, quare non eſt quoq; æqualiter unum/ igitur plura/ unitas. n. immediate repugnat pluralitati, quoniam unum eſt

perfectum, & plura ſunt imperfecta. ꝙ ſi ſubditur pluralita/
ti, exiſtu ad minus duplum. omne autẽ unum ex duobus
Impoſſibile eſt ꝙ ſit unum abſolutum / quãto autẽ minus
cõungi ꝙ duo ſint unum / ut eorum ſingulum. Inuenies
nanq; in dualitate primo motum ac quietem, & quis inſit
et Intellectus, non tamen is eſt ille unus abſtractiſſimus / a
quo procedunt omnes alii, & per quẽ omnia intelligunt,
ſed eſt plurificatus ut multi alii intellectus / quorum Ani/
ma eſt magis plurificata / quæ inter eos exiſtit / non ut una/
ſeparata, ſed ut Animæ omnes / ut pote in quo conſtat potẽ
tia intelligendi Animabus ſingulis / quoniam ſola hæc eſt
perfecta & cum ex Animabus una, uidelicet rationalis
ſit in orbe ſuperno, neq; etiã ambigitur quin reliquæ exi/
ſtant ibidem, & cum tales ſint illic immateriales / ꝙ eorum
Animalia quoq; ſint immaterialia. Quare probatum ꝙ
Mundus excelſus habet formas Plurimas Aialiũ oium.

Caput octauum. Solutio obiectionum quarundam & quæſtionis unius.

SI quidam obiiciat dicens ꝙ poſſibile quidem
eſt collocari Animalia nobilia in mundo no/
bili / ſed animalia ignobilia Impoſſibile ẽ: qua
lia ſunt irrationabilia, quoniam ſi Animal ra/
tionale eſt nobile / igitur Animal irrationabile exiſtit igno/
bile / ꝙ ſi ſit autem nobile in loco nobili / ignobile non eſt
ibidem, ſed in ignobili / quonã modo.n. contiget ꝙ in intel
lectu exiſtat / ꝙ non ſit Intellectualis. Dico autem intelle/
ctum mundum ſupernum / quia is totus eſt Intellectiuus,
ſiquidem in eo / & ab eo ſunt Intellectus. Reſponde/
mus premittentes exemplum / ꝙ ſicut homo infimus non
eſt perſimilis ſuperno / quoniã ille non cogitat, ſed eſt prior

cogitante, ſic etiam bruta hic exiſtentia non ſunt perſimi/lia illis ſublimibus quæ ſunt ualde nobiliora. Et ſi ſubderet aliquis, Animal Rationale nobile hic cogitat, alia autē non cogitāt, quare igit hæc omnia ſunt ibi in Intellectu. Dicimus ꝙ Intellectus illic eſt uarius. Siquidem huma/nus eſt ſupra Brutalem, quare etiam nihil ambiguum ꝙ cogitatio hominis differat a cogitatione bruti, Inueniunt nanq; cogitationes etiam brutorum plures Rationales, quando cogitatiua eſt intellectus ſuus pro brutis ſingulis/perquā diſcernunt ſenſu comprenſa. Sed.n. cogitatiua ho/minis rem ſenſu perceptam porrigit intellectui/qui con/firmans admittet eam, Inconfirmans autem abiiciet. Et quandoq; flexus ad ſenſum cōfirmabit, regreſſuſq; iterum ad ſe ruminat ſecum pluries/donec rem ueri maniſeſtam crediderit. Quod ſi adhuc aliquis quærat, cur cū ſint bru/torum utrorumq; operationes cogitatiuę, non ſunt æqua les? Item cur ſi rationalitas eſt cauſa cogitationis huma/næ non utiq; homines ſunt æqualiter cogitatiui. Dice/mus ſciendum eſſe ꝙ differentia cogitatiuarum inter ſe, Item etiam Intellectiuum prouenit ob motus uitæ utri/uſq; differentes. Idcirco Animalia ſuperna & infima fue/runt diuerſa/cogitatiuæq; ac Intellectus eorum diuerſi. Si quidem illa ſunt perſpicaciora iſtis, humanus Intellectus nanq; eſt ꝓpinquior intellectibus primis. ꝓpterea quoq; exiſtit lucidior aliis. Intellectus nanq; quidam eſt primus ut diuinus ſupernuſq;, quidam ſecundus ut rationalis hu manuſq; īfimus, quidam tertius ut Irrationalis & brutalis etiam infimus, qualis eſt cogitatiua per diſtantiam ab illo Intellectu Digniſſimo. Animal & enim rationale hic di/ctum eſt etiam illic rationale. Atq; Animal hic brutum no minatū illic quoq; hēt Intellectū, ſiquidē cogitatiua equi ſecundariū ibidem eſt Intellectus, Impoſſibile exiſtit.n. q;

quis intelligat equum niſi cogitatiua equi primarii ſit Intellectus, intellectus nãq; & res Intellecta ſunt Idem, quare Intellectus ſolum intelligit intellectuale. ac ut uita particularis non eſt ſine uita abſoluta, ſic etiam itellectus particularis non exiſtit ſine intellectu abſoluto, ſed eſt ab illo. Igitur etiam aſſerimus ꝙ nullorum Brutorũ Intellectus exiſtit abſq; intellectu abſoluto. Intellectus autem abſolutus quando inexitterit homini, factus eſt particularis alterq; a ſe ipſo, quãdo item inexiterit equo, factus eſt tum particularis tum diuerſus ab humano: atq; ita in reliquis animalibus, quoties nanq; intellectus deſcendit toties fit ignobilis, ſicq; potentia uitalis quanto magis infirmatur, tanto magis infirmatur. Ex qua fit opus obſcurũ & ignobile animal. Cui quando ingeniũ extet imbecille, Intellectus compenſans facit membra ualida ad æquipotẽtiam ut, uerbi gratia canibus quos pro defectu uitæ ſic aliquatenus perficit. Siquidem oportet unumquodq; animal conſequi aliq̃ perfectionem ab intellectu uiuifico. ꝙ ſi quiſpiã huic obiiciat adducens ꝙ inueniuntur aliqua bruta Imperfecta: Impotentiaq; repellere noxia. Reſpondemus ꝙ talia ſunt pauca.

Caput nonum. Q̃ď omnis forma naturalis huius mundi habet ſimilem, ſed nobiliorem in orbe ſuperno.

PReterea Animalia ſunt ordinata & ſubinde perfecta pro capacitate: ſiquidem habent Intellectus & uitas ab intellectu primario ſecundum cõditionẽ. Nõ.n. (ut diximus) cõuẽit ꝙ creatũ ſit unum abſolutũ, & par autori, quare etiam proculdubio

oportet ut ſit unum compoſitum ex pluribus. Impoſſibile autem eſt ꝙ ſit ex pluribus ſimilibus / alioquin alterū illorum foret otioſum. quando ſufficeret unum/ unde ſequitur ut creatum conſtet ex diſſimilibus, ac ſeorſum exiſtētibus ſingulis/ſecundum formas proprias. Dignitas enim formarum exiſtit ſecundum nobilitatem ſimilium Animaliū ſub alternorum, quare neceſſum eſt ꝙ gradus Animaliū ſint duo inæquales, Quorū ſingulis/ex conſequenti ineſt uis ſenſiua/qualis competit, ſic autem quoq; iſte orbis infimus conſtat ex differentibus rebus. quarū una eſt dignior altera, & unaquæq; eſt fere mundus unus cui in eſt dignitas conueniēs: quare his exiſtentibus reuerſi colligimus tandem ꝙ omnis forma naturalis huius mundi habet ſimilem in illo ſuperno ſed nobiliorem. Siquidem hic pendet a materia. Ibi autem minime/ ac iſta rurſus eſt ſimulacrum illius. Eapropter inibi extat cælum: ignis: aer: aqua: & terra/& quæ inſunt ut Plantæ. Et ſi quærat quiſpiā ſi plantæ ſint in orbe ſupno ac etiā terra: aer: aqua: & ignis, Quonam modo Talia ſunt inibi? Nō enim euitatur quin aut ſint uiuida: aut non. Si nanq; non ſint uiuida/cur hæc Indigēt illis? & ſi ſint uiuida. Quonam modo ſint talia? Dicemus ꝙ plantæ etiam inibi ſunt uiuidæ: quoniā hic uiuunt Siquidem Plantæ ineſt Ratio agens uitam nobilior ſupra Animam propriam/quæ eſt materialis/cum Planta hic ſit materialis/& conuenientius eſt ꝙ alia ratio inſit Plantæ ſupernæ: primariæ:& nobiliori/quoniam hæc ratio inferior eſt ab aliqua alia. Rationes nanq; iſtæ exiſtentes ſunt Plures particularesq;/Particulare autem eſt ab uniuerſali. quare huiuſmodi Planta compoſita omnino eſt ramus illius generalis. Vnde etiam ſi hæc Planta ſit uiuida, quanto magis illa ſuperna/quę eſt primaria & uera.

Caput decimum. Q đ terra infima eſt parti/ cepsuitæ, ac tanto magis ſuperna.

Trum terra ſupno orbi ſit uiuida/diſceꝛ̃ poſſimus/
u cum hanc infimam ſpeculati fuerimus. quoniam
hæc eſt Idolum & figura illius. Huic.n.terræ quæ/
dam uita ineſt/& ratio agens uitam / cuius argumentum
eſt forma eiuſdem uariabilis/ſiquidem Ipſa creſcit & adſi
milat augetq; montes/qui ſunt naturæ terreſtres/in medio
quoq; montiũ huiuſmodi meatus plurimi exiſtunt & ca/
uernæ/ riuiq; & alia quædam per Animam/quæ tales effi/
cit formas, atq; huiſmodi ratio formatrix terræ: operanſq;
intus aſſimilat ſecundum naturam ſubteragentem, ſibi ar
borem/atq; arbori Ramũ exciſum/quare hiis colligemus
ꝙ ratio animæ ineſt terræ, licet ſit naturæ ſeruilis; Quãdo
quidẽ impoſſibile eſt eam nõ uiuere /& agere opera tam
mirabilia/ſi autem exercet opera uitæ habet quoq; uitã pro
culdubio. Q đ ſi hæc terra ſenſibilis uiuit/quanto magis il
la primaria. Hæc.n. eſt ſecundaria exortaq; ab illa.

Caput undecimũ Qualis ſit ſtatus entium orbis ſuperni.

Sſerimus pariter ꝙ omnia Entia mundi ſuperni
a ſunt illuſtria ut pote in luce excelſa: Idcirco quoq;
unumqđq; eorum conſpicit omnia alia per eſſen/
tiam ſuam/ac in eſſentia alterius. Quapropter etiam ſunt
ibidem cuncta in ſingulis & in omnibus, & lux quæ exor
ta eſt in illis/exiſtit infinita/Ideo etiam illorum quodlibet
eſt maximum(maieſtate cuius potentia eſt infinita) & pu/
rum, ac uice uerſa(ut uerbi gratia) ſol illic eſt omnis ſtel
la & oĩs ſtella ẽ ſol ẽt, ſed q̃ excellit ſupra alias/uocatus ſol/
q̃ uero nõ excellit/ nominatur ſtella, atq; ita quodlibet eoꝝ:

conſpicitur in altero conexiſtenti. & uniuerſum uidetur
in unico/ unicumq; in uniuerſo Ibi quidē eſt motus, ſed
occultus:q̄a nō principiatus, neq; terminatus/ nec eſt aliud
a mobili, ſed eſt ipſum met mobile. Atq; ibi eſt quies per/
fecta neq; illa deſcribitur per motum. Nec.n. continet mo
tum. Ibidem quoq; ſenſus exiſtit abſolutus, ſiquidem nō
ſupereſt aliquid ſenſu imperceptibile. Atq; etiā unūquod
ibi exiſtens eſt firmum, etiam terra. Nec enim exiſtu/qua/
lia huiuſmodi ſunt infima/ac eſt quidem ſuperna ſubſtan/
tia ſimilis infimæ congeneri / ſed excellit gradu/neq; uero
adhuc eſt quiſq̄ locus ſupior in quo exiſtat/quoniā ſubii/
cit ſibi eum/ & exaltatur ſupra eundem/ſimiliter autem In
tellectus & cæli uiſibiles ibi ſe habent / & lumen ſyderum
ac lux eius ſuperior. In ſperis nanq; unum quodq; eorum
locatur extra alterum/exiſtitq; in parte ſola non in toto/nō
ſic partes cælorum ſpiritalium quarum unaquæq; eſt pars
& totum/quādo Et.n. uideris partem perſpicies totum/ &
cum uideris totum perſpicies partem/ uiſus nāq; latus in
unam partem propter ſubtilitatem / ac celeritatē penetrat
omnia/ ut uerbi gratia/ſiquis circunſpiciens terram intro/
ſpiciat omnia intima/ſpeculatio Item mundi ſuperni non
fatigat intellectū neq; ſaturitate faſtidio ue/ afficit ſiq̄dē nul
lum patitur defectum ac ſpeculatur inibi non tantum in/
tuetur partem unicam/ ſed omnesquæ ſunt optimæ/ qui/
buſq; lætatur. Si nanq; aliter conſpiceret tantum partē uni/
cam/illa neq; foret optima neq; letifica. Eſſentiæ præterea il
lic exiſtentes ſunt incorruptibiles & indeficientes: neq; ut
ſolet alia conſpiciens/iſtas amittit deſiderium conſpicien/
di/ ſed quanto magis ſpeculatur/ tanto magis deſiderat &
admiratur/ neq; intuendo laſſat/ ue rubinde plus robora
tur. Subſtātiis quoq; inibi exiſtētibus nō ineſt uita laborio
ſa affictuoſa ue ſ3.n. ſuauis. Siq̄dē ſunt puræ ac imateriatæ,

Caput

Caput Duodecimum. A quo creata ſunt Entia orbis ſu/
perni,& quale ſit uerbum diuinum.

Viuſmodi item Entia orbis ſuperni fuerunt
creata ab illo uerbo primario,quod eſt Sub
h ſtantia princeps. Neq; uero ita ꝙ ipſa Eſſen/
tia prius:poſterius aũt eius intellectio ꝓdu/
cta ſit,uelut in Subſtantiis ſecũdariis : ſed.n.
ambæ ſimul cũcreatæ ſunt/nãq; intellectio ſuimet eſt ipſe
Intellectũs.Addo tñ ꝙ Intellectus ĩtelligit ſe ſeipſm primo/
ſcđo aũt intellectiõem ſui ꝓpriã:ut planeta Iouialis refle/
ctit ad ſbam ſuã inter cœleſtia q̃ & terreſtria ſũt ſimulacra
& figuræ impſſæ a ſupnis.Iccirco illa ſũt diſpoſita q̄litati/
bus admirãdis.q̃s nõ penetrãt niſi uiri fœliciſſimi : conatu
multũ contẽplari talia.Præcipue aũt uerbu; ſapiæ diuinæ
exiſtit.Potẽtiſſimũ oĩum/uñ maieſtatẽ eius utpote princi/
pis & uirtutẽ:quiſnã cõprendere ualet?ac intueri uerã eẽn
tiã eiuſdẽ in quo uerbo oĩa ſunt cõſpicabilia:& a quo ptãs
creãdi ducit.Hoc.n.uerbũ eſt uirtus actuſq; princeps: ꝓxi
mus ſuccedẽti creato prio qđ dein eſt cã una oĩum aliarũ
creaturaꝝ ĩtellectibiliũ: uidelicet imediate:pq; iſtas medi
as ſenſibiliũ q̄bũ utrarũq; oẽs cõtinent in Intellectu agẽte
creato illo primo:ſuntq; opa illi ꝓportionata:ipſæ aũt In
tellectus agẽs eſt opus autori ſupmo ꝓportionatũ in quẽ
Intellcm̃ adhuc uniuerſaliorẽ ſpeculando cõuerſus ſubli
mat:& fit cã uniuerſalis ꝓcreãs oĩa alia ſubſeq̃nter digeſta
Entia.

Caput Tertiũdecimum.Q uomodo orbis ſupnus intelli
gat a nobis : qualiſq; ſit ſcientia Intellectus Agentis.

T nemo q̄de; ualet introſpicere orbẽ ſupnũ,
e niſi q Intellectu ꝓualẽte ſedauit Senſus . q;

aſſidua mētis ſpeculatōe ē ſcius/nō p rōes exēplares,ſigna q; idicatiua more dialecticoꝝ. Nos āt ita mīme enitimur ſpeculari pulchritudinē illā luculēt ā:qa Sēſus ſupdominat nobis:neq; credēdo admutimus niſi corpalia ētia,unde etiā opinamur ꝙ nō diſcamus niſi deducēdo cōcluſiones ex principiis pluribus ſuppoſitis. Qd' tñ nō eſt uerꝝ in oi diſciplina ēt hic habita:qm̄ principia euidētia diſcūt abſq; ꝙ ex aliis deductiōe pbent:ſunt.n.ipſa pria:ꝗ̄omagis igr ſupiora intelligunt nō ex principiis cōcluſa. Verꝝ inibi abſolute pſpicit ueritas oino abſq; errore & fallacia:ſiqdem nō p mediū:qm̄ quom ſint talia ſimplicia nō admiſcet illis qcq̄ alienū accidentariūq;/ quale cōtingit terreſtribus q̄ nō uere pſpiciunt. Qui ergo hæſitat ꝙ Mundus ſupernus ſit talis/qualē deſcripſimus/auerſus eſt ab illo: qñ aūt aliq nr̄m adepti ſimus uictoriā Aiæ: manifeſtamus eū ita ſe hr̄e. Ac icci rco rurſus dicimus ꝙ rex Babyloniæ cōſpicatus mēte orbem illū:dein memor retulit:Inibi nō eē aliqd in aliquo/neq; explicuit qūo id ſit:dimitēs narratōem cœptā:ad quā abſoluēdā exordiū ſit. Qd' omnia ſiūt p aliquā ſciētiam acquiſitā aut congenitā: & ꝙ ſcia acqſita imitat naturā:qtenus ſcius dirigit ad aſſimilandū naturæ aliqd. Scia aūt cōgenita cōnaturaliſq; non eſt multiplex:ſed unica: ꝙ ſi talis inſit intellectui agēti:primatiq; p ſe ineſt: nec pōt eā ex alia priore diſcēdo acqſitam fuiſſe. Siqs aūt q̄rat uñ hmōi dignitas ineſt huic itellectui pnoiato. Dicimus ꝙ a natura eius ppria: illicq; ſiſtētes nō pgrediemur ad aliā rōnē.eteni ſiqs neget ſciā Intellectus Agētis eē illi cōnaturalē.Redarguētes dicimus ꝙ alioqn ſi Intellectus acqſiuiſſet ſciam ſuā: aut p aliā altiorē didiciſſet/ aut p eēntiā ppriā qd' eſt īpoſſibile:neq;.n.Intellectus agēs ē factus Talis eēntiæ a uerbo diuino/ut ſit ſciētia ſua: ut uerbū ipm Scia.n.Intellectus agētis eſt q̄litas in eo:nō ſba: Scia nāq;.

uera eſt ſƀa ſciētis:ac ſƀa uera ē ſcia ſua: atqͅ hæc ſcia uera ineſt ipſi ſƀæ primæ a ſeipſa:iccirco quoqͅ nulla ſƀa carēs ſcia tali eſt ſubſtātia uera:& ꝯñt eſt ſubſtantia particularis.

Caput Quartumdecimum. Qđ Entiū ſupernoꝝ unum non eſt nobilius eſſentialiter altero:& propter quid Aegyptii uſi ſunt litteris Hieroglyphis.

INter Entia Mūdi ſupni nullus eſt nobilius ſubſtātialiter altero: ſed omnia ſūt illic ſcđm formā optimā: ſicut formæ inexñtes Animo architecti effectrices ſunt pares/ q̃ differūt ab effectís:uerbi grã figuris parieti inſcriptis:Ic/circo ēt hmōi formas ſupnas uocarūt Priſci exēpla/quales Plato narrauit eē ſƀas eſſentiaſue inferioꝝ. Sapiētesqͅ Babylonii & Aegyptii acumine mētis introſpexerūt Intelle/ctualis Mūdi ſpēs cōplexi ſciētia aliūde tradita:uel ex ſeipſis inuēta:quā ēt pſeſſiōe ipſa ſibi uēdicarūt. Siqdem enarraturi aliqd utebanẽ doctrina intellectuaria: nō aūt humanaria:ut nónulli alii/q cōſulētes eos adhuc nō ſibi uiſi ſatis firmiter diſcere ex ſentētiis locutiōe redditis: cōceptus ani/moꝝ acceptos ſcribebāt (uti oculata fide legimus) in lapides p figuras:idē in omnibus ſciētiis artibuſqͅ facientes: quos locabāt in tēplis tanq̃ paginas plegendas taleſqͅ aderāt plibri eis utēſiles:qđ fecerūt ut indicarēt ꝙ Intellectus agēs imaterialis creauit omnia ſcđm ppriā eēntiæ cuiuſlibet rōnē ſimilitudinēqͅ:quale optimū fuit pulcherrimūqͅ documētum:p qđ utinā ēt indicarẽ qua rōne attigerunt formas illas mirādas & abſcōditas:ſic.n.illoꝝ ſcīa eēt laude dignius/qualis conditio paucis uiris contingit.

Caput Quintumdecimum. Qđ cur Eentia ſupna ſint fa/cta talia nō ē q̃rēdū:& ꝙ Deus creādo nō utiẽ cogitatiōe.

q Vom Sciētia Aegyptioꝝ de ſupnis rebus ſit admirāda:q̄tomagis igiẗ ſapientia principis creātis hmōi ſbās in ſupmo orbe.neq3 explorandū pp qd Entia iſta fuerunt pducta talia: qm̄ ipſa exiſtūt ſūmæ rōes dignitate:eēntiæq3 meræ:q̄s plures Deus creauit abſq3 cogitatiōe. Neq3 pulchritudo inferioꝝ eſt abſoluta:qm̄ hæc facta ſunt ab agēte reſpiciēte rōnes illas ppetuas pnarratas q̄ pceſſerūt ab Autore primo pter cogitatum alterius rōnis pulchritudinis. Et.n.q̄s non admireẗ uirtutē eſſentiæ in illo Ente nobiliſſimo & ſupmo:qd creauit omnia alia abſq3 cōſultatione/ ac ſcd3 eēntiā ſuā:cuiuſq3 principalitas eſt rō rōnū: neq3 ob id Eēntia ipa indiget reſpectu exploratorio taliū/nāq3 exter næ pulchritudinis. Siqdem ſua ſibi ſatis ē principalitas.qd imitatu ēt maioꝝ dicimus:q ꝯcorditer aſſeruerūt hūc Mūdū fuiſſe ſcm̄ nō a ſeipſo neq3 ſcd3 accn̄s/ſed ab architecto ſapiētiſſimo nobiliſſimoq3:& abſtracto ab omni rōne creata. Rurſus tn̄ nobis q̄rēdū i fabrica huius Mūdi an agēs pcogitauerit in ſeipſo cūcta agēda. an itē cogitauerit ſingula:creādo primo terrā orbis mediā:ſcd̄o aquā ſupiorē: tertio aerē altiorē aqua:q̄rto ignē ſublimiorē aere:q̄nto deinde uero cœlos cōtinētes omnia:ſexto poſtea plātas & animalia diuerſa ſpē:tn̄ inanimāte cōueniētia: cōſtituēdo mēbra exteriora & interiora p modo cōueniētia opatiōibus. Imprimis igr̄ ſi formæ reꝝ Mūdi cogitatæ fuiſſent ſingulæ a diuina mēte ad opa recte faciēda: Deus creaſſet unā earū poſt alterā ut exēplarē. Nō id aūt cōuenit Autori ſapiētiſſimo & ſbæ nobiliſſimæ ſupra alias:neq3 ſcd̄o cōtingit dicere ꝙ Deus pcogitarit in ſeipſo res creādas/ poſtea uero creauerit:ſic.n.res cogitatæ/aut ſunt extra ipm̄ aut in ipſo: & ſi fuerint extra ip3 igr̄ extiterūt prinſq̄ creata ſint:ꝙ ſi fuerint in ipſo igiẗ nō indiget illaꝝ pcogitatiōe: ſiqdē ipſæ ſe

habentes ita ſunt principia. Creauit itē Deus rōnē cogita/
tiuæ: neq̃ pcogitauit/alioqn foret pceſſus in infinitū: qđ ē
falſum. Amplius artifex pcogitās opus intētū ad imitatiōe
pcogitati: facit illud p infra: At ſupmus Cōditor facturus
aliqd nō imitať creaturā ullā: exēplarē ſed creat formā ipſā
nouā imitabilē abſq̃ alia: neq̃ utiť ad id creatura inſtāria
nō.n.qcq̃ externū iuuat eū: ſed ex uirtute ppria facit ipm.
Quare pbatū q Deus cuius nomē exalteť: creauit uniuer
ſum abſq̃ conſultatiōe ſeu cogitatiōe. Atq̃ improbata ē ſo
liditas ſermonis aduerſarioꝝ. Creauit aūt Deus primo
ſbam unicā: uidelȝ intellcm̄ agētem: cui infudit lumen ful/
gēs omniū creaturaꝝ pcellentiſſimū: q Intellcūs agēs pxi/
mus eſt illi hmōi lumine potētia & ſimplicitate: Perq̃ iſtū
mediū creatus eſt orbis ſupnus cōſtans ex intelligētiis &
animabus. Per quē poſtea nouata ſunt inferiora ſenſibilia
cōlēta ſubſimiliaq̃/niſi q Entia orbis ſupni ſūt pura: pfe/
cta & incōmixta: alioqn nō forēt ppetua ſi eēnt reſolubi/
lia & cōiūcta formæ primordiali uſq̃ ad poſtremā. Hylæ
.n. formať primo forma cōi: poſtea recipit Elemētarē: de/
inde alias ſuccedētes: unde nemo pōt ſubterſpicere illam
utpote formis pluribus occultiſq̃ ac inſenſibilibus circū/
indutam.

FINIS

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z
A B C D E F G H I K Oēs ſunt Duerni.

Excuſſum in Alma Vrbium principe Roma apud Iaco/
bum Mazochium Romanæ Academiæ Bibliopolā
Anno Incarnationis Dominicæ. M.D.XIX.
kl. Iunii. Pont. Sanct. D.N.D. Leonis. X.
Pont. Max. Anno eius Septimo.

Errata hec lector emendato.

In Epiſtola Roſei Rauennatis ubi legitur clariſima caſtigetur clariſſime
In Epiſtola Fauentini pli. vbi reperies magis optarim lege optatum: et lu cinis apertos. non latum apertos.

		Libro primo.	
		vbi reperies	legatur:
Cap.	4	id eleuationem	Ad eleuationem
		Libro ſecundo.	
Cap	2	Ad ſpeciebus	Ab ſpeciebus
		Libro tertio.	
Cap.	7	A la ſit perfcati hois	Perfectio
		Libro ſexto.	
Cap.	6	Conſcitur etiam	Cognoſcitur
		Libro nono.	
Cap.	5	nec abſqꝫ	nec abſqꝫ
Cap.	4	intei lecualis	intellectualis.
		Libro decimo.	
Cap.	15	duplux	duplex
Cap.	15	Atqꝫ ntellectiuã	atqꝫ intellectiuam
Cap.	16	viriuſqꝫ mundi	vtriuſqꝫ
Cap.	17	patribus correlationis	partibus
		Libro vndecimo.	
Cap	4	quidem illa	illam
		Libro duodecimo	
Cap.	1	tum intecem	inuicem
Cap.	2	percelestis horologicaſqꝫ	perceleſtes
Cap.	22	alius noſter diſſolutu	diſſolutus
		Libro tertiodecimo	
Cap.	3	eſt infimita	infinita
Cap.	5	trangreſſus	tranſgreſſus
Cap.	5	non nmeretur	numeretur
Cap.	6	optando operi	aptando
Cap.	8	mmimo	minimo
		Libro quartodecimo	
Cap.	4	expoſituuri	expoſituri
Cap.	21	quantomagis infirmatur	Informatur
Cap.	11	ac etiam vnumquod	vnumquodqꝫ

Libro deniqꝫ. 7. vbi in ſuperiori margine: impreſſoris ignauia ſcriptum eſt. 57, ſcribatur 35. ec contra.

Sepenumero comperies lector doctiſſime litteras euerſas aut commutatas: multa qꝫ noia per diphthongon ſcribenda quae non diphthongata ſunt aut e conuerſo. Item quod relatiuũ aduerbialiter impreſſum e e contra: tu (ſi non pigebit) poteris limare ꝙ exactiſſime. quin etiam quodcũqꝫ a ſeparo ſeparas emanatum: vt pote ſeparata ſeparabilis inſeparabilis ꝛc. quod per pe videbis perperam annotatum.